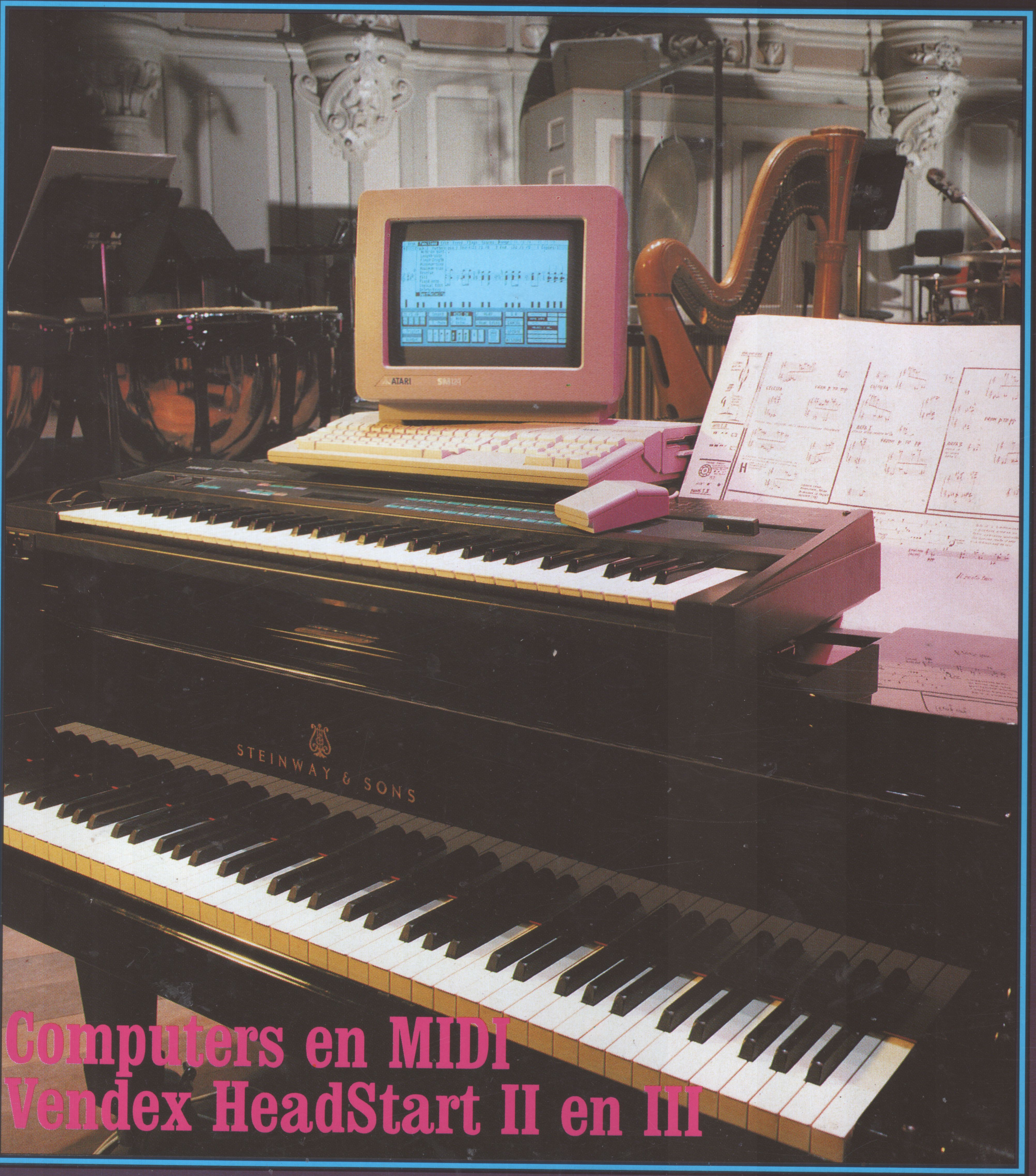HCC NIEUWSBRIEF

MAANDBLAD VOOR COMPUTERGEBRUIKERS

116

MEI 1989 – 12e JAARGANG NR. 5

f 5,95

100% Error free heet voortaan TDK Electron Beam

TDK brengt als eerste ter wereld diskettes met Electron Beam hechting.
Deze revolutionaire technologie waarborgt een extreem fijne en homogene magnetische laag.

Het resultaat: volstrekte betrouwbaarheid gedurende 40 miljoen lees- en schrijfoperaties per spoor.
Veiliger kunt u niet werken.

U herkent TDK Electron Beam diskettes aan de nieuwe verpakking.

TDK®
ZO HOORT 'T
AVC Nederland BV - Postbus 458 - 5400 AL Uden

COLOFON

Uitgever
HCC Nieuwsbrief
HCC Kantoor
Postbus 149, 3990 DC Houten
Telefoon: 03403-78788
(10.00-12.00 en 14.00-16.00 uur)

Hoofdredacteur
Lucie Blom-Calis

Adjunct-hoofdredacteur
Jan Klene

Eindredacteur
Berend Harmens

Redactie
Ed Baars, Wim Bolkensteyn, Quintus Bosman, Peter Buysman, Charles Cox, Peter van Diepen, Marc van Kampen, Frans Kors, Jan Leijerweerd, Marc van Munnen, Ad den Ouden, Peter van Tilburg, Roel van der Vlugt.

Secretariaat/Bureauredactie
Edwin Ammerlaan

Fotografie:
Ron de Gruyl (omslag), Martijn Gallenkamp (MIDI)

Medewerkers aan dit nummer:
Marcus Thé, A. Stam, Theo Nicola, Arnoud de Jong, Danilo Tromp, Huib van de Donk, W. Scheltema, Pieter Vijlbrief, Ben Rintjema, Rob Prins, Wouter Klijn, Frans Curvers, Jan Geurtz, R.J. v.d. Kamp.

Redactieadres
Postbus 149, 3990 DC Houten
Telefoon 03403-78788 (10.00-12.00 en 14.00-16.00 uur)

Sluitingsdatum verenigingsnieuws:
HCC Nieuwsbrief 117: 6 mei
HCC Nieuwsbrief 118: 4 juni

Faxnummer HCC:
03403-78930

Redactie-Fido Houten:
03403-78220

Micromarkt:
Monique Gerritse, HCC kantoor

Druk, vormgeving en produktie
Brouwer Offset, Utrecht

Omslagontwerp
Hoekstra Design, Renkum

Advertentie-exploitatie
Arnoud Hijmans
ADVERTENTIE EXPLOITATIE BV
Postbus 64850, 2506 CG 's-Gravenhage
Tel. 070-253830*, telefax 070-237891

NOTH VAK

REDACTIE

In Houten was het een zonnige zaterdag op die eerste april. Vol spanning zaten een aantal redactieleden te wachten op de slachtoffers van onze muismattentest. Maar u bleek slimmer te zijn dan wij hadden verwacht! Vier heren kwamen naar het HCC kantoor en werden getracteerd op een beschuit met muisjes bij de geboorte van onze eerste 1 april mop. De Engelsen hebben daar een veel mooier woord voor: April's fool!

Lucie Blom

Behalve de vier 'echte' zagen wij af en toe mensen schichtig heen en weer lopen en weer verdwijnen. Het werkelijk aantal slachtoffers is dus niet bekend!

Een van de 'echte' was een jongeman die door zijn vader gestuurd was. Pa had het treinkaartje betaald en wij kregen het vermoeden dat hij zijn zoon dubbel had gefopt! Wij hadden zijn thuiskomst graag meegemaakt! Een ander hoopte van ons dan toch in ieder geval de oplossing te krijgen voor een probleem met zijn Genius muis. Hij werkte niet in Turbo C. Wij wisten het ook niet, u misschien?

JASJES Die dag realiseerde ik mij dat de inzendtermijn voor de muizejasjes ietwat dubieus was. Die bleek ik namelijk ook op 1 april gezet te hebben. Ik ga er nu maar van uit dat u dacht dat dát de grap was. Niets is minder waar. Daarom uitstel van de inzendtermijn. De oogst tot nu toe is drie jasjes en om u wat op weg te helpen heeft Greetje Hoeksema een aantal voorbeelden gemaakt. Het patroon ligt, als alles goed is gegaan, onder deze tekst en de voorbeelden vindt u al lezend in deze Nieuwsbrief.

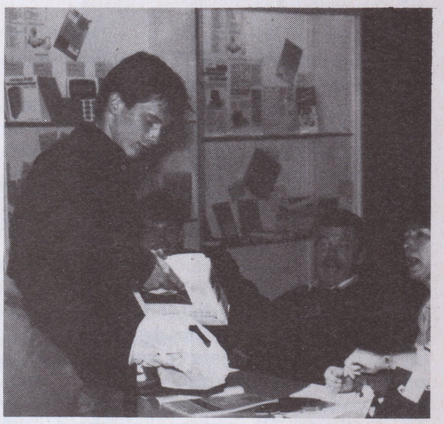
U gaat nu dus echt aan het werk en ik verwacht een stroom van inzendingen. De termijn is verlengd tot 1 november en de prijsuitreiking zal op de HCC-dagen plaatsvinden.

REDACTIE In dit nummer is Peter van Diepen voor de laatste keer de brievenbusredacteur, waar hij 12 nummers lang met veel toewijding voor heeft gezorgd. Peter Buysman zal deze rubriek in de toekomst gaan verzorgen.

Vanaf het meinummer wordt het verenigingsnieuws niet meer door Ed Baars en Peter Buysman verzorgd. Die taak is naar het kantoor gegaan. Alle vragen over de agenda, het verenigingsnieuws, de contactpersonen en de micromarkt kunt u vanaf nu aan het kantoor richten.

NIEUW Deze maand starten twee nieuwe series. Jan Geurtz begint met een serie 'Macro's in WordPerfect' en Arnoud de Jong zal u de komende maanden informeren over computers en midi.

DTP Peter van Diepen maakte mij attent op de Vlaamse vertaling van DTP: Druk Thuis Pakketten. Er is dus wel een goede vertaling, terwijl ik in de vorige Nieuwsbrief verzuchtte dat die er nog niet was. Ik had het kunnen weten, want het stond in de Vlaamse HCC Nieuwsbrief.

De HCC Nieuwsbrief is een uitgave van de Stichting HCC Nieuwsbrief. Het blad verschijnt maandelijks en wordt gratis naar de leden van de Hobby Computer Club gezonden. In een groot aantal tijdschriftenwinkels en computershops zijn losse nummers verkrijgbaar. Naast de agenda en verenigingsnieuws van de Hobby Computer Club publiceert de HCC Nieuwsbrief artikelen van deskundige leden. Uw bijdrage is dan ook welkom en bij eventuele plaatsing krijgt u een vergoeding.

INZENDEN KOPIJ
De redactie stelt het op prijs als u uw kopij aanbiedt op Fido Redactie, telefoon 03403-78220. Vanuit het Maingebied kiest U F(iles) en u komt in filegebied 1. Na het uploaden kunt u een korte toelichting intoetsen. Vanuit het Filegebied kunt u via het M(aingebied), naar M(essagegebied) 1 en daar een berichtje achterlaten voor de redactie. Na enige tijd krijgt u een schriftelijke bevestiging van ontvangst van uw kopij.
Kopij kan ook op diskette worden aangeleverd. Zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes kunnen verwerkt worden. Voor Fidokopij en kopij op diskette geldt dat de tekst als 'schone' ASCII-file wordt verstuurd, met alleen een return/linefeed aan het einde van elke paragraaf.
Gewone kopij kan in drievoud worden opgestuurd. Gebruik bij het printen van computerlistings een goede kwaliteit inktlint. Listings heeft de redactie het liefst op Fido of diskette, omdat de afdruk dan met een laserprinter gemaakt kan worden. Stuur vooral illustratiemateriaal mee, tekeningen zowel als foto's (het liefst zwart-wit). Ook kleurendia's kunnen worden verwerkt. De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden kopij niet of in gewijzigde vorm te plaatsen.

Aansprakelijkheid
De redactie gaat er van uit dat de ingezonden kopij afkomstig is van de inzender, tenzij uitdrukkelijk anders is vermeld. Het is ondoenlijk voor elke inzending na te gaan of het onderwerp uit een andere publikatie afkomstig is. De aansprakelijkheid voor het auteursrecht van ingezonden kopij ligt dus bij de inzender.

HCC Micromarkt
HCC-leden die iets te koop aanbieden of vragen kunnen gratis adverteren in de HCC Nieuwsbrief. Onder bepaalde voorwaarden kunnen in deze rubriek ook betaalde publikaties worden opgenomen. Zie voor de wijze van opgave en de voorwaarden elders in dit blad. Telefonische opgave en het verstrekken van telefonische informatie is niet mogelijk.

Contributie
De contributie voor 1989 is ƒ 55,–. In de loop van het jaar geldt een aflopende regeling. Opgave als lid is ook telefonisch mogelijk. HCC kantoor: 03403-78788. Adres kantoor: Postbus 149, 3990 DC Houten.

INHOUD

HCC Testen

Spel

Listings

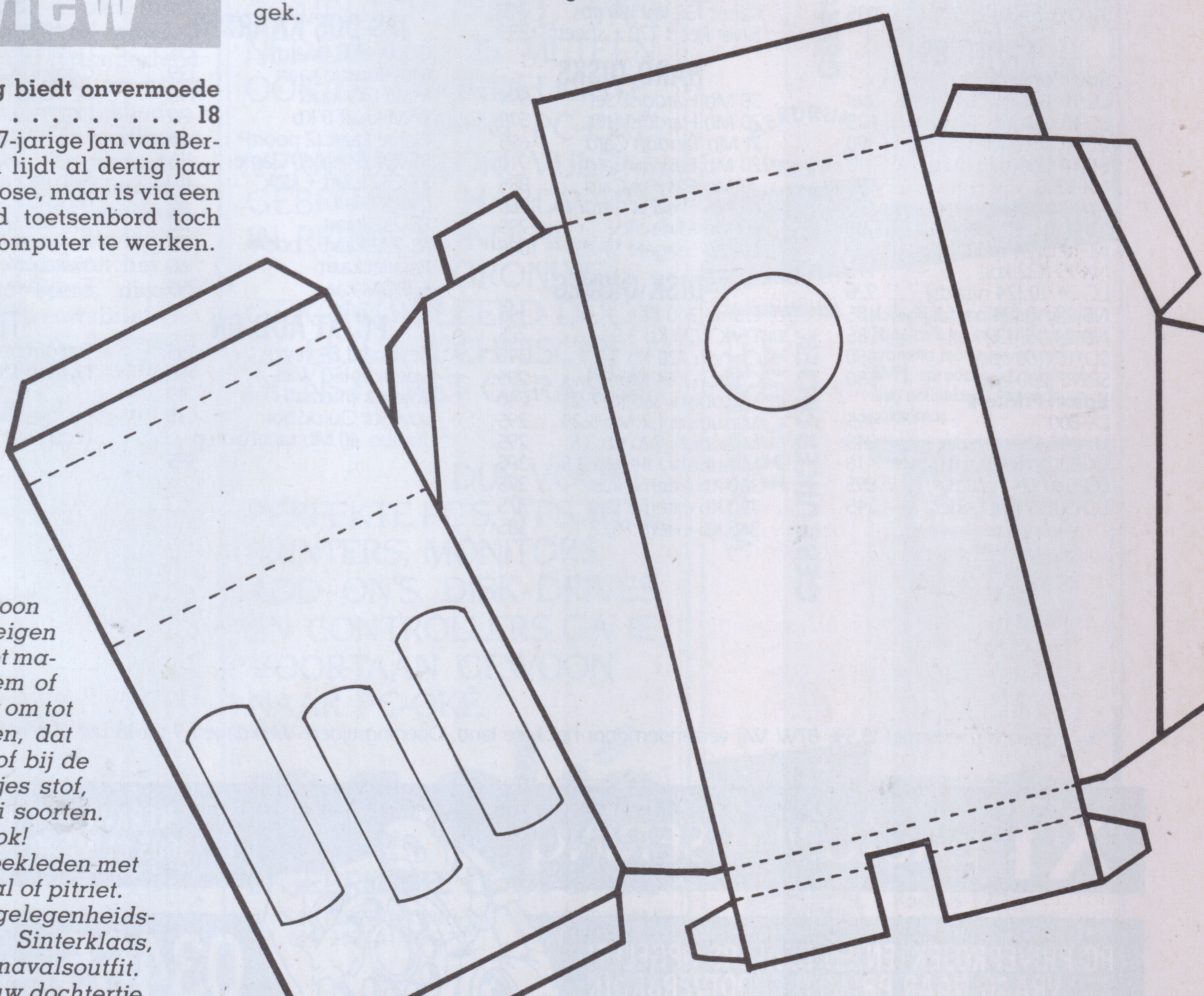
INHOUD

Jong talent

Interview

Diversen

Beginners

Handleiding muizejas
Maak als basispatroon een uitslag van uw eigen muis. Ieder kan met het materiaal werken dat hem of haar het beste uitkomt om tot een resultaat te komen, dat past bij het interieur of bij de kleding. Gebruik restjes stof, bont of leer in allerlei soorten. Breien of haken kan ook! Voor de echte vaklui: bekleden met messing, roestvrij staal of pitriet. Denk ook eens aan gelegenheidspakjes als paashaas, Sinterklaas, de kersman of een carnavalsoutfit. Of Donald Duck voor uw dochtertje.

Greetje Hoekzema

De nieuwe **MT81** matrixprinter van Europa's grootste printerfabrikant **Mannesmann-Tally** is een unieke machine. Overdag bewijst hij de beste diensten op de zaak, terwijl u 'm thuis voor studie- en allerlei andere doeleinden aan het werk kunt zetten. Meer plezier kunt u van een printer niet hebben.

En dat voor een onwaarschijnlijk lage introductieprijs! De **MT81** is van degelijke Duitse kwaliteit, is berekend op meer dan 2.000 haarscherp geprinte pagina's per maand en is koppelbaar aan de meeste personal computers met bijbehorende software.

- Ongelooflijke prijs/prestatieverhouding
- 130 tekens/sec. correspondentiekwaliteit
- Epson FX85 en IBM Proprinter compatible
- Flexibele papierbehandeling
- Papier parking voor losse vellen
- Automatische sheet-feeder (optie).

Voor nadere informatie over deze compacte printgeweldenaar bent u welkom bij uw vakman. Ook kunt u de bon invullen.

MANNESMANN TALLY

Tracor Europa

Tracor Europa B.V.
Jan van Eycklaan 10, Postbus 333, 3720 AH Bilthoven
tel. 030-280855 – telefax 030-281564 - telex 70775

De hier genoemde merknamen zijn de wettig gedeponeerde handelsnamen van de resp. fabrikanten.

JA, wij willen de **MT81** matrixprinter graag beter leren kennen.

☐ Stuur ons s.v.p. documentatie.
☐ Stuur ons s.v.p. het dichtstbijzijnde dealeradres.
☐ U kunt ons bellen voor een afspraak.

Naam bedrijf: ____________________

Contactpersoon: ____________________

Adres: ____________________

Postcode/Plaats: ____________________

Telefoon: ____________________

Bon in open envelop zenden aan: Tracor Europa B.V. Antwoordnummer 3222, 3720 VB Bilthoven.

BRIEVENBUS

Peter van Diepen

Deze maand ontving ik twee uitgescheurde pagina's van het 13 maart 1989 nummer van De Journalist. Het was een artikel over vaktijdschriften, naar aanleiding van de NOTU-cijfers over 1988. De HCC Nieuwsbrief is sinds vorig jaar ook aangesloten bij de NOTU en staat voor het eerst in het overzicht van gecontroleerde oplagecijfers. De Journalist noemt ons blad: nieuwkomer in de rubriek automatisering! Heel grappig nu we aan onze twaalfde jaargang bezig zijn. Verder zijn de cijfers ook heel leuk. Op de eerste plaats in de rubriek automatisering staat het weekblad Computable, dat in 1988 ten opzichte van 1987 een verlies maakte van 400 exemplaren. Op de derde plaats staat Personal Computer Magazine, dat een winst maakte van ruim 16.000 exemplaren. De Journalist noemt dat: 'Een opvallende stijging, omdat dit micro maandblad voor Nederland en België voor het grootste deel afhankelijk is van losse verkoop en abonnementen. De verkoop in België beloopt ruim 9.000 exemplaren, waarvan ruim 6.000 in de losse verkoop'. Computable is daarentegen een gratis blad, althans voor professionele automatiseerders. En dat is eveneens het geval met De Automatisering Gids, die op de vierde plaats staat (met een winst van ruim 2.000 exemplaren). Personal Computer Magazine staat wat oplagecijfers betreft dus tussen die twee.

Voor de HCC Nieuwsbrief kon de NOTU geen vergelijking maken met 1987, maar op de lijst van 1988 staat de HCC Nieuwsbrief reeds op de tweede plaats! De Journalist vermeldt dat de HCC Nieuwsbrief onder de leden van de Hobby Computer Club wordt verspreid en dat daarnaast ruim 5.700 exemplaren los worden verkocht. Opmerkelijk is dat de totale losse verkoop van de HCC Nieuwsbrief minder is dan de losse verkoop van Personal Computer Magazine in België alleen. Waarschijnlijk is het niet zo bekend dat er een Vlaamse HCC Nieuwsbrief bestaat en dat de (Nederlandse) HCC Nieuwsbrief dus helemaal niet in België wordt verkocht!

Space Saver bureau

Ik wil graag even reageren op het artikel over de Space Saver. De bij het artikel geplaatste foto heb ik al enkele malen in de advertentie voor dit meubelstuk zien staan en steeds vroeg ik mij af of de Space Saver alleen voor linkshandigen bedoeld zou zijn: het toetsenbord links en de ruimte om je origineel of manuscript neer te leggen rechts. Dit zal, denk ik, samenhangen met de montageplaats van het kastje.

Ook de plaats van de monitor lijkt mij niet de juiste: als je van je manuscript of toetsenbord naar de monitor wilt kijken, moet je een flinke beweging met je hoofd maken. Dat is al het geval als de monitor op de computer zelf staat. Hier staat hij op een plank die, naar mijn schatting, nog hoger zit dan de hoogte van de computer.

Ook de plaats van de printer lijkt mij onjuist. Hoe scheur je papier af, hoe kom je bij de printer om baanpapier te vervangen door lossen vellen?

Ik heb zelf, toen ik mijn computer kocht, een plank van 70 x 100 cm tweezijdig geplastificeerd spaanplaat gekocht en vier stalen poten en voor de printer een zelfde blad 42 x 31 cm met kortere poten, benevens de benodigde schroeven en wat band om de zaagkanten af te plakken (voorgelijmd en met een warme strijkbout te lijmen), alles in de DHZ-zaak te koop en heb een computertafel en een printertafeltje (laag, zodat ik op de printer kan kijken) in een uur of zo in elkaar gezet. Kosten totaal circa f 125,-. Ik denk dat een ieder met haast twee linkerhanden zoiets in elkaar kan zetten. Even erom denken de tafel iets lager te maken dan normale tafelhoogte, namelijk de hoogte van een typetafel (63 cm) in verband met het gemakkelijk typen. De hoogte van de printertafel is circa 40 cm.

W. R. Mulder,
Kamperfoelielaan 9,
1901 BS Castricum

Om maar met de deur in huis te vallen: met de bespreking in HCC Nieuwsbrief nr. 113, blz. 18 zijn wij niet erg gelukkig. Op elk produkt is kritiek mogelijk en bij het ter bespreking aanbieden van onze Space Saver hebben wij het risico van een kritische beoordeling onderkend en bewust aanvaard. Van kritiek zouden we immers alleen maar kunnen leren en wellicht tot verbeteringen kunnen komen en het bureau heeft zoveel pluspunten (vinden niet alleen wij, maar ook al honderden tevreden gebruikers) dat de minpunten best belicht mogen worden. Klanten kunnen dan des te bewuster kiezen. Tenslotte willen wij alleen tevreden klanten: een klant die spijt heeft van zijn aankoop ervaren wij als een nederlaag.

De bespreking in uw blad heeft ons echter verbijsterd. Het bureau wordt werkelijk van het begin tot het eind afgekraakt en de grond in geschreven. Dat het tenslotte wordt afgedaan als een computerbijzettafeltje, maar daarvoor is het dan wel wat onhandig groot en te duur, laat ons sprakeloos achter.

Wij menen oprecht dat wij voor velen die tobben met ruimteverslindende computerapparatuur een vrijwel ideale oplossing hebben gevonden, waarbij een groot oppervlak (80 bij 120) niet constant in beslag wordt genomen door die apparatuur, maar ook beschikbaar is voor ander werk, wanneer de computer eens een keer niet in gebruik is.

Daarbij hebben we aan alles proberen te denken: van een zeer verzorgde, glasheldere Nederlandse montage-instructie, zwenkwieltjes om gemakkelijk even een papiervoorraad aan te kunnen vullen of een kabeltje te verleggen, uitgekiend en sterk montagemateriaal tot aan gratis bezorgen en een gratis handig draaistoeltje aan toe.

Deze brief is geen poging nog iets te redden: wij verbeelden ons niet de schade die de bespreking in uw blad zal aanrichten te kunnen stoppen en we hebben de inkoop daarom vast drastisch gereduceerd. U moet deze brief zien als een therapeutische activiteit: we moeten even onze frustraties en gevoelens van miskenning kwijt.

M. Bos, hoofd verkoop O & S educatieve computersystemen
Postbus 1032,
1270 BA Huizen

Ik heb de tafel zo objectief mogelijk proberen te bekijken. Het resultaat was een behoorlijk negatieve conclusie. Het artikel heb ik echter voor de publikatie punt voor punt met de firma O & S besproken. Dit leidde er onder andere toe dat een Engelstalige handleiding nog op tijd kon worden vervangen door een Nederlandse en dat we een foto van de tafel opgestuurd kregen voor publicatie. Op mijn kritiek betreffende onhandige maat, de gevaarlijke scherpe hoeken en de op sommige punten onduidelijke handleiding kwam geen dusdanig overtuigend weerwoord, waardoor mijn mening nog veranderen kon. De firma O & S kan dus niet echt verrast zijn door mijn conclusie. Ik begrijp natuurlijk wel dat een dergelijk artikel niet goed valt, maar wellicht is het stuk een stimulans om het meubel aan te passen en ons met de verbeterde versie opnieuw uit te dagen.

Edwin Ammerlaan,
bureauredacteur HCC HCC Nieuwsbrief

Wat ook de resultaten van een test zijn, een bedrijf heeft altijd het recht hierop te reageren. Die reactie zal dan in de HCC Nieuwsbrief worden opgenomen, omdat de redactie er van uit gaat dat hoor en wederhoor moeten worden toegepast. Wordt een fout gemaakt, een redacteur is ook maar een mens, dan volgt vanzelfsprekend een rectificatie. In dit geval is er echter sprake van een verschil van inzicht. Wij kunnen dan ook niet anders doen dan hier melding van maken, het uiteindelijk oordeel is aan de lezers.

Berend Harmens
eindredacteur

Harddisk

Is het misschien mogelijk een artikel te wijden aan harddisks en controllerkaarten? Het is mij gebleken dat er weinig mensen in mijn omgeving zijn die een en ander kunnen uitleggen. Zelf ben ik in het bezit van een Tulip AT compact met een SCSI interface en 20 Mb harddisk. Is het nu mogelijk een hardcard van bijvoorbeeld 40 Megabyte 28 milliseconde in te bouwen en wel zodanig dat de bestaande hard-

disk blijft werken? De ene 'deskundige' zegt ja en de ander zegt dat het beslist niet gaat en vertelt dat er een SCSI harddisk moet worden ingebouwd, welke door de interface ROM herkend wordt. Kortom: veel vragen. Is er een goed boek over dit onderwerp?

J. H. G. Hartman
E. de B. van Rijstraat 134-II,
1065 GS Amsterdam

Volgens onze eigen deskundige in de redactie, Frans Kors, is het inderdaad waar dat een volgende harddisk ook aan de SCSI interface moet. U kunt op die manier maximaal 7 drives aansturen. Aan zo'n hardcard zit een andere controller en die past niet op de SCSI interface.

Klachten

In oktober 1988 stuurde ik u onderstaande brief. Helaas heb ik tot op heden hierop geen respons gekregen. Hopende alsnog op enig commentaar.
Ik ben namelijk geïnteresseerd in de Fischer-Technik Computing bouwdozen, zoals de robotarm, plotter en turtle. Helaas ken ik deze bouwdozen alleen vanuit de folder.
Gaarne wil ik van u (of de lezer) weten hoe deze produkten in praktijk werken en wat de ervaringen hiermee zijn. Wilt u hierover een oproep doen in een komende HCC Nieuwsbrief?

D. Kater
Koperslagersdonk 212,
7326 HS Apeldoorn

Bij deze is dus uw oproep geplaatst. Uw brief is opgenomen onder de kop 'Klachten', omdat het hier ook een klacht betreft over de Brievenbus.
Daarom ten eerste een tip: de diverse Vraagbaak-gebieden op de HCC Fido's zijn veel snellere media om antwoorden op vragen te krijgen dan de Brievenbus.
Ten tweede is de ruimte in deze rubriek nog steeds beperkt. Dus kan ik elke maand slecht een paar onderwerpen selecteren.

Binair

Het komt nog al eens voor dat ik in mijn enthousiasme binnen GWBASIC per ongeluk een MSX-BASIC opdracht gebruik. Momenteel ben ik druk in de weer met een educatief rekenprogramma. Hierin wil ik de gebruiker aansporen tot binair rekenen, omdat een groot deel van de privé-PC-ers nog nooit of vaag hiermee in aanraking zijn gekomen. Binnen MSX en Turbo-BASIC is het relatief eenvoudig een numerieke waarde binair te berekenen en op het scherm af te drukken via de opdracht: PRINT BIN$ (N)
Nu is mijn vraag: hoe kan ik dit binnen GWBASIC voor elkaar krijgen?

Marti van Lin
Via Regia 194N,
6217 RA Maastricht

Het is eigenlijk merkwaardig dat GWBASIC BIN$ (N) niet kent, want HEX$ (N) bestaat wel. Met HEX$ kan je een normaal getal omzetten in een string met de hexadecimale (= 16-tallige) representatie van dat getal. PRINT HEX$ (N) voor achtereenvolgens N=1 tot 16 geeft: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, A, B, C, D, E, F en 10. Een zelfgemaakte BIN$ moet in GWBASIC FNBIN$ gaan heten en je kunt hem definiëren met DEF FNBIN$. Verder kun je gebruik maken van HEX$ in combinatie met INSTR. Je hebt daarbij twee hulp-strings nodig:

```
H$="0___ 1___ 2___ 3___ 4___
B$="0000 0001 0010 0011 0100

5___ 6___ 7___ 8___ 9___ A___
0101 0110 0111 1000 1001 1010

B___ C___ D___ E___ F___"
1011 1100 1101 1110 1111" .
```

Samen vormen ze een eenvoudige vertaaltabel voor hexadecimaal naar binair. Ieder hexadecimaal cijfer kun je namelijk vertalen naar een binair getal van vier cijfers (bits). PRINT MID$ (B$, INSTR (H$, HEX$ (N)), 4) voor achtereenvolgens N=1 tot 16 geeft: 0001, 0010, 0011, etc.

Indien je niet zo dol bent op INSTR of op zoek bent naar een methode die eventueel ook voor andere talstelsels te gebruiken is, dan moet je het getal een aantal malen gaan delen. Stop in T% het talstelsel, voor binair dus T%=2, en begin met een lege string RESULT$="". De rest van de deling wordt telkens aan RESULT$ geplakt tot er niets meer van het getal is overgebleven. De deling moet met MOD om de rest te krijgen en met \ (= backslash), omdat cijfers achter de komma niet van belang zijn.

```
WHILE N > 0
  RESULT$= MID$ (STR$ (N
MOD T%), 2, 1) + RESULT$
  N= N \ T%
WEND
PRINT RESULT$
```

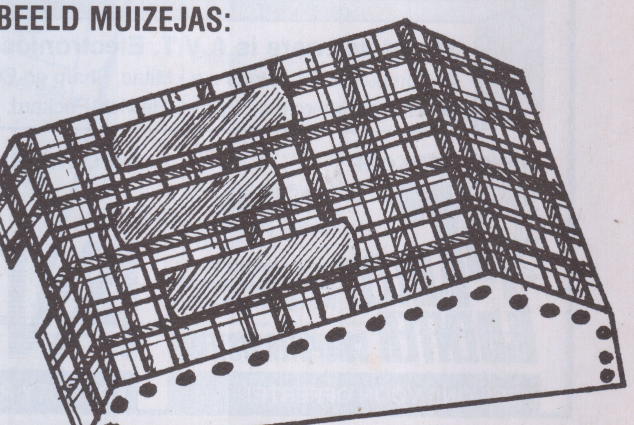
Je mag het zelf afmaken. Je schrijft dat je enthousiast bezig bent. Dus dat zal wel lukken.

Cameron Handy Scanner

In de HCC Nieuwsbrief nr. 107, blz. 19-20 werd nog gesteld dat het met de Cameron Handy Scanner niet mogelijk was om teksten in te lezen. Gelukkig is dit in het tweede artikel, HCC Nieuwsbrief nr. 109, blz. 24-25 enigszins rechtgezet door het tekstherkennen te bespreken.
Zelf hebben wij deze scanner tijdens de HCC-dagen mogen demonstreren op de stand van de IBM-PC gebruikersgroep. Bezoekers van onze stand hebben dan ook kunnen zien dat teksten bijna foutloos ingelezen werden. Ook het (kleine) letterteken van de HCC Nieuwsbrief werd na een kleine 'TEACH-IN' periode praktisch foutloos ingelezen.
Het is niet juist zoals gesteld is in HCC Nieuwsbrief nr. 107 dat grotere afbeeldingen niet kunnen worden gescand.
Met behulp van een paar hulplijntjes is het zelfs zeer eenvoudig om een grotere afbeelding in meerder keren in te scannen en 'aan elkaar te plakken'.
Verder misten wij in dit artikel een vermelding van de mogelijkheid om het scanprogramma resident te laden en zodoende rechtstreeks in programma's als Paintbrush, Dr Halo, Storyboard etc. de plaatjes op te vangen.
Ook hebben wij heel even een complete A4-scanner kunnen uitproberen. De resultaten hiermee lijken nog veel beter te zijn. Een uitgebreider onderzoek is echter noodzakelijk. De prijs van dit 'omgebouwde kopieerapparaat' bedroeg tijdens de HCC-dagen ƒ 1.900,- inclusief BTW.
Wij hopen deze A4-scanner op onze volgende gebruikersdag te kunnen demonstreren alsmede de Handy Scanner van Cameron.

Henk van Walbeek en
Henk Bennik
PCNL Hulplijn,
HCC IBM-PC gebruikersgroep

VOORBEELD MUIZEJAS:

klassiek

N I E U W S

CeBIT '89: half miljoen bezoekers

Berend Harmens

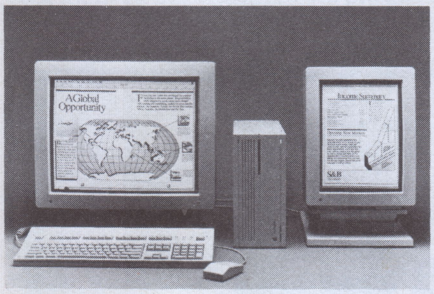
De belangrijkste computermanifestatie van Europa, CeBIT '89 in Hannover, heeft een record aantal bezoekers getrokken: meer dan een half miljoen. Toch waren er dit jaar in Duitsland - eigenlijk voor het eerst - ook wat kritische geluiden te horen.

De CeBIT gaat steeds méér van hetzelfde bieden. Vandaar misschien de wat stroeve start met aanvankelijk minder bezoekers dan een jaar tevoren. Uiteindelijk bleek er toch nog sprake te zijn van een record, maar duidelijk is dat de CeBIT wel wat vernieuwing kan gebruiken. De thema's waarvoor was gekozen – zoals bijvoorbeeld 'Computers in India' – voegden weinig opmerkelijks toe aan het geheel.

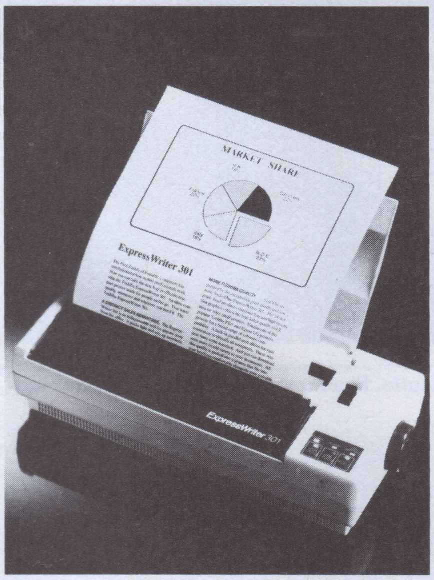
AMSTRAD Bij Amstrad was de PC2000-serie uitgebreid aanwezig, computers waarvoor inmiddels ook in Nederland druk campagne wordt gevoerd. Op de CeBIT werd bekend gemaakt dat het OS/2 besturingssysteem er nu ook is voor de PC2286. Het goedkoopste model uit de serie, compatible met het Model 30 van IBM, kost rond de 2500 Mark, het duurste PC 2386-model kost ruim elfduizend Mark.

APPLE Op de CeBIT werd de tweede nieuwe Macintosh van dit jaar getoond: de IIcx. Deze compacte computer met een Motorola 68030 microprocessor en 68882 co-processor leest Macintosh-, Apple I-I en MS-DOS en OS/2-formaten. De machine wordt met harddisks van 40 en 80 Mb geleverd. Nieuw bij Apple zijn verder onder meer een 160 Mb harddisk en monitoren met hoog oplossend vermogen voor de Macintosh II.

De Macintosh IIcx.

TOSHIBA Nu de laptops (draagbare computers) ondanks vaak schrikwekkende prijzen toch lijken door te breken worden ook steeds meer miniprinters op de markt gebracht. De kwaliteit was tot nu toe niet geweldig, maar Toshiba toonde een portable printer (ExpressWriter 301) die in hoge resolutie (360x360 dpi) kan printen. De prijs van dit fraais was nog niet bekend.

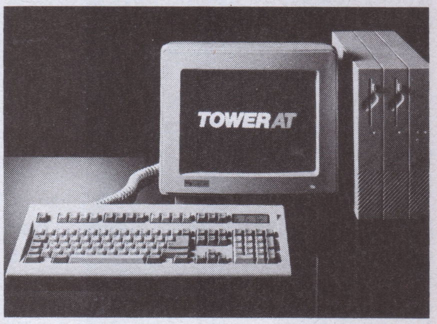

De ExpressWriter 301 van Toshiba: draagbaar en hoge printkwaliteit.

COMMODORE Commodore is en blijft mateloos populair in Duitsland. Hoewel er nog steeds veel van worden verkocht raakt de C64 nu toch wat uit beeld, maar die positie wordt naadloos overgenomen door de (heel wat duurdere) Amiga's. Daar wordt steeds fraaiere software voor aangeboden, vooral voor desktop publishing en voor gebruik in combinatie met video. Het blijft natuurlijk ook een fantastische machine voor spelletjes. Commodore kondigde de Amiga 2500 UX aan, die onder Unix werkt. Kloksnelheid 14,2 Mhz en een harddisk van 80 Mb. Commodore verwacht er veel van. Voor de Amiga 500 is nu een 20 Mb externe harddisk. Ook op de PC-markt gaat Commodore zich steeds meer roeren. Nieuw is de PC 40-III, een compact gebouwde AT die de AT PC 40 opvolgt. De mooiste kreet van de CeBIT komt van Commodore, de computers worden nu 'toekomst-compatible' genoemd.

SCHNEIDER Evenals Commodore mikt Schneider met z'n PC's zowel op de onderkant van de markt (EuroPC) als op het zakenleven, met de in oktober vorig jaar uitgebrachte TowerAT-computers. Volgens de mensen van Schneider zijn daar inmiddels al meer dan dertigduizend van verkocht. Nieuw aan de top is de '386-er Familie' van Schneider, met prijzen die variëren van 9.100 tot 22.000 Mark.

De Tower-AT: zwaargewicht van Schneider.

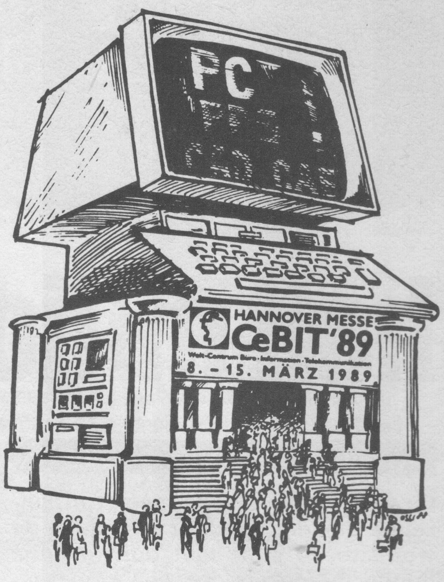
STAR Bij Star ook dit jaar verschillende nieuwe printers, die nu allemaal de mogelijkheid van 'paper-park' hebben. Kettingformulieren hoeven dus niet meer uit de machine te worden gehaald als op losse vellen moet worden geprint. Veel aandacht wordt vooral besteed aan hogere printsnelheid. Ook bij sommige negen naalds printers ligt die inmiddels rond de driehonderd tekens per seconde.

EPSON Ook de goedkopere 9-naalds LX-printers van Epson hebben nu een voorziening waarbij door het overhalen van een handel heel simpel kan worden overgeschakeld van 'eindloos' papier naar losse vellen. De trend, ook bij de goedkopere printers: steeds meer buffergeheugen, meer snelheid (tot tweehonderd tekens per seconde) en een grote keuze aan lettertypes. De GQ-5000 is een bijzonder fraaie laserprinter, die simpel is te bedienen. De prijs is toch nog pittig: rond de 5700 Mark.

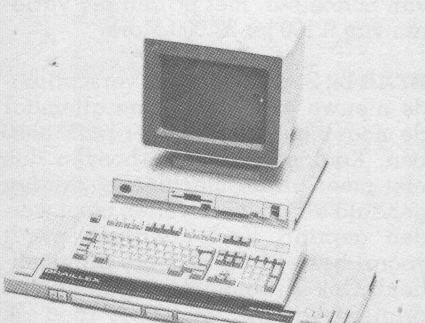
Veel aandacht op de CeBIT voor datacommunicatie. Een laptop met modem: de combinatie die een grote toekomst wordt voorspeld.

BRAILLEX Zowel voor mensen met een erg slecht gezichtsvermogen als voor blinden komen er steeds meer aanpassingen om de PC te kunnen gebruiken. Ver ontwikkeld is het Braillex-systeem, waarvan het prototype trouwens al uit 1975 dateert. Teksten kunnen niet alleen met braille-toetsen worden ingegeven, maar files kunnen ook door de blinde computergebruiker worden 'gelezen'. Dat kan door koppeling van een apparaat aan de PC. De tekst verschijnt dan niet alleen op het scherm, maar op het bijbehorend apparaat komen tegelijkertijd bepaalde pinnen omhoog, waardoor deze tekst in braille kan worden gelezen. De man die het op de CeBIT demonstreerde kon er razendsnel mee werken.

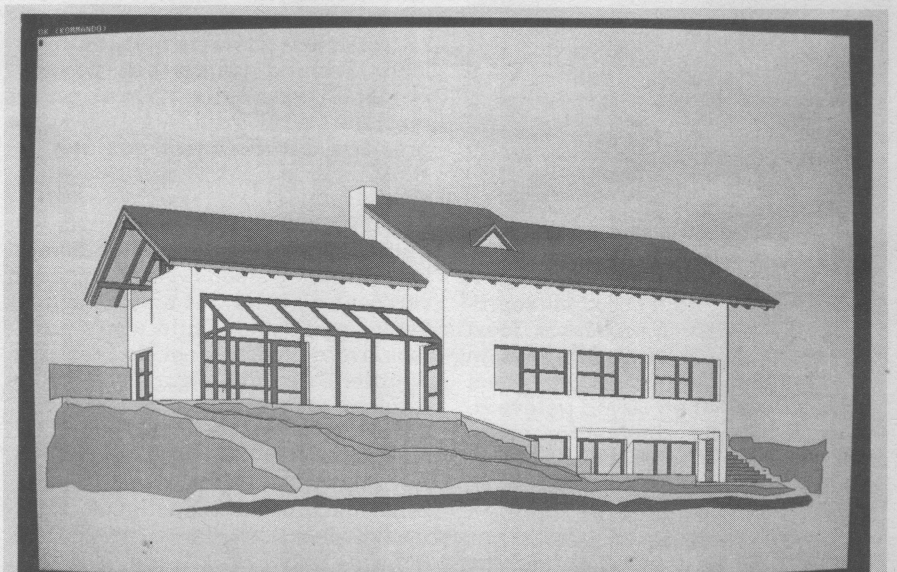

VERBETERINGEN Veel volstrekt nieuwe ontwikkelingen waren er dit jaar niet te zien op de CeBIT, wel veel verbeteringen. Erg fraai zijn bijvoorbeeld de nieuwe platte monitoren (Deskview), die nauwelijks nog ruimte innemen op het bureau. Steeds beter worden ook de CAD-programma's, met name voor toepassing door architecten en ingenieursbureaus. Veel aandacht werdt besteed aan ISDN (Integrated Services Digital Network), het communicatienet van de Bundespost voor datacommunicatie in de meest brede zin van het woord. Vooral de banken springen enthousiast in op deze ontwikkeling. Nu de klanten nog, dat schijnt nog niet zo hard te gaan.

Het Braillex systeem voor blinde computergebruikers. Onder het toetsenbord de unit waarmee teksten in braille kunnen worden gelezen.

Ribcon is een fraai pakket voor architecten en als drie dimensies getekend, maar het progr tie, benodigde materialen en de prijzen.

NIEUWS

Kwaliteits'label' opleidingscentra

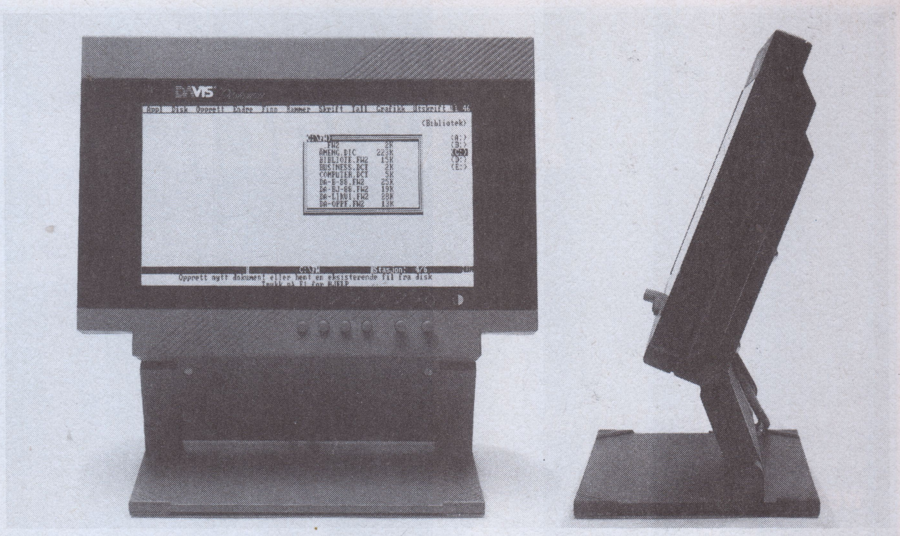
Sinds maart zijn er tien opleidingsinstituten voor computergebruik die zich Microsoft Authorized Training Centre (ATC) mogen noemen. Softwareproducent Microsoft heeft met deze instituten een contract afgesloten. Het gaat om een erkenning die borg moet staan voor kwaliteit. Het is de bedoeling dat er uiteindelijk 25 ATC's in de Benelux komen. Microsoft stelt daarbij eisen aan de trainingsfaciliteiten (ruimte en apparatuur), de docenten en het cursusmateriaal.
Meer informatie: 02503-13181.

Eerste paal Almatrium

Begin maart is in Nieuwegein de eerste paal geslagen voor het Almatrium. Het gaat hier om een permanente automatiseringsbeurs, waar het midden- en kleinbedrijf informatie moet kunnen krijgen over allerlei vormen van automatisering. Volgens Burginvest BV, het bedrijf dat het initiatief heeft genomen, zullen er geen vaste bindingen zijn met bepaalde leveranciers. Het centrum zal midden 1990 open gaan.
Meer informatie: 03438-21344.

Sierteelt aan de computer

De sierteelt gaat op grote schaal over op het gebruik van de PC. Leden van de Aalsmeerse Bloemenveiling en de Katholieke Land- en Tuinbouwbond kunnen op voordelige voorwaarden een Tulip of IBM PC aanschaffen met software van de Kern Groep BV. Verwacht wordt dat tussen de duizend en vijftienhonderd systemen worden afgenomen. Voordelen van het PC-gebruik: een eenvoudiger communicatie met de veiling door gebruik van een modem en vereenvoudiging van de administratie.

Niet alleen handig, maar ook erg mooi: ultra-platte beeldschermen van Davis.

dBase in de lift

Door de introductie van dBase IV in het laatste kwartaal van 1988 zijn de verkopen bij Ashton-Tate aanzienlijk gestegen. De totale omzet van de versies III Plus en IV ligt 30% hoger ten opzichte van de verkoopresultaten van dBase III Plus alléén. Verwacht wordt dat de verkoop nog verder zal groeien na de introductie van versie 1.1 van dBase IV. Deze versie werkt onder MS-DOS en OS/2 en heeft aansluiting op de Ashton-Tate/Microsoft SQL Server. SQL is een krachtige 'opvraagtaal' voor computergebruik.
Meer informatie: 020-462515.

Olympische databank van CAT

Het Griekse Ministerie van Cultuur heeft een contract afgesloten met CAT Benelux. Het bedrijf zal een databank aanleggen met alle informatie over de Olympische Spelen tot nu toe. Daarvoor wordt een bewerkte versie van 'Freebase' gebruikt. De erg gebruiksvriendelijke databank zal onderdeel zijn van een tentoonstelling in het Grieks Nationaal Museum. Verder komt er een exemplaar in het Olympisch Museum dat in Lausanne zal worden gebouwd.

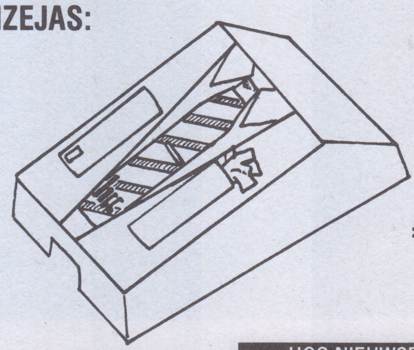
64 bit microprocessor

Intel Corporation heeft een 64 bit microprocessor geïntroduceerd. De i860 is de eerste commercieel verkrijgbare microprocessor waarin meer dan een miljoen transistoren op de chip zijn aangebracht. Het nieuwe produkt is ontworpen voor zeer snelle multiprocessorsystemen, in 3D werkstations en grafische subsystemen.
In de maand maart maakte Intel ook bekend dat men een op Unix gebaseerd multiprocessor operating system ontwikkelt voor de 386, de i860 en de toekomstige 486 microprocessors. Behalve Intel zijn hierbij AT&T, Olivetti en Prime Computer betrokken.

Atari

Veel belangstelling was op de CeBIT van de stand van Atari, met daarin onder meer enkele Transputer Werkstations. Op een andere plaats in deze HCC Nieuwsbrief leest u daarover over een verslag van Theo Nicola.

VOORBEELD MUIZEJAS:

zakelijk

Hyundai: kwaliteit en veelzijdigheid
Hyundai PC Terminal een ideaal Novell Network werkstation
Een volledig IBM compatible disketteloos werkstation met een ingebouwde netwerk-adapter, gebaseerd op de Ethernet CSMA/CD high-speed interface.
Hyundai Super 286 C ruimtebesparend met voldoende uitbreidingsmogelijkheden
Een PC/AT compatible Personal Computer, werkend onder alle belangrijke operating systems en met software geschreven voor IBM PC/XT/AT. Deze snelle PC/AT heeft voldoende expansiemogelijkheden voor diskdrives, harddisk, video-controllers en andere add-on's.
HYUNDAI
ELECTRONICS INDUSTRIES CO. LTD.
Voor informatie:
SYDEC
TECHNOLOGY DISTRIBUTORS
Sydec Computercomponents B.V.
Amersfoortsestraat 70d
P.O. Box 6, 3769 ZG Soesterberg
The Netherlands
Tel. (31) 3463-57211,
Telefax 03463-53964
Sydec Belgium B.V. B.A.
Antwerpsesteenweg 102
2630 Aartselaar
Belgium
Tel. 03-887 02 10
Telefax 03-8877652

LISTING

Cursus programmeren in Basicode-2 (slot)

Piet Vijlbrief

TERUGKERENDE VRAGEN Als het programma regelmatig een zelfde vraag stelt, bijvoorbeeld of een volgende pagina al mag worden getoond, dan kan men dit het beste in een subroutine onderbrengen en eventueel daar de kleine- naar hoofdletter routine aanhangen, die ook afzonderlijk kan worden aangeroepen.

VOORBEELDROUTINE

```
20000 HO=0:VE=23:GOSUB 110
20010 PRINT''Volgende pagina (J) '';
20020 GOSUB 210:GOSUB 20050
20030 IF IN$<>''J'' THEN 20000
20040 GOSUB 100:RETURN
20050 IF (IN$<''a'') OR (IN$>''z'') THEN RETURN
20060 IN$=CHR$(ASC(IN$)-ASC(''a'')+ASC(''A''))
20070 RETURN
```

WERKING Men roept subroutine 20000 aan in het programma als de pagina vol is en men wacht op een commando om verder te mogen gaan.

Hier kan VE=23 worden gebruikt, omdat niet verwacht wordt dat op een regel eronder zal worden geprint (ook geen 'prompt+nieuwe regel' na 'end'). Deze subroutine roept zelf subroutine 20050 aan en blijft wachten op 'J' (eventueel na omzetten van de 'j'). Elders in het programma kan men ook alleen van subroutine 20050 gebruik maken.

COPYRIGHT Bij elk programma staat in de laatste regel: COPYRIGHT NOS HILVERSUM. Dit betekent niet dat de auteur al zijn rechten aan de NOS heeft overgedragen, maar dat commercieel gebruik van het programma door derden, zonder verkregen toestemming van de auteur, niet is toegestaan. In geval van overtreding zal hiertegen, als dit bij de NOS bekend wordt, worden opgetreden. Dit betekent dus niet dat men een eenmaal uitgezonden programma niet aan een vriendje mag geven, die om een of andere reden het programma niet heeft kunnen ontvangen! Onder hobbyisten moet behulpzaamheid, zonder er aan te verdienen, hoog in het vaandel staan.

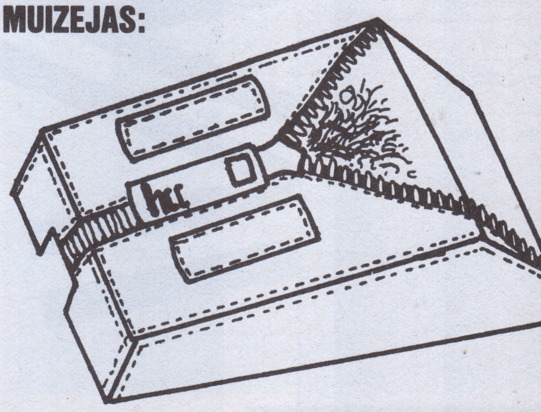
FIDO In dit verband wijzen we er ook op dat het via een telefoonaansluiting en een modem met bijbehorend programma voor een ieder mogelijk is uit de NOS FIDO (databank), telefoon 035-45395, geheel gratis een eerder uitgezonden Beeldkrant (file area #1) of Basicode programma (filearea #3) te 'downloaden'!

DOEL Door de wekelijkse uitzendingen van Basicode programma's kunnen velen gratis in het bezit komen van een schat aan veelal zeer goede programma's. Daardoor is het in de allereerste plaats mogelijk te profiteren van de programmeerervaring van mede-hobbyisten. Bekijk de opbouw van de programma's en verruim daardoor de eigen kennis van het programmeren in Basic.

WAT VERDER? Het ligt niet in onze bedoeling Basicode-2 verder uit te breiden. De plaatsruimte die de subroutines in het geheugen van de computer daarbij innemen maakt het voor de meeste systemen onmogelijk om nog een uitgebreid programma te herbergen. Ondanks de beperkingen van Basicode-2 kan men er, mits men over voldoende programmeerervaring en voldoende inventiviteit beschikt, bijzonder goede en leerzame programma's mee maken. Zodra men verder wil en bijvoorbeeld zich uitgebreid met de grafische mogelijkheden van de moderne computersystemen wil bezighouden is er maar één goede oplossing: verdiep je in de mogelijkheden die het eigen systeem je biedt (ook in andere programmeertalen dan Basic). Lees de daarover handelende boekwerken en neem contact op met mede-hobbyisten, die je kunt vinden in de HCC gebruikersgroepen.

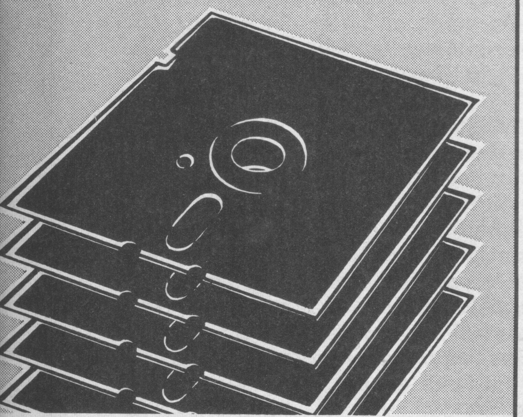
TENSLOTTE Aan het einde gekomen van deze mini-cursus wensen we elke computerbezitter heel erg veel plezier toe met de welhaast onbegrensde mogelijkheden, die in elk computersysteem schuil gaan. Het vormt een bron van ontzettend veel genoegen voor jong en oud: men is dan ook nooit te 'bejaard' om te leren, zoals schrijver dezes telkenmale ervaart! Het prikkelt de fantasie en het houdt jong. Heel veel succes toegewenst en... mogen we op de Basicode-redactie nog eens een vrucht van uw ploeteren in de vorm van een wel doordacht Basicode programma tegemoet zien?

VOORBEELD MUIZEJAS:

leatherboy

Nashua

MD2D:	20pack 50pack (ook geformatteerd)
MD2HD:	20pack rood voor AT
STARTERKIT:	opbergbox met slot (40st.), 12 MD2D diskettes, 1 cleaningdiskette, 1 diskette writer

"WELK EEN AANGENAME VERRASSING", ZEI DE CLIËNT TEGEN ME TERWIJL HIJ OP HET 50 DISKETTES PAK VAN NASHUA WEES DAT IK DIE MORGEN OP DE COUNTER HAD UITGESTALD.
"DAT 20 PACK MAG ER TROUWENS OOK ZIJN", MERKTE IK NOG EVEN OP, "OOK VAN DIE FORMIDABELE NASHUA DISKETTES, MET DIE OPVALLEND RODE KLEUR VOOR DE AT GEBRUIKER EN MET DIE INGEBOUWDE KWALITEITS-CONTROLE DIE EEN INSPECTIE ACHTERAF OVERBODIG MAAKT. EN ALS ENIGE MET EEN COMPLETE STARTER KIT MET PEN EN REINIGINGSDISKETTE DIE DE LEESKOPPEN VERBLINDEND SCHOON ACHTERLAAT."
DE CLIËNT NAM EEN AL GEFORMATTEERD 50 PACK MD2D'S MEE; WEL ZO SLIM ALS JE BEDENKT DAT JE DAN DE ALLERHOOGSTE KWALITEIT IN JE ZAK STEEKT. VOOR EEN ABSURD LAGE PRIJS. MAAR JA, DAT KAN ALS JE DE GROOTSTE FABRIKANT TER WERELD BENT.

THE EDP CONNOISSEUR

TM Data
A Line International Group

WIJ KENNEN DE MARKT
WIJ KIEZEN DE BESTE

Garantie

TM DATA IS DE IMPORTEUR MET VESTIGINGEN OVER DE HELE WERELD. DAAR WORDEN LETTERLIJK ELKE DAG NIEUWE COMPUTERS, PRINTERS, MAINFRAMES, NETWERKEN ENZ. ENZ. GETEST. WAAR HET OM DISKETTES GAAT, IS NASHUA DE ENIGE LEVERANCIER MET LIFE TIME GUARANTEE.

BEGINNERS

MS-DOS, wat is dat (11)

Na de behandeling van het optimaliseren van de computer in de laatste aflevering wil ik nogmaals de batchfiles bekijken om tot een gebruikersvriendelijk computersysteem te komen.

Charles Cox

BATCHFILES Batchfiles zijn - zoals we al in aflevering zes hebben gezien - kleine programmaatjes, waarmee we het werken met de personal computer kunnen veraangenamen. In zijn algemeenheid zijn batchfiles een serie opdrachten aan de computer. Alsof je die vanaf je toetsenbord hebt ingegeven. Vooral bij veel sequentiële (volgtijdige) opdrachten van een beetje lengte kun je je na een tijdje afvragen of je zelf niet een soort machine geworden bent. Met eenvoudige toetsaanslagen kunnen we de computer handelingen laten plegen die normaal een veelvoud van toetsaanslagen zou vereisen. Bijvoorbeeld:
W.BAT
Met dit batchbestand roepen we de tekstverwerker (MS-Word) aan door als inhoud mee te geven:
C:\word\word

Na het intoetsen van slechts de letter W zal het tekstverwerkingsprogramma starten, echter wel met een lege pagina. Wil je een nieuw bestand maken, begin dan maar te tikken. Wil je een bestaand bestand bewerken, dan zul je dat eerst nog moeten laden. Ook dat is weer te ondervangen in het W.BAT-bestand.

C:\word\ word %1
De toevoeging %1 is nu de variabele. Daarmee kan aan de tekstverwerker worden aangegeven dat je bijvoorbeeld het bestand VERSLAG.DOC wilt starten. Wel moet u bij het intikken van de batch-bestandsnaam deze variabele invullen. In dit geval ziet de opdracht er als volgt uit:
w verslag
(de extensie .doc is niet nodig, omdat MS-Word die toevoeging verwacht).
Nu start de tekstverwerker op met het bestand VERSLAG.DOC op het scherm.
Ben je met een groot artikel of verslag bezig en staat dat netjes op drive D: in de directory PRIVE in de subdirectory VERSLAG onder de naam verslag-.doc, dan kost het nog heel wat tikwerk om eerst naar de subdirectory te gaan waar de tekst in staat en de tekstverwerker (met w.bat) op te roepen met het bestand.
Veel sneller en aangenamer is het om het herhaaldelijk werken aan het verslag op te vangen in een (tijdelijk) batchbestand VER.BAT.
De inhoud van VER.BAT ziet er dan zo uit:

D:
cd \prive\verslag
C:\word\word verslag

Je kunt deze tijdelijke batchbestanden het best opslaan in een aparte subdirectory, bijvoorbeeld XBATCH. Die moet je wel in het autoexec.bat bestand in het path-commando opnemen.

Regelmatig kun je de tijdelijke batchbestanden in die subdirectory opruimen, zonder het gevaar zeer gewaardeerde, veel gebruikte batchfiles te elimineren.
In batchfiles kunnen nog meer commando's voorkomen, zoals: echo, pause, rem, if, for, call, goto en shift. Enkele van deze commando's zijn ook interessant voor de beginnende MS-Dosser en zal ik in de volgende aflevering behandelen. Nu even aandacht voor een hardwarezaak.

PRINTEN Het aansluiten van printers wil nog eens voor problemen zorgen. Ook nu weer is het goed even een paar zaken op een rijtje te zetten.
Printers zijn er in soorten: matrixprinters (die geven puntjesletters door middel van naaldjes), margrietwielprinters (een soort elektronische schrijfmachine met een vast letterbeeld), laserprinters (een laserstraal beschrijft een trommel, die met een soort kopieerproces die beschreven trommel afdrukt op papier) en een inkjetprinter (die 'spuugt' als het ware kleine inktdruppeltjes op papier).
Om een printer aan de computer te 'knopen' moet de computer een speciaal signaal maken voor die printer. Dat gebeurt door middel van zogenaamde interfaces. Printers werken meestal met de parallelle of Centronics interface. Sommige (laser)printers gebruiken echter de seriële of RS-232 interface. Het is belangrijk te weten op welke interface je printer moet worden aangesloten. Bij sommige printers kun je kiezen tussen parallel en serieel, kies bij voorkeur parallel en vergeet de eventuele schakelaar op de printer niet om te zetten.
Bij elke interface hoort een eigen kabel. Zorg dat je de juiste hebt en sluit die goed aan op de printer (zie handleiding). Bij de computer herken je de verschillende interfaces aan de D-vormige aansluitingen. De parallelle is die waar op de computerkant de gaatjes in zitten, de seriële is die met de pennetjes (zo kun je ook zien welke printerkabel je hebt meegekregen).
Tekstverwerkingprogramma's hebben speciale printerdrivers. Daarmee is de soort en meestal ook het merk en type van de printer in te stellen. Staat de naam van jouw printer er niet bij, neem dan de naam van een machine die als compatible is opgegeven in de handleiding van je printer.
Zonodig moet je via het MODE-commando nog wat regelen om het geheel aan de praat te krijgen.

MODE Met dit commando kun je bij een matrixprinter het aantal tekens op een regel instellen en het aantal regels per (verticale) inch, de zogenaamde pitch. Normaal staat de printer in de MODE 80,6. Met MODE LPT1:132,6 stellen we de printer in op een breedte van 132 tekens. Het effect is dat op een brede printer de volle breedte wordt benut en op een smalle printer dat de letters worden versmald (graphics matrixprinter). LPT1 is overigens de parallelle printerpoort/interface. Het getal achter de komma mag ook een acht zijn. Er gaan in dat geval 8 regels op een inch. Het printwerk wordt dan echter wel erg compact neergezet. Gebruik die toevoeging dan ook alleen maar in noodgevallen.
Het MODE-commando wordt ook gebruikt om bij seriële printers de snelheid en hoedanigheid van het aangeboden signaal te bepalen. Bijvoorbeeld COM1:9600,8,n,1. Ook nu zul je de feitelijke inhoud uit de handleiding van de printer moeten halen. Uiteraard is het van belang dat de printer bij deze handelingen aan staat, anders ontvangt de afdrukker geen signalen.

Met zoveel mogelijkheden werk je altijd voor je plezier.

Om echt met plezier te kunnen werken, moet elk onderdeel van uw configuratie natuurlijk optimaal zijn. Daarom verwacht u van 'n groot merk als Philips het beste op elk gebied.

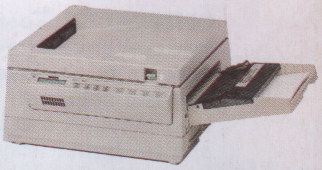
Om te beginnen uiteraard een complete serie PC's, van een basismodel XT tot en met de meest geavanceerde AT. Modellen met of zonder hard disk (20 of 40 Mb), met 1 of 2 diskettestations, voor alleen 3,5″ of ook 5,25″ diskettes en bijvoorbeeld voorbereid voor OS/2... En natuurlijk altijd met de mogelijkheid om uit te breiden.

En dan de monitors: kleur, monochroom, diverse resoluties, FSQ, dynamische focussering... Van Philips verwacht u voor iedere toepassing de ideale monitor. En hetzelfde geldt voor de printers, modems en andere randapparatuur.

De Philips Computer Dealer zet het graag voor u op een rij. Of stuurt u even een briefje zonder postzegel aan: Philips Nederland, Afdeling Consumentenbelangen, Antwoordnummer 500, 5600 VB Eindhoven. U zult zien: als 't om werken met plezier gaat, is de juiste apparatuur snel gevonden...

3 CM 9809. VGA Pro-Line kleurenmonitor. Resolutie 640x480 beeldpunten. Schermdiameter 34 cm. Lijnfrequentie 31,5 KHz. Rasterfrequentie 60-70 Hz. Pitch 0,29 mm. Inclusief verstelbare voet en aansluitkabel.

NMS 1480. Fluisterstille laserprinter. Intern geheugen 512 Kb, uit te breiden tot 4 Mb. Print 6 pagina's per minuut. Resolutie 300x300 dots per inch. Compatibel met HP Laser Jet II. 6 lettertypen, toevoegingen mogelijk.

NMS 9130. Snelle PC/AT. 80286/10 processor. 3,5″ diskettestation. 640 Kb RAM, uit te breiden tot 2,5 Mb. Interne hard disk van 40 Mb (28 msec.). Voorbereid voor OS/2. 5 uitbreidingsslots. Compatibel met CGA, MDA, Hercules en EGA.

Liever 'n Philips.

PHILIPS

PHILIPS

INTERVIEW

Spraakherkenning biedt onvermoede mogelijkheden

Berend Harmens

'Weer - aaron - ruit - scha - ijs - no - lijk'. Dit lijkt misschien op een code om uiterst geheime mededelingen door te geven, maar in werkelijkheid is het een methode om een computer op een afwijkende manier te bedienen: spraakgestuurd. De meesten van ons stoppen gedachtenloos een floppy in de computer of starten de machine via de harde schijf en gaan daarna 'gewoon' aan het werk, met gebruik van het toetsenbord. Maar dat is niet voor iedereen weggelegd. Spraakherkenning kán dan een oplossing zijn.

In het dorpje Wapserveen, niet ver van Steenwijk, woont Jan van Berkum (67). Hij lijdt al dertig jaar aan multiple sclerose, een ziekte aan het centrale zenuwstelsel. Een gevolg van die ziekte is onder meer dat de functie van bepaalde spieren wegvalt, wat tot verlamming kan leiden. Andere verschijnselen die zich kunnen voordoen: storingen in het zien, spreken en horen.
Zonder daar sentimenteel over te willen doen: MS is een zware handicap en het is een harde strijd om binnen je mogelijkheden toch nog zo goed mogelijk te functioneren. Lang niet iedereen lukt dat op een redelijke manier, je moet het ook maar op kunnen brengen.

OMMEKEER Voor Jan van Berkum kwam er enkele jaren geleden een ommekeer in z'n leven, toen hij begon met het schrijven van een boek. Alleen al fysiek een hele klus: schrijven met de linker hand, daarna het verhaal met diezelfde linkerhand op de schrijfmachine uittikken. Dat bleef helaas niet zonder gevolgen: de hand werd steeds zwaarder belast en het tikken ging steeds langzamer. Om daar uitkomst in te brengen werd een PC met printer aangeschaft. Het idee was dat het gebruik van zo'n toetsenbord wat lichter zou zijn. Het gaf wel een tijdje soelaas, maar op den duur was ook die belasting te groot. Toen het tempo was gezakt tot één A4-tje in de vier dagen was het duidelijk dat dit niet lang meer stand kon houden.

MICROMARKT Er werd een Micromarkt-advertentie in de HCC Nieuwsbrief van mei vorig jaar geplaatst. De vraag daarin was: wie kan mij helpen aan een bruikbaar programma voor spraakherkenning? Daar kwamen enkele reacties op, waarvan die van Pieter van Asten uit Leeuwarden uiteindelijk tot de oplossing zou leiden. Hij had al eens een systeem voor blinden ontworpen om geschreven tekst door de computer om te laten zetten in spraak. Na enig zoekwerk kwam men uiteindelijk bij de firma Manudax terecht, die een 'spraakherkennend toetsenbord' kon leveren. Dat werd uiteindelijk gekocht.

WERKING Een PC-set voor spraakherkenning bestaat uit een aangepast toetsenbord, een microfoon in een beugel, een voetschakelaar, bijpassende software en een (Engelse) gebruiksaanwijzing. Via het toetsenbord kan de microfoon in- en uitgeschakeld worden. Heel simpel gesteld herkent de computer bepaalde klanken en zet die digitaal om in letters en woorden. Is een klank (een bepaald woord) gevonden dat goed door de computer wordt herkend dan kan daaraan een bepaalde betekenis worden gegeven - bijvoorbeeld een letter, een leesteken of een commando. Het woord en de betekenis ervan worden opgeslagen in een lijst en dit kan dan steeds opnieuw voor hetzelfde doel worden gebruikt.
In de praktijk gaat het toch wat minder simpel. Het is een ingewikkeld karwei, omdat er niet alléén maar bepaalde letters op het scherm moeten komen, bijvoorbeeld in een tekstverwerkingsprogramma, maar ook de cursor moet via spraak worden bestuurd en er moeten bepaalde commando's worden gegeven, zoals DIR,

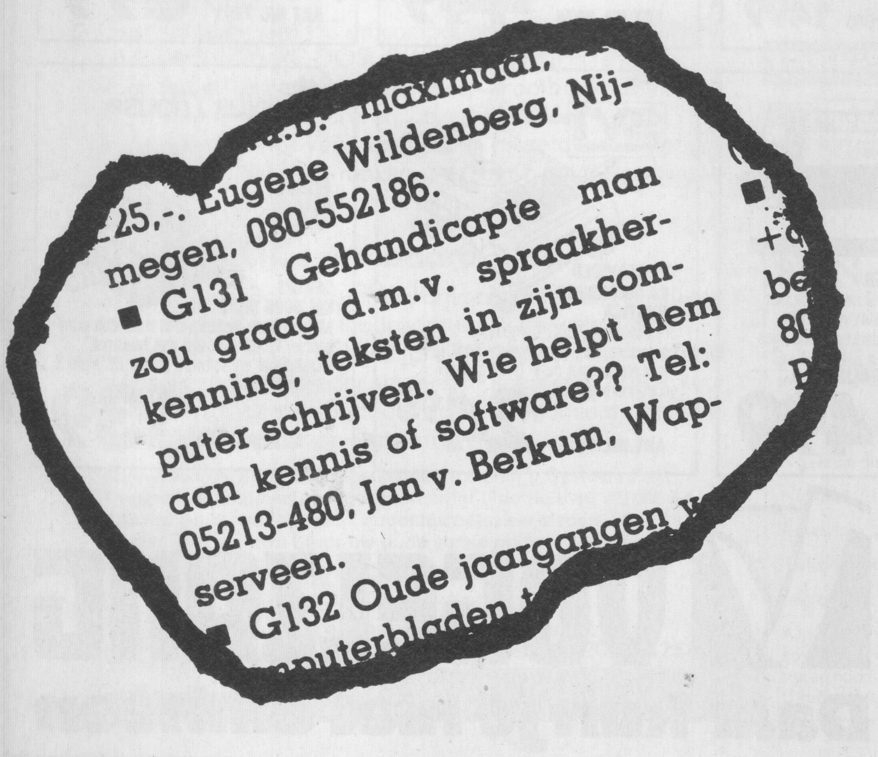
COPY enzovoort.
Jan van Berkum: 'Ik ben weken bezig geweest met uitproberen, testen en voorzichtig uitbreiden. In het begin lukte vrijwel niets, ik probeerde wanhopig iets begrijpelijks op het scherm te krijgen, maar het leek nergens op.' Heel moeizaam moest worden gezocht naar woorden die de computer iedere keer op dezelfde manier herkent. Met veel zwoegen en doorzetten ontstond langzamerhand toch een woordenlijst waar mee gewerkt kon worden.

DEMONSTRATIE In z'n werkkamer geeft Jan van Berkum een demonstratie. Nadat de computer is gestart en de tekstverwerker (WordPerfect) in beeld is gekomen wordt tekst ingesproken: 'Weer - aaron - ruit - scha - ijs - no - lijk'. Op het scherm verschijnt het woord: waarschijnlijk. De letter w wordt dus opgeroepen door 'weer' te zeggen, dubbel a door 'aaron', enzovoort. Het zou toch heel wat simpeler zijn door een woord gewoon te spellen, dus w-a-a-r enzovoort. 'Dat heb ik eerst wel geprobeerd, maar van dat ABC begreep de computer niet veel. Dus toen werd het zoeken en steeds maar weer uitproberen, net zo lang tot iets bruikbaar was gevonden', zegt Jan van Berkum daar over.

Als je voor het eerst een computer zo gebruikt ziet worden is dat ronduit fascinerend, de adem stokt even in je keel. Fantastisch, dat dit zo kan! Maar na een paar minuten denk je, wel wat beschaamd: heel mooi, maar het duurt toch wat lang, ieder woord zo spellen. Gelukkig is Jan van Berkum iemand die je zoiets rustig kunt zeggen, hij is het er helemaal mee eens. Sterker nog, hij is er hard mee bezig om het systeem verder te perfectioneren, dag in, dag uit. Zo zijn veel voorkomende woorden al in een macro ondergebracht. De letter D staat voor 'daar', G is 'geen', en hij is inmiddels bezig ook alle commando's onder macro's onder te brengen. De mensen van WordPerfect - altijd bereid om hun produkt goed te ondersteunen - hebben daar ook het nodige voor geleverd. Maar er zal nog heel wat onderzoek en uitproberen nodig zijn om via deze methode steeds vlotter te kunnen 'schrijven'.

DWARSBOEK Het boek dat Jan van Berkum over z'n leven wilde schrijven is inmiddels af. Een verhaal apart. De eerste versie is boek voor boek op een matrixprinter gemaakt, met 'eindloos' papier. Zo'n complete uitdraai werd dan, met de vellen nog aan elkaar, in een omslag geplakt. Je klapt dus als het ware de pagina's uit. 'Ik noemde het een dwarsboek, ik ben ook een beetje een dwarsligger', zegt Jan van Berkum er wat spottend over. De uitvoering was origineel, maar niet erg praktisch, zo bleek uit de reacties. De pagina's lieten los op de perforatie, dat moest dan weer met plakband aan elkaar, het is het toch wel onhandig lezen zo en de puntjesletter van een matrixprinter is niet het toppunt van schoonheid.

Als je miljonair bent dan is zo'n probleem snel opgelost, je laat een laserprinter aanrukken. Anders wordt het zoeken. Jan van Berkum plaatste opnieuw een Micromarktadvertentie en ook deze keer bracht dit de oplossing. Hij kwam voor een prikje in het bezit van een goede letterwielprinter en daar is het boek opnieuw op uitgedraaid. De tweede druk ziet er erg fraai uit.

MOGELIJKHEDEN Dit lijkt een wat optimistisch verhaal over de bijzondere mogelijkheden, die de computer kan bieden in bepaalde situaties. Er moet bij worden aangetekend dat het werken met zo'n spraakherkennend toetsenbord beslist niet simpel is en veel doorzettingsvermogen vraagt. Soms duiken er ook heel speciale problemen op. Jan van Berkum: 'Mijn ziekte brengt met zich mee dat je betrekkelijk snel moe bent. Het gevolg is dat je in de loop van de dag moeilijker gaat praten, waardoor bepaalde woorden niet meer goed door de computer worden vertaald. Nog zoiets: ik ben naar de tandarts geweest om een deel van m'n tanden te laten trekken. Wat gebeurt er: je spreekt woorden anders uit en dat geeft ook weer problemen'.

Simpel is het niet, maar het kán, als je de goede instelling hebt. Wat veel belangrijker is: het brengt een verandering in je leven als je vanuit zo'n situatie dingen kunt gaan doen die daarvoor onmogelijk leken. Jan van Berkum zegt er zelf dit over: 'Dat schrijven betekent alles voor me. Ik houd er niet alleen contacten mee, maar kan m'n ervaringen ook weer aan anderen doorgeven. Dat is belangrijk.'

Geen science fiction

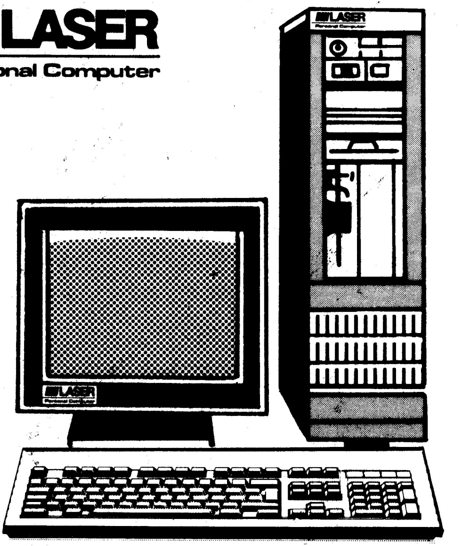
Het spraakherkennend toetsenbord, de Keytronic KB5152V, wordt geleverd door de firma Manudax in Heeswijk-Dinther (telefoon 04139-8911). Tot nu toe heeft men slechts één set geleverd aan een gehandicapte computergebruiker. 'Veel mensen blijken nog te denken dat zoiets science fiction is, maar de set is gewoon uit voorraad te leveren', aldus een woordvoerder van het bedrijf. Bij Manudax is men zeer benieuwd naar het resultaat van dit gebruik, tot nu toe werden spraakherkennende toetsenborden alleen verkocht voor bepaalde experimenten, vooral op universiteiten. De Keytronic is er voor de XT (ƒ 2150,-) en AT (ƒ 2325,-), exclusief BTW. Bij de prijs zijn microfoon en software inbegrepen.

Meer informatie

Wie meer informatie wil hebben over deze vorm van computergebruik kan schrijven of bellen met Jan van Berkum, Midden 118, 8351 HK Wapserveen, telefoon 05213-1480. Hier kan ook informatie worden gevraagd over zijn boek.

Vogelzang specialist in computers

LASER Personal Computer

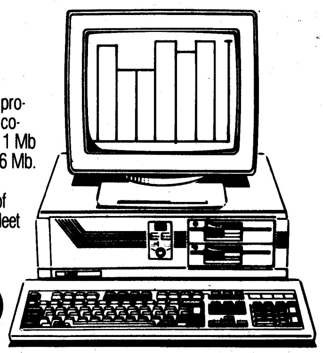

LASER TOWER 386
Personal computer met 80386 processor, 20 MHz klokfrekwentie, intern geheugen, 2 Mb uitbreidbaar tot 16 Mb, 64 Kb cache-geheugen, towerbehuizing, AT/3 toetsenbord met 101 toetsen, 1 x 5¼" 1,2 Mb diskdrive, 40 Mb hard disk 28 m sec, Hercules en CGA mode, 14" flatscreen "high res" monitor op draaivoet, parallel interface, 2 x seriële interface, printerkabel, real time clock, MS/DOS 3,30 A en GW/Basic.

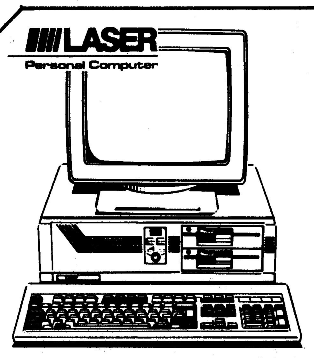
PRIJS INKL. 18,5% BTW **9995**

LASER Personal Computer

LASER 286/2 AT
AT compatible personal computer met 80286-12 processor. Kloksnelheid 6/12 MHz, voet voor 80827 coprocessor aanwezig. 640 Kb RAM uitbreidbaar tot 1 Mb op het moederbord, met kaarten uitbreidbaar tot 16 Mb. 3 AT en 2 XT vrije slots, videokaart met: CGA en Hercules mode 14 inch monitor in groen, amber of wit, 1 parallele en 2 seriële interfaces, wordt kompleet geleverd met MS-DOS 3.30, GW Basic en beeldschermutilities.
1 x floppy drive
+ Seagate 20 Mb harddisk
ART.NR. 7808 **4499**

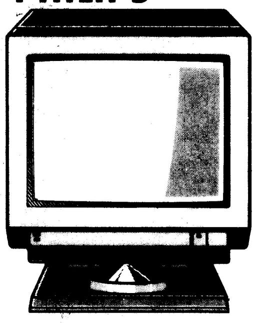

LASER Personal Computer

LASER XT-3 PERSONAL COMPUTER
Compatible computer, 8086-1 processor, kloksnelheid 4,77 en 10 MHz, 640 Kb RAM, 6 vrije uitbreidingsslots, multigraphic videokaart (CGA en TTL), monochroom 14 inch monitor op draaivoet, multi I/O kaart met 1 parallele en 1 seriële interface, joystick interface, real-time clock met batterij back-up, inkl. MS/DOS 3.3 en GW Basic, 2x floppy diskdrive.
ART.NR. 7756 **2498**
1 x 360 Kb 5¼" en 20 Mb hard disk **3098**

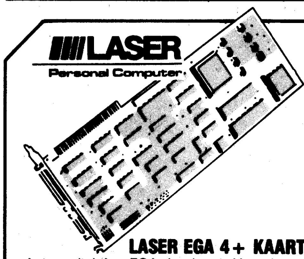
PHILIPS

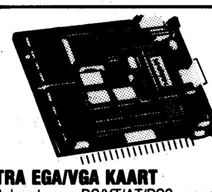
PHILIPS 9 CM 053
Pro line kleurenmonitor, 36 cm flat screen scherm, pitch 0,39 mm, 700 x 350 beeldpunten, 18 MHz, EGA en CGA compatible aansluitingen, RGB-I TTL en RGB/RGB TTL, wordt kompleet geleverd met verstelbare voet en aansluitkabel.
ART.NR. 7538 **1299**

PHILIPS 9 CM 073
Als 9 CM 053 maar dan met een pitch van 0,31 mm en 850 x 350 beeldpunten.
ART.NR. 7540 **1499**

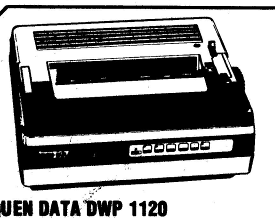
LASER Personal Computer

LASER EGA 4+ KAART
Auto switchting EGA 4+ kaart, Hercules en CGA worden automatisch geëmuleerd op een EGA monitor.
ART.NR. 3974 **449**

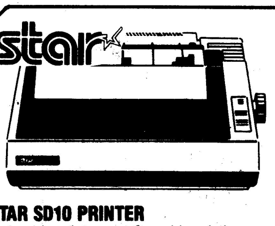

ULTRA EGA/VGA KAART
VGA kaart voor PC/XT/AT/PS2 mogelijkheden voor VGA, EGA, CGA, Hercules. Met een resolutie van 640 x 350 t/m 1024 x 768, 256 Kb op kaart aanwezig, drives voor o.a. Lotus 1-2-3, auto cad, windows, Ventura en GEM.
ART.NR. 7551 **899**

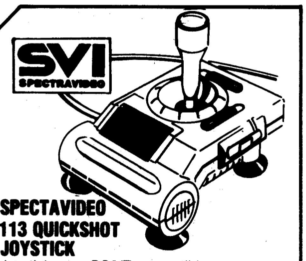
QUEN DATA DWP 1120
Daisy wheel printer, 18 karakters per seconde, 96 karakter printwiel (Qume compatible), papierbreedte max. 13 inch, 180 karakters per regel (max.), origineel + 4 kopieën, RS 232 interface, gewicht 9,5 kg.
ART.NR. 7691 **299**

star

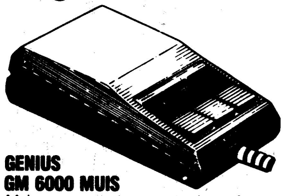
STAR SD10 PRINTER
Dotmatrix printer met 9 naalds printkop, 160 CPS 80 koloms (A4), near letter quality, friction en tractorfeed, centronics parallel interface.
OUDE VOGELZANGPRIJS 1499,-
ART.NR. 3073 **499**

SVI

SPECTAVIDEO 113 QUICKSHOT JOYSTICK
Joystick voor PC/XT compatible computers, met deze joystick heeft u meer plezier met de in grote getalen verkrijgbare games.
ART.NR. 7615 **24,95**

Genius® Mouse

GENIUS GM 6000 MUIS
Muis, mouse systeem met microsoft compatible. Wordt geleverd met muismat, muishouder en software pakket Dr. Halo 3.
ART.NR. 7380 **139**

Postorder Telefoon Service, 24 uur per dag uw bestellingen opgeven via 045-716275.
Bestellingen en inlichtingen: Akerstraat 19, 6411 GV Heerlen, tel. 045-716275. Alle prijzen inkl. BTW. Minimale bestelkosten f 7,-. Orders groter dan f 200,- franko. Prijswijzigingen voorbehouden. Levering zolang de voorraad strekt. Betaling in Nederland op gironr. 1113345 of onder rembours. Buitenland alleen vooruitbetaling.

EINDHOVEN · HEERLEN · MAASTRICHT

VOGELZANG

Daar kun je niet omheen

C O L U M N

Brandhout 2

Ed Baars

Mijn vader wist veel en zeker. En aldus handelde hij: volgens de regelen naar de letter. En als boekhandelaar in geschrifte(n). Daarom gruw ik van boeken op de brandstapel en is zíjn rijtjes-stapel niet meer uit míjn hoofd te branden. De vulkanen in Indonesië, aus bei mit nach seit von zu. 'Nee Pa, van míjn juf hoeft Indonesië niet en is de volgorde anders!' mocht niet baten.

Het was zijn fokschaap tegen mijn kofschip. En het schaap won. Want 'Vader' was dichter bij de Heere dan ik. En díe schreef in de Schrift welke boeken zijn winkel niet en welke rijtjes míjn hoofd wèl dienden te vullen.

Gedrukte teksten hebben een vreemde macht. Soms lees ik mijn eigen kolommetje in gedrukte vorm en denk: 'Hé, die vent heeft gelijk!', en stel me u voor, terwijl u dit leest. Me ondertussen bezinnend over de wijze waarop ik uw hersens in het volgende nummer weer eens ga manipuleren. Want dat kan met gedrukte tekst. Als ik wil dat u lacht, boos wordt of een onweerstaanbare jeuk voelt opkomen, dan lukt me dat.

Tijdens het lezen van dit blad slikt u ongeveer tien keer. Dus waarom zou u nu niet even slikken? Toe maar... Niemand ziet u slikken en als ze u wèl zien slikken denken ze gewoon: oh, hij slikt. U slikt niet? U wilt niet dat ik u slikken laat? U denkt het vol te houden niet te slikken? Maar uw mond zit inmiddels wel vol met iets dat moet worden weggeslikt. Slik nou maar, u kunt tegen mij altijd volhouden dat u niet hebt geslikt, want ik kan u niet zien slikken. Dat hoef ik ook niet, want ik weet dat u gaat slikken. 't Kan lang duren of kort, maar slikken zùlt u. U kunt niet anders dan slikken. Ik wacht wel even. Hebt u al nageteld hoe vaak hierboven het woord slikken staat? Verslikt u zich niet tijdens het tellen. 18 keer slikken. Goed zo... ziet u wel?

Gedrukte tekst heeft dus macht en geeft zekerheid. 'Ik heb het zwart op wit'. Dan móet het waar zijn. Voor alle zekerheid schreef de mens de Bijbel, de Talmoed, de Koran en voor het Hindoeïsme verschenen zelfs meerdere boeken. Alleen Boeddha was verstandig; die predikte verwerping van aardse zekerheden en schreef niet.

Later kwamen er andere handleidingen die soms lang golden, soms zeer kort maar hevig en met een vreselijke uitwerking. Sommige van die handleidingen zijn plaatselijk en tijdelijk zelfs verboden (geweest). Weer andere leidden tot hel en verdoemenis. De eerste Engelse vertaler van de Bijbel, William Tyndale, werd opgehangen.

In Ierland zijn ze er nog altijd niet uit en wie leerde op school niet over Willibrord en Bonifatius? Willibrord hield zijn hoofd erbij, maar Bonifatius verloor het zijne te Dokkum...

Computers zullen boek en krant doen verdwijnen. 'Het papierloze kantoor!', juichte Nixdorf 5 jaar geleden (in een door hen uitgegeven boekje!). Niets is minder waar. Beeldschermen zijn behoudens enkele uitzonderingen niet zwart op wit maar andersom en Hij heeft juist boeken NODIG om te zorgen dat wij tot Hem komen. De Computer kan ons alleen helpen als wij in die turven lezen hoe met Hem in discussie te treden over het oeroude CP/M testament, dat de grondslag vormde voor de latere DOS manualen en de daaruit weer voortvloeiende richtingenstrijd tussen hen die de MCA-bus naar hemel beloven met OS/2 en zij die dat ritje liever met de EISA-bus ondernemen. En dan spreek ik nog niet van de dwaalleer die met Eva en de Apple begon, zij die zweren bij de zegeningen en amigalen van de grote Commodore of de steile ZCPR2 aanhangers met hun harde banken die almaar wisselen.

De kranten stellen ons de laatste tijd gerust met de mededeling dat Fundamentalisme alleen gevaarlijk is als de aanhangers domme naïevelingen zijn, die hun hoofd hebben verloren en hun handleidingen werkelijk tot op de LETTER serieus nemen. Maar wie wel eens een typefout heeft gemaakt in een verordonneerd DOS-commando zal mijn ongerustheid begrijpen.

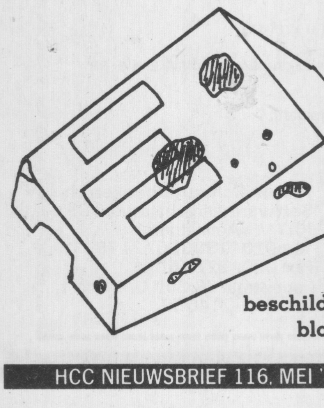
Want stel dat iemand onder u, naïevelingen, na het lezen van bovenstaande door mij bewust opgeschreven lasterlijke regelen zijn hoofd verliest en een prijs op het mijne zet! Wat is het mijne eigenlijk waard? Khomeini zal in dit geval niet geïnteresseerd zijn. Aan Bonifatius kan ik het niet meer vragen...

Aan Willibrord misschien?

'Een fanaat is iemand die zonder dat hij het beseft de liefde voor God vervangt door de liefde voor zijn godsdienst (...)'.

Vaclav Havel

VOORBEELD MUIZEJAS:

gele stof beschilderen als blokje kaas

T E S T

Vendex Headstart II

Goede en complete machine, al laat handleiding te wensen over

Jan Klene

De Headstart II wordt afgeleverd met een compleet pakket software. Dit pakket omvat (uiteraard) MS-DOS 3.30, een lesprogramma om het typen onder de knie te krijgen, het pakket Framework en een gebruikersomgeving, Headstart Operating Environment, HOT (tm).

Het gaat om een IBM-PC compatibele computer. De klok loopt op 4.77 en 9.54 MHz. Het geheugen is 640 Kb groot. Er is een 1.4 Mbyte 3.5 inch diskdrive geïnstalleerd als drive A en een 360 kByte 5.25 inch diskdrive als drive B. In de geleverde testversie was ook een 30 Mbyte grote harddisk van het fabrikaat Seagate geïnstalleerd. In de computer zitten de grafische mogelijkheden al geïntegreerd. Hij biedt naast de standaard monochrome modus een CGA en Hercules emulatie. Verder zitten er op het moederbord de noodzakelijke parallelle poort voor de printer, de seriële RS-232 poort en de aansluiting voor een busmuis. Ook de spelletjesfanaten onder ons kunnen direct aan de gang met de joystick op de standaard spelletjespoort. Na deze opsomming mag gerust geconcludeerd worden dat je aan de vier uitbreidingsslots niet snel tekort zult komen.

UITERLIJK De systeemunit zit in een 42 x 42 x 10 cm grote metalen kast. De kast is in een vriendelijk crême kleur uitgevoerd en maakt daardoor een moderne indruk. Aan de voorzijde zitten de 3.5 en 5.25 inch diskdrives, geplaatst naast de lampjes voor bedrijfsspanning, turbostand en de indicatie van de werking van de harddisk. Onder een richel zit een grote resetknop aan de voorzijde. De mini DIN-plug van het losse toetsenbord zit daar naast. Het toetsenbord is van het AT-type met 101 toetsen. De vormgeving is ergonomisch met verschillend gekleurde (functie)toetsen.

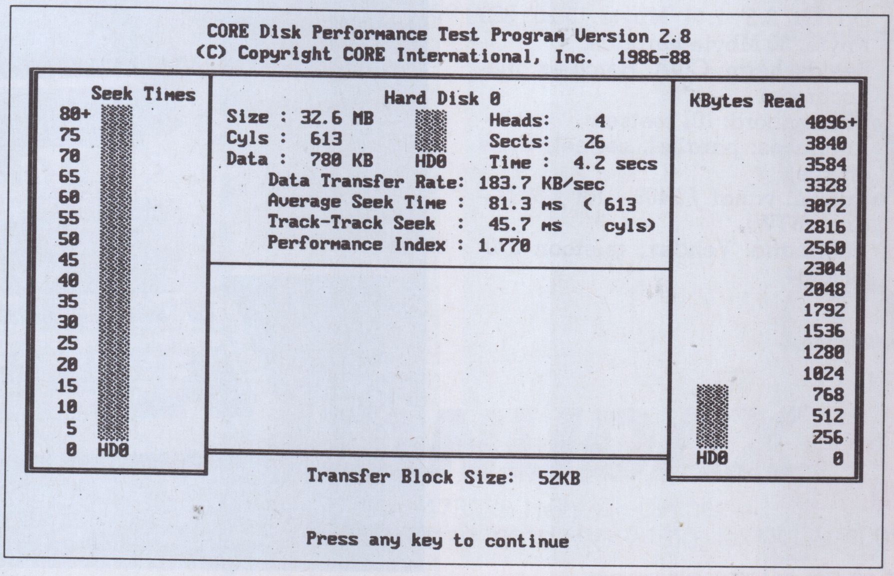
INSTALLEREN Bij de computer worden vijf boeken met de handleidingen meegeleverd. Het is aan te raden de Headstart II gebruikershandleiding als eerste te raadplegen. Dit boek begint op een duidelijke manier uit te leggen hoe te handelen bij het installeren van de computer. Tevergeefs echter zocht ik de gegevens van de versie met een harddisk. Ook HOT was er bij het opstarten niet toe te bewegen de harddisk te gebruiken. Pas na het veranderen van de AUTOEXEC.BAT file kon van de harddisk gebruik worden gemaakt. Voor een beginner is dit een operatie waaraan hij veel tijd kwijt kan zijn.

KWALITEIT Eén van de eerste dingen die ik gedaan heb was het pakken van de schroevendraaier om het moederbord te bekijken. Na het losdraaien van vier schroeven kan de kap naar voren worden weggeschoven. De computer blijkt te zijn opgebouwd op een moederbord met daarop bijna alles al standaard aanwezig. De voor Vendex speciaal ontworpen printplaat maakt een goed afgewerkte indruk. In één van de uitbreidingsslots zit de Seagate harddiskcontroller.

SOFTWAREPAKKET Bij de computer wordt een softwarepakket op high density diskettes meegeleverd. Dit bestaat uit: MS-DOS 3.3, HOT/Headstart Operating Environment 6.0, Framework II, ATI Skillbuilder, Computer Ease en Tempo Typen! Met deze software kan de beginnende computergebruiker snel op pad gaan. Ook wanneer hij ingewerkt is zal Framework voor hem een waardevol geïntegreerd softwarepakket zijn.

HANDLEIDINGEN Naast de software worden vijf handboeken meegeleverd. Het eerste is de Headstart II gebruikershandleiding. Als tweede het GW/BASIC user manual, verder de Microsoft MS-DOS 3.3 handleiding. De laatste twee boeken zijn de handleiding voor Framework. Op het GW/BASIC user manual na, een Engelstalige uitgave, zijn alle boeken in duidelijk Nederlands geschreven.

GEBRUIKSERVARINGEN Allereerst moet ik de goede kanten van deze computer vermelden. Het is in de lange periode die hij getest werd een uiterst betrouwbare en prettige machine gebleken. Fouten, pech of defecten zijn niet opgetreden. Door de ergonomische vormgeving was het werken met het toetsenbord een genoegen. Het werken met de bij de computer

meegeleverde kleurenmonitor was niet onprettig. Natuurlijk kun je van een PC met een CGA emulatie niet de scherpte van een VGA- of EGA-kaart verwachten, maar toch... Voor de thuisgebruiker is het ruimschoots voldoende.
Wat voor mij onbegrijpelijk bleef was de enorm lange tijd die de computer nodig had om voor de dagelijkse arbeid op te starten vanaf de harde schijf. Hij meldde zich pas na een anderhalve minuut gebruiksklaar. Als hij met een systeemschijf in drive A: werd aangezet ging het nota bene sneller! Mijns inziens is dit een exemplarische fout in de harddisk controller. Een tweede punt van kritiek is de handleiding. Werkelijk niet één woord over de harde schijf. Wanneer je tenminste de mededeling dat je voor het installeren van een harde schijf de telefonische hulplijn moet bellen niet meetelt. O ja, kan iemand het lampje wat het functioneren van de harddisk moet aangeven even aansluiten?

CONCLUSIE Met de Headstart II kun je gerust in zee gaan. Voor een beslist niet te hoge prijs heb je er een goede en compleet uitgeruste computer mee gekocht. Beslist een aanrader. Ook voor dit model gelden de algemene punten van kritiek die bij het model III AT staan.

Getest:
Vendex Headstart II
Processor: Intel 8088
RAM: 640 Kbyte
Drives: 3.5' 1.44 Mbyte, 5.25' 360 Kbyte, 30 Mbyte harddisk
Beeldscherm: CGA, Hercules, monochroom
Toetsenbord: 101 toetsen
Interfaces: parallel, serieel, muis en spel
Prijzen: vanaf ƒ 2499,– tot ƒ 3999,– (incl. BTW).
Informatie: Vendex, telefoon 020-5490534

TEST

Vendex Headstart III AT

Kinderziektes overwonnen, maar er blijven vraagtekens

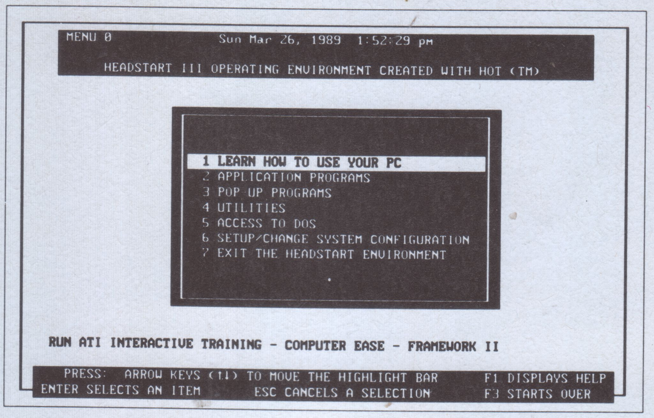
Een fraai uiterlijk, gecombineerd met snelheid, een schitterend beeldscherm en een grote hoeveelheid software. Vendex presenteerde de Headstart III AT vol trots. Maar de kopers kregen in eerste instantie niet datgene wat beloofd was: de software werkte niet goed. Inmiddels is dat probleem verholpen, maar het blijft bedenkelijk om machines in de handel te brengen die niet goed kunnen werken omdat de software nog niet klaar is.

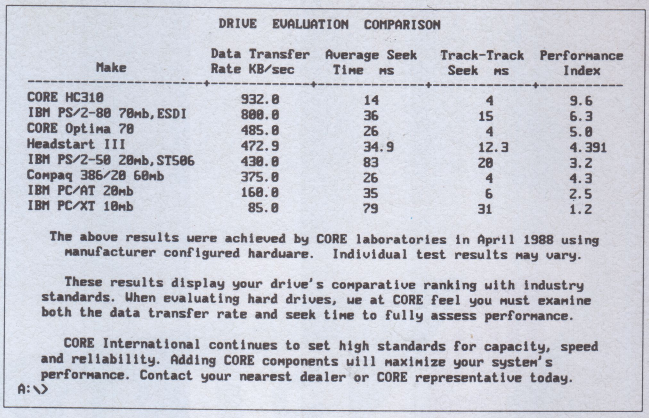
Lucie Blom

UITERLIJK Opvallend is de lage systeemkast, 10 centimeter hoog. Breedte en diepte ieder 42 centimeter. Aan de voorzijde de aan/uit knop, een resettoets, LED's voor turbostand en harddisk en de toetsenbordaansluiting. Daarnaast bevinden zich de twee diskdrives: een 3.5', 1.44 Mbyte en een 5.25', 1.2 Mbyte. Beiden kunnen ook op respectievelijk 720 en 360 Kbyte geformatteerd worden, maar het kan problemen geven als die diskettes op andere machines worden gebruikt. Beide drives kunnen als opstartdrive gebruikt worden.
Aan de achterzijde de aansluitingen voor twee seriële poorten (9- en 25-pins), de parallelpoort, busmuis en spelpoort. De busmuis met drie knoppen wordt meegeleverd, evenals de VGA-monitor en de 32 Mbyte harddisk.

Het PS/2 toetsenbord is van uitstekende kwaliteit. De 12 functietoetsen bevinden zich aan de bovenzijde.
Het hart van de machine is de 80286-chip met een snelheid van 12 Mhz. De snelheidstest geeft aan dat dit geen loze kreet is. De snelheid kan worden ingesteld op 8 Mhz of 12 Mhz. De VGA-

DRIVE EVALUATION COMPARISON

Make	Data Transfer Rate KB/sec	Average Seek Time ms	Track-Track Seek ms	Performance Index
CORE HC310	932.0	14	4	9.6
IBM PS/2-80 70mb, ESDI	800.0	36	15	6.3
CORE Optima 70	485.0	26	4	5.0
Headstart III	472.9	34.9	12.3	4.391
IBM PS/2-50 20mb, ST506	430.0	83	20	3.2
Compaq 386/20 60mb	375.0	26	4	4.3
IBM PC/AT 20mb	160.0	35	6	2.5
IBM PC/XT 10mb	85.0	79	31	1.2

The above results were achieved by CORE laboratories in April 1988 using manufacturer configured hardware. Individual test results may vary.

These results display your drive's comparative ranking with industry standards. When evaluating hard drives, we at CORE feel you must examine both the data transfer rate and seek time to fully assess performance.

CORE International continues to set high standards for capacity, speed and reliability. Adding CORE components will maximize your system's performance. Contact your nearest dealer or CORE representative today.
A:\>

kaart kan MDA, CGA, Hercules, EGA en MCGA aan. Het beeld in VGA-mode is schitterend: 16 kleuren, 600 x 800 pixels. Drivers voor diverse applicatieprogramma's zijn aanwezig.
Er is ruimte voor zes uitbreidingskaarten, waarvan er drie bezet zijn door de harddisk, spel en VGA drivers.

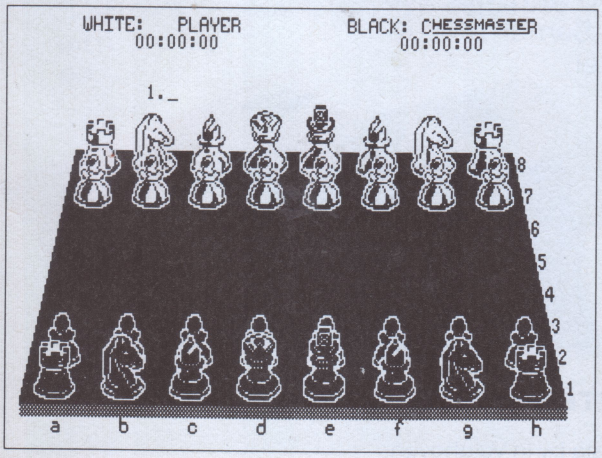
DE SOFTWARE Vendex claimt een tegenwaarde van ƒ 4000,- voor de meegeleverde software. Bruto zal dat ongetwijfeld waar zijn, maar of iedereen behoefte heeft aan (bijvoorbeeld) Framework II is de vraag. Voor de absolute beginner is de bijgeleverde software meer dan voldoende om er minstens een jaar mee bezig te zijn.
Bij het opstarten van de machine verschijnt de 'Headstart environment'(afbeelding). Door de duidelijke schermopbouw is het kiezen van het juiste programma geen enkel probleem. ATI skill builder en Computer Ease geven de beginner duidelijkheid omtrent de werking van de computer. Alles is echter in het Engels. Mogelijk zien we spoedig een Nederlandse versie.

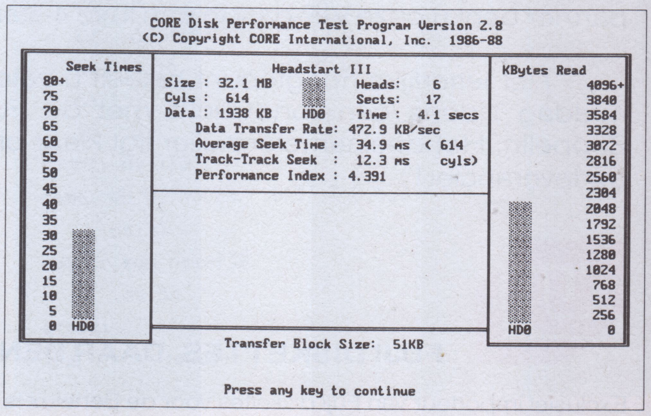
Splash! is een 3-D tekenprogramma voor VGA. In dit programma is de mogelijkheid aanwezig videobeelden op te slaan met een videocamera en de videodigitizing kaart van Digital Vision. Een demo van videobeelden laat de kracht van die mogelijkheid zien. Schitterend. Of die kaart ook in Nederland verkrijgbaar is?
Publish it! is in werkelijkheid het Timeworks DTP-pakket, besproken in de HCC Nieuwsbrief van april.
Chessmaster 2000, een fraai schaakprogramma in 2- of 3-dimensionale uitvoering. Uitgebreide helpfuncties en een simpele bediening. Twaalf spelniveaus zijn mogelijk.
Twist en shout, waarmee de printer in de breedte kan werken. Ideaal voor spreadsheets en 'banners', inclusief een printerspooler.
3D-graphics werd door Boeing Graph ontwikkeld en is speciaal bedoeld voor zakelijke toepassingen. Het heeft een flinke hoeveelheid grafieken aan boord en de uitvoering ziet er prachtig uit. Een demoversie is bijgeleverd. Die werkt echter alleen wanneer het programma vanuit DOS wordt opgestart. Anders verschijnt de melding dat er niet genoeg geheugen is.
Framework II is een welbekend ge/integreerd programma: tekst, spreadsheet, database, grafieken en communicatie. Uitgebreide helpfuncties zijn aanwezig.
Floppy driver kan een diskette formatteren, terwijl er rustig wordt doorgewerkt aan de computer. **Bookmark Plus** zorgt voor automatische backups.
XTree versie 3.0. Hiermee kan de (hard)disk keurig worden onderhouden, waaronder verwijderen, veranderen, kopiëren en bekijken van files.

HANDLEIDINGEN Zes mappen in keurige cassettes. Een handleiding voor de Headstart, GWBASIC en DOS 3.3. De overige drie bevatten de handleidingen voor de software.

CONCLUSIE Zelfs zonder de extra software lijkt deze machine al een succes te zijn. VGA, een 32 Mbyte harddisk, 1 Mbyte geheugen, 12 MHz 80286 controller, voor bijna ƒ 7000,-! Toch hebben wij wat kanttekeningen. Het geluid is bepaald niet fraai. Al lijkt dat niet zo belangrijk, het is toch jammer. Dan de Engelstalige software en handleidingen, die voor veel kopers een probleem kunnen zijn. Daarnaast de vraagtekens rondom de levering en de ondersteuning. De levering schijnt vertraagd te zijn. In de filialen van V & D en Dixons ontbreekt het nogal eens aan deskundigheid. De MCN hulplijn is niet voor niets voortdurend in gesprek. Hopelijk komen er spoedig meer distributiepunten. De machine verdient dat, nu het er op lijkt dat de kinderziektes overwonnen zijn.

Getest:
Vendex Headstart III AT
MS-DOS 3.3
Processor: 12 Mhz Intel 80286
RAM: 1 Mbyte, 120 ns
Opslag: 5.25' 1.2 Mb, 3.5' 1.44 Mb en 32 Mbyte hard disk.
Beeldscherm: VGA/EGA/CGA
Toetsenbord: 102 toetsen
Interfaces: 2 maal serieel, 1 parallel, muis en spel.
Uitbreidingen: 6 (3) 16 bits slots
Prijs: ƒ 5829,- exclusief BTW
Informatie: Vendex, telefoon 020-5490534

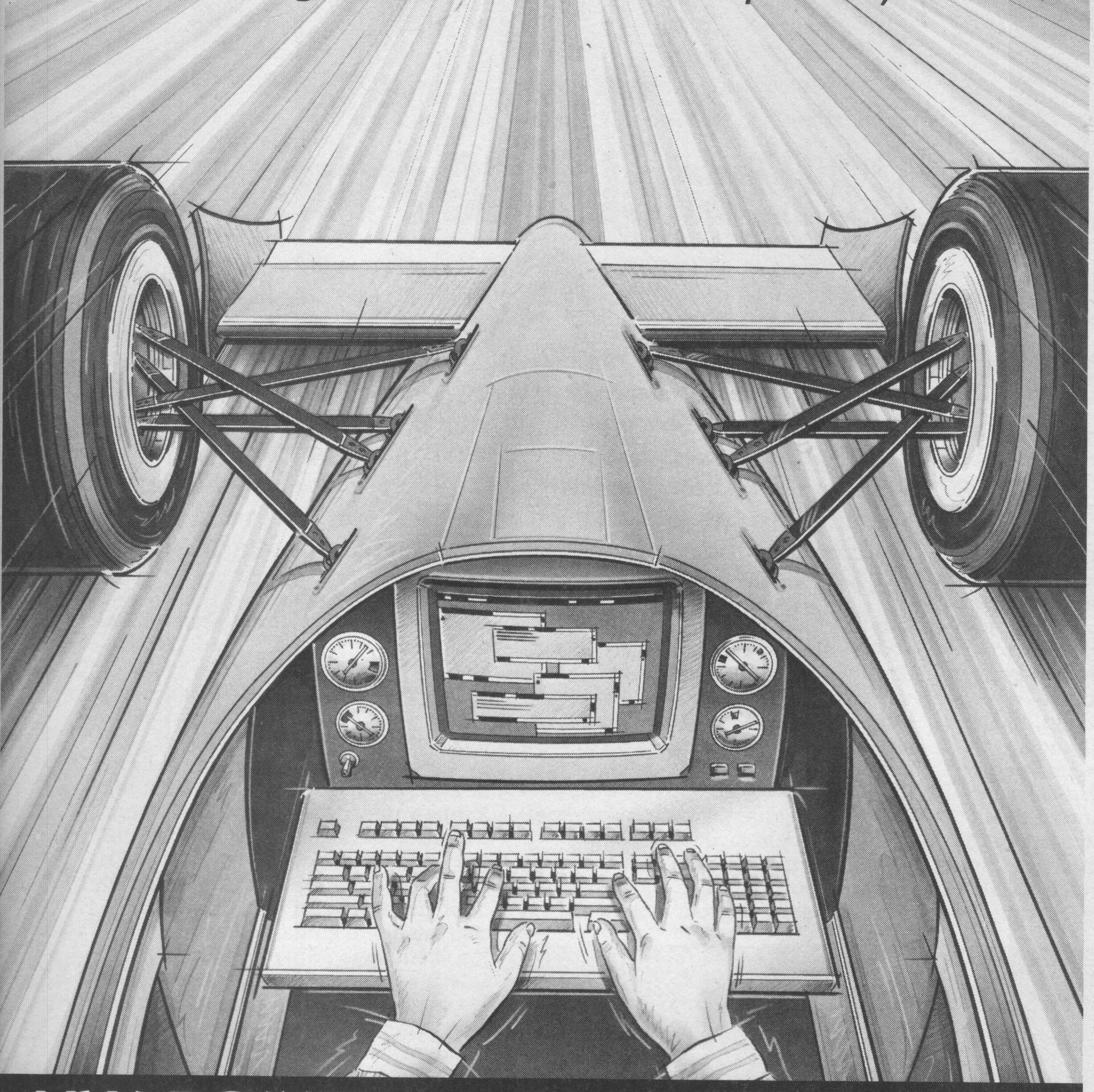

FUJI FILM
FUJICOLOR
D-LDFO
WIN EEN
VIP-WEEKEND
VOL HOOGTEPUNTEN
IN KEULEN!

FUJI FILM
MF2HD
MF2DD
MD2D

Voor 2795.- gulden* een 386 computersysteem!

UW PC/XT KRIJGT TOPSNELHEID!

Intel Inboard 386 geeft uw PC/XT/AT meer kracht.

U bent vast tevreden over uw IBM PC, XT of compatible. Maar zou u niet willen dat hij wat sneller was?

Nu heeft u de kans om van uw IBM 8088 PC een 80386 machine te maken met een Intel Inboard 386/PC. De machine wordt daarmee 6 tot 20 maal sneller en kan met Windows386 multitasking werken.

Uw DOS-applicaties, zoals Microsoft Excel en Word zullen beter tot hun recht komen. Uw gekozen IBM hard- en softwarecompatibiliteit blijft gewaarborgd. Het Intel Inboard 386/PC is eenvoudig te installeren en bezit een 80386 16Mhz microprocessor met maximaal 5Mb 32-bits geheugen. Er is ook een Intel Inboard 386/AT voor uw IBM 80286 AT. Dit Inboard is eveneens eenvoudig te installeren en bezit een 80386 16Mhz microprocessor met maximaal 3Mb 32-bits geheugen.

Neem nu kontakt op met Positronika of een van de dealers in de rechter kolom, om u te overtuigen van de kwaliteiten van het Intel Inboard 386 en alle overige Intel Enhancement Products.

*prijs exclusief BTW

POSITRONIKA

Positronika Nederland BV. Divisie Microsystems.
Science Park 27, 5691 PX Son - Postbus 1145, 5602 BC Eindhoven.
Telefoon 040-416355 - Telefax 040-424745 - Telex 51744 posit nl.

UW DEALER:

AALSMEER

Meertek BV. *Lakenblekerstraat 54, 02977-43201.*

ALPHEN A/D RIJN

Logicom Alpha BV. *Ondernemingsweg 34, 01720-37911.*

AMSTELVEEN

06 Software Centre Europe. *Alpen Rondweg 102, 06-0-228800.*

Computerland Nederland BV. *Groenelaan 5, 020-470396.*

AMSTERDAM

Logicsoft Europe BV. *Baarsjesweg 224, 020-834864.*

Econocom Distributie BV. *Paasheuvelweg 10, 020-5633333.*

Lorjé Computers BV. *Spaklerweg 14, 020-6650506.*

Wilson Kantoormachines & Computers BV. *Utrechtsestraat 70-72, 020-434321*

BODEGRAVEN

Info'Products Holland BV. *Duitslandweg 7, 01726-19346.*

DEN BOSCH

Econocom Distributie BV. *Oranje Nassaulaan 26, 073-123388.*

DEN HAAG

A.S.O. Informatisering BV. *Frederikstraat 72-76, 070-658825.*

EINDHOVEN

Info'Products Holland BV. *Europalaan 26, 040-448452.*

Reijers Computers BV. *Geldropseweg 82c, 040-116111.*

HEEMSTEDE

FactaNed Micro-Automatisering BV. *Herenweg 29, 023-290600.*

HEESWIJK-DINTHER

Manudax Nederland BV. *Abdijstraat 36, 04139-8911.*

NEDERWEERT

Miniware BV. *Randweg-West 2, 04951-77777.*

ROTTERDAM

Correct Business Electronics. *Centuurbaan 111, 010-4618500.*

AND Software. *Westersingel 108, 010-4367100.*

Econocom Distributie BV. *Wijnburgstraat 14, 010-4119499.*

UTRECHT

SCA Computers BV. *Savannahweg 67, 030-456611.*

ZWOLLE

Econocom Distributie BV. *Grote Voort 97, 038-215800.*

intel

Microsoft

T E S T

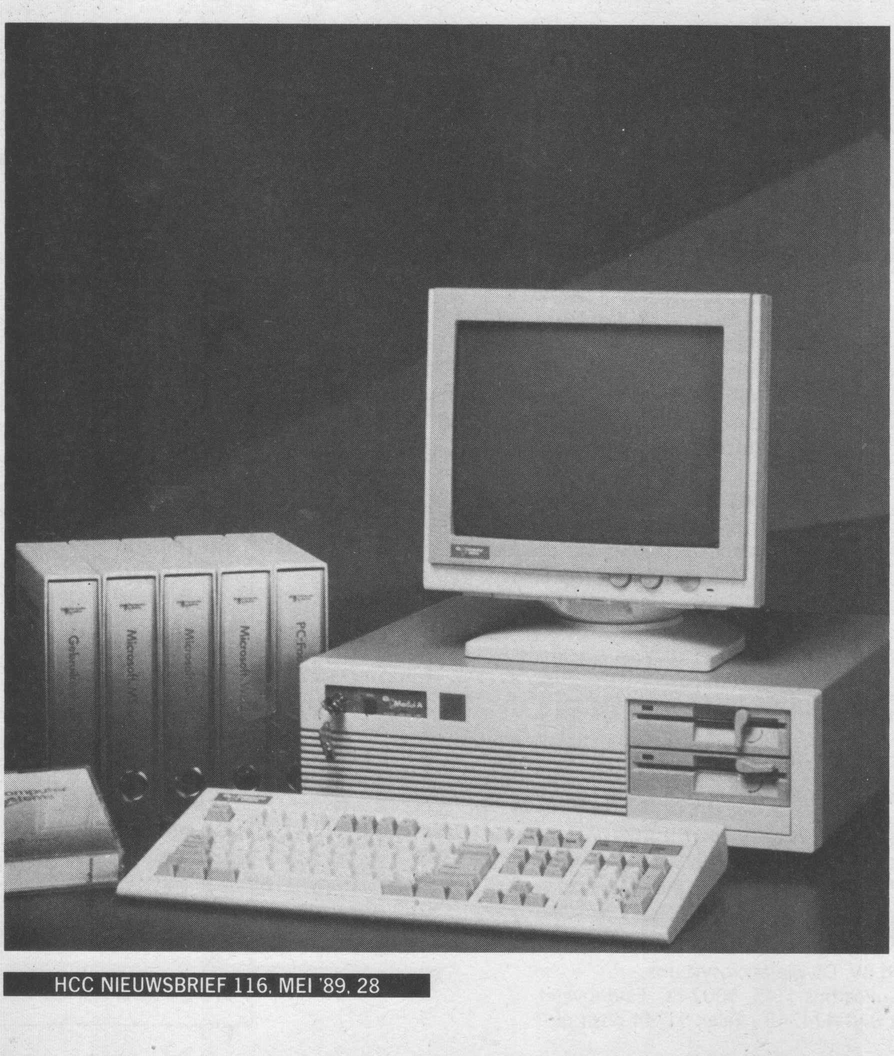
G2 Model A 20 Plus

Goed genoeg om bekend te kunnen zijn

Wouter Klijn

Bij de test van de AT van G2, de G2 Model A 20 Plus, heeft het accent op het hobbygebruik gelegen. Een hobbyist stelt wat meer eisen, hij zal eerder veranderingen in de configuratie aanbrengen. Ook de kans dat de systeemkast geheel vol komt is groter. Daarom zijn de bereikbaarheid van de verschillende onderdelen, voeding, koeling, aantal slots en invloed van andere hardware belangrijk. Bij de hobbyist speelt de technische documentatie ook een voorname rol.

De Model A 20 Plus is een AT met een forse grijs/beige kast (hoogte x breedte x diepte 140 x 500 x 420), waarin vier halfhoge drives passen. Gezien de bruto maten van de systeemkast zouden er wel zes in passen, maar daar is niet voor gekozen. Nu is er zowel onder als boven de drives een goede doorstroming van lucht. Bij het plaatsen van twee vaste schijven zal de warmte voldoende afgevoerd kunnen worden. Ook de stevigheid van de kast wordt er mee verhoogd, maar ik had liever zes plaatsen gehad.
Aan de voorzijde van de machine een drietal LED's voor power, disk en turbo en natuurlijk de resetknop en de sleutelschakelaar. Aan de achterkant gelukkig geen bedieningsfuncties, maar wel de acht uitgangen van de slots. Daarnaast twee openingen voor een sub-D9 connector en twee openingen voor een sub-D25 connector. De aansluiting voor het toetsenbord is iets verzonken, waardoor de ondersteuning beter is. De kast gaat open met vijf (voor de hardwareliefhebber drie) schroeven aan de achterkant.
De kast is stevig en hoekig, waardoor verticaal plaatsen (op de linker kant) geen probleem moet zijn. Daarbij wil ik wel opmerken dat de harddisk meestal op de linker zijde gebruikt kan worden. Daarvoor moet men wel in deze stand preformatteren en formatteren.

VIJF SCHROEVEN VERDER Wat als eerste opvalt is de ruime opzet, maar dat was te verwachten met z'n grote systeemkast. Het staalwerk zit stevig in elkaar en is voor zover ik na heb kunnen gaan goed gevormd. Vooral de maatvoering van de achterwand ten opzicht van alle slots is belangrijk. Het moet niet zo zijn dat je het metalen deel van een kaart eerst moet verbuigen om het te kunnen plaatsen.
De voeding is 200 Watt en ziet er ook intern verzorgd uit.
De niet in gebruik zijnde aansluitingen van de voeding zijn keurig opgebonden. Vanaf de voeding komt men de volgende slots tegen: tweemaal XT-kort, vijfmaal AT-lang, eenmaal XT-lang. Er zijn twee AT slots bezet.

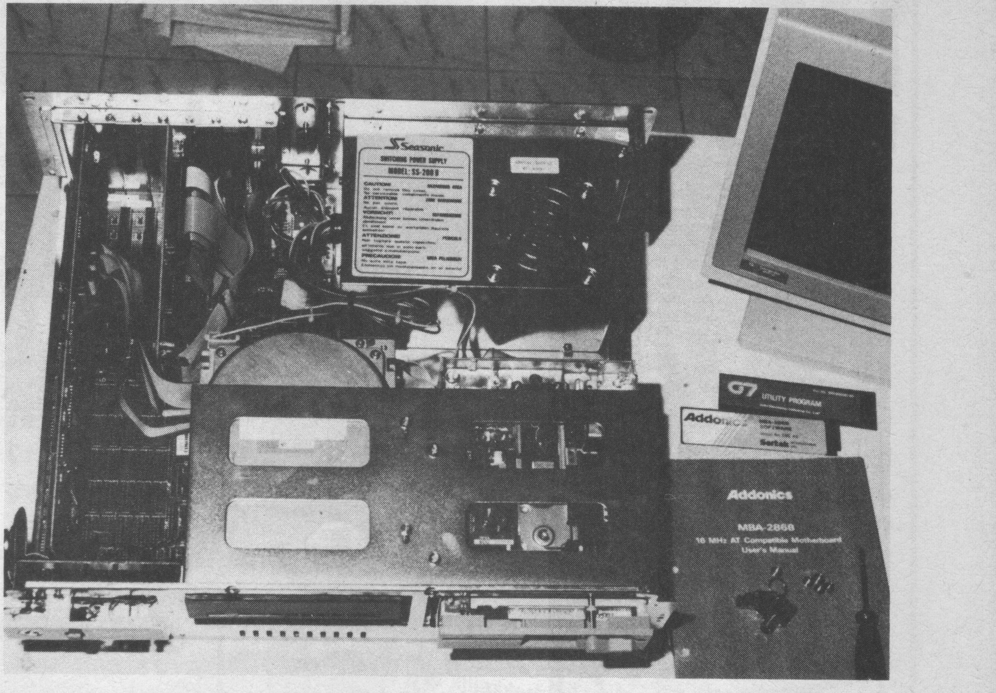
NEAT HOOFDPRINT Het testmodel een is een AT wat neerkomt op gebruik van een 80286-microprocessor. De 80287 is uiteraard extra verkrijgbaar. In dit geval geen 'dood' moederboard met een insteek hoofdprint, maar een volwaardige 12 Mhz hoofdprint. Een 16 Mhz versie is ook mogelijk.
De Model A 20 Plus is gebaseerd op de NEAT-set van Chips & Technologies en een BIOS van AMI-Addonics. Op de hoofdprint kun je maximaal 8 Mb RAM kwijt en dat is een omgeving waarin zelfs OS/2 zich behagelijk voelt. De eerste vier banken zijn al gevuld met vier razendsnelle 256 Kbit SIMM's! De andere banken kun je zelf vullen , eventueel met de veel 'goedkopere' 256 Kbit of 64 Kbit 120 nsec chips.
Bekijken we de print van naderbij dan zien we dat de accu voor het CMOS geheugen en een enkele draadbrug later aangebracht zijn.
Voor de hoofdprint is er naast de G2 handleiding een apart boek van de makers over het gebruik van CMOS,

RAM, DRAM, EMS, chip-set en registers en jumper settings en dergelijke. In de handleiding van G2 worden ook nog alle pin- en connectorbezettingen vermeld.
Als we het gebruik van de harddisk buiten beschouwing laten komt de performance van het 12 Mhz board overeen met een IBM-AT op 15.8 Mhz. Een groot deel van deze snelheid is te danken aan de vier zeer snelle 256 Kbit SIMM's.

KAARTEN De geteste G2 machine is uitgerust met twee hoog-geïntegreerde kaarten. De eerste kaart verzorgt de aansturing van een 20 Mb Seagate harddisk en een TEAC 1.2 Mb diskdrive. Ook een tweede diskdrive en een tweede harddisk kunnen hierop aangesloten worden. Diskdrives vanaf 360 Kb tot en met 1.44 Mb zijn mogelijk. De andere kaart in de machine is de Juko-G7-AS. Achter deze naam gaat een halflange kaart schuil voor de aansturing van een Hercules TTL monitor, een CGA (640x200) monitor en een TV-toestel naar keuze. Daarnaast zijn er aansluitingen voor printer (parallel), muis (serieel) en gameadapter en de lichtpen. Extra is een uitbreiding voor CGA (640x400) en een tweede seriële poort. De parallelle, seriële en de joystick aansluitingen zijn al doorgevoerd naar de uitgang van twee niet gebruikte slots. Bij verdere uitbreiding van de machine kunnen de aansluitingen eenvoudig verhuizen naar de vier openingen, zodat deze slots weer vrij komen. De Juko kaarten zijn goed gedocumenteerd voor installatie en voor de settings van de switches. Daarnaast is er nog een utilitydisk voor deze kaart, met daarop een demoprogramma van de mogelijkheden van de kaart, de dipswitch settings en informatie van andere JUKO-G7 gebruikers met problemen en hun oplossingen. Overigens wordt ook in de handleiding van G2 aandacht besteed aan deze kaart en het gebruik ervan.

TOETSENBORD Het toetsenbord van BTC met 102 toetsen voldoet aan de normale gebruikerseisen. De 'F' de 'J' en de '5' zijn gemarkeerd voor blindtypen. De aanslag is wat rammelig. De anti-slip rubbers aan de onderkant zijn handig.
De uitgebreide documentatie omvat niet alleen technische data, maar ook: scancodes, layout, circuitdiagram, assemblylist, partlist en connectorgegevens.

MONITOR De monitor heeft kleine behuizing. De beeldbuis is plat en hoekig en goed ontspiegeld. De kast is mooi van vormgeving en past strak om de beeldbuis. Jammer is het dat de aansluitsnoeren wat kort zijn. De monochroom amber monitor licht niet lang na. Het instelbereik van helderheid en contrast is ruim. De documentatie is kort, maar voldoende voor installatie en gebruik.

SOFTWARE De bijgeleverde software bestaat uit: MS-DOS 3.?, GW-BASIC, PC-FOUR (een pakket van PSION, met onder meer tekstverwerker, database, spreadsheet en een grafiekprogramma met Nederlandse handleiding!). En niet te vergeten het fraaie MS Windows-2.
Uiteraard is er een gebruikershandleiding in het Nederlands met ruim voldoende informatie over het gebruik. In het begin veel aandacht voor de beginnende PC gebruiker en aan het einde de nodige systeeminformatie. Bij het boek over de hoofdprint wordt een stuk software geleverd met documentatie voor de NEAT EMS en de NEAT EXTENDED CMOS settings. De AT is geleverd met een harddisk die de kop niet automatisch parkeert, dus is daarvoor de software bijgeleverd, net als die voor de klok.

SNELHEID De AT van G2 heeft twee snelheden, 6 en 12 Mhz. Omdat er op de hoofdprint een klasse B kristal zit van 32.000000 Mhz en van 24.000 Mhz mogen we aannemen dat de 6 en de 12 Mhz standen vrij nauwkeurig zijn.
Volgens de Landmark CPU speed test is de klok frequentie 7.4 Mhz of 15.7 Mhz. Dat is respectievelijk 4,3 en 9,7 maal zo snel als de IBM-PC-XT. Een ander testprogramma (MHZ) vond dat de G2 Model A 20 Plus zich gedraagt als een IBM-AT en op respectievelijk 7.2 Mhz en 15 Mhz loopt.
De busperformance index was 4,71 maal sneller (dan de IBM-XT) op 6 Mhz en 10,14 maal sneller op 12 Mhz. Een koude start met 1 Mb op het moederboard duurt slechts 16 seconden en de warme reboot kost 11 seconden. Dit is de tijd vanaf de handeling tot aan het zoeken naar DOS op de harddisk, zonder een extra BIOS van een (V)EGA en Ethernet kaart ed.
Norton 4.0 geeft met SI 6,7 en 13,7 maal de IBM-XT. Tenslotte de harddisktest uit PCM van november 1988: 21.4 Mb harddisk met 925 Kb data en testtijd van 4,1 (4,4) sec. De data transferrate is 233.2 (31.3) Kb/sec, de average seektime 70.5 (69.9) ms en de track-track seek kost 20.3 (20.4) ms, waarmee de performance index op 2.172 (0.973) komt. Tussen haakjes de waarden gemeten op 6 Mhz.

CONCLUSIE De paar dingen die wat tegenvallen worden meer dan goed gemaakt door dat wat veel beter is dan gemiddeld. Wat zeker als zeer positief vermeld mag worden is dat de goed verzorgde handleiding bij deze computer in het Nederlands is. Bij menige computer van een bekender merk is dat niet het geval. De G2 Model A 20 Plus koop je voor 6000 gulden inclusief 18.5% BTW en de machine blijft wat dat betreft ver 'onder het midden'. Daarvoor heb je een betrouwbare 286 machine van Nederlandse bodem.
De garantieperiode is 12 maanden. Aan de kwaliteit van het produkt valt de beperkte bekendheid van dit merk niet af te lezen. Het kost iets minder en het doet wat meer. Het service- en dealernet is tot nu toe sterk groeiend.

Produktinformatie:
G2 Model A 20 Plus 12 Mhz
Prijs: ƒ 4800,- exclusief BTW
Flat screen monitor 14' amber: ƒ 195,-
Leverancier:
G2 Computersystems BV
Schermerweg 74, 1821 BJ Alkmaar
Telefoon 072-127225
Gebruikersgroep:
HCC G2 gg
Helfrichstraat 7
Telefoon 01623-17501
5102 VH Dongen.

TEST

DosBoss Jr. maakt MS-DOS computer 'vriendelijker'

Volgens mij is DosBoss op dit ogenblik Nederlands mooiste MS-DOS shell- en menuprogramma. De vormgeving, de mogelijkheden om met files en directories te manipuleren, de opzet van de menu's en het zeer grote aantal helpschermen in het Nederlands (!) van DosBoss maken een MS-DOS computer met harddisk werkelijk gebruikersvriendelijker. We publiceerden een bespreking in HCC Nieuwsbrief nr. 110. Het uitbrengen van DosBoss Jr., een nieuwe versie van DosBoss, een floppy-versie van DosBoss en de Expert Toolkit door Torpedo Software zijn de aanleidingen om nogmaals aandacht aan deze software te besteden.

Peter van Diepen

Dit artikel is inmiddels de derde uit een serie over het gebruikersvriendelijk maken van MS-DOS door middel van zogenaamde shell-programma's. In HCC Nieuwsbrief nr. 105, blz. 38-41, ging het over PathMinder en DaviDos en in HCC Nieuwsbrief nr. 110, blz. 90-92, over DOSMENU en DosBoss.
In het eerste deel is uitgebreid stil gestaan bij de gebruikersonvriendelijkheid van COMMAND.COM, de gebruikersinterface van MS-DOS (en PC-DOS). Deze interface presenteert zich via de PROMPT A> of C> en verwacht dat z'n gebruikers allerlei moeilijke commando's met lange series parameters intoetsen.

SHELPROGRAMMA'S De shellprogramma's proberen MS-DOS wat gebruikersvriendelijker te maken. In de eerste plaats doen ze dat door de toepassingen in menu's te presenteren. Daarnaast doen ze dat door allerlei handige functies op een uniforme wijze in het shellprogramma zelf te integreren. En in de derde plaats bieden ze veel helpschermen en geven ze aanwijzingen bij het uitvoeren van de functies.
Alle MS-DOS toepassingen hebben tegenwoordig helpschermen. En het integreren van allerlei functies zit ook in programma's zoals PC TOOLS Deluxe (zie de bespreking van Marc van Munnen in HCC Nieuwsbrief nr. 111, blz. 31-33 en HCC Nieuwsbrief nr. 109, blz. 52-53). Het menugedeelte is echter specifiek voor de shellprogramma's. Verder is het prettig als ze zo weinig mogelijk geheugen gebruiken als een toepassingsprogramma draait en zo veel mogelijk functies hebben ingebouwd. Vooral PathMinder en DosBoss voldoen aan die criteria. DOSMENU is in de eerste plaats een menuprogramma en heeft wat beperkingen. DaviDos lijkt te verdwijnen, want Davilex Software B.V. heeft als opvolger voor DaviDos een produkt van Torpedo Software gelanceerd; namelijk DosBoss Jr.!

DOSBOSS JR. Volgens de folder is DosBoss Jr. gewoon DosBoss zonder DOS Help, DOS Expert, een rekenmachine en heeft het een veel lagere prijs. De grote versie kost ƒ 195,– en de kleine ƒ 115,– exclusief BTW. DOS Help zou je nodig kunnen hebben bij het intoetsen van MS-DOS commando's, maar eigenlijk wil je met DosBoss het intoetsen van commando's vermijden. DOS Expert is in feite een nog ingewikkelder gebruikersinterface dan COMMAND.COM en is geschikt voor gevorderde MS-DOS gebruikers, maar niet voor mensen die juist op zoek zijn naar zoiets als DosBoss. De rekenmachine is een aardigheidje, maar beslist niet nodig als essentieel onderdeel van een meer gebruikersvriendelijke shell rond MS-DOS. Kortom, ik ben van mening dat DosBoss Jr. voor beginnende MS-DOS gebruikers alles bevat wat DosBoss zo aantrekkelijk maakt en dat voor iets meer dan de helft van de prijs!
De kans is echter groot dat je later toch DosBoss wilt hebben, want bij DosBoss Jr. zit precies dezelfde handleiding als bij DosBoss. Uiteraard is wel steeds vermeld welke functies bij DosBoss Jr. ontbreken. Daarbij zijn behalve de genoemde zaken ook nog een paar kleinigheden: je kunt bij DosBoss Jr. niet zelf de kleuren instellen en je kunt niet een andere editor dan de DosBoss-editor gebruiken. Dat eerste is niet zo erg, maar het tweede is jammer, want ik ben nog steeds niet zo enthousiast over de editor van DosBoss.

VERBETERINGEN De nieuwe handleiding is veel beter dan de oude. Inhoudelijk is er weinig veranderd, maar de tekst is beter leesbaar door het toepassen van een ander letterty-

pe en de bladzijden zijn gemakkelijker om te slaan dankzij een andere spiraalband.
Het menugedeelte van DosBoss versie 1.2 en ook van DosBoss Jr. is wezenlijk verbeterd. In de vorige versie kende DosBoss een menu en daarin moesten alle toepassingen staan. Nu kent DosBoss ook submenu's, zoals bij DOSMENU en PathMinder. Door submenu's is het mogelijk om de menu's eenvoudig en overzichtelijk te houden zonder beperking van een maximum aantal toepassingen. Zo kon ik de toepassingen om ARC en PAK files uit te pakken, in te pakken en zelfuitpakkend te maken weer kwijt in een ARC/PAK-submenu, zoals ik bij PathMinder gewend was. Bovendien passen in een DosBoss-menu veel meer toepassingen en/of submenu's dan in een PathMinder-menu.

DIRECTORIES Opmerkelijk is dat de boom van menu's en submenu's bij PathMinder en gelukkig ook bij de nieuwe versie van DosBoss onafhankelijk is van de boom van directories en subdirectories op de harde schijf. Ik vind dat heel logisch, maar bij heel veel shellprogramma's (onder andere bij DOSMENU) hoort bij elke subdirectory een submenu, die dan bovendien in die subdirectory wordt opgeslagen. Toepassingen die op files in een willekeurige directory werken worden in die shellprogramma's niet elegant afgehandeld. Bij DosBoss Jr. dus wel.
Het DosBoss menu-onderhoud voor het werken met een toepassing onafhankelijk van een directory op files in weer een andere directory is daardoor voor een beginnende MS-DOS-gebruiker misschien niet zo eenvoudig, maar biedt wel de meeste flexibiliteit. Zo kan ik met de prachtige grafische DosBoss DOS Manager door een oerwoud van directories met files naar m'n tekst navigeren en daarop m'n tekstverwerker loslaten. Ik start dan vanuit een willekeurige directory, waar ik toevallig bezig ben met een programma (ik ben programmeur van beroep), schrijf een stukje tekst en keer automatisch weer terug naar m'n programmeerklus. Als u dat voor het menu-onderhoud te ingewikkeld vindt kunt met DosBoss Jr. ook gewoon een vaste werkdirectory voor uw toepassing specificeren.

TORPEDO SOFTWARE DosBoss Jr. wordt gemaakt door Torpedo Software, een Gronings bedrijf van drie vers afgestudeerde economen. Ze zijn begonnen met adviseren en verkoop van hardware. Vervolgens hebben ze een aantal programmeeropdrachten gedaan. DosBoss was het eerste programma, wat ze niet in opdracht hebben gemaakt. DosBoss is op de markt sinds augustus 1988 en schijnt het redelijk te doen. Men is zelfs al bezig het pakket te vertalen voor het buitenland. DosBoss Jr. en de Expert Toolkit zijn nieuwe produkten, maar passen beide in de lijn van DosBoss. De Expert Toolkit bevat allerlei utility programma's, een uitgebreidere editor dan die van DosBoss en DOS Expert (het deel dat bij DosBoss Jr. ontbreekt). DOS Expert heeft tegenwoordig een soort spellingscorrectie voor onjuist ingetoetste commando's. Verder heeft Torpedo Software op speciaal verzoek een versie van DosBoss gemaakt voor MS-DOS computers met uitsluitend floppy disks.
Lambert Wolterbeek van Torpedo Software schreef ons: 'Als ons gevraagd wordt wat het verschil is tussen PC-Tools of Norton Commander en DosBoss zeggen we: DosBoss is vriendelijker, Nederlandser en flexibeler, maar niet geschikt voor technische dingen als Unerase, disk optimizing, etc. DosBoss is beter voor het dagelijkse gebruik dan de twee Amerikanen. Het is een meer complete omgeving. Je hoeft niet terug naar MS-DOS.'

HARDDISK Overigens vind ik dat DosBoss het nuttigst is op een systeem met een harddisk. Onlangs heb ik ontdekt dat DosBoss op een systeem met een C:, D: en E: drive (een grote harddisk) tegelijkertijd met files van al die drives kan manipuleren. Bij DOSMENU kan dat slechts vanuit één directory. Bij PathMinder kan het vanuit meer dan één directory, maar wel op dezelfde drive. Bij DosBoss hangt alles aan elkaar. Je kunt bij voorbeeld verschillende files van C:, D: en E: in een opdracht naar A: kopiëren. Eventueel kun je zelfs die set files een naam geven om in de toekomst dat kunstje nogmaals te vertonen. Dat kan wel eens handig zijn bij het overdragen van files en je geen enkele file mag vergeten.

CONCLUSIE Het zal u inmiddels duidelijk zijn dat ik DosBoss en DosBoss Jr. van harte aanbeveel.
Natuurlijk heb ik nog wensen: zoals
- de spellingcorrectie in DOS Expert uitbreiden met een functie, die een onjuist ingetoetste filenaam aanvult,
- de mogelijkheid om bij het vergelijken van files per regel een file vooruit en achteruit te kunnen draaien, om de gelijke regels synchroon te krijgen,
- de mogelijkheid om meer dan een geselecteerde files aan een toepassing door te kunnen geven,
- muisondersteuning,
- etc.

Dat zijn echter slechts details.

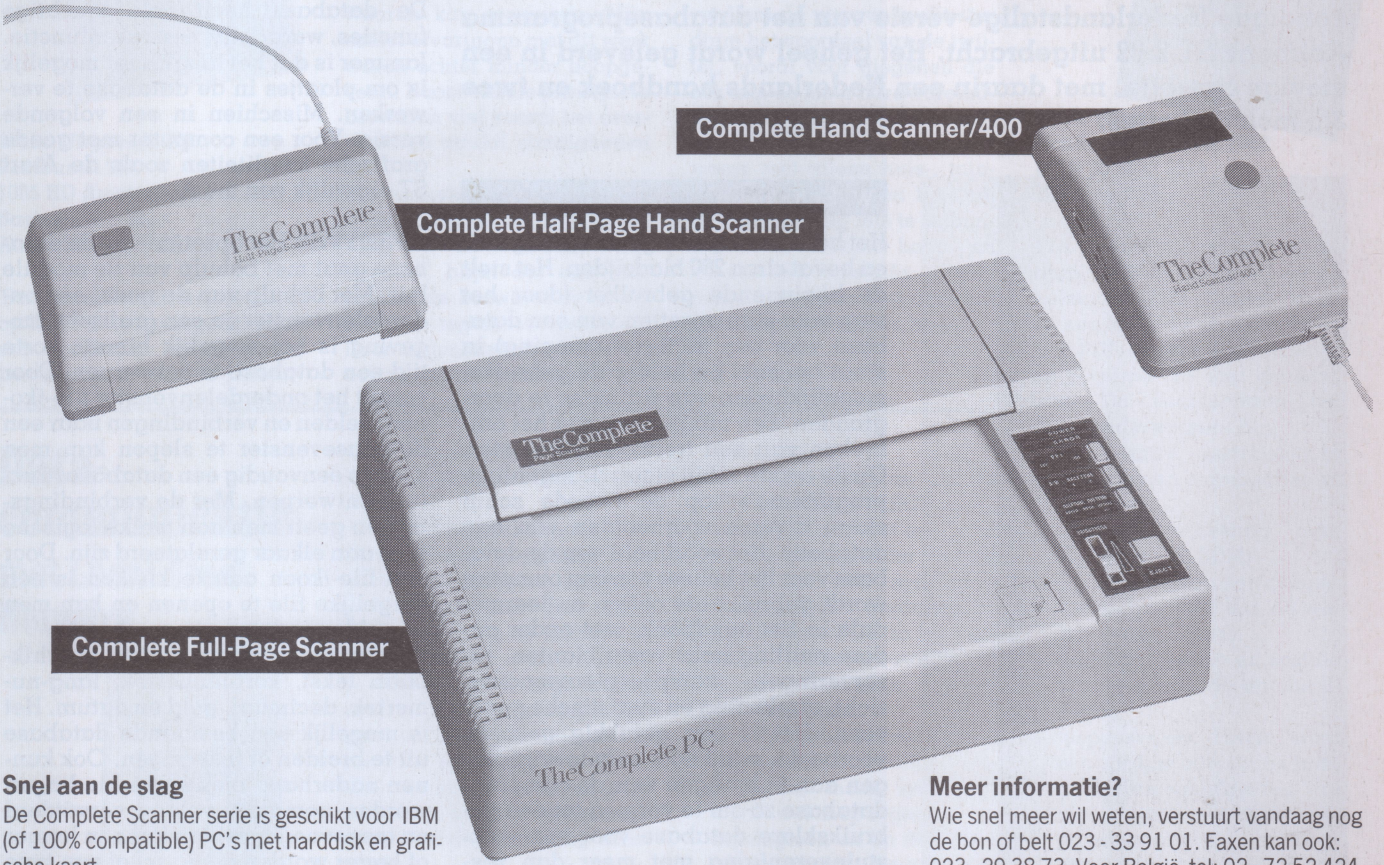
In een vorig artikel heb ik verteld dat ik PathMinder mooier vindt dan PFM, XTree, Norton Commander, DOSMENU en andere shellprogramma's. De verbeterde menumogelijkheden van DosBoss, de vormgeving, de zeer handige DOS Expert omgeving en andere in DosBoss geïntegreerde extra's maken DosBoss mooier en veelzijdiger dan PathMinder. De editor van PathMinder is daarentegen sneller en bij de bediening van PathMinder zijn minder intoetsingen nodig dan bij DosBoss. Een definitieve keuze tussen PathMinder en DosBoss heb ik nog niet kunnen maken. Op dit ogenblik gebruik ik ze beide.

Getest produkt:
DosBoss Jr
Prijzen exclusief BTW en verzendkosten (ƒ 6,–):
DosBoss ƒ 195,–
DosBoss Jr. ƒ 115,–
Expert Toolkit ƒ 99,–
Leverancier:
Torpedo Software
Antwoordnummer 573,
9700 WB Groningen
Telefoon 050-138313

SCAN POWER

Paperback maakt meer van uw PC.

Paperback Direct presenteert de Complete Scanners. Een unieke produktenlijn waarmee u snel en eenvoudig beelden digitaliseert. Met de Complete Scanners is uw MS-DOS computer systeem klaar voor een volledige integratie van foto's, tekeningen, grafieken en tekst. Ideaal voor representatieve verslagen, documenten of nieuwsbrieven. Paperback Direct brengt Desktop publishing binnen handbereik en biedt meer: uitgebreid advies, betrouwbare service en garantie.

Snel aan de slag

De Complete Scanner serie is geschikt voor IBM (of 100% compatible) PC's met harddisk en grafische kaart.

Na het eenvoudig insteken van de interface kaart opent de Complete Scanner ongekende mogelijkheden voor uw computersysteem. Met elke scanner kunt u nu snel een haarscherpe scan maken, waarbij het beeld meteen op de monitor verschijnt.

Veelzijdige beeldmanipulatie.

Met de bijgeleverde SmartScan software kunt u het gescande beeld aan uw wensen aanpassen. Pagina's opmaken, vergroten of verkleinen (10 tot 200%), knippen, plakken, roteren: de Complete Scanners kunnen het.

Direct inleesbaar met OCR

Elke scanner kan het beeld opslaan in verschillende formaten. Dit garandeert een optimale samenwerking met populaire tekstverwerkers en DTP-pakketten zoals Wordperfect, Ventura Publisher, PC Paintbrush+ of PageMaker. Met de los verkrijgbare Optical Character Recognition (OCR) software kunt u zelfs gescande teksten rechtstreeks in uw tekstverwerker inlezen. Uniek in deze prijsklasse! (*f* 795,– excl. BTW.).

De Complete Hand Scanner/400.

Deze handzame scanner ter grootte van een muis, digitaliseert in één beweging een oppervlakte van 2,5 bij 14 inches. Met een haarscherpe resolutie van 400 dpi scant u plaatjes op vrijwel elke ondergrond.
Prijs ***f* 695,–** excl. BTW.

De Complete Half-Page Hand Scanner.

Scant in één handbeweging afbeeldingen van 4 bij 14 inches. Met een resolutie van 200 dpi kunt u zo in twee passages een hele pagina inlezen.
Prijs ***f* 795,–** excl. BTW.

De Complete Full-Page Scanner.

De revolutionaire desktop scanner met hoge resolutie (300 dpi). Dit nieuwe topmodel scant in één keer een hele pagina. Zeer geschikt voor Desktop Publishing en met onze Complete Faxkaart een ideale combinatie.
Prijs ***f* 1.995,–** excl. BTW.

Prijzen zijn exclusief BTW.
Prijs- en produktwijzigingen voorbehouden.

Meer informatie?

Wie snel meer wil weten, verstuurt vandaag nog de bon of belt 023 - 33 91 01. Faxen kan ook: 023 - 29 38 73. Voor België, tel: 02 - 72 52 424.

Stuur mij uitgebreide ScanPower informatie.
Mijn belangstelling gaat uit naar:

- ☐ de Complete Hand Scanner/400
- ☐ de Complete Half-Page Hand Scanner
- ☐ de Complete Full-Page Scanner
- ☐ de OCR software

Naam/bedrijf: ....

Adres: ....

Postcode: .... Plaats: ....

Telefoon (zaak): ....

In een ongefrankeerde envelop sturen aan:
Paperback Direct, Antwoordnummer 463,
2100 WB Heemstede

HCC 29

PAPERBACK
D I R E C T

T E S T

ADIMENS ST 2.02

Nederlandstalige relationele database van allure voor Atari ST

Atari (Benelux) BV heeft de lang verwachte en al in 1987 aangekondigde Nederlandstalige versie van het databaseprogramma Adimens ST 2.02 uitgebracht. Het geheel wordt geleverd in een stevige cassette, met daarin een Nederlands handboek en twee 3,5 inch diskettes.

W. Scheltema

Het handboek ziet er goed verzorgd uit en bevat circa 280 bladzijden. Het stelt de beginnende gebruiker (door het stap voor stap opzetten van een database voor een (fictieve) camping) in staat om snel en helder de gebruiksmogelijkheden van Adimens te doorgronden. Een minpunt vind ik het ontbreken van een trefwoordenregister. Op de eerste schijf staan de eigenlijke programma's, op de tweede schijf staan diverse voorbeelden van een database. Het voorbeeld van de database voor het beheer van een camping wordt gebruikt als oefen- en leermodule in het handboek, met onder andere mailing naar vaste klanten, reserveringen, kampeerplaatsenoverzicht, afrekening en statistische gegevens. Het is een gelukkig gekozen voorbeeld, want door enkele wijzigingen aan te brengen was de campingdatabase zo om te vormen tot een gebruiksklare database voor een volkstuinvereniging met meer dan zeshonderd leden. Inmiddels draait de aangepaste database tot volle tevredenheid.

GEBRUIK Vanzelfsprekend zijn veel gebruiksmogelijkheden te bedenken, die gelden voor elk databaseprogramma. Adimens is een diskgeoriënteerd programma, in tegenstelling tot de meeste databaseprogramma's, die geheugengeoriënteerd zijn. Dat wil zeggen dat elke wijziging direct op schijf wordt vastgelegd. Het voordeel is dat men bij een (stroom)storing geen gegevens kwijt is. Helaas gaat dit meestal ten koste van de snelheid. Bij Adimens is dit echter nauwelijks merkbaar, de zoekakties gaan redelijk snel. De maximale zoektijd voor het eerste record bij het gebruik van een harddisk bedraagt circa anderhalve seconde en bij het gebruik van een diskette ca 2.5 seconde. Volgende records gaan aanzienlijk sneller.(0,2 en 1,4 seconde). De gemiddelde zoektijden liggen aanzienlijk lager. Ik verwacht dat de waarden met de nieuwe TOS op ROM nog lager komen liggen. Adimens is een GEM-georiënteerd programma. Daardoor is het zeer eenvoudig is te gebruiken.
De database heeft vele krachtige functies, waaronder een rekenfunctie. Jammer is dat het (nog?) niet mogelijk is om plaatjes in de database te verwerken. Misschien in een volgende versie. Voor een computer met goede grafische kwaliteiten zoals de Atari ST eigenlijk een must.

OPZETTEN Het opzetten van de database gaat met behulp van de module Init. Met behulp van de muis, een onderdelenvenster en een grafische omgeving is het mogelijk binnen korte tijd een database te ontwerpen. Door vanuit het onderdelenvenster file-ikonen, velden en verbindingen naar een databasevenster te slepen kan men snel en eenvoudig een databasestructuur ontwerpen. Met de verbindingsikonen geeft men aan welke logische files aan elkaar gerelateerd zijn. Door een file-ikoon aan te klikken is een dergelijke file te openen en kan men de velden indelen.
Er zijn zes soorten velden beschikbaar: tekst, kort-numeriek, lang-numeriek, decimaal, geld en datum. Het is mogelijk een bestaande database uit te breiden of te wijzigen. Ook kunnen naderhand nieuwe verbindingen worden gemaakt, velden verwijderd en toegevoegd, velden kunnen langer of korter worden gemaakt of van type veranderd. Er is een testoptie aanwezig om de definitie op fouten te controleren. Tussentijds is het mogelijk een geheel of gedeeltelijk ontworpen database op te slaan, om op een later tijdstip weer verder te gaan. Als men het definitieve ontwerp klaar heeft kan de eigenlijke database worden gegenereerd.

Voordat men dit doet moet eerst nog worden aangegeven hoeveel records de database moet bevatten, zodat het programma voldoende geheugenruimte op disk kan reserveren. Invoer, uitvoer en onderhoud vinden plaats via het hoofdprogramma EXEC. Via dit hoofdprogramma is ook Init, reorg (module om bestanden te reorganiseren, (maar ook een tekstverwerker zoals First Word (plus) of Tempus en een DOS-shell aan te roepen. Ook is het mogelijk om vanuit Exec andere pro-

T E S T

gramma's te gebruiken. Na het verlaten van een dergelijk programma komt men weer in Exec terug. Verder is Aditalk, een interactieve taal voor het ontwikkelen van programma's en het manipuleren met gegevens, aan te roepen. Aditalk maakt het o.a. mogelijk met een programma als dBase III te communiceren. Aditalk moet helaas wel apart aangeschaft worden en gaat ongeveer ƒ 199,- ex BTW kosten.

In het hoofdprogramma kan de via Init ontworpen database worden uitgebreid met diverse extra's, zoals filters, berekeningen en batch-files. Met een tekstverwerker (ASCII stand) zijn complexe berekeningen en filters eventueel ook aan te maken. Met de filters kan men een bepaalde selectie uit het bestand maken.

Hiernaast beschikt Adimens ook over de standaardfuncties zoals sorteren (aflopend, oplopend of sequentieel), op een sleutelveld naar keuze, in- en exporteren als ASCII-file, afdrukken van lijsten en mailmerge.

MOGELIJKHEDEN Enkele gegevens van deze database op een rijtje gezet:

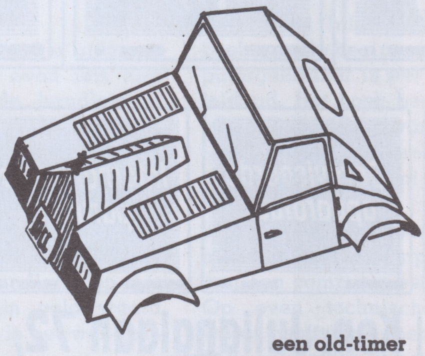
- Een database kan een gegevensfile van maximaal 16 Mb bevatten. Hierbij moet rekening worden gehouden met het feit dat Adimens ST een variabele recordlengte hanteert en de gegevens gecomprimeerd opslaat.
- Een database kan uit maximaal 32 logische files bestaan. In een logische file kunnen maximaal 65535 records worden opgeslagen.
- De totale lengte van alle kenmerknamen in de database mag niet groter zijn dan 8191 tekens.
- Een file mag uit maximaal 511 kenmerken bestaan.In een database kunnen maximaal 1023 kenmerken worden vastgelegd.
- De maximale lengte van een afzonderlijk kenmerk is 30 tekens. De maximale lengte van de veldinhoud is afhankelijk van het gegevenstype.
- Per record kunnen maximaal 8191 bytes worden ingevoerd. -Een record mag maximaal 12 schermmaskers lang zijn. In totaal 64 maskers per database.
- Een database mag maximaal 192 sleutelkenmerken bevatten. Sleutelkenmerken worden gebruikt voor het snel opzoeken of sorteren van gegevens. Elke file moet tenminste één sleutelkenmerk bevatten.

CONCLUSIE Adimens ST is een databaseprogramma met veel mogelijkheden, zeer gebruikersvriendelijk en een in verhouding lage prijs. Hoewel in de handleiding wordt aangegeven dat het werken met één drive mogelijk is heeft men toch voor een beetje database al snel behoefte aan twee drives. Voor (semi)professioneel gebruik is een harddisk m.i. een vereiste. Gelukkig is in de ST lijn een ruime keus in harddisks voorhanden tot 60 Mb. Dit programma is zonder meer aan te raden. Met gebruik van Aditalk zullen de mogelijkheden niet onderdoen voor databaseprogramma's die vele malen duurder zijn.

W. Scheltema
Haringvlietstraat 15
1316 LB Almere
Telefoon 03240-36695

Getest produkt:
Databaseprogramma 'ADIMENS ST 2.02.' voor de Atari ST
Producent ADI
Leverancier: Atari(Benelux) BV,
postbus 70,
4130 EB Vianen
Prijs: ƒ 199,00 ex BTW

VOORBEELD MUIZEJAS:

een old-timer echt iets voor de ervaren hobbyist

TEST

HASP

Hardware for Software Protection

Frans Curvers

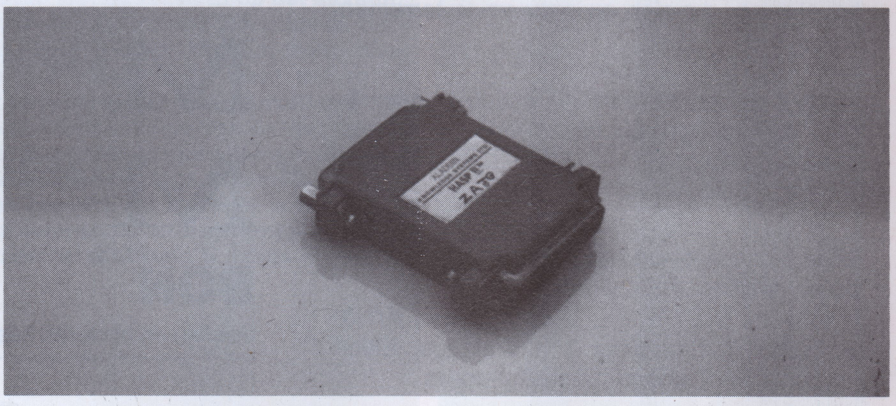
HASP is een combinatie van hardware en software, die het verkopers van MS-DOS- en OS/2-software mogelijk maakt hun programma's te beveiligen tegen kopiëren, op een betere manier dan met copy-protected schijfjes mogelijk is. De laatste kunnen immers met programma's als COPYIIPC of met speciale hardware gekraakt worden, met HASP kan dat niet. Voor de gebruiker heeft HASP het voordeel dat hij zoveel back-ups kan maken als hij maar wil.

De software-auteur kan namelijk aan het begin van zijn programma, en ook tijdens het verdere verloop ervan, testen of de benodigde hardware aanwezig is. Die hardware bestaat uit een verloopplug, die op een printerpoort kan worden aangesloten. De printerkabel komt aan het andere eind van de verloopplug, de printer heeft er verder geen last van.

Wanneer bij de verkoop van een programma maar één zo'n plug wordt meegeleverd kunnen er van een programma vele kopieën in omloop zijn, maar de zaak werkt alleen op die ene computer waarop de HASP-plug is aangesloten. Aangezien elke plug een unieke code bevat zijn voor verschillende programma's verschillende pluggen nodig. Op die manier wordt een situatie bereikt zoals Borland die omschrijft in zijn 'No Nonsense'-garantie: je mag van een programma zoveel kopieën maken als je wilt, mits je het maar op één computer tegelijk gebruikt.

LEVERANCIERSKANT Als de leverancier van een programma niet beschikt over de source-code ervan kan hij met behulp van één van de meegeleverde installatieprogramma's een bestaand programma zodanig ombouwen dat het alleen kan worden opgestart wanneer de bijbehorende plug, met de juiste ingebouwde code, aanwezig is. Gelukkig is dat installatieprogramma zo ingericht dat de leverancier daarbij zelf kan opgeven welke foutmeldingen op het scherm verschijnen. De teksten kunnen dus in het Nederlands worden gesteld.

Wanneer de leverancier ook beschikt over de source-code van het te beveiligen programma kan hij daarnaast nog andere maatregelen nemen. Hij kan op verschillende plaatsen in het programma allerlei tests inbouwen die onderzoeken of de juiste plug nog steeds aanwezig is. Opstarten van het bewuste programma, vervolgens de plug aan een ander geven die dan zijn kopie van het programma kan opstarten, die dan vervolgens enzovoort... werkt dan dus niet.

Hulpfiles en voorbeelden van implementatie worden voor een fors aantal talen bijgeleverd, waaronder de Borland-versies van C, Pascal en Basic, MSLink, Microsoft C, Lattice C, Pascal MT86+, diverse Cobols en Clipper.
Het systeem daarbij is dat je een meegelinkte HASP-object-file aanroept, een zelf te kiezen getal meegeeft en dan test of je de juiste returncodes terugkrijgt. Dat laatste lijkt iets mooier dan het is, want er worden weliswaar zes returncodes afgegeven, maar die zijn drie aan drie gelijk. In de praktijk hoeft dat geen probleem te zijn: je test gewoon op twee van de zes.
Ik heb niet alle talen geprobeerd, maar me beperkt tot een aantal Turbo-C-toepassingen. Dat leverde geen enkel probleem. Alles was heel programmeursvriendelijk. De documentatie (meegeleverd op disk) was weliswaar in het Engels, maar voor een softwareleverancier hoort dat geen bezwaar te zijn.

GEBRUIKERSKANT Zoals gezegd hoeft de gebruiker van een met HASP beveiligd programma zich geen zorgen meer te maken over back-ups. Ook installatie op harddisks van verschillende computers is voor hem geen enkel probleem. Als er een HASP-rage gaat uitbreken onder softwareleveranciers en je als gebruiker te maken krijgt met een flink aantal verschillende HASP-pluggen voor verschillende programma's is er nog geen man over boord: twee à drie pluggen kunnen achter elkaar worden geschakeld. Voor een paar tientjes is er een multiplexer te koop, waardoor men zo'n tien pluggen tegelijk aan de computer kan koppelen. Ook is het mogelijk een speciale plug te bestellen, waarin de codes van een groot aantal gewone programmapluggen verwerkt zijn.

Getest pakket:
HASP Software protection
Een plug ƒ 95,- exclusief BTW
Bij afname van grotere hoeveelheden worden kortingen verleend (de prijs bij 1000 stuks of meer is ƒ 47,50
Leverancier:
HASP Support
Automatiseringsadvies
Postbus 328,
2040 AH Zandvoort

Electro World

Electro World 1989

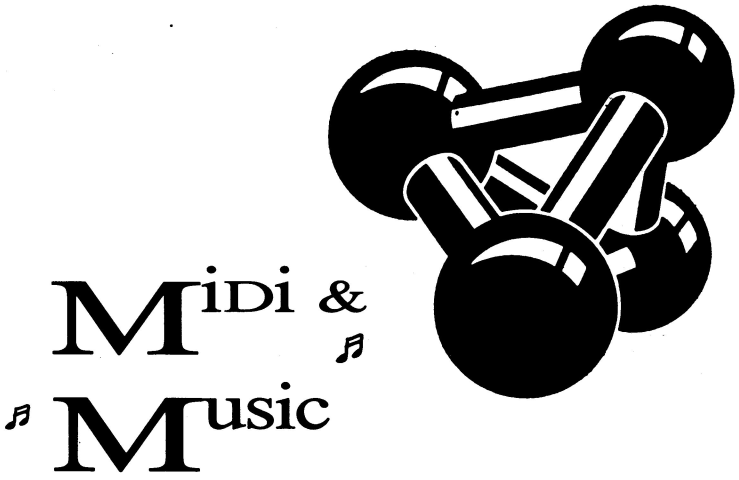
Van vrijdag 22 tot en met zondag 24 september wordt in de Evenementenhal te Eindhoven (naast PSV-stadion) door InterExpo&Media de vak/consumentenbeurs ELECTRO WORLD 89 georganiseerd op het gebied van computers, audio/video en muziek.

In de Hal vindt het professionele gedeelte plaats, terwijl separaat in de paviljoens op het buitenterrein een gezellige consumenten/hobbymarkt gehouden wordt.

Op deze markt is ruimte voor bedrijven met allerlei interessante koopjes, verder voor alle verenigingen, instellingen, aktieve- en creatievelingen, die zich op genoemde terreinen bewegen.

Tijdens de beurs vinden de finales en prijsuitreikingen plaats van verschillende wedstrijden onder de noemer COMPUTER COMPETITION 1989.

In de volgende kategorieen kan, voor zover belangstelling, strijd worden geleverd: Hardware & Software, Midi & Music, Art & Computers, Onderwijs & Informatica, Electronica & Modelbouw, Zendamateurs.

BON

Invullen en opsturen naar ***INTEREXPO & MEDIA***,

Postbus 8042, 5601 KA Eindhoven

Beurs ELECTRO WORLD:

- ○ Overweegt deelname
- ○ Heeft ideeën voor interessante items

Wenst mee te doen aan COMPUTER COMPETITION 1989
Als: DEELNEMER/HULP ORGANISATIE/JURYLID
Kategorie:
HARDWARE & SOFTWARE/MIDI & MUSIC/ART & COMPUTERS/ ONDERWIJS & INFORMATICA/ ELECTRONICA & MODELBOUW/ ZENDAMATEURS

Naam bedrijf: ____________________

Naam vereniging: ____________________

Naam en voornaam: ____________________

Adres: ____________________

Postcode en gemeente: ____________________

Net- en abonneenummer: ____________________

Aktiviteiten: ____________________

INTEREXPO & MEDIA

Postbus 8042 ▫ 5601 KA Eindhoven ▫ Frederiklaan 12 ▫ 5616 NH Eindhoven ▫ Tel. 040-528191 ▫

TEST

Callbox: telefoneren met gemak

Het alledaagse telefoontoestel treft men hier en daar nog aan, maar velen van ons hebben inmiddels toestellen met allerlei handige snufjes zoals nummerherhaling, geheugen en bellen zonder handjes. De callbox kan echter meer.

Lucie Blom

De kaart is geen 'blote' kaart. Alle componenten zitten keurig in een kastje verborgen. Computer openschroeven, kaart erin en weer dichtschroeven. Vervolgens worden de telefoon en de luidspreker aangesloten. Met de install-procedure verloopt de installatie vlekkeloos.

WERKING Het activeren gebeurt door het indrukken van shift/alt. Het scherm vertoont een keuzebalk. In het 'phonebook' worden namen en telefoonnummers ingetoetst. Iedere naam kan vergezeld gaan van een 'memory'-letter. Door het intoetsen van die letter wordt de betreffende persoon gebeld. Bellen kan ook door de naam in te toetsen of aan te wijzen en op enter te drukken. In beeld verschijnt een menuutje waarop te zien is dat er gebeld wordt. Pas als de persoon aan de andere kant antwoordt wordt de hoorn van de telefoon opgenomen en kan het gesprek plaatsvinden.
Wanneer er niet wordt opgenomen schakelt callbox na 45 seconden uit. Dat was wat lastig bij het beluisteren van het weerbericht. In principe hoeft de hoorn daarbij namelijk niet te worden opgenomen.
De kosten van gesprek kunnen geregistreerd worden. Door de tarieven aan te passen aan het Nederlandse telefoontarief worden de kosten van het gesprek keurig bijgehouden. Uiteraard is er een redial mogelijkheid met F10. Callbox houdt bovendien alle gesprekken bij: wie werd wanneer en hoe laat gebeld?
In de 'queue', de wachtlijst, kunnen 25 nummers worden opgeslagen. Dit opslaan kan vanuit het telefoonboek. Daarbij kan onder andere de tijd waarop gebeld moet worden ingevoerd worden. Tijdens het werken met een ander programm laat callbox een pieper horen. Met shift/alt wordt callbox ingeschakeld en kan het telefoneren gestart worden.
In memory kunnen 26 letters worden opgeslagen. Tijdens het werken met bijvoorbeeld een tekstverwerker wordt de betreffende persoon gebeld door shift/alt en de letter in te toetsen. Om hier maximaal van te kunnen genieten zal een lijstje met letters en namen goede diensten bewijzen. Stel u bent een scriptie aan het schrijven en u heeft plotseling enkele gegevens van Joost nodig. Shift/alt, J en callbox belt Joost op! Hier toont zich de kracht van callbox.

Ook vanuit een database kan callbox telefoonnummers draaien. Om callbox te activeren wordt nu shift/alt/enter gebruikt. Callbox zoekt een telefoonnummer en na enter wordt het nummer gedraaid.
Telefoneren kan door simpel het telefoonnummer in te toetsen. Redial zorgt er met F9 voor dat wanneer het andere nummer in gesprek is callbox 5 seconden wacht en het daarna opnieuw probeert, net zo lang tot er wordt opgenomen. In de tussentijd kan men gewoon doorgaan met het werk waarmee men bezig was. F10 belt zonder wachttijd opnieuw.

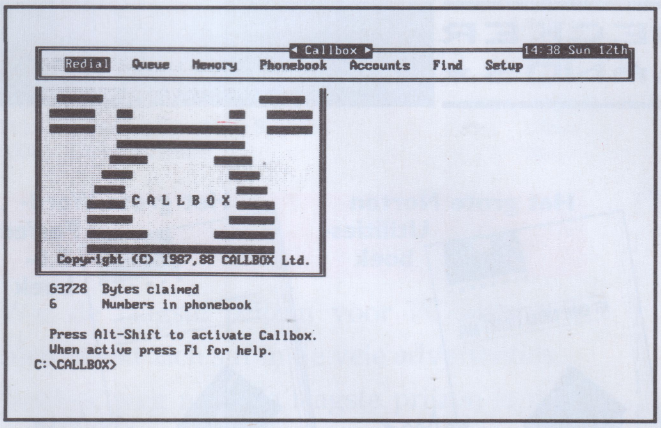
Binnenkomende gesprekken kan callbox aangeven met 'Ringing' en 'call in progress'.

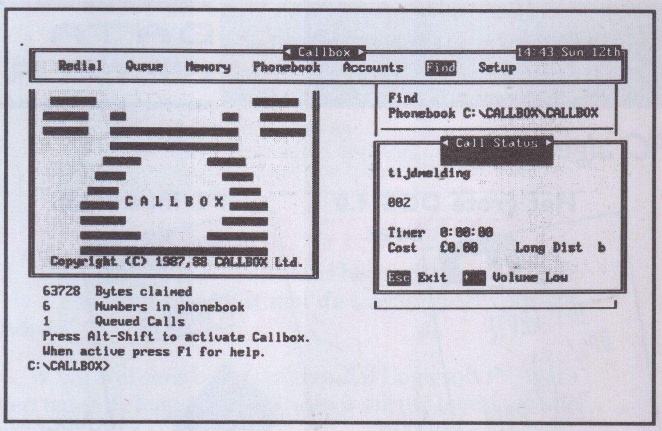
Tijdens gesprekken kunnen aantekeningen gemaakt worden, zowel bij inkomende als uitgaande gesprekken.

UTILITIES De diskette bevat utilities voor onder andere het gebruik van een printer en het maken van een file voor een tekstverwerker

CONCLUSIE De handleiding heeft een leerprogramma, waarmee men snel het gebruiken van callbox onder de knie krijgt. De handleiding is echter wel in het Engels. Na het doorwerken van de tutor is al snel duidelijk dat deze insteekkaart bijzonder handig is.

Met name voor het zakelijk gebruik kan callbox veel tijdsbesparing opleveren. Voor thuisgebruik is het weliswaar handig, maar ook wat prijzig.

Getest produkt:
Callbox
Korte insteekkaart
Losse luidspreker
Keuze uit puls- of tooncentrale
Diskette met programma en utilities
IBM PC/XT/AT en 100% compatibles
1 of 2 drives of harddisk
Bruikbaar met antwoordapparaat en modem
Prijs: *f* 495,- exclusief BTW
Informatie:
Paperback Software
Telefoon 023-339101

OPUS SUPPLIES

Prins Hendrikstraat 6a, 2411 CT Bodegraven
Tel. 01726-11466

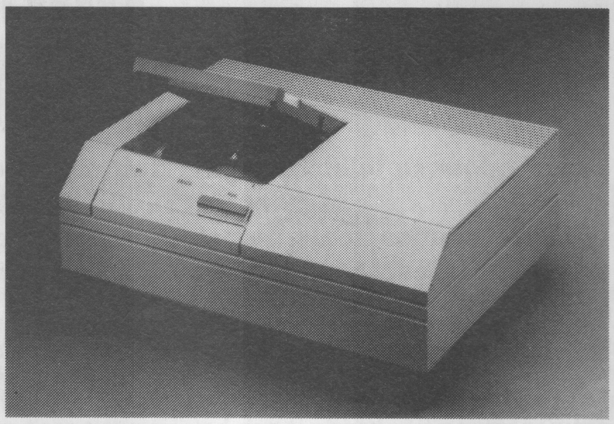
DISKETTES

	20-90	100-240	250-500
5,25" ds/dd 48 tpi			
Opus	**1,15**	**1,09**	**1,07**
Nashua	**1,15**	**1,10**	**1,08**
Wit	0,73	0,70	0,67
Basf	1,75	1,70	1,65
3M	2,10	2,00	1,95
TDK	1,85	1,80	1,75
Maxell	1,85	1,80	1,75
Spectra File (5 kleuren)	1,42	1,39	1,30
5,25" ds/hd 1.2 Mb			
Opus	2,80	2,60	2,40
Nashua	**2,50**	**2,30**	**2,20**
Wit	1,90	1,85	1,80
Basf	2,65	2,55	2,40
3M	3,85	3,75	3,65
TDK	3,85	3,75	3,65
Maxell	3,85	3,75	3,65
3,5" ds/dd 135tpi			
Opus	**2,93**	**2,83**	**2,76**
Nashua	**2,77**	**2,67**	**2,61**
Wit	2,10	2,08	2,06
Basf	3,35	3,25	3,15
3M	3,85	3,75	3,65
TDK	3,75	3,65	3,55
Maxell	3,75	3,65	3,55
3,50" DS/HD 1.44Mb			
Nashua	6,95		
3M	6,95		
Sony	6,95		
Maxell	6,95		

Disketteboxen
Diskettebox voor 100 5,25" diskettes 13,50
Diskettebox voor 80 3,50" diskettes 13,50
U kunt telefonisch bestellen op nr. **01720-73541 (b.g.g. 01726-11466).**
U heeft uw bestelling dan binnen **48 uur** in huis.
Bovenstaande prijzen zijn excl. BTW.
Bestellingen vanaf 200,00 incl. BTW worden gratis verzonden.

600 MB. ON BOARD

INFO 80 brengt de CD-ROM, het nieuwe massa-opslagmedium, nu binnen ieders handbereik.

PHILIPS CD-ROM SPELER met SCSI interface, compleet met host adaptor (PC-BUS), powerkabel, I/O kabel, terminator, MS-DOS extensions en drivers, én een **GRATIS CD-ROM DISK** met 365 public domain programma's !!!

AKTIEPRIJS
tot 30 april a.s.

fl. 1.200,=
excl. B.T.W.

INFO80
Postbus 534
6040 AM Roermond
Tel : 04750-17520

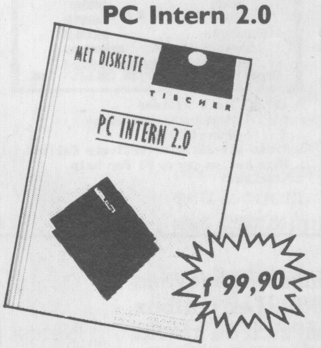
DATA BECKER NEDERLANDS*

PC algemeen

Het grote DOS 4.0 boek

PC Intern 2.0

Het grote Norton Utilities-boek

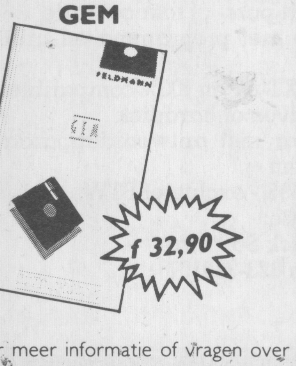

Het grote Word-Perfect 5.0-boek

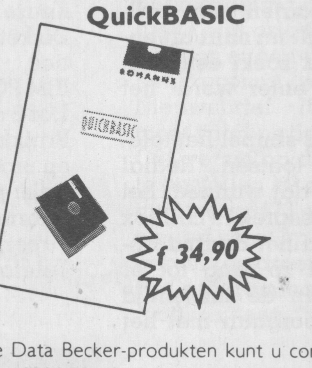

Data Becker-gidsen

GEM

QuickBASIC

Ook verkrijgbaar:

- Turbo Pascal
- MS-DOS
- GW-BASIC/PC-BASIC
- Schneider PC
- dBase III en III Plus
- Wordstar
- Framework II
- Norton Utilities
- MS-Word
- Lotus 1-2-3
- WordPerfect 5.0
- UNIX
- PC-Tools
- GfA-BASIC
- MS-Works
- Ventura

vanaf: *f* 27,50

Voor meer informatie of vragen over de Data Becker-produkten kunt u contact opnemen met onze afdeling Support, Postbus 8411, 3503 RK Utrecht, 030-450410.

AWB uitgevers

T E S T

Quintus Bosman

Prijs Engelstalig pakket is vrij fors

TOTAL WORD:

Goed voor gestandaardiseerde correspondentie

Total Word is een tekstverwerker met alle functies die men van een professionele tekstverwerker mag verwachten. Een uitgebreide teksteditor, spellingscontrole, synoniemenlijst, bestandsbeheer, inhoudsopgave en index maken, rekenfuncties en mailmerge. Naast deze functies heeft het programma nog een aantal extra's die de mogelijkheden uitbreiden in de richting van desktop publishing (DTP). Om deze functies optimaal te kunnen gebruiken moet men wel beschikken over een EGA, VEGA of Hercules Graphics Plus monitor aansturing en een Laserjet of Postscript compatible laserprinter.

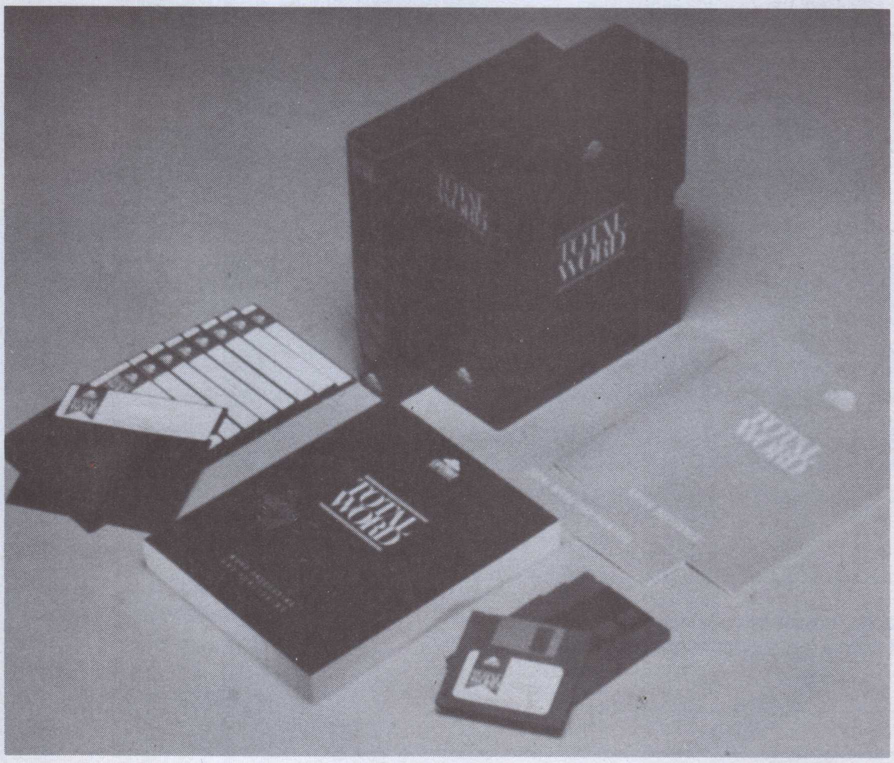
Het pakket bestaat uit een doos met diskettes (negen 5,25 en vier 3,5 inch), waarop het programma, een handboek en een klein boekje over printergebruik. Het pakket is volledig Engelstalig. Het installeren gaat snel en eenvoudig via een INSTALL-procedure.

STARTEN Het pakket wordt gemaakt door de firma Lifetree, waar ook de Volkswriter programma's vandaan komen. Voor bekenden van deze programma's zal starten met Total Word geen probleem zijn. Voor anderen wordt een aantal tutorial (= leer) programma's meegeleverd, waarin alle facetten van het programma aan bod komen. Als ervaren gebruiker van tekstverwerkers vond ik de tutorials traag en niet erg informatief. Ook na het doornemen ervan had ik nog een rommelige indruk van het programma.

EXTRA'S De extra's van het programma zijn uiteraard het meest interessant. Het kent stylesheets (opmaakdefinities), macro's, een automatische commentaarfunctie, grafische mogelijkheden en rekenfuncties.
De stylesheets geven een standaard pagina-layout (lettertypes, marges etc.). Eigen lettertypes van Total Word kunnen gebruikt worden in combinatie met een Laserjet of Postscript compatible laserprinter.
Macro's kunnen worden gemaakt voor veel gebruikte standaardwoorden, zinnen of alinea's. Het intoetsen van een vooraf vastgestelde afkorting is dan voldoende om de totale tekst automatisch te laten verschijnen. Een aardige mogelijkheid is het geven van commentaar op een stuk van iemand anders. Het commentaar wordt via de tekstverwerker in de tekst gevoegd. De auteur kan later de commentaarregels automatisch opnemen, verwijderen of editen.

Met een apart programma, Snapshot, kunnen grafische plaatjes uit andere programma's worden 'geknipt' en worden ingelezen in Total Word. Deze kunnen op de genoemde laserprinters worden afgedrukt, gelijk met de rest van de tekst.
Met behulp van de rekenfuncties kunnen berekeningen worden opgenomen in de tekst.

CONCLUSIE Total Word is in principe een goede tekstverwerker, geschikt voor bedrijven of individuele beroepsbeoefenaren met veel gestandaardiseerde correspondentie. Zonder te veel toeters en bellen rond de opmaak kan correspondentie van goede kwaliteit worden geproduceerd, eventueel opgeluisterd met grafische plaatjes. Voorwaarde voor het succes in Nederland is echter een vertaling en/of een drastische prijsverlaging.

Getest:
Total Word PC
Voor IBM-compatible PC, XT, AT of PS/2
MS-DOS: versie 2.0 of hoger (3.0 of hoger wordt aangeraden) RAM: 480 Kb vrij extern geheugen na het opstarten (in de praktijk betekent dit 640 Kb)
Minimaal 2 Mb vrij op de harddisk of 2 diskettedrives van minimaal 720 Kb
Leverancier:
Lifetree, Eindhoven
Telefoon 040-440893
Prijs ƒ 1485,- exclusief BTW
Tot 1 juli 1989 ƒ 750,- korting bij inlevering van een willekeurige tekstverwerker)

Bedrijvig voor bedrijven.

WINNER 88 XT TURBO

640 K intern geheugen, 16-bit 8088-2 microprocessor, kloksnelheid 4, 77/8 Mhz. multi I/O kaart, multi video kaart

v.a. **2099,-**

PC-286-AT COMPACT

640 K intern geheugen, 16-bit 80286 microprocessor, kloksnelheid 10 / 12 Mhz. multi function I/O kaart, multivideo kaart FDD/HD controllerkaart

v.a. **3399,-**

Op alle LINGO producten geldt een 12 maanden importeursgarantie.

prijzen zijn adviesprijzen ex. BTW.

De LINGO XT en AT computers zijn volledig IBM compatible en worden standaard geleverd met een 31 cm. groen of amber beeldscherm (paper-white of kleur optioneel), 101-toetsen keyboard en MS-DOS 3.3/BIOS besturingssysteem. Leverbaar met 5¼" en/of 3½" diskdrive, 20 of 40 Mb harddisk. etc.

Lingo®

Importeur: **ECTRON Handelmaatschappij B.V.** Weerenweg 19, 1061 AE Zwanenburg.
Telefax 02907 - 3669 Telex 10246 nl Telefoon 02907-7102

LINGO DEALERS:

Alkmaar
Combisoft
Ged. Nieuwesloot 111
072-124216

Almere
M.C.S.
Poonstraat 1-3
03240-32667

Amsterdam
Bits & Chips Computershop
Ceintuurbaan 133/135
020-716992

Foto Corbiere
Kalverstraat 199
020-241426

Arnhem
PC International
Gamerslagplein 2
085-641210

Den Haag
Computer Stuif-in
L.v. Meerdervoort 214
070-459911

Den Helder
Proton
Beatrixstraat 94
02230-19068

Deventer
Egberink Electronics
Kl. Overstraat 77
05700-11157

Dordrecht
P.C. Shop
Voorstraat 46
078-141063

Eindhoven
U.S. Action
Grote Berg 70
040-433320

Emmen
Funtronics
Wilhelminastraat 71
05910-16055

Gouda
Micro Mize
Stoofsteeg 14
01820-21088

Haarlem
Bits & Chips Computershop
Ged. Oude Gracht 82
023-326017

Lake Electronics
Postbus 2386
023-263887

Heerenveen
Reesoft
Lanenburg 2
05130-26913

Hulzen
Dunmore B.V.
Middelgronden 68
02152-52284

Leiden
Bits & Chips Computershop
Haarlemmerstraat 239
071-122164

Panheel
Bit By Bit
St. Anthoniusstraat 2
04747-2435

Rotterdam
Compufun
Kleiweg 247B
010-4226284

Sappemeer
van Asperen
Noorderstraat 105
02980-95696

Sneek
Micro Mize
Singel 44
05150-23200

Tilburg
Eslan Automation
Bernard Loderstraat 35
031-672925

Veghel
Antronics
Markt 27
04130-50252

Vlaardingen
Ronde Hytech
Ged. Biersloot 72
010-4348335

Voorthuizen
Kebu
Hoofdstraat 145
03429-2900

Wijchen
v.d. Heuvel
Achterloseweg 41
08894-17100

Zoetermeer
Tiss Computers
Bleiswijkseweg 35F
079-424491

Voor België:
Connections
Rijksweg 2-A
2670 Puurs
Tel. 03-889.8090

N I E U W S

Nieuws van Atari

Centrale plaats op CeBIT voor ATW's

Theo Nicola

Al geruime tijd circuleren er geruchten dat Atari met nieuwe modellen zal komen. Hoewel het eigenlijk nooit stil rond Atari is (daar zorgt de familie Tramiel wel voor, kun je rustig aan hun overlaten) is er na de introductie van de ST en de laserprinter de laatste tijd eigenlijk niet veel spectaculairs aan het Atari-front gebeurd. De Mega ST's zijn goede machines, maar ze kunnen hoogstens als een evolutie van de ST beschouwd worden. En PC's zijn letterlijk bij iedereen te koop. Nee, waar veel mensen op hoopten was een knaller à la ST.

Dat effect had bijvoorbeeld de tijden geleden aangekondigde TT kunnen sorteren, een Unix machine met een 68020 processor. Op sommige beurzen werd aan ingewijden een prototype getoond, dat volgens zeggen de markt niet haalde omdat Motorola inmiddels een opvolger, de 68030, bakte. Met de produkten die Atari op de grote computermanifestatie CeBIT in Hannover toonde lijkt het er op dat Atari weer voorin wil meelopen.

Eén van de voornemens van Atari is geen vroegtijdige aankondigingen van produkten meer te doen. Men zal vanaf nu alleen nog produkten aankondigen als deze klaar zijn voor produktie. Maar oude gewoontes slijten moeilijk: de TT, met een nieuw en sterker 32 bits 68030 hart, is voor de tweede helft van 1989 aangekondigd.

RAM'S Door de schaarste op de wereldmarkt aan dynamische RAM-chips bleef in 1988 het uitleveren van systemen achter bij de vraag. Met name gold dit voor de ST. Om in de toekomst wel aan de vraag te kunnen voldoen heeft Atari met Siemens een langlopende overeenkomst afgesloten voor het leveren van dynamische RAM-chips. Zoals bekend werken Siemens en Philips al enige tijd samen in het MegaBIT project. De bedoeling van dit project is o.a. de achterstand in ontwerp en produktie van RAM op Japan in te lopen. Het gaat hierbij om Dram en Sram met een capaciteit van 1 Mbit en groter. Het lijkt erop dat dit inderdaad vruchten gaat werpen.

ATW Eén van de hoogtepunten in de Atari-stand op de CeBIT was de aanwezigheid van een tweetal ATW's (Atari Transputer Workstation). Er staan al enkele Transputer Workstations 'in het veld' proef te draaien, onder meer bij universiteiten. De ATW is een tower, waar eigenlijk twee computers in ondergebracht zijn: het transputer-moederboard en een gewijzigd Mega ST board.
Op het moederboard zit een 32 bits RISC-achtige transputerchip van INMOS, de T800-20. Deze heeft een verwerkingssnelheid van 10 miljoen instructies per seconde. Op dezelfde chip ook een floating-point processor, goed voor 1,5 miljoen floating-point operaties per seconde. Verder vinden we er 4 Mb aan werkgeheugen, een kleurenblitter, 1 Mb aan video RAM met dubbele toegang en een digitaal-analoog omzetter voor het aansturen van kleurenmonitor met een hoog oplossend vermogen.
Nieuw is een SCSI bus. Intern is hier een 40 Mb harddisk op aangesloten. De ATW heeft een systeembus met slots. Door het steken van kaarten zijn uitbreidingen eenvoudig. Zo kan het geheugen tot 12 Mb, met gebruik van 4 Mbit RAM zelfs tot 64 Mb, worden uitgebreid. Door het plaatsen van zogenaamde farmcards wordt het - toch al niet geringe - rekenvermogen flink verhoogd. Farmcards zijn kaarten waarop 1 tot 4 transputers zitten. Elke transputer op deze kaarten beschikt over 1 Mb aan RAM. Voor koppeling aan een LAN is een Ethernet kaart leverbaar.
Het besturingssysteem van de ATW is HELIOS, dat optimaal gebruik maakt van de mogelijkheden van de transputer, onder andere voor het parallel verlopen van processen. Voor de gebruiker lijkt HELIOS veel op UNIX. Volgens ATARI zal de grafische gebruikers interface XWindows V11 zijn. Medio maart zullen ongeveer 100 ATW's aan ontwikkelaars uitgeleverd zijn.
Door het enorme rekenvermogen van de ATW komen toepassingsgebieden in aanmerking als simulaties, emulatie, spraakherkenning en kunstmatige intelligentie. Maar ook grafische

Stacy, laptop op basis van de 1040 ST.

toepassingen als DTP, raytracing en beeldbewerking. De verwachting is dat in mei de eerste systemen van de band komen. De prijs is nog niet bekend.

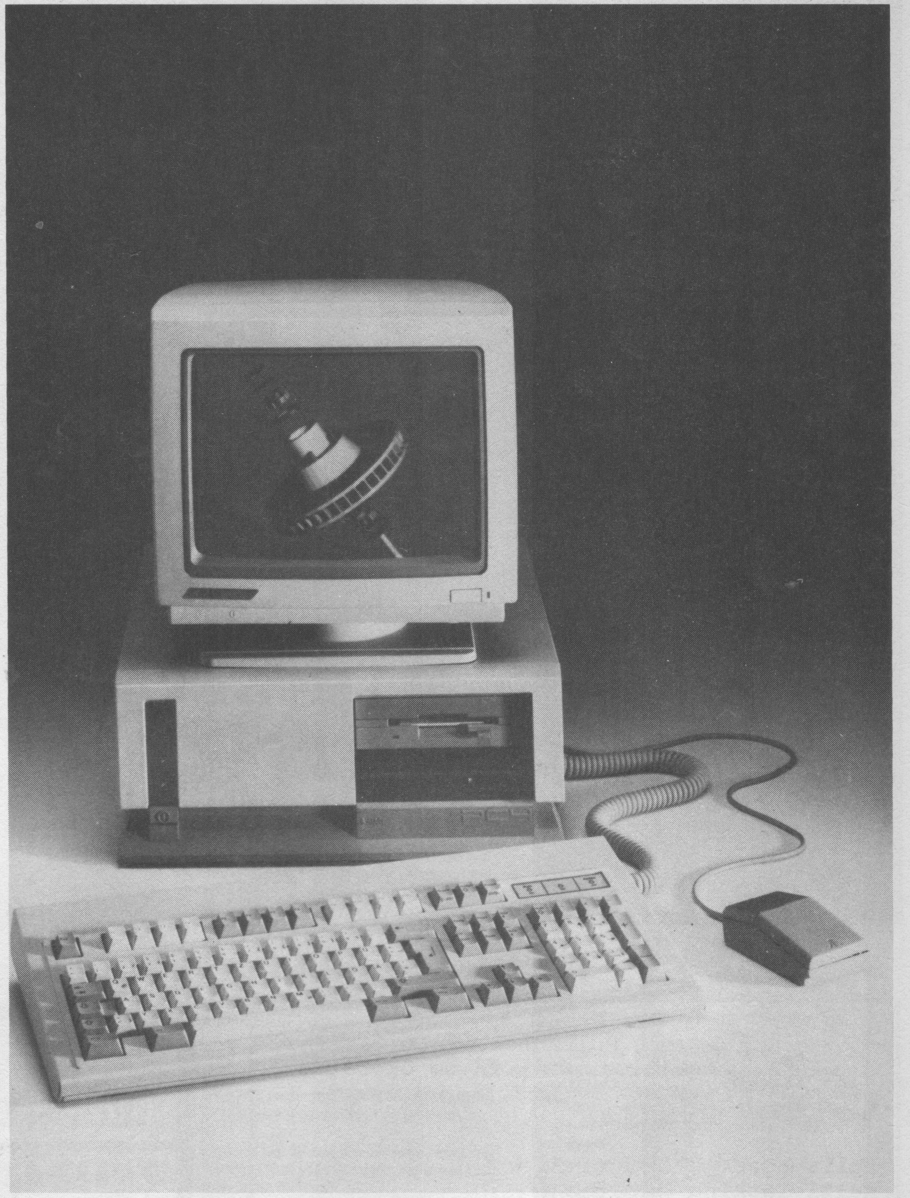
LAPTOP STACY is de naam van een laptop op basis van de 1040 ST. Deze is volledig compatible met de 1040 ST, heeft naar keuze 1 Mb of 2 Mb aan RAM en beschikt over een ingebouwde 3,5 inch floppydrive. Als extra kan een harddisk geleverd worden. In plaats van de bekende muis wordt een track-ball gebruikt. Het LCD scherm heeft een resolutie van 640 x 400 beeldpunten.
Leverbaar: medio mei 1989. Adviesprijs: 1 Mb RAM met 3,5 inch floppydrive plm. *f* 4150,-, 1 Mb RAM met 3,5 inch floppydrive en 20 Mb harddisk plm. *f* 5200,-, 2 Mb RAM met 3,5 inch floppydrive en 20 Mb harddisk plm. *f* 6270,-. Prijzen inclusief BTW.

520 STFM Het basismodel van de ST-serie, de 520 ST, heeft een revisie ondergaan. De opvolger is de 520 STFM. Deze is, op het kleinere geheugencapaciteit na, technisch gelijk aan de 1040 ST. Wel is de 520 STFM met een video modulator uitgerust, zodat naast de bekende hoogoplossende Atari monochrome monitoren nu ook een (kleuren)televisie kan worden aangesloten. Hierdoor is de 520 STFM gemakkelijk te gebruiken als spelcomputer. Voor kleurige plaatjes kan de gebruiker kiezen uit 512 stalen. De 520 STFM is direct leverbaar. Adviesprijzen: zonder monitor plm. *f* 1199,-, met monochrome monitor plm. *f* 1799,-, inclusief BTW
De Mega ST 1, sinds februari in Duitsland op de markt, is nu ook in ons land leverbaar. Dit model, dat verder gelijk is aan de Mega ST 2 en 4, is uitgerust met 1 Mb aan geheugen. Het is bedoeld als instapmodel voor diegenen die wel de mogelijkheden van de Mega ST willen benutten, maar geen behoefte hebben aan veel geheugen. Adviesprijs, met monochrome monitor, plm. *f* 2368,- inclusief BTW.

MEGAFILE Verwacht wordt dat de eerder voor de ST aangekondigde Megafile 44 met ingang van juni leverbaar. Dit is een harddisk met verwisselbare harde schijf. De schijf zit in een cassette. Het geheel combineert de voordelen van hard-en floppydisk. Adviesprijs: plm. *f* 2961,-, losse schijf plm. *f* 354,- inclusief BTW

CD-ROM Naast de Megafile harddisk komt Atari ook met een CD-ROM speler. Om met dit veelbelovende medium vertrouwd te raken zal een CD-schijf met 32 Mb aan public domain software verkrijgbaar zijn. Adviesprijs CD-ROM speler: plm. *f* 1200,- inclusief BTW.

MS-DOS Op de CeBIT introduceerde Atari ook nieuwe MS-DOS machines.

Atari PC 4 met 44 Mb verwisselbare harddisk.

Veel opzien baarde een schat van een pocketcomputer, de PC Folio. Een 80C88 processor tikt op een frequentie van 4,9 Mhz. Standaard is 128 Kb aan RAM aanwezig is standaard aanwezig, uitbreidbaar tot 640 Kb. In 256 Kbyte zit MS-DOS versie 2.11, alsmede een tekstverwerker, spreadsheet, een agenda met wekker, een adressenbestand en een telefoonboek. Het keyboard heeft 63 toetsen. Het super-twist LCD scherm kan 8 regels met 40 karakters weergeven, de grafische oplossing is 240 bij 64 pixels.
In plaats van floppy's worden geheugenkaarten gebruikt. Deze zijn een fractie groter en dikker als een giropas. In een kaart zit een knoopcel, waardoor de gegevens vijf jaar bewaard worden.
Er is een 60 pins expansiebus aanwezig voor gecombineerde RS 232 en Centronic poorten, RAM uitbreiding en PC communicatie. Dit alles met de afmeting van 18x9x2,5 cm en een gewicht van 450 gram. Leverbaar in mei/juni. Adviesprijs: plm. *f* 950,- inclusief BTW.
Van de PC 4, een AT, vertoonde Atari een nieuwe uitvoering. Naast het bestaande model PC 4 levert Atari nu een in eigen beheer ontwikkelde AT, eveneens met de type aanduiding PC4. Kenmerken: 80286 processor, 8, 12 en optioneel 16 MHz, 0 waitstates, 1 Mb aan RAM, op het moederboard uitbreidbaar tot 8 Mb, 5 slots, waarvan 4 AT en 1 XT, 3,5 of 5,25 inch floppydrive, 60 Mb harddisk of 44 Mb verwisselbare harddisk. Weergavemodes beeldscherm: CGA/EGA/MDA/Hercules/VGA. 1 Centronics en 1 RS232 interface, muis, MS-DOS 3.3, Adviesprijzen zonder monitor: PC 4 met 60 Mb harddisk plm. *f* 6400,-, met 44 Mb removable plm. *f* 6480,-
Veel informatie over de PC 5 was nog niet aanwezig, alleen dat er een 386 processor in zit. Verder ondersteunt de PC 5 dezelfde grafisch modes als de PC4, inclusief VGA. Ook is het geheugen groter, namelijk 2 Mb aan RAM. Adviesprijs zonder monitor: plm. *f* 9450,- inclusief BTW.

Tien perfecte programma's met een grote fout....

Het ontwikkelen van een PC-softwarepakket bestaande uit tien programma's heeft veel voeten in aarde. Het testen en corrigeren en weer testen totdat een foutloos programma ontstaat kost erg veel tijd en energie.

Deze periode hebben we nu ruimschoots achter de rug voor het Golden Ten pakket. Een fout echter hebben we niet willen corrigeren: DE PRIJS. Voor de tien perfecte programma's die we de afgelopen jaren in eigen beheer hebben ontwikkeld en getest, betaalt u fl 499,– (incl. BTW). De programma's zijn geschikt voor IBM-compatibles (vanaf 512K) met of zonder harddisk.

We weten dat het ongeloofwaardig klinkt maar kijkt u zelf maar:

1. **DATABASE;** Dbase compatible, zegt dat genoeg?
2. **TEKSTVERWERKEN;** Wordstar compatible, hulpschermen.
3. **BOEKHOUDEN;** 30 verschillende administraties, 32000 rekeningen, gekoppeld met Orderadministratie.
4. **ORDERADMINISTRATIE;** 32000 orders, relaties en 30 administraties; gekoppeld met Boekhouden.
5. **FAKTUREREN;** kompleet professioneel automatisch faktureer-programma.
6. **KASBOEK;** Rekeningen voor KAS, BANK, GIRO, WINKEL, etc.
7. **SPREADSHEET;** 52x225 cellen, alle functies.
8. **DATACOMMUNICATIE;** VT52/VT100 en ANSI emulatie, Kermit, Xmodem.
9. **LEDENADMINISTRATIE;** contributie controle tot max. 32000 leden, selecteren, acceptgiro's en etiketten
10. **DOS HULP;** direkt beginnen zonder het lastige DOS, al werkend leer je DOS automatisch

Uiteraard wordt dit pakket geleverd met een glasheldere Nederlandstalige handleiding. Mocht er echter toch nog een probleempje optreden dan staat onze telefonische helplijn te allen tijde tot uw beschikking.
De programma's zijn uiteraard leverbaar op zowel 3.5" als 5.25" diskettes.
Kortom, de programma's uit het Golden Ten pakket doen niets onder voor die van de grote softwarehuizen.

Hoe kunt u dit geweldige pakket in uw bezit krijgen? Heel eenvoudig, vul onderstaande coupon in en stuur hem naar Intermarketing Nederland BV. Wij doen de rest.

....De prijs fl 499,– (incl BTW)

Stuur mij The Golden Ten op:
☐ 3.5" diskettes ☐ 5.25" diskettes

Naam ______________________

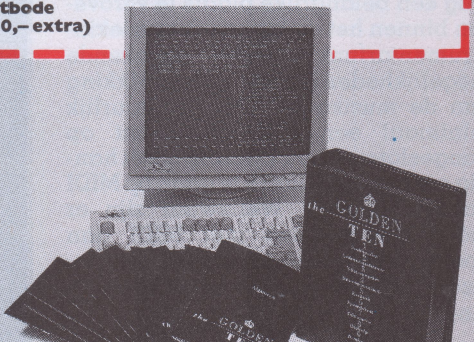
Adres ______________________

Postcode ____________ Woonplaats ____________

Ik heb fl 499,– overgemaakt op
☐ bankrekeningnr: 49.25.04.822
☐ gironr: 418528
t.n.v Intermarketing Nederland, Amsterdam
☐ Ik betaal aan de postbode (fl 10,– extra)

Stuur de bon in een gesloten envelop aan: Intermarketing Nederland Antwoordnummer 355 1100 VC AMSTERDAM
Telefonisch bestellen kan ook: 020-462 453

the GOLDEN TEN

bin

Beheermaatschappij Intermarketing Nederland BV
Rijnstraat 157, 1079 HD Amsterdam Tel: 020-464313, Fax: 020-465343

Computer, MIDI en muziek (1)

Veel muzikanten hadden nooit gedacht dat ze hun creativiteit nog eens op een computer zouden botvieren. Sinds de introductie van MIDI zijn ze 'om'. Verschillende elektronische instrumenten kunnen eindelijk aan elkaar worden gekoppeld en een computer geeft hen meer greep op swingende ideeën. Maar of het er nu allemaal eenvoudiger op wordt... In het MIDI-wereldje loopt het jargon van synthesizer-, opname- en computertechniek tegenwoordig door elkaar. Haast geen beginnen aan, want als muzikant of computeraar kun je niet in alles een freak zijn. Dus voordat we ons de komende periode op de muzieksoftware storten eerst maar een inleiding.

Arnoud de Jong

In het 'analoge' tijdperk was het op elkaar aansluiten van verschillende merken synthesizers vrijwel onbegonnen werk. Gelukkig bracht de toepassing van digitale techniek in elektronische instrumenten hierin verandering. Dave Smith van de Amerikaanse synthesizerfabriek Sequential Circuits komt de eer toe de eerste te zijn geweest die met het idee kwam voor een universele interface. Uiteindelijk leidde dit in 1983 tot overeenstemming tussen Amerikaanse en Japanse synthesizerfabrikanten over de zogeheten MIDI-standaard. Wat voorheen zo moeilijk was werd nu gerealiseerd: de mogelijkheid om digitale opdrachten te verzenden naar een ander apparaat en dat andere apparaat daarmee te 'besturen'. Dank zij MIDI kunnen meerdere synthesizers via één toetsenbord worden bespeeld of kan de muzikant met de handen in z'n zakken staan luisteren hoe de computer zijn zaakjes waarneemt.
Die computer is overigens hard op weg een belangrijke plaats te veroveren binnen het elektronisch muziekinstrumentarium. Nieuwe, ongekende mogelijkheden komen ter beschikking van de muzikant, mits er natuurlijk minimaal een MIDI-instrument op aangesloten staat. Daarom is het handig eerst maar eens in te gaan op MIDI en synthesizers. Weliswaar zijn er méér instrumenten met MIDI aan boord, maar op het gebied van synthesizers ligt de voornaamste toepassing.

IN EN UIT MIDI, voluit Musical Instrument Digital Interface, manifesteert zich aan de buitenkant van het muziekinstrument doorgaans als twee aansluitbussen en vijfpolige DIN-kabels. De ene aansluitbus heet MIDI-IN. Deze is bestemd voor ontvangst van MIDI-signalen. De andere bus heet MIDI-OUT. Digitale opdrachten worden via deze uitgang naar een ander instrument of apparaat (computer, sequencer) verzonden. Op veel synthesizers of randapparaten is nog een derde bus aanwezig: MIDI-THRU. Dit is een mogelijkheid voor verdere doorverbinding naar andere instrumenten of randapparaten. De informatie die via MIDI-THRU de synthesizer verlaat is namelijk een duplicaat van de informatie die via MIDI-IN binnenkwam.

Een synthesizer van waaruit commando's worden verstuurd heet 'masterkeyboard', de aanhangers heten 'slave'. Het belangrijkst zijn natuurlijk de opdrachten die bepalen welke noten aan en welke uit moeten staan.

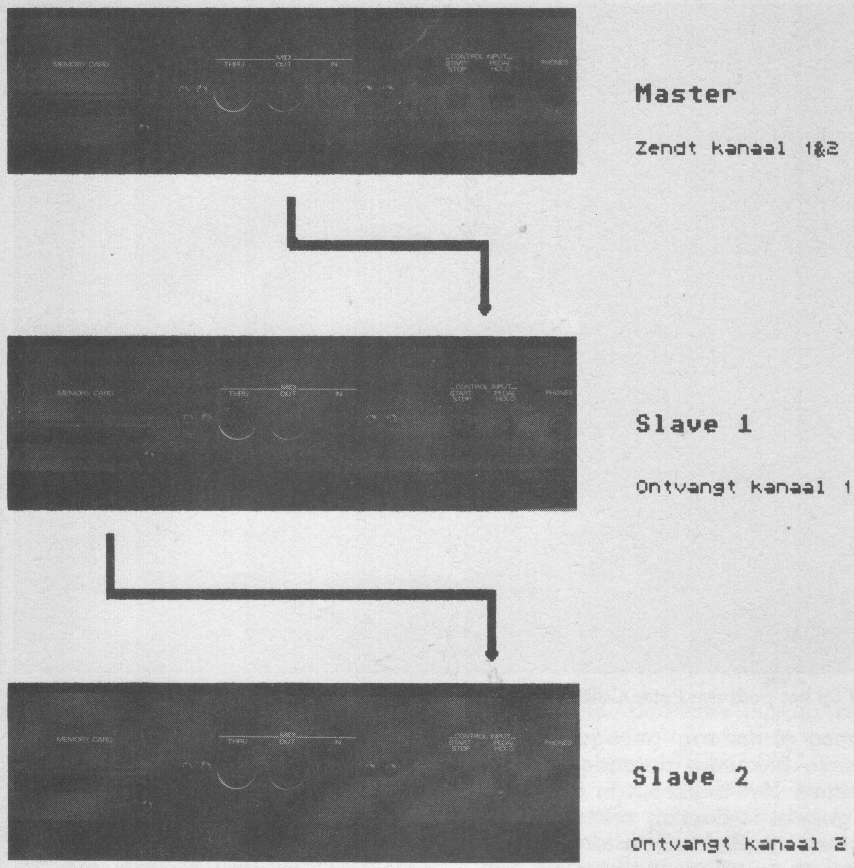
Wanneer een G op het masterkeyboard wordt ingedrukt snelt via zijn MIDI-OUT een digitale opdracht de deur uit: 'Er staat een noot aan en deze keer is het een G'. De slavesynthesizer haast zich ook de G aan te zetten. Wanneer op het masterkeyboard de G weer wordt losgelaten wordt het commando 'noot uit' doorgegeven en de slave zwijgt weer.
In plaats van een masterkeyboard kunnen we ook een (computer)sequencer de lakens uit laten delen. Vooraf wordt het muziekstuk met bijbehorende speelcommando's in de sequencer geprogrammeerd (dus welke noten wanneer aan en uit moeten) en de synthesizer speelt braaf zijn deuntje. Een sequencer is het best te omschrijven als een soort digitale pianola-rol: speelinformatie kan worden opgeslagen en gereproduceerd. De afspeel- en opnamefuncties lijken op die van een normale taperecorder.

Meerdere sporen kunnen afzonderlijk worden opgenomen en desgewenst tegelijk worden afgespeeld. Naast noot aan/uit commando's is het mogelijk nog allerlei andere opdrachten te verzenden. Ze hebben betrekking op toonhoogte, aanslagsterkte, programmawisselingen en controllerfuncties als modulatie, volume en pitch-bend. Voor sequencers en drummachines is vooral start- en timinginformatie van belang, want we willen natuurlijk

Peter Calicher in de BGM-studio met de Steinberg Pro-24 sequencer.

Foto's: Martijn Gallenkamp.

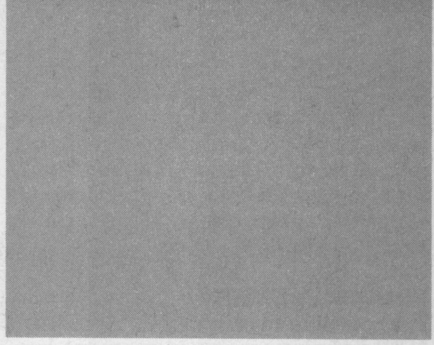

Voorbeeld van een MIDI-verbinding

graag dat ze met elkaar in de pas kunnen lopen.

SERIEEL MIDI is een seriële interface. De informatie wordt in een reeks digitale 'woorden' oftewel bytes achter elkaar door de draad gezonden. Elk 'woord' wordt gemarkeerd door een start- en een stopbit en deze vervullen dus eigenlijk de functie van spaties. Een normale MIDI-opdracht bestaat uit een 'zin' van twee of drie van zulke 'woorden'.
Er zijn twee soorten 'woorden': statusbytes en databytes. Samen vormen zij de 'zin' waaruit een MIDI-opdracht ('message') bestaat.
Vooraan de 'zin' staat altijd de statusbyte, gevolgd door één of twee databytes. De statusbyte vertelt het ontvangende apparaat (bijvoorbeeld de synthesizer) hoe het de informatie in de daarna volgende databytes moet interpreteren. Tevens bevat de statusbyte het MIDI-kanaalnummer. Hieraan kan een ontvangende synthesizer eventueel herkennen of een opdracht wél of niet voor hem bestemd is. De statusbyte bevat dus de opdracht in meest elementaire vorm (bijvoorbeeld: zet een noot aan) plus een adreskaartje, terwijl de daarachter komende databytes de opdracht nader preciseren (bijvoorbeeld: welke noot en hoe hard). Of het om een statusbyte of een databyte gaat die de ontvanger binnenkrijgt herkent hij aan de eerste bit van de byte. Is dat een 1, dan gaat het om een statusbyte, is het een 0, dan is het een databyte.

KANALEN EN MODES Eén van de sterkste eigenschappen van MIDI is dat in elke statusbyte een soort identificatienummer van 1 tot 16 kan worden opgenomen. Door een ontvangend instrument dusdanig in te stellen dat hij alleen reageert op boodschappen met een bepaald nummer wordt het mogelijk vanuit een 'master' verschillende instructies te zenden naar de diverse gekoppelde 'slaves'. In feite ontstaat er dus een indeling in 16 kanalen ('channels'): elke slave kan luisteren naar de kanalen die de voor hem bedoelde commando's bevatten.
Voorwaarde bij dit alles is wél, dat een ontvangende synthesizer de mogelijkheid bezit om op specifieke kanaalnummers afgestemd te worden. Daartoe hanteert MIDI vier verschillende 'modes'. Deze worden gevormd uit een combinatie van twee hoofdschakelingen. De eerste, OMNI, kent de standen AAN/UIT, en bepaalt op die manier of het keyboard naar alle Midi-kanalen tegelijk luistert (OMNI-ON) of naar één of meer specifieke Midi-kanalen (OMNI-OFF).
De tweede, POLY of MONO, bepaalt of de synthesizer de binnenkomende opdrachten meerstemmig dan wèl éénstemmig uitvoert. Synthesizers zijn namelijk grofweg in te delen in twee

typen: polyfoon en monofoon (meerstemmig, éénstemmig). Ter vergelijking: een piano is geheel polyfoon. Daarbij kun je in de volle lengte op het klavier gaan liggen en alle toetsen geven tegelijk geluid. De meeste polyfone synthesizers presteren dat niet. Op wat oudere synthesizers kunnen zo'n zes, acht of twaalf toetsen tegelijk ingedrukt worden en geluid voortbrengen. In de normale speelpraktijk is dat doorgaans voldoende, maar wanneer een computersequencer aan het apparaat wordt gekoppeld wil hij nog wèl eens stemmen tekort komen.
De nieuwere synthesizers hebben tegenwoordig zo'n 32 stemmen, maar de beschikbaarheid daarvan hangt af van het ingestelde geluid.
Veel polyfone synthesizers kennen bovendien een zogeheten 'splitkeyboard' voorziening: de mogelijkheid om het toetsenbord te verdelen in twee (soms meer) secties. Voor elke sectie kan een ander geluid worden gekozen.

Een monofone synthesizer kan maar op één ingedrukte toets tegelijk reageren. Eigenlijk noemen we dit type alleen voor de volledigheid, want in de winkels tref je ze vrijwel niet meer aan.
Een simpel voorbeeld mag het nut van de MIDI-modes wat aanschouwelijker maken: een computer met sequencerprogramma fungeert als 'master'. De opgenomen sequence (zeg maar muziekstuk) bestaat uit twee sporen ('tracks'). Track 1 bevat de begeleiding, track 2 de solo. Er staan twee synthesizers als 'slave' aan de sequencer gekoppeld. De slaves worden in de juiste MIDI-mode gezet (OMNI-OFF/POLY) en zodanig ingesteld, dat de eerste uitsluitend naar kanaal 1 luistert en de tweede uitsluitend naar kanaal 2. Door vanuit de sequencer elk spoor een verschillend kanaalnummer mee te geven, aan track 1 kanaal 1 en aan track 2 kanaal 2, speelt de eerste slave de begeleiding en de tweede de solo. Overigens is juist voor gebruik in combinatie met een computersequencer de multi-timbrale synthesizer interessant. Tot voor kort waren het prijzige apparaten, maar tegenwoordig zijn ze ook haalbaar voor muzikanten met een smallere beurs.
Een multitimbrale synthesizer bestaat in feite uit een aantal synthesizers in één, die ieder naar een apart midikanaal kunnen luisteren. Voor elke synthesizermodule kan een ander geluid uit het synthesizergeheugen wor-

den gekozen. Wanneer je vanuit de sequencer de modules via verschillende midi-kanalen aanstuurt heb je je eigen klein orkest. Met een multitimbrale synthesizer beschik je dus in feite over evenzoveel 'slaves' als er modules inzitten.

BOODSCHAPPEN Er zijn twee soorten opdrachten ('messages') die via de MIDI-kabel aan een instrument kunnen worden doorgegeven, te weten 'Channel Messages' en 'System Exclusive Messages'. 'Channel Messages' krijgen een kanaalnummer mee, 'System Messages' niet. 'Channel Messages' hebben alle op de één of andere manier betrekking op het geluid dat de synthesizer voortbrengt. Om te beginnen zijn dat de 'noot-aan' en 'noot-uit' commando's. Verder zijn er de controller-opdrachten, die samengevat zijn onder één groep. Controllers veranderen tijdens het spelen het geluid van de synthesizer. Modulatie en pedaal zijn de bekendste. De MIDI-boodschap omvat dan het kanaalnummer, het nummer van de gewenste controller en de sterkte waarmee de controller z'n invloed doet gelden.
Pitch-bend en aftertouch zijn in feite eveneens controllers, maar ze zijn dermate belangrijk dat ze elk een eigen MIDI- commando toegewezen hebben gekregen. Pitch-bend is een effect dat echt eigen is aan synthesizers. Door een joy-stick te bewegen wordt de toonhoogte van een gespeelde toon omhoog of omlaag 'gebogen', waardoor de bekende gierende uithalen ontstaan. Het trekken van een moeilijk gezicht is daarbij voor veel toetsenisten verplicht. Aftertouch tref je vooral op duurdere synthesizers aan. Door een aangeslagen toets iets door te drukken krijgt het geluid wat vibrato mee of verandert de helderheid van de klank.

MIDI op het podium: Peter Calicher van Gruppo Sportivo.

Foto's: Martijn Gallenkamp.

Gruppo Sportivo met Hans Vandenburg en Peter Calicher.

Een andere 'Channel-message' is de Program-change. Hiermee kun je vanuit een masterkeyboard of computersequencerprogramma de 'slave'synthesizer van 'patch' laten wisselen. De instelwaarden (parameters) die ten grondslag liggen aan een synthesizergeluid noemt men een patch. Deze parameters kunnen worden opgeslagen in geheugenbanken, zodat elke klank weer snel op te roepen is. Normaal kies je op een synthesizer een andere geheugenbank en dus een ander geluid met de hand. Via een MIDI-commando kan dat nu ook op afstand.
'System Exclusive Messages' bevatten digitale informatie die specifiek is voor een bepaalde synthesizer. Andere merken kunnen daar dus niet mee uit de voeten. Ze vormen een vrij gebied binnen de MIDI-specificatie, dat fabrikanten naar eigen goeddunken kunnen invullen.
Tot zover de synthesizers. Volgende maand wordt het echt menens, want in deel twee van de inleiding komen computers en muzieksoftware aan de orde.
Tot zover de synthesizers. Volgende maand wordt het echt menens, want in deel twee van de inleiding komen computers en muzieksoftware aan de orde.

Communicatie

Quintus Bosman

Communicatie is een gevleugelde term geworden. Televisie, radio en nieuws van allerlei aard komen van overal de huiskamer binnen. Toepassing van moderne technieken met een duidelijk scenario voor de toekomst zal veel meer mogelijk maken.

Integratie van vele verschillende netwerken, zoals telefoonnet, telexnet (tekstcommunicatie over de gehele wereld), Datanet-1 (snel netwerk voor computercommunicatie) en kabel-tv-net zal ook combinaties van deze diensten mogelijk maken. Wat te denken van het verzenden via de 'telefoon'?
Wat is communicatie eigenlijk en wat betekent het?
Communicatie is een term afkomstig van het Latijnse woord communicare, dat 'mededelen, deelgeven aan' betekent. In Koenen' Handwoordenboek der Nederlandse Taal wordt het begrip communicatie omschreven met
1. kennisgeving,
2. gemeenschap,
3. verbinding.

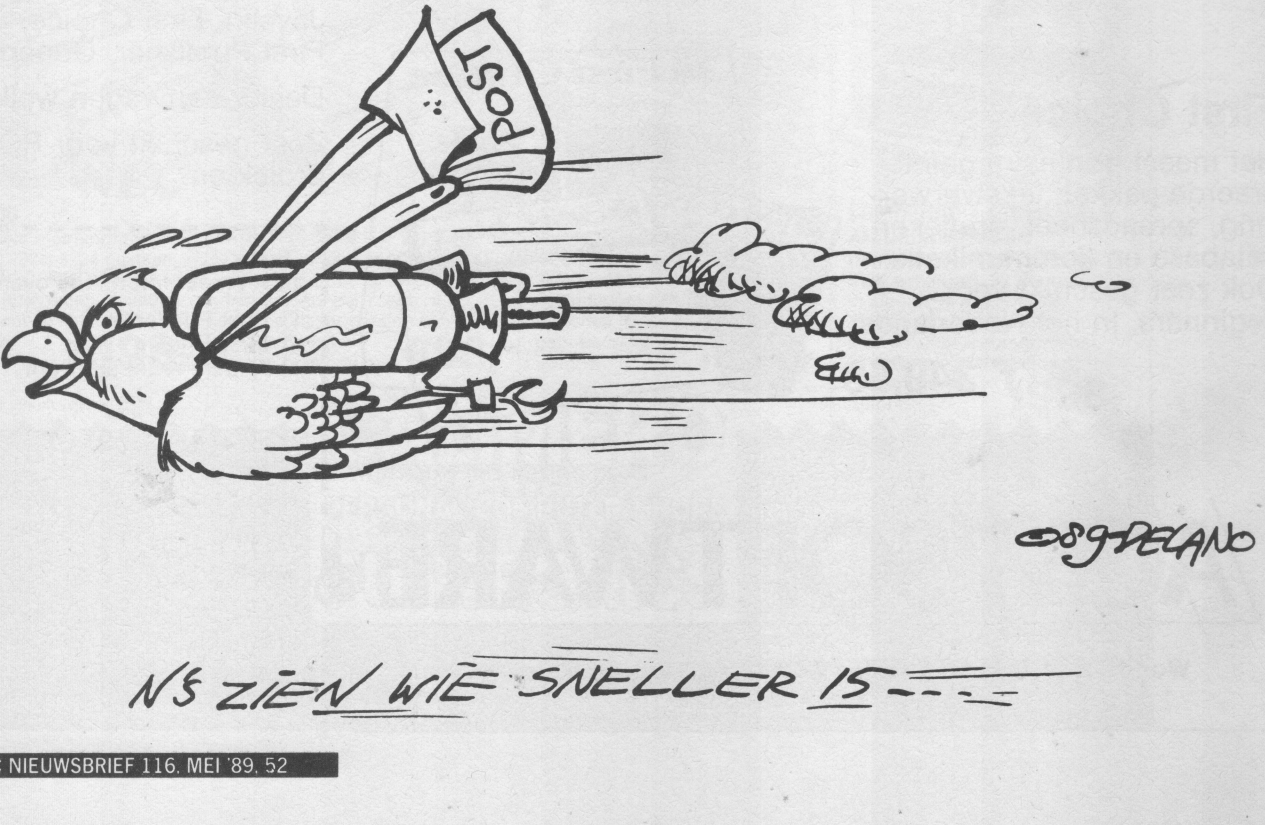
OVERDRACHT Communicatie is een steeds meer gebruikte term geworden in de huidige maatschappij. Hierbij wordt meer bedoeld dan de hier eerder vermelde uitleg. Er wordt gedoeld op de wijze van gegevensoverdracht in de moderne maatschappij. Enorme hoeveelheden gegevens van allerlei aard en oorsprong worden continu uitgewisseld over de gehele wereld, met een snelheid die tot voor kort nog niet mogelijk werd geacht. Momenteel wordt als medium voor deze communicatie nog zeer veel papier gebruikt (post, documenten, tijdschriften, kranten etc.), een kentering kondigt zich echter al enige tijd aan.

Het fenomeen ELECTRONIC MAIL (EM) bestaat al geruime tijd, maar de benodigde apparatuur om effectief met EM te werken is pas sinds kort in zodanig uitgebreide kring aanwezig dat nu ook andere dan alleen zeer grote bedrijven van EM gebruik kunnen maken. Als voorbeeld kan het Fidonet dienen, dat 'wereldwijde' communicatie toestaat, waarbij geen letter op het papier hoeft te verschijnen.

BASIS Wat is de basis van deze moderne communicatie ?
Het begint in wezen bij de telefoon. Deze uitvinding heeft het mogelijk gemaakt om geluidssignalen via een draadverbinding over te brengen van het ene toestel naar het andere. Deze signalen zijn ANALOOG, dit in tegenstelling tot de signalen zoals de computer die gebruikt, die zijn namelijk DIGITAAL.

Het verschil tussen digitale en analoge signalen is als volgt weer te geven. In een analoge situatie is het gebied tussen ja en nee een glooiend geheel, met iets als 'misschien' in het midden, terwijl in een digitale situatie het gebied tussen ja en nee niet bestaat. Er is alleen ja en nee, niets anders.
Men had al snel bedacht dat de telefoonlijn wellicht zeer goed te gebruiken was om behalve over te praten ook apparatuur met elkaar te verbinden en zo gegevens uit te wisselen. Aangezien de computer gebruikt wordt voor het verzamelen en bewerken van gegevens ligt het voor de hand computerapparatuur aan die telefoonlijn te koppelen.

Probleem! De computer werkt digitaal en de telefoonlijn werkt analoog. Er moet een kastje worden gemaakt dat de digitale signalen van de computer omzet (moduleert) naar de analoge signalen voor een telefoonlijn. Een MODULATOR.
Aan de ontvangende zijde speelt echter het omgekeerde probleem. De analoge signalen moeten digitaal worden

(gedemoduleerd). Een DEMODULATOR.

MODEM Communicatie is het meest zinvol als beide partijen zowel kunnen praten als luisteren. Het ligt dus voor de hand het kastje aan beide zijden zowel van een modulator als een demodulator te voorzien. Het MODEM is geboren.
Gegevens die met de computer worden verstuurd naar een andere computer kunnen alles omvatten: getallen, besturingsgegevens en ook post! Het fenomeen ELECTRONIC MAIL is een feit.

De mogelijkheid om tekst over grote afstand snel te verzenden bestaat al geruime tijd met behulp van. het telex-net. Dit is echter een apart net, dat vrijwel uitsluitend in het zakelijke leven gebruikt wordt. Gewone stervelingen als u en ik maken hier hoogst zelden gebruik van.
Door de mogelijkheid om als Viditelabonnee ook telexberichten te kunnen verzenden en ontvangen is deze vorm van communicatie wel bereikbaarder geworden, maar nog verre van gebruikelijk. De mogelijkheden van een computer met een eenvoudig modem, in combinatie met een telefoonlijn (en wie heeft tegenwoordig geen telefoon?) hebben elektronische communicatie wel degelijk binnen bereik van een zeer grote groep gebracht.
Nu het fenomeen PC privé velen op een relatief goedkope wijze aan een computer helpt is het potentieel aantal gebruikers enorm. De snelheid waarmee de prijzen van modems de grond in zakken geeft aan dat de leveranciers van apparatuur deze trend ook hebben zien aankomen.

Bulletinboards, intercontinentale communicatiesystemen, Videotex (Viditel, Minitel) en vele andere systemen bieden de mogelijkheid informatie-databanken te raadplegen, programmatuur naar de eigen PC te halen (downloaden) en berichten met anderen uit te wisselen. Deze systemen zijn voor de 'gewone' gebruiker bereikbaar via vaste snelheden van gegevensoverdracht. Deze wordt aangegeven met BAUD, dit is niet helemaal accuraat maar zeer werkbaar te vertalen in BITS PER SECONDE. De maximale snelheid via een standaard telefoonlijn, zonder dat speciale modems worden gebruikt, bedraagt 2400 BAUD. Dit is ongeveer 240 karakters per seconde of rond de vijftien seconden voor een getypt velletje A4. Gebruikelijker is de halve snelheid, namelijk 1200 Baud. Dit is redelijk snel, maar de techniek laat veel hogere snelheden toe.

BEPERKING De beperkende factor voor het verhogen van de gegevensoverdracht op dit moment is het communicatienetwerk, ofwel het openbare telefoonnet. Dit net is opgezet voor analoge overdracht van spraak. Het gebruik voor datacommunicatie is een gezond, maar onverwacht voortbrengsel en dat dreigt nu in groei geremd te worden. Er bestaat wel een netwerk, parallel aan het telefoonnet, dat specifiek is opgezet voor datacommunicatie en dat snelheden toelaat tot 64 Kilobaud. Dit netwerk, in Nederland DATANET-1, is echter niet gemakkelijk toegankelijk. Een 'gewone' gebruiker moet hiervoor een speciaal toegangsnummer aanvragen bij de PTT. Men belt een speciaal datanetnummer (DABAS) en komt met behulp van het toegangsnummer in DATANET. Door de koppeling van datanet aan soortgelijke netten in andere landen zijn internationale verbindingen met computers mogelijk.
Het zou voor de gebruiker veel eenvoudiger zijn om met de aansluiting in de eigen woning direct toegang te hebben tot beide netten: zowel het telefoonnet als het datanet.

ISDN Deze problematiek is door de samenwerkende PTT's; het CCITT (Comité Consultatif International Télégraphique et Téléphonique) gesignaleerd en er wordt hard gewerkt aan ISDN (Integrated Services Digital Network). Dit ISDN is geen nieuw net, maar een geïntegreerd netwerk van verschillende diensten. Dataverkeer en telefonie, maar ook kabel-tv en gecombineerde faciliteiten als beeldtelefoon zijn mogelijk. Hierbij is integratie geen doel op zichzelf. Het doel is een beter bereikbaar en doelmatig net, dat kan inspelen op de vragen uit de markt en de wensen van de gebruiker.

Het ISDN is ook in Nederland krachtig ter hand genomen. De eerste stap daarna is het digitaliseren van de telefooncentrales. Deze fase is zich aan het voltooien. Deze digitalisering laat integratie van verschillende diensten toe vanaf het niveau van de centrale. Bij de gewone gebruiker is hiervan nog nauwelijks wat te merken. Een aantal diensten wordt verbeterd, met name daar waar het de bereikbaarheid van Datanet-1 betreft, maar verder blijft alles bij het oude.
Er liggen met het ISDN echter wel grote veranderingen in het verschiet. De PTT heeft voor de nieuwe vormen van telecommunicatie al een term bedacht: 'Telegration'. Een samentrekking van telecommunicatie en integratie.

TOEKOMST Wat zal ISDN ons brengen? De PTT schildert dit scenario in drie stadia, tot 1990, tot 2000 en tot 2010. In het kort gaat het als volgt.
Tot 1990 zal de digitalisering snel toenemen en er is sprake van enige integratie van de verschillende netten. Het kabel-tv-net zal nog vrijwel geheel los staan van de andere netten.
Rond 2000 zal de digitalisering vrijwel compleet zijn. ISDN is de standaard, maar er is nog steeds behoefte aan analoge telefonie. Ook het lokale net gaat over naar glasvezel als transportmedium. Over de gehele linie neemt de integratie van de verschillende netten sterk toe.
In 2010 zal de integratie totaal zijn. Naar de gebruiker toe gedragen alle verschillende netten zich als één geheel. Ook de kabel-tv zal geheel geïntegreerd zijn. Niet alle communicatie zal via glasvezel verlopen, ethercommunicatie blijft bestaan. Ook satellieten blijven voor communicatie van groot belang; niet alleen voor intercontinentale verbindingen, ook voor mobiele telecommunicatie. Door de verkleining van de terminals zullen deze persoonsgebonden zijn en zeer algemeen worden gebruikt.

BEGIN We beginnen nu pas de mogelijkheden van datacommunicatie te ontginnen. Deze zullen veel verder reiken dan de toepassingen die we nu kunnen bedenken. Datacommunicatie zal belangrijker veranderingen teweeg brengen dan de intrede van de TV.
Het lijkt alsof de nadruk ligt op wat zal komen, daarbij de huidige situatie als een stuntelige fase beschrijvend. Dit is allesbehalve de strekking van dit artikel. De interesse voor en de vraag naar datacommunicatiemogelijkheden stimuleert de groei en de ontwikkeling van nieuwe mogelijkheden. De datacommunicatie van nu heeft al meer mogelijkheden dan er worden benut, maar het gebruik van de huidige mogelijkheden zal leiden tot steeds weer nieuwe ideeën en nieuwe toepassingen. Het is de bestaande situatie die juist erg spannend is. De toekomst wordt nu gemaakt.

Literatuur:
- Telecommunicatie van nu naar 2010, PTT; PTT Telecommunicatie/technische zaken, Den Haag; 1985
- Koenen' Handwoordenboek der Nederlandse Taal
- Handboek Informatica, diverse auteurs; Samsom

PCNL-MEMO

Jaargang 1, aflevering 3 Mei 1989

10% Korting

Voor het geval u het nog niet weet: het lidmaatschap van de IBM-PC gg is geld waard. De IBM-PC gg is de eerste HCC-gebruikersgroep die haar leden 10% korting geeft op alle artikelen van de gebruikersgroep. Dus op de PCNL-diskettes, de PDS Catalogus, de PCNL-pakketten, de ringbanden en slipcases, PCNL-DISK en zelfs op de verzendkosten!
Let op! De 10% korting geldt **alleen** voor HCC-leden die lid zijn van de IBM-PC gg. U bent lid van de IBM-PC gg als linksonder op uw "HCC Lidmaatschapskaart 1989" o.a. de code "IB" voorkomt. Komt deze code niet voor dan heeft u geen zekerheid dat u lid bent. Geef u dan nu snel op als lid van de IBM-PC gg (lees verderop hoe). Zorg ervoor dat uw aanmelding als lid ons eerder bereikt dan uw bestelling (bij bestelling per giro of bank) of zendt de ledenadministratiekaart met uw bestelling mee (bij bestelling per brief). Als u er zeker van wilt zijn dat u bij ons geregistreerd staat als lid, zendt dan gerust nog een keer een ledenkaart in (ook in dit geval VOLLEDIG invullen!). Beter 1 keer te veel, dan een keer te weinig. Wij zenden de kaarten alleen door naar de HCC als u nog geen IBM-PC gg lid blijkt te zijn. Niet-leden kunnen wij helaas geen korting geven. En fakturen waarop geen korting is vermeld worden niet achteraf gecorrigeerd!

Lid worden

Bent u al HCC-lid, maar nog geen lid van de IBM-PC gebruikersgroep? Haal dan de ledenadministratiekaart uit deze HCCNieuwsbrief en vul daarop in dat u deel wilt nemen aan de IBM-PC gg. Vul de kaart VOLLEDIG in, alleen uw HCC lidnummer is niet voldoende! Wij beschikken namelijk niet over de volledige HCC ledenlijst. Stuur deze kaart RECHTSTREEKS naar de HCC IBM-PC gg, postbus 47, 7250 AA VORDEN. Wij sturen de kaarten door naar de centrale HCC ledenadministratie. De *f* 5,- contributie wordt geind door de HCC. Stuur dus geen contributiegeld naar ons! Als u nog geen lid bent van de HCC dan moet u eerst HCC lid worden. Het lidmaatschap van de HCC kost *f* 55,- per kalenderjaar (inclusief het lidmaatschap van 1 gebruikersgroep). Het entreegeld bedraagt *f* 10,-. Lid worden van de HCC kan ook m.b.v. de ledenadministratiekaart uit deze HCCNieuwsbrief. Bij opgave als nieuw HCC-lid ontvangt u na verloop van tijd een acceptgirokaart en een lidmaatschapskaart. Vermeldt bij "Ik wil deelnemen aan..." dat u lid wilt worden vam de IBM-PC gg! Ook in dit geval uw kaart rectstreeks naar de IBM-PC gg sturen.

PCNL-DISK

PCNL-DISK, het electronische magazine van de IBM-PC gg, is een tijdschrift dat uitgegeven wordt op diskettes. Het is een informatiebulletin van, voor en door gebruikers van IBM en compatibel personal computers en bevat uitsluitend artikelen die te maken hebben met PC's of PC-gebruik. PCNL-DISK bevat rubrieken voor (gebruikers)ervaringen (ook voor beginners), nieuwe ontwikkelingen op PC-gebied, besprekingen van software, etc. De bijzondere vorm van verspreiding van het IBM-PC gg electronische magazine biedt grote voordelen boven de "traditionele magazines" (op papier). PCNL-DISK bevat namelijk naast artikelen ook programma's! PCNL-DISK bevat de volgende rubrieken; nieuws, beginners, allerhande, communicatie, pascal, artikelen, Public Domain Software etc.

PCNL-DISK verschijnt ongeveer viermaal per jaar. Elke aflevering bestaat uit ten minste twee diskettes. De losse afleveringen kosten PER DISKETTE *f* 7,50 (5,25 inch) of *f* 10,- (3,5 inch) exclusief verzendkosten. Een abonnement voor vier afleveringen kost *f* 60,- (5,25 inch) en *f* 80,- (3,5 inch) INCLUSIEF verzendkosten. Abonnees op PCNL-DISK verzekeren zich niet alleen van prompte toezending na het verschijnen van nieuwe afleveringen maar ontvangen tevens alle nieuw uit te brengen delen van de PDS Catalogus gratis.

Afleveringen

Onderstaand vindt u een overzicht van de reeds verschenen afleveringen van PCNL-DISK.
Aflevering 1 (PCNL0701 en 0702): deel 1 van een driedelige serie over datacommunicatie, een bespreking van het onderwijsprogramma TESTMAKER shareware programma, een inleiding plus een BASIC programma over fractalen, een handleiding voor het maken van een .COM programma om de printer aan te sturen, een artikel over expansion-, expanded- en extended RAM, broncode van Turbo Pascal tools uit een toolbox met een demonstratie van het toepassen van vensters, een artikel over TSR (Terminate and Stay Resident) programma's, interfacing met de PC, hoe maak en gebruik je een RAMDISK en een test van de PS/2 model 30. Software: HELP, HOTKEY, SETPRTN, GEMGRAPH, SETRAM, RAM.SYS, CGCLOCK, COVER2, SNGLSPC en WS-ASCII.
Aflevering 2 (PCNL0739 en 0740): een legpuzzel met zeven zeshoeken, artikel over het monteren van externe diskdrives (3.5 en 5.25 inch) aan een PC of XT, deel 2 van een serie over datacommunicatie, artikel over het versnellen van de 'oude' PC gehouden, PC-TIL, een 'handleidingmaker'. Software: NEWXDIR, FREE, REBEEP, WAITUNTL, CLCK, COLOR, DIRP, PLABEL, GOTHIC, SBANNER1, SPINTEST, SPINTIME, WS2ASCII, WSMSJ5.PAS, LOTUS 1-2-3 worksheet voor inkomstenbelasting 1987 (E-biljet), NOYB, SDUMP,

Inhoud

Colofon

PCNL-MEMO is een uitgave van de IBM-PC gebruikersgroep, postbus 47, 7250 AA VORDEN. PCNL-MEMO verschijnt maandelijks integraal opgenomen in de HCCNieuwsbrief.

PCNL-MEMO

ALMCLK26, PUSH, POP en RULER.
Aflevering 3 (PCNL0809, 0810 en 0811): special over computervirussen!, artikelen en software over virussen, Trojaanse paarden, wormen, bommen etc. en deel 3 van de driedelige serie over datacommunicatie. Software (PCNL0810): BOMBSQAD, CHK4BOMB, FLUSHOT PLUS (antivirusprogramma's), DIRTY DOZEN, DPROTECT, ANTIBODY, SCAN. Software (PCNL0811): NEWDISK.BAS, CACHE2, MSPOOL, SST, CRAM, DFAC (=DosFileACCelerator), EMMCACHE, MEMINIT, HRAMDISK.SYS, LRAMDISK.
Aflevering 4 (PCNL0861 en 0862): een artikel over de kleuren van het scherm, aflevering 1 over MS-DOS, artikelen over auto-dial met het Elektuur-modem en Supertel-2, het aansluiten van externe diskdrives aan IBM PS/2, MicroSoft nieuws van juni 1988, instellen voor- en achtergrondkleur op een kleurenscherm, een artikel over het snelheidsverschil bij schermafhandelingen via DOS, BIOS of rechtstreeks, met ZIP bestanden uitwisselen tussen twee computers (115.200 baud!), kolomsgewijs printen in dBASE III, printerbesturing voor NEC P2200 (inclusief programma's). Software: een puzzel met negen kaarten, XEQ, FXMASTER, PREVIEW en VFAT.
Aflevering 5 (PCNL0933, 0934 en 0935): twee artikelen over het gebruik en de werking van (de)comprimeringsprogramma's (o.a. ARC, PKXARC, PKPAK en NARC), een praktijkgeval met een virus (het zgn. pingpong virus, inclusief vaccinprogramma), ervaring met het partitioneren van harddisks, een artikel over het omzetten van TURBO-BASIC programma's naar QUICK-BASIC. Software: NARC v2.5 en IDCSHELL v2.0 (archiveringsprogramma's en bijbehorende file manager), CONVERT2 (samenvoegen van alle 9 delen van de PDS Catalogus), VPT (instellen van kleur op VGA scherm), ENVXPAND.SYS (uitbreiden environmental space tot 1 KB), DOUBLEDIR (twee directories naast elkaar).

Abonnement

Een abonnement nemen op 4 afleveringen van PCNL-DISK is heel eenvoudig. U bepaalt met ingang van welk nummer u een abonnement wenst, zoekt op de vierde pagina van deze PCNL-MEMO welk bestelnummer daarvoor van toepassing is en maakt het abonnementsbedrag over met vermelding van dit bestelnummer. Basisprijs voor een abonnement is ƒ 60,- (5.25 inch) of ƒ 80,-(3.5 inch). Uiteraard geldt ook hier een korting van 10% voor IBM-PC gg leden. De afleveringen van PCNL-DISK worden u automatisch toegezonden. Bij elke aflevering staat op het etiket voor welke 4 afleveringen uw abonnement geldt. Nadat uw abonnement is afgelopen kunt u het abonnement verlengen door opnieuw te betalen. Alle afleveringen van PCNL-DISK (ook nr. 1) zijn ook afzonderlijk verkrijgbaar voor de normale prijs van "losse" PCNL-diskettes.

Public Domain Software

De nummering van de onderstaande diskettes is afkomstig uit de Public Domain & Shareware Bibliotheek van de IBM-PC gg. De genoemde PCNL-diskettes zijn verkrijgbaar op zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes. D laat de hele wereldbol zien (CGA vereist) of geeft de Mercator-projectie. Het programma berekent o.a. ook de afstanden tussen de belangrijkste steden (in mijlen).
PCNL0645 - HERCULES UTILITIES. Deze diskette bevat HGCIBM en SIMCGA, twee residente programma's die een Color Graphics Adapter simuleren op een Herculeskaart. Hiermee wordt het in principe mogelijk om grafische programma's, die geschreven zijn voor de CGA, ook te draaien op een Hercules of monochroom grafische kaart. Het succes van de simulatie is echter afhankelijk van de manier waarop het CGA programma omgaat met het schermgeheugen en van de eigenschappen van de Herculeskaart. Voor elke combinatie van CGA programma en Hercules kaart moet dus eerst uitgeprobeerd worden of het werkt. SIMCGA kan naar believen aan en uit gezet worden. Op deze diskette ook aanwezig BOX, een programma om scherm layouts te ontwerpen die in andere programma's gebruikt kunnen worden. Als voorbeeld scherm lay-outs voor gebruik in TURBO-PASCAL.
PCNL0901 - PICTURE THIS v1.00. Met PICTURE THIS is een tekenprogramma

(CGA of Hercules met emulator vereist) waarmee rechtstreeks zgn. EPS Postscript-files (Encapsulated PostScript) gemaakt kunnen worden. EPS-files kunnen rechtstreeks gebruikt worden in DTP-programma's. Op deze manier zijn object-georienteerde tekeningen te maken zonder dat kennis nodig is van de Postscript paginabeschrijvingstaal. EPS-files geven een zeer hoge resolutie bij het printen op Postscript laserprinters. Deze shareware-versie toont eerst 20 seconden lang een openingsscherm en kan maximaal 250 lijnen bevatten. Er zijn een aantal voorbeelden op diskette aanwezig.

PCNL0905 - IMAGE-3D v2.6. Driedimensionaal ontwerp- en tekenprogramma voor het maken van zgn. wire-frame objecten. De nadruk ligt bij IMAGE-3D op het concept van het ontwerp. De gemaakte objecten zijn van alle kanten te bekijken. IMAGE-3D kent alle standaard tekenfuncties, inclusief krachtige zoom, rotatie en verplaatsopdrachten. Deze shareware-versie kan niet printen (alleen screendump). Het programma bevat schitterende voorbeelden van een station en andere gebouwen. IMAGE-3D draait op CGA (zwartwit), EGA en VGA (beiden 16 kleuren).

PCNL0906 - WSSINDEX v3.34. Databaseprogramma voor het bijhouden van een grote verzameling floppies. Ook alle files van de harddisk kunnen in dit programma opgenomen worden. Op deze manier kunt u altijd uw files terugvinden. Naast de standaard informatie over files (identiek aan het DIR-commando) kunnen in WSSINDEX ook comments toegevoegd worden. WSSINDEX draait in principe op elk scherm. Voor gebruik moet echter eerst ANSI.SYS geladen worden (in CONFIG.SYS).

PCNL0907 EN 0908 - PDS*BASE v4.01. Uniek relationeel database systeem. Met PDSBASE kan iedereen zijn eigen databaseprogramma maken. In PDSBASE geeft de gebruiker op aan welke voorwaarden het programma moet voldoen en PDSBASE levert dan de BASIC source code. Iedereen die BASIC kent kan zo een compleet programma maken en indien gewenst volledig naar eigen wens aanpassen. In de (Engelstalige) handleiding staat aan de hand van een stap-voor-stap voorbeeld hoe dat in zijn werk gaat.

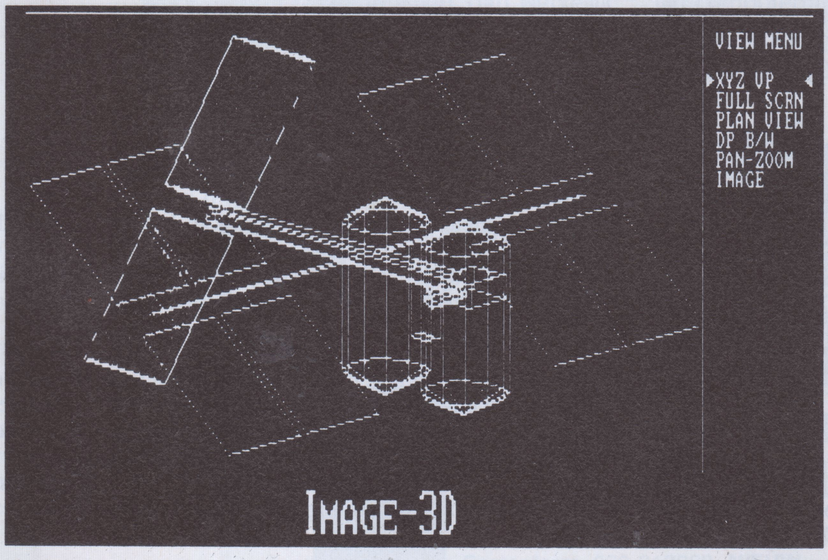
PCNL0910 - EASY PROJECT v2.5. Project management tool voor de planning van een compleet project en het bijhouden van de voortgang van een project. Een project wordt opgedeeld in fases, elk met hun eigen hulpbronnen en taken. Het schema wordt automatisch aangemaakt en bijgehouden. Naast Gantt charts levert EP werkplannen en status rapporten die uitgeprint kunnen worden. EP heeft context afhankelijke hulpinformatie.

PCNL0915 - BEST GAMES 1988. Verzameling van spelletjes die vrijwel allemaal draaien op CGA en Hercules. Onder andere aanwezig: 1POKER (Poker solitaire met een kwadrant van 25 kaarten), LAWN v2.0 (Gras maaien met obstakels en bijtgrage honden!), NYET v1.2 (Stapelen van blokken die uit de lucht komen vallen).

PCNL0918 EN 0919 - HOME-BARTENDERS GUIDE. Twee diskettes met online receptenboek voor de thuisbar, boordevol recepten voor het maken van drankjes en cocktails. Het programma geeft ook aanwijzingen voor de uitrusting van de bar (glaswerk e.d.) en de manier van serveren. Categorieen: vruchtendrankjes, cream drinks, longdrinks, cocktails, niet-alcoholisch, martini's, coffee drinks etc. Voorbeelden van drankjes: Alabama Slammer, Banana Sombreo, B-52, Cuba Libre, Daiquiri, Pina Colada.

Nieuwste versies

Bij de programma's uit de IBM-PC gg Software Bibliotheek vindt u indien van toepassing altijd een vermelding van het versie-nummer. De IBM-PC gg levert in principe van alle programma's alleen de meest recente versie (op speciaal verzoek zijn oudere versies nog steeds leverbaar). Als bij softwareleveranciers geen versies vermeld staan dan loopt u helaas het risico dat u een oudere versie krijgt!

Bestelnummers

Aan de artikelen, verkrijgbaar bij de HCC IBM-PC GG, zijn bestelnummers toegekend. Het bestelnummer van de PCNL-diskettes wordt nu vooraf gegaan door een "3" als u de diskette geleverd wilt hebben op 3,5 inch formaat of een "5" voor 5,25 inch formaat.

Bestelinformatie

Het uitvoeren van bestellingen is uiterst lastig als de door u verstrekte gegevens niet volledig zijn of niet juist aan ons worden doorgegeven. Vermeldt altijd zoveel mogelijk gegevens. Bij overschrijving per bank heeft u slechts weinig ruimte voor het vermelden van de bestelnummers. Stuur indien nodig een aparte brief en deel daarin mede hoe en wanneer betaald wordt. Schrijf bij de betalingsopdracht de datum van uw brief. Bij postgiro heeft u evt. de gehele achterkant om bestelnummers te vermelden.

Vul girobetaalkaarten en eurocheques volledig in. Schrijf uw bestelling op een bijlage met daarop uw volledige naam en adres. Doe dat nooit op de cheque ! Vergeet uw postcode niet.

NB. Het telefoonnummer op pagina 4 van deze PCNL-MEMO is alleen bedoeld voor informatie over bestellingen. Informatie over het werken van de programma's e.d. vindt u in de PDS-catalogus. Telefoonnummers en adressen van andere gebruikersgroepen zijn op dit telefoonnummer niet beschikbaar.

PDS Catalogus

Een volledige beschrijving van de inhoud van de diskettes met nummers beneden 900 kunt u vinden in de PDS Catalogus. De diskettebeschrijvingen van de PDS Catalogus staan op diskette. Helemaal compleet kost de nieuwe PDS Catalogus *f* 50,-. Hiervoor ontvangt u een ringband en slipcase met daarin alle 9 tot nu toe uitgebrachte delen met diskettebeschrijvingen (op 9 diskettes van 5,25 inch of 5 diskettes van 3,5 inch) en twee boekjes (de handleiding en een file/diskette-index). Zonder ringband/slipcase kost de complete PDS Catalogus *f* 40,-. De (onder-)delen van de PDS-catalogus zijn ook los verkrijgbaar. Zie voor de bestelnummers e.d. de vierde pagina van deze PCNL-MEMO. De beschrijvingen van de diskettes boven 900 zullen verschijnen in deel 10 van de PDS Catalogus (tweede helft 1989).

Bestelinformatie HCC IBM-PC GG

PCNL-software De PCNL-software is leverbaar op 2 diskette-formaten: op 5.25 inch diskettes (360 kB DSDD 48 tpi) en op 3.5 inch diskettes (720 kB DS 135 tpi).
Bij elke beschreven diskette is een 4-cijferig PCNL-NUMMER vermeld.
Het BESTELNUMMER van de diskette bestaat uit het PCNL-nummer voorafgegaan door een 5 (voor levering op 5.25 inch diskettes) of voorafgegaan door een 3 (voor levering op 3.5 inch diskettes).

Bijvoorbeeld
bestelnummer 50700 voor PCNL0700 op 5.25 inch diskette;
bestelnummer 30645 voor PCNL0645 op 3.5 inch diskette.

	bestelnummers en prijzen op 5.25 inch	op 3.5 inch
per diskette (=per PCNL-nr.)	5xxxx f 7.50	3xxxx f 10.00

PDS-catalogus
Compleet met 9 PDS delen (op 9x5.25 inch diskettes of 5x3.5 inch diskettes) met handleiding en indexen.

	bestelnummers en prijzen op 5.25 inch	op 3.5 inch
PDS-cat. incl. ringb/slipcase	58001 f 50.00	38001 f 50.00
PDS-cat. excl. ringb/slipcase	58002 f 40.00	38002 f 40.00

De losse PDS-delen:	bestelnummers en prijzen: op 5.25 inch	op 3.5 inch
PDS deel 1 (beschr. 0001-0100)	58101 f 5.00	38101 f 5.00
PDS deel 2 (beschr. 0101-0200)	58102 f 5.00	38102 f 5.00
PDS deel 3 (beschr. 0201-0300)	58103 f 5.00	38103 f 5.00
PDS deel 4 (beschr. 0301-0400)	58104 f 5.00	38104 f 5.00
PDS deel 5 (beschr. 0401-0500)	58105 f 5.00	38105 f 5.00
PDS deel 6 (beschr. 0501-0600)	58106 f 5.00	38106 f 5.00
PDS deel 7 (beschr. 0601-0700)	58107 f 5.00	38107 f 5.00
PDS deel 8 (beschr. 0701-0800)	58108 f 5.00	38108 f 5.00
PDS deel 9 (beschr. 0801-0900)	58109 f 5.00	38109 f 5.00

NB Ook bij aflevering van 2 delen op 1x3.5 inch diskette blijft de prijs f 5.00 per deel.

PCNL-pakketten met 10 diskettes per pakket.

	bestelnummers en prijzen op 5.25 inch	op 3.5 inch
PCNL-Starter-pakket	58201 f 60.00	38201 f 80.00
(PCNL0352,0481,0482,0485,0486,0487,0520,0646,0647,0700)		
PCNL-Turbopascal-pakket	58202 f 60.00	38202 f 80.00
(PCNL0255,0332,0333,0479,0480,0515,0536,0537,0544,0606)		
PCNL-Programmeer-pakket	58203 f 60.00	38203 f 80.00
(PCNL0055,0176,0324,0330,0360,0488,0573,0683,0893,0894)		
PCNL-DOS-Utilities-pakket	58204 f 60.00	38204 f 80.00
(PCNL0320,0382,0471,0483,0597,0598,0599,0648,0649,0682)		
PCNL-Games-pakket	58205 f 60.00	38205 f 80.00
(PCNL0178,0201,0351,0352,0353,0355,0496,0527,0542,0674)		

PCNL-DISK: magazine op diskette.
Een abonnement op 4 afleveringen (inclusief verzendkosten!!).

	bestelnummers en prijzen op 5.25 inch	op 3.5 inch
Met ingang van afl. 2 (mrt 88)	59002 f 60.00	39002 f 80.00
Met ingang van afl. 3 (sep 88)	59003 f 60.00	39003 f 80.00
Met ingang van afl. 4 (dec 88)	59004 f 60.00	39004 f 80.00
Met ingang van afl. 5 (mrt 89)	59005 f 60.00	39005 f 80.00
Met ingang van afl. 6	59006 f 60.00	39006 f 80.00

Ringbanden, Slipcases
Ringbanden voor A5 formaat, 3 ringen, afstand tussen 2 ringen 7 cm.

PCNL-Ringband blauw met 38 mm mechaniek

per stuk	per 12 stuks	per 24 stuks	per 48 stuks
72101 f 10.00	72102 f 110.00	72103 f 200.00	72104 f 380.00

PCNL-Slipcase blauw, passend om de PCNL-ringband

per stuk	per 12 stuks	per 24 stuks	per 48 stuks
72201 f 10.00	72202 f 110.00	72203 f 200.00	72204 f 380.00

PCNL-Ringband + Slipcase blauw (set van 72101+72201)

per set	per 6 sets	per 12 sets	per 24 sets
72301 f 20.00	72302 f 110.00	72303 f 200.00	72304 f 380.00

Ringband + Slipcase wit 38mm mechaniek met venster op rug ringband

per set	per 6 sets	per 12 sets	per 24 sets
72401 f 20.00	72402 f 110.00	72403 f 200.00	72404 f 380.00

Boekjes:

Supplement Onderwijs (beschrijving educatieve programma's uit onze biliotheek)	62001 f 10.00
Handleiding PDS (met o.a. aanwijzingen voor het gebruik van PDS)	62101 f 5.00
Indexen PDS (alle filenames t/m PCNL0800	62201 f 5.00

Bijdrage verzendkosten
Bijdrage verzendkosten 90001 f 5.00
Deze bijdrage geldt per zending voor binnen- en buitenlandse bestellingen.
Alleen bij PCNL-DISK zijn de prijzen inclusief verzendkosten.

Het verschuldigde bedrag:
VOEG aan het totaalbedrag voor de artikelen die u wilt bestellen een maal *f* 5,– VERZENDKOSTEN TOE.
LEDEN van de IBM-PC GG krijgen op dit totaalbedrag 10% korting. (zie voor de exacte eisen die hier gesteld worden en de zekerheid daaromtrent elders in deze PCNL-MEMO, trek niet zonder meer 10% af). Het zo berekende bedrag moet bij VOORUITBETALING worden voldaan met vermelding van (uitsluitend) de bestelnummers.
Het afhandelen van uw bestelling start pas NA ONTVANGST van uw betaling. Leveringstermijn: enkele werkdagen (max. 14 dagen).

Betaling
Betaling is mogelijk op de volgende manieren:
- door overmaking op onze Postbankrekening
- door overmaking op onze bankrekening.

(In deze gevallen zendt u uw opdracht naar uw postbank of bank).
- door een brief naar ons adres te zenden en een VOLLEDIG ingevulde betaalcheque, eurocheque of girobetaalkaart in te sluiten (naam HCC IBM-PC GG, datum, bedrag, pasnummer).

Besteladres
HCC IBM-PC GG , Postbus 47 , 7250 AA Vorden,
telefoon 05752-1881 (kantooruren)
telefax 05752-1382
Postbankrekening: 1 94 77 66
Bankrekening: 51.09.65.873
Beiden ten name van HCC IBM-PC GG te Vorden

Artikelen
Artikelen vermeld op deze bladzijde of in kolommen van de HCC IBM-PC GG zijn uitsluitend rechtstreeks bij de HCC IBM-PC GG verkrijgbaar. Bij andere gebruikersgroepen of in de HCC Bestelservice rubriek vermelde artikelen kunnen wij NIET leveren.

Bij correspondentie n.a.v. bestellingen wordt u verzocht zoveel mogelijk gegevens te vermelden, zoals uw postcode, naam en adres, telefoonnummer, zaken die van belang zijn bij het opzoeken van overboekingen zoals datum van uw afschrijving, verzenddatum van uwbrief, het kenmerk van onze factuur. Het verstrekken van onvoldoende gegevens leidt minimaal tot vertraging.

Verenigingsnieuws

Ledenraad op 27 mei

Op zaterdag 27 mei zal een vergadering worden gehouden van het hoogste orgaan binnen de HCC: de Ledenraad. Het wordt een bijzonder belangrijke vergadering, waarin wordt teruggeblikt op 1988, maar ook een visie moet worden gegeven over de toekomst van de vereniging.
In de vorige Nieuwsbrief is al aangekondigd dat het bestuur een voorstel heeft gedaan voor een 'Meerjarenbeleidsplan HCC 1989-1994'. Hierin is onder meer uitgebreid aangegeven wat de komende jaren de functie van de HCC zou moeten zijn. Dat valt in vier taken uiteen:

- de ontmoetingsfunctie voor de leden, ook om ervaringen uit te wisselen en elkaar te ondersteunen,
- de ondersteuningsfunctie, leden behulpzaam zijn bij het maken van keuzes op hobbygebied, ondersteuning en hulp bij problemen,
- dienstverlening, het zo goedkoop en goed mogelijk goederen en diensten aan de leden te bieden zodat de hobby betaalbaar blijft,
- belangenbehartiging, een consumentenbond-achtige functie in het belang van computergebruikers.

Belangrijk voor de ontmoetings- en ondersteuningsfunctie van de HCC zijn en blijven vanzelfsprekend de afdelingen en de gebruikersgroepen.
Het bestuur vindt dat de HCC Nieuwsbrief aantrekkelijk moet blijven als verenigingsorgaan. Belangrijk blijven vanzelfsprekend ook de HCC Dagen als presentatievorm van de vereniging en als informatiebron voor de leden.
In het meerjarenbeleidsplan staan ook volstrekt nieuwe ideeën, zoals het aanstellen van regiocoördinatoren om de goederen en diensten zo dicht mogelijk bij de leden aan te bieden, HCC shops waar leden van de HCC korting kunnen krijgen en de instelling van keurmerk of vignet voor produkten die aanbevolen zijn door de HCC, dus een soort kwaliteitsgarantie.
Het gaat voorlopig om niet meer dan voorstellen. De Ledenraad, dus de vertegenwoordiging van de leden, moet 27 mei de beslissingen nemen.
Hoewel de ruimte beperkt is bestaat voor een aantal leden de mogelijkheid om deze vergadering bij te wonen. Wie er belangstelling voor heeft kan zich aanmelden bij het HCC Kantoor in Houten.

Bestuur HCC

Fido-net is een bulletin board systeem voor berichten-uitwisseling door HCC-leden.

Fido Naam	Fido-node	Sysop	Telefoon		Sponsor
Fido-HCC-Alkmaar-1	028	Peter van Diepen	072-126783	abcd	-
Fido-HCC-Almelo-1	021	Jan Verschaeren	05490-62542	abcd	HCC
Fido-HCC-Almere-1	038	Henk Slegh	03240-38702	abcd	Ormas bv
Fido-HCC-Amersfoort-1	013	Evert Bruinsma	033-950750	abcd	HCC
Fido-HCC-Amstelveen-1	040	Eltjo Huisman	020-472021	abcd	Hewlett Packard Nederland
Fido-HCC-Amsterdam-1	011	Olf van Reijen	020-154154	abcd	ABN
Fido-HCC-Apeldoorn-1	025	Ron Goossen	055-211811	abcd	Centraal Beheer
Fido-HCC-Apple.gg	107	Jan Willem Oomen	015-622421	abcd	Apple Nederland bv
Fido-HCC-Auditief-Gehandicapten.gg	117	Lud van der Garde	030-315317	abcd	-
Fido-HCC-Bliep	110	Chiel Heybloem	01623-14722	abcd	Distec Electronics
Fido-HCC-Brielle-1	012	Andre Visser	01810-15600	abcd	Infó Products Holland bv
Fido-HCC-Commodore.gg	108	Jelle van Douwen	03404-21728	abcd	Commodore Nederland
Fido-HCC-CP/M.	100	Bert Koopman	074-423860	abcd	HCC
Fido-HCC-CP/M-SWBoss	104	Bart van Halem	070-694081	abcd	HCC
Fido-HCC-Den Haag-1	026	Jan de Vries	070-936969	abcd	HCC
Fido-HCC-Eindhoven-1	014	Hans van Melis	040-481792	abcd	HCC
Fido-HCC-Emmen-1	031	Jan Leijerweerd	05910-21000	abcd	Cyco/Wordperfect Europe/ Academic Service
Fido-HCC-Gouda-1	030	Hans Ligthelm	01820-22314	abcd	Multiware
Fido-HCC-Groningen-1	019	Jan Maarten Langbroek	050-772950	abcd	HCC
Fido-HCC-Herpen-1	027	Frans Boeyen	04123-2332	abcd	LCI
Fido-HCC-Hoorn-1	020	Frank Bieri	02290-34046	abcd	Infotheek bv
Fido-HCC-Hoorn-2	033	Henk de Hen	02290-17748	abcd	-
Fido-HCC-IBMPC.gg	101	Ton Derks	08859-52370	abcd	IBM Nederland bv
Fido-HCC-Leeuwarden-1	041	Klaus Spithost	058-671351	abcd	HCC
Fido-HCC-Leiden-1	015	Chris Haneveld	071-314181	abcd	Infotheek bv
Fido-HCC-Middelburg-1	022	Jaap Delvoye	01180-34336	abcd	HCC
Fido-HCC-Mill-1	032	Ton Derks	08859-54500	abcd	Computershop Libo bv
Fido-HCC-Modelbaan-automatisering.gg	124	Lex van der Loo	079-422334	abcd	HCC
Fido-HCC-MSBoss-Oost	116	Mark Rebers	08360-26515	abcd	
Fido-HCC-MSBoss-West	121	Ed van der Bent	020-982155	abcd	Siemens
Fido-HCC-MSX.gg	102	Robert Aerts	072-610772	abcd	Micro Technology/ MSX Computer Magazine
Fido-HCC-Nijmegen-1	037	Rene Janson	080-788405	abcd	Wesseling Elektronika
Fido-HCC-Olivetti.gg-1	106	Majel Migo	079-610438	acde	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti-gg-3	113	Johan van Wingerden	010-4776746	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti-gg-4	115	Remco Slegh	03240-41871	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-5	118	Roelof Beverdam	053-337444	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-6	119	Andre de Lange	01729-9549	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-7	120	Bernard Bodt	08303-12998	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-8	122	Inno Frencken	02522-33245	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-9	123	Ruud van der Linden	055-413377	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.99-10	125	Hans van Balen	045-215877	abcd	HCC Olivetti gg
HCC-P2000.gg	105	Lambert Knapen	02942-2204	abcd	HCC
Fido-HCC-Politie&Comp.-gg	126	Ruud Wetering		abcd	Tulip Computers
Fido-HCC-Rotterdam-1	029	Ed Rijnhout	010-4834256	abcd	PCP the Netherlands
Fido-HCC-Shareware	114	Wim Loerakker	08385-29478	abcd	Datashare bv
Fido-HCC-Sharp.gg	103	Henk Slegh	03240-38866	abcd	Ormas bv
Fido-HCC-Sittard-1	016	Leo Reijnen	04755-2041	abcd	HCC
Fido-HCC-Soft-Airmail	109	Erwin Hoogzaad	053-892704	abcd	Siemens nv
Fido-HCC-Steenwijk-1	042	J.M.J. Groenendijk	05210-88583	abcd	Nokia Data
Fido-HCC-Techstand	500	Hanno van der Maas	01860-15579	abcd	Zero bv
Fido-HCC-Tilburg-1	036	Martien Gerla	013-563150	abcd	Geveke Electronics
Fido-HCC-Utrecht-1	034	Peter Noy	030-945975	abcd	Vicorp
Fido-HCC-Venlo-1	023	Joep Niessen	077-822522	abcd	Simac
Fido-HCC-Zoetermeer-1	024	Marcel Stikkelman	079-423335	abcd	HCC
Fido-HCC-Zwolle-1	018	John Broek	038-547425	abcd	HCC
Fido-HCC-Zwolle-2	039	Willem Groeneveld	038-547161	ac	Dirksen Opleidingen
Fido-HCCN-Redactie	402	Jan Leijerweerd	03403-78220	acd	-
Fido-Dosmenu-Service	213	Adrie Verkuil	03240-19797	acd	-
Fido-Gezondheidszorg	211	Ruud van der Linden	055-337951	abcd	-
Fido-IFG	210	Andre Schager	050-416073	abcd	-
Fido-Infoboard	206	Joop Mellaart	04780-88119	acd	-
Fido-Intra-bbs	208	Fred Theunissen	04780-89612	abcd	-
Fido-John	204	John Pansters	040-531453	abcd	-
Fido-NOS-Hobbyscoop	202	Joop Engels	035-45395	abcd	-
Fido-SCO-Narwal	209	Aad Nienhuis	020-279804	abcd	-

a = 300/300 baud; b = 1200/75 baud; c = 1200/1200 baud; d = 2400/2400 baud; e = 19.200 PEP Line setting: [baudrate], 8, N, 1

GEBRUIKERSGROEPEN

1802 gg
Jan Waldorp, 023-286808 (18.30-21.00)
Crayenesterlaan 85, 2012 TJ Haarlem

2650 gg
Joep Reits, 074-424117 (18.30-21.00)
Oelerweg 98a, 7555 GW Hengelo

6500 gg
J. Beyer, 015-134269 (18.30-21.00)
Bastinglaan 7, 2614 GP Delft

68' gg
Pieter Schiphorst, 02159-35211 (18.30-21.00)
Lange Heul 394a, 1403 NZ Bussum

68000 gg
Peter Ebbelink, 01880-18620 (18.30-21.00)
Sluiswachter 38, 3201 GG Spijkenisse

Advance gg
Postbus 86, 5201 AB Den Bosch

AIM-65/PC-100 gg
A. J. Tuinhout, Postbus 505, 2600 AM Delft

Amstrad/Schneider gg
Ernst Pereira, 015-131048 (niet 18-20)
R. de Beerenbrouckstraat 31, 2613 AS Delft

Apple gg
Dirk v. d. Waal, 010-4160489 (19-22 uur)
Postbus 427, 3200 AK Spijkenisse

Aquarius gg
N. v. d. Laan, 079-211493 (18.30-21.00)
Herikerberg 72, 2716 EX Zoetermeer

Artificiële Intelligentie gg
Paul Guijt, 020-476637, Van Heuven
Goedhartlaan 677, 1181 KX Amstelveen

Astrologie gg
H. Leefkens, 01720-34665
Schuberthof 90, 2402 GL Alphen a/d Rijn

Atari gg
J. Slemmer
Van der Borchlaan 7, 4835 KM Breda

Auditief Gehandicapten gg
L. van der Garde
Cornelis Evertsenstr. 27, 3572 JR Utrecht

BigBoard gg
Erwin Hoogzaad
Schiestraat 46, 7523 TH Enschede

Bondwell/Elci gg
Henk v. d. Hoeven, 010-4359313 (18.30-21.00)
Schiedamseweg 38, 3134 BL Vlaardingen

C gg
Postbus 89
6930 AB Westervoort

Commodore/Compet gg
Henk Lurvink, 020-267887 (20.00-22.00)
Postbus 2, 3984 ZG Odijk

Compucolor gg
Jaap Severein, 02207-19954 (18.30-21.00)
Bergkristal 36, 1703 EC Heerhugowaard

CS/SWTPC/09 gg
dhr. P. G. Waldman, 075-172719 (na 20.00)
Molenveld 24, 1541 SK Koog a/d Zaan

DAI gg
H. Rison, 04490-48863
Luxemburgstraat 17, 6164 BS Geleen

Datacommunicatie gg
Bert Gulikers, 045-416233 (18.30-21.00)
Burg. Franssenstraat 21, 6467 AK Kerkrade

DOS gg
Ron Scheepers, 03212-1653 (18.30-21.00)
Langs de Bogen 16, 8255 GG Swifterbant

Exidy Sorcerer gg
Charles Netteler, 010-4330493 (18.30-21.00)
Pr. Hendrikstraat 3d, 3071 LG Rotterdam

Forth gg
Vic van de Zande, 033-941671 (18.30-21.00)
Finnmark 7, 3831 JE Leusden

G2 gg
W. H. Klijn, 01623-17501 (18.00-22.00)
Helfrichstraat 7, 5102 VH Dongen

Genealogie gg
K. J. F. Heymans
Laurens Reaellaan 32, 2024 BH Haarlem

IBM PC gg
Johan Hageman
Postbus 1169, 1200 BD Hilversum

Kunst, ontwerp en vormgeving gg
Robert Borst, 04163-72271 (18.30-21.00)
Kasteeldreef 30, 5151 RS Drunen

Logo gg
W. Heyster, 08380-21306
Annadaal 96, 6715 JC Ede

Modelbaan gg
J. van den Oever, 079-512060
Valenberg 29, 2716 LP Zoetermeer

MSX gg
J. M. Zwart, 072-338228 (18.30-21.00)
Kleine Olven 3, 1851 CW Heiloo

NewBrain gg
Menno Stevens, 020-924137 (18.30-21.00)
Postbus 4494, 1009 AL Amsterdam

Olivetti gg
Postbus 232, 2910 AE Nieuwerkerk a/d IJssel

Onderwijs gg
Postbus 338
1600 AH Enkhuizen

OSI gg
Rein Heesterman, 079-312211 (18.30-21.00)
G. v. d. Poellaan 440, 2722 XT Zoetermeer

P2000 gg
Lambert Knapen, 02942-2204 (maandag 20.00-22.00)

Pascal gg
Piet Hermkens, 033-614593 (18.30-21.00)
Scheltemalaan 21, 3817 KR Amersfoort

Politie & Computers gg
G. Hageman, Basserhof 32
1703 EX Heerhugowaard 02207-42207 (18.30-21.00)

Postzegel gg
D. B. Bezemer, Elzendreef 187
2272 CL Voorburg, 070-873650

Sharp MZ gg
J. Bancken, 033-945286 (20.00-22.00)
Lis 14, 1273 CD Huizen

Sinclair gg
T. Molenaar, 01670-66845 (18.30-21.00)
Postbus 76, 2260 AB Leidschendam

Tandy gg
Paul van Deelen, 073-139136 (18.30-21.00)
Kogelbloemstraat 4, 5212 XL Den Bosch

Tulip gg
J. van Noordwijk, 030-290124 (19.00-21.00)
Postbus 6, 3734 ZG Den Dolder

Unix gg
Hans Oey, 03402-32100 (8.30-17-00)
Vosseweide 92, 3437 TE Nieuwegein

Zenith/Heath gg
Han Nieuwland, 020-189304
1e Helmerstraat 101, 1054 DM Amsterdam

AFDELINGEN

De Hobby Computer Club is een zelfstandige vereniging, voor allen die belangstelling hebben voor of zich bezig houden met het bouwen, programmeren en/of gebruiken van micro-computers.

Contributie
De contributie voor 1989 bedraagt ƒ 55,–. (Basiscontributie inclusief lidmaatschap één gebruikersgroep. ƒ 5,– extra per gebruikersgroep meer dan één. Bij aanmelding in de loop van het jaar geldt een gereduceerd tarief. Tevens wordt bij aanmelding éénmalig ƒ 10,– inschrijfgeld in rekening gebracht.

Deze staat vermeld op de u toegezonden acceptgirokaart. Beëindiging van het lidmaatschap is mogelijk per einde van het kalenderjaar. Opzegging van het lidmaatschap per briefkaart (voor 1 november) aan de HCC. Bij tussentijdse opzegging van het lidmaatschap vindt geen restitutie plaats van de contributie. Wel worden de te verschijnen HCC Nieuwsbrieven voor het lopende kalenderjaar toegezonden.

1. Aanmelding als lid door invullen en inzenden van de achterin dit blad afgedrukte aanmeldingskaart. Vergeet niet een postzegel te plakken.
2. Adreswijzigingen zo snel mogelijk doorgeven aan de HCC via de achterin dit blad afgedrukte briefkaart.
3. Indeling in een afdeling vindt automatisch plaats op postcode.
4. Indeling bij een gebruikersgroep moet u zelf opgeven.

Vermeld in al uw correspondentie, bij uw bestellingen, adreswijzigingen en dergelijke steeds uw lidmaatschapsnummer en postcode. Dit bespaart ons veel zoekwerk. Uw lidnummer staat elke maand op de adresstrook van de HCC Nieuwsbrief.

De HCC Afdelingen, die per regio zijn ingedeeld, geven de HCC-er algemene informatie. In de cursussen en/of lezingen, die door hen worden georganiseerd, komen verschillende interessante onderwerpen op het gebied van 'micro-computing' ter sprake. Eenmaal in het bezit van een systeem kan de HCC-er zich aansluiten bij een van de vele gebruikersgroepen. Op de bijeenkomsten die door deze groepen worden belegd, kan de HCC-er in een gezellige sfeer kennis uitwisselen waardoor het gebruik van zijn machine nog plezieriger wordt.
Hieronder staan de afdelingen en gebruikersgroepen vermeld met hun contactpersoon.

Afdeling Almere
Paul van Balken, 03240-31689 (18.30-21.00)
Dillepad 14, 1314 KB Almere

Afdeling Amsterdam
Theo Nicola, 020-265390 (19.00-21.00)
Postbus 61289, 1005 HG Amsterdam

Afdeling Apeldoorn
R. Terwiel, 055-669909 (18.30-21.00)
Salomonszegel 95, 7322 ET Apeldoorn

Afdeling Arnhem
Hans Drexler, 080-235817 (18.30-21.00)
Graafseweg 111, 6512 BS Nijmegen

Afdeling Breda
Jan Douwes, 01608-35391 (19.00-21.00)
Waldhoornlaan 104, 4876 BE Etten-Leur,
Postbus 1931, 4801 BX Breda

Afdeling Den Haag
Theo Spinders, 070-676713 (18.30-21.00)
Postbus 71740, 2507 BH Den Haag

Afdeling Den Helder
L. Visser, 02230-21865 (18.30-21.00)
Lijsterstraat 22, 1781 WD Den Helder

Afdeling Eindhoven
040-835703

Afdeling Friesland
Jaap Stok, 058-152796
Postbus 1079, 8900 CB Leeuwarden

Afdeling Groningen
Jan Maarten Langbroek, 050-272711 (18.30-21.00)
Postbus 1650, 9701 BR Groningen

Afdeling Haarlem
M. J. van Valen, Duvenvoordestraat 80
2013 AH Haarlem

Afdeling Hoorn
Sjaak Sneek, 020-457214
Uilenstede 194, 1183 AP Amstelveen

Afdeling Leiden
Jan Bregman, 071-126000 (18.30-21.00)
v. d. Werfstraat 32, 2312 VW Leiden

Afdeling Nijmegen
René Janson
Krayenhofflaan 21, 6541 PN Nijmegen

Afdeling Noordoost Brabant
Nico Koppers, 073-137644 (18.30-21.00)
Postbus 2281, 5202 CG 's-Hertogenbosch

Afdeling Rotterdam
M. Alstede, 01879-3178
Haveneind 21, 3252 LE Goedereede

Afdeling Sittard
Ad Hoogenboezem, 04748-1695 (18.30-21.00)
Salmenhofweg 5, 6095 BX Baexem

Afdeling Steenwijk
Cor Hilbrink
Linthorst Homanstraat 40,
8384 EG Wilhelminaoord

Afdeling Tilburg
C. A. F. S. Scholberg, 013-424401 (18.30-21.00)
Juraweide 308, 5022 LG Tilburg

Afdeling Twente
M. Mensink, 053-330082 (18.30-21.00)
Postbus 3801, 7500 DV Enschede

Afdeling Utrecht
Hans Verbeek, 035-47825 (18.30-21.00)
Leeuwenstraat 28a, 1211 EV Hilversum

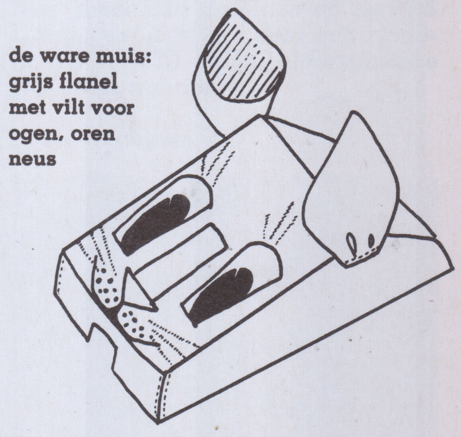
Afdeling Venlo
Jan Peeters, 04765-1693 (18.30-21.00)
Postbus 8029, 5993 ZG Maasbree

Afdeling Zeeland
Mw. J. H. Berghuijs-Goris, 01185-1680 (overdag)
De Boisotstraat 45, 4371 BL Koudekerke

Afdeling Zoetermeer
Guido Melief, 079-313195 (18.00-22.00)
v. Boisotring 64, 2722 AD Zoetermeer

Afdeling Zwolle
G. Weide, 038-543381 (18.30-21.00)
Chopinstraat 37, 8031 ZH Zwolle

VOORBEELD MUIZEJAS:

PROFIEL

HCC afdeling Leiden

Waar wij ons wel eens over verbazen:

Ondanks een afdelingsgrootte van om en nabij de drieduizend leden hebben we zelfs op een druk bezochte afdelingsbijeenkomst niet meer dan vijftig mensen binnen onze deuren. Aan één kant wel goed, want het is zo reuze gezellig. Als ze alle drieduizend komen moeten we wellicht uitwijken naar de Groenoordhallen of de Pieterskerk.

Desondanks willen we voor meer leden van betekenis zijn. Tenslotte is de HCC een vereniging, niet alleen een abonnement op de Nieuwsbrief (hoe goed die verder ook is).

Waar wij ons ook wel eens over verbazen:
Waarom zijn er zo weinig vrouwelijke bezoekers?. Computerhobbyisme is niet geslachtsgebonden. Dames, meiden kom ook.

Maar, wie zijn wij? Wij zijn de afdeling Leiden van de HCC. Waarom een speciale afdeling met zijn bijeenkomsten? Omdat de HCC te groot is om alle leden rechtstreeks te bereiken (voor een bijeenkomst van alle leden zou de Utrechtse Jaarbeurs te klein zijn), zijn er regionale afdelingen. Wij als afdeling Leiden stellen ons op het standpunt dat we er zijn voor de onderlinge contacten tussen de leden.

Van enige formaliteit is op onze bijeenkomsten dan ook geen sprake. Iedereen komt en gaat, maar blijft meestal tot het haar/hem zo uitkomt.

Sinds eind vorig jaar vinden onze maandelijkse bijeenkomsten plaats in Den Leidschen Salon in de Steenstraat in Leiden. Uitstekend bereikbaar met het openbaar vervoer. Parkeergelegenheid bij de molen, maar welke rechtgeaarde computerhobbyist kan zich naast zijn hobby nog een auto veroorloven? Hoewel dit etablissement al een lange geschiedenis heeft is de huidige naam van recenter datum. De sfeer is er ouderwets goed.

WAT WE DOEN Behalve het verzorgen van de onderlinge contacten, die van veel waarde blijken te zijn, is een steeds populairder verschijnsel onze vraagbaak. Heb je vragen over of problemen met je computer of software, stel ze dan vooral. De beginnersvragen vinden we altijd erg leuk, meestal omdat we daar zelf ooit ook eens over gestruikeld zijn. Verdergaande vragen proberen we op te lossen of door te schuiven naar een lid dat van dat onderwerp verstand heeft. Meestal is het dan handig als je je eigen systeem meeneemt, dan bekijken we het probleem ter plekke.

- Op een bijeenkomst van computergebruikers horen uiteraard computers. Hoe meer hoe liever, en bij voorkeur ook zo verschillend mogelijke systemen. Ter stimulering is er voor degenen die hun systeem meenemen een aanmoedigingspremie (in de vorm van een boekenbon).
- Ten behoeve van de echte hobbyisten, die met een kleine portemonnee, verhuren we een kleine matrixprinter.
- Voor hen die willen gaan experimenteren of tijdelijk een sneller modem willen gebruiken verhuren we 2400 baud modems. Dat zijn losse Hayes-compatibel modems, die aan iedere computer met een RS232 poort gekoppeld kunnen worden.

NIEUWE ACTIVITEITEN In april starten we met een *kwaliteits printservice*. De kostenafweging daarvan is nog niet helemaal rond, maar het wordt in ieder geval een 300 dpi inkjet printer. Kom op de aprilbijeenkomst of lees er meer over in het meinummer van de HCC Nieuwsbrief.

In de herfst (of bij voldoende belangstelling in de zomer) beginnen we met beginners en gevorderden *cursussen* voor de steeds populairder wordende MS-DOS compatibles. Plaats en tijd afhankelijk van de wensen van de deelnemers.

Sinds de prijzen van modems steeds verder dalen wordt computercommunicatie een steeds meer voorkomend verschijnsel. In mei hopen we, als de telefoonverbinding daaraan mee wil werken, een *demonstratie* te organiseren van datacommunicatie, Fido en dergelijke.

BESTUUR De bestuurders van de afdeling zijn ook uw contact naar de landelijke ledenvergadering. Heeft U vragen of opmerkingen, meldt ze dan aan één van de bestuursleden.
Tot spoedig ziens!

Namens de afdeling Leiden,
het bestuur.

Tot Ziens

AFDELINGEN

Toen u in het vorige nummer uw bijdrage opsloeg bestond de kans dat u in woede ontstak: 'Dat is geen corrigeren meer, maar knippen. En niet zo'n beetje!' Inderdaad. Peter, ikzelf en eindredacteur Berend Harmens hebben er met een vochtig oog in moeten huishouden. Iedere maand brak u echter een nieuw record. Scheidde u vijf maanden geleden 50.000 tekens af, vorige maand waren dat er 90.000! Dat zou exclusief de agenda 16 pagina's hebben betekend.

Zoiets deed míj plezier, want dit is en blijft m.i. een verenigingsblad. Maar de eindredactie komt daardoor voor een steeds groter probleem te staan. Want u zit rond het nietje omdat we willen dat het blad automatisch bij uw pagina's openvalt. En dat heeft tot consequentie dat we tot klimmende woede van de drukker, zowel naar achteren als naar voren de pagina's moeten hernummeren en opnieuw in de drukplaat monteren. Achterin zou iets minder problemen geven, maar ook dàn kunnen we niet oneindig met u meerekken, daar het aantal pagina's al in een heel vroeg stadium door de uitgever wordt vastgesteld. Het enige wat er op zit, is een maximum aan pagina's te reserveren en ieder van u een aantal tekens te garanderen. Gaat u daar allemaal tegelijk overheen dan bestaat de kans dat het mes er in gaat. De beslissing daarover is nog niet definitief genomen, want de uitgever (Het HCC-bestuur) heeft daar ook nog iets in te zeggen.

OF JUIST ALLES? Al eerder was besloten om het bijhouden van de agenda (dat is uiteindelijk een puur administratieve bezigheid) door een betaalde kracht -en onder uitsluitende verantwoordelijkheid van de uitgever- te laten verrichten. De uitgever heeft echter besloten om hetzelfde ook te doen met het verenigingsnieuws. Dat is een voor de mediawereld nogal ongebruikelijke **fundamentele** keuze. Uitgevers zijn verantwoordelijk voor het voortbestaan van hun periodiek door goed te besturen en commercieel te denken. Een redactie vult diezelfde verantwoordelijkheid in, door zo onpartijdig mogelijk de lezer te informeren. Beide streven dus hetzelfde doel na, maar met (soms) tegengestelde belangen.
Die redactionele verantwoordelijkheid **ná verschijning** gold tot heden voor alle pagina's die door u met bijdragen werden gevuld, of dat nu verenigingsnieuws, een test, een programmeertip of PD-software betrof.

Met ingang van dit nummer valt het verenigingsnieuws onder de verantwoordelijkheid van het HCC kantoor. En gaan Peter Buysman en ik...

DE WEI IN? Nee. Peter Buysman gaat zich storten op de Brievenbus-rubriek en ik vul mijn eigen hoekje en af en toe een andersoortig artikel. Helemáál verlaat ik het verenigingsnieuws niet, want ik schaar me aan uw zijde: als correspondent voor mijn eigen Amsterdam.

Tot ziens dus!

Ed Baars

Schrappen

Helaas waren wij door de enorme hoeveelheid aan inzendingen genoodzaakt om bij een groot aantal afdelingen en gebruikersgroepen een gedeelte uit de kopij te schrappen. Dit spijt ons ten zeerste, maar wegens ruimtegebrek zat er niks anders op. Wij vragen daarvoor uw begrip.

HCC Afdeling Amsterdam

ONDERWIJS EN COMPUTERS Was ons thema op 27 februari. Mieke Holtackers leidde in en Bettelou Los en Linda Swanson van de internationale school vertoonden een video over de twee richtingen in educatieve programmatuur: **Raamwerk-programmatuur** (docent heeft weinig mogelijkheden tot eigen invulling) en **Auteurssystemen** (docent heeft die mogelijkheid wèl). Daarna vertelden diverse aanwezigen uit het publiek (zonder sprekers-angst, dat heb je met docenten) over de eigen ervaringen. De demonstratie van de forse stapel aanwezige software kwam door tijdgebrek wat in de knel. Maar dat komt nog, want dit thema laten we voorlopig niet los! In het vorige nummer las u er al over: De plannen voor een onderwijs gg. Wie belangstelling heeft pakt het vorige nummer er nog even bij of neemt contact op met Mieke Holtackers (zie kopje Leken-Basic).

DTP-AVOND Met een beetje geluk verschijnt dit nummer net vóór 24 april. De dag waarop we het thema DTP aanvatten. Hopelijk krijgen we dan ook antwoord op de vraag waar die 'T' voor staat: zoiets doe je toch niet ònder tafel?
Wilt u meer weten dan moet u de vorige Nieuwsbrief er maar even bijpakken, In Comnet (078-156100) de HCC-pagina's opzoeken of inloggen op Fido Amsterdam (020-154154).

LEKEN-BASIC Echt vriendelijk klinkt het niet, maar na de oproep in het vorige nummer zijn al een aantal aanmeldingen voor deze vrouwencursus binnen. Op 26 april van 20.00-23.00 uur gaat de eerste cursus van start in het Ytech-gebouw. De kosten zijn *ƒ* 50,- voor vier woensdagavonden. Inlichtingen en aanmelding bij Mieke Holtackers, 020-310748 (19.00-23.00 uur). Afwijkende Basic-varianten zijn geen probleem. Ook is MS-DOS niet alleen zaligmakend. Een CP/M systeem en een Atari-ST zijn ook aanwezig.

VARIA
Voor inlichtingen voor onze MS-DOS cursus kunt u bellen naar John Meyer, 020-929099.
Wie zijn Amiga wel eens met een soldeerbout wil bewerken, maar niet ècht -of juist wèl- durft, moet even contact opnemen met Theo Nicola, 020-265390 (19.00-21.00 uur). Ook voor harddisk inbouw voor de Atari-ST. Theo Nicola kan ook gebeld worden door mensen die een bijdrage willen leveren aan de 'Animatie-avond' op 26 juni.
Voor beleggers is -zonodig- op elke tweede maandagavond een tafel met systeem beschikbaar.

Ed Baars

FINANCIËN Elk jaar krijgen we voor elk lid dat is aangesloten een bedrag van *ƒ* 5,-. Wat doen we daarmee? Een compleet financieel overzicht kunnen

DEADLINES

De sluitingsdata voor het verenigingsnieuws zien er als volgt uit: voor Nieuwsbrief 117 (juni) op zaterdag 6 mei en voor Nieuwsbrief 118 (juli) op zondag 4 juni. De kopij kan ingeleverd worden via de Redactie-Fido in Houten, area 3, telefoon 03403-78220.

we in deze kolommen niet geven. Wie dat in wil zien kan contact opnemen met onze postbus 61289, 1005HG Amsterdam. Onderstaand dus een lijstje met percentages in volgorde van omvang:

Zaalhuur	24,0%
Porto/telefoon/reiskosten	14,7%
Beurzen	14,9%
Afschrijving afdelings PC's	12,3%
Hardware-projecten	11,8%
Cursussen	11,1%
Diversen	7,0%
Thema-avonden	4,2%

Hans Snel

HCC Afdeling Apeldoorn

BIJEENKOMSTEN Elke tweede en vierde woensdag van de maand is er een bijeenkomst in gebouw Vrijzicht, aan de Zichtweg 29. Meestal zijn er mensen met Personal, Sharp en MSX computers. Er wordt wel eens gevraagd naar Atari of Amiga, maar die zijn er zelden. Is er nou niemand die zo'n machine heeft of durven jullie ze niet mee te nemen?
De eerste zaterdag van de maand kunt u terecht bij Centraal Beheer, in de ruimte van de personeelsvereniging, het achterste gebouw gelegen naast de spoorlijn. Datacommunicatie staat er dan op het menu. Er staan ons twee telefoonlijnen ter beschikking en met deskundige hulp installeren we Dutchie en lossen allerlei problemen op datacom gebied op. Wel machine en modem meenemen!
Nu de lidmaatschapskaarten verzonden zijn, willen we die ook graag zien. Toon hem even bij het binnenkomen op een bijeenkomst!

MACINKER Als u oude linten wilt laten 're-inken' dan kan dat bij Afdeling Apeldoorn. Wilt u de linten op woensdag bij de bar inleveren? Thuis afleveren bij bestuursleden is helaas niet meer mogelijk, want er is geen controle uit te oefenen en u loopt kans uw lint kwijt te raken.

MODEM Wilt u kennismaken met het fenomeen datacommunicatie? Bij Afdeling Apeldoorn kunt u een modem huren, compleet met kabel, software en Nederlandse beschrijving. Inschrijven op woensdagavond. Maak gebruik van deze kans en log eens in op één van de drie Apeldoornse HCC-nodes, Fido HCC Apeldoorn-1 (055-211811), Fido Gezondheidszorg (055-337951) of Fido HCC Olivetti.gg-9 (055-413377).

PASCAL Wilt u eens wat anders dan Basic? Dat kan! Bij voldoende belangstelling, minimaal 10 leden, wordt er gestart met een cursus Pascal. Heeft u nog geen MS-DOS cursus gevolgd? Daar blijven we mee doorgaan. Opgeven bij René ter Wiel.

PUBLIC DOMAIN Zoekt u een P.D.-schijf? Probeer het eens bij onze P.D.-bibliothecaris, Robert van den Broeke. Op woensdagavond is hij aanwezig met een collectie uit de voorraad en onze eigen catalogus. Maak gebruik van deze snelle en goede service.

PRIMEUR Eric Breen, één van onze enthousiaste leden, heeft een programma geschreven voor de filatelisten onder ons en dit beschikbaar gesteld aan onze afdeling. Enkele kenners hebben het getest en zijn bijzonder tevreden. Vraag ernaar in de P.D.-hoek.

KOPIJ Heeft u kopij voor ons Regionieuws stuur het dan naar R. ter Wiel, Salomonszegel 95, 7322 ET Apeldoorn. We zitten er om te springen. Mochten er nog vragen zijn over Afdeling Apeldoorn en onze activiteiten, bel dan de Info-telefoon 055-669909 (werkdagen, van 18.30 tot 21.00 uur) Tot ziens op de bijeenkomst!

René ter Wiel

HCC Afdeling Arnhem

AFDELINGSAVOND Het is half elf geweest en nog zijn er redelijk veel mensen aanwezig op onze afdelingsavond. Ed Smits heeft net zijn verbinding met Fido Almelo beëindigd. Hij heeft daar, op verzoek van verschillende leden, een vraag achtergelaten naar de ervaringen van mensen met het nieuwe Tornado modem. Ook is vanavond de nieuwe portable PC gepresenteerd. Hans ten Velde gebruikt deze machine vandaag voor het eerst voor zijn DOS-cursus. Bijna gewoontegetrouw heeft ook weer een Basicode 3 download-demo van cassette plaatsgevonden.

LEDENVERGADERING Tijdens de uiterst korte ledenvergadering is de voorgestelde begroting van de afdeling goedgekeurd zodat ze nu naar Houten kan worden opgestuurd. Ook is er nog even gebrainstormd over de vraag wat we kunnen doen met het resterende budget. Ideeën zijn nog altijd welkom.

DEMONSTRATIE In Juni zal Robert-Paul Eijkenaar een demonstratie geven van zijn DOS menumaak-programma. Dit programma staat beschreven in HCC Nieuwsbrief 114.
Denk nog even aan de tweede maandag van de maand en aan de consumptiebon die u zowiezo verdient als u uw telraam meesjouwt. Dan kunt u gelijk uw inktlint weer als nieuw laten maken.

Hans Drexler

AFDELINGEN

HCC Afdeling Breda

TREND In de persoon van Theo van Lottum heeft de HCC-Olivetti gg te kennen gegeven met en in de Afdeling Breda initiatieven te ontwikkelen. De Olivettigroep is hiertoe van harte welkom en wij wachten met veel belangstelling af, welke nieuwe aanzetten dit ons afdelingsbestaan zal geven.

Met de blik op anderen (bijvoorbeeld Almere) heeft het er veel van weg, dat coördinatie van leden naar gebruikersgroepen binnen de afdeling een trend gaat worden. Wellicht een goede zaak en vooral voor de kleinere gebruikersgroepen de moeite van het overwegen waard.

NOSTALGISCH Velen, ook PC'ers die destijds 'klein' zijn begonnen, zien met lede ogen een soort verschraling aan, waarbij in de HCC het accent vrijwel uitsluitend op gebruik van PC's en aanverwante computers komt te liggen en het nostalgisch avontuurlijke gaandeweg naar de achtergrond verdwijnt. Dit is een goede motivatie voor een *gezamenlijke* presentatie van groeperingen van Z80, 6500, 6800-systemen, binnen één afdeling, zodat ook die leden aan hun trekken komen.

Tevens zouden wij graag leden die vakmatig betrokken zijn bij toepassingsnoviteiten, willen uitnodigen hiervan hun mede leden eens te laten proeven. Ik denk daarbij bijvoorbeeld aan het ontwerpen van mode, biostructuren in de landbouw en economische modellen. Als het onderwerp een bredere opzet verdient, zou daarvan een thema-avond gemaakt kunnen worden. Laat hierover eens uw aandacht gaan, maar liefst niet tè lang!
Na onze bijeenkomst van 11 mei, is er nog een gebruikersavond op 8 juni en dan als het weer meewerkt gaan we 2 maanden bruinen, om in september de draad weer op te pakken.

Hebt u iets te melden of te vragen? U vindt de afdelingsinformatie in de kontaktenlijst. Wenst u een schriftelijk antwoord, dan gaarne een aan u zelf geadresseerde en voorgefrankeerde enveloppe meezenden en... voor floppies voldoende frankeren!

Jan Douwes

BIJEENKOMST Het onderwerp van de bijeenkomst op 25 april is het modem, waarbij de nadruk ligt op de Hayes commando's. Dit zijn de besturingscommando's waarmee het (Hayes compatibel) modem werkt.

Voor de bijeenkomst van 30 mei staat de dataflow-processor op het programma. Wanneer er een TV-antennesignaal beschikbaar is, wordt er een teletekst-decoder gedemonstreerd.

Zoals gewoonlijk is er op de avonden na de bespreking of demonstratie van het onderwerp van de maand voldoende tijd om vragen te stellen aan of ideeën uit te wisselen met bezoekers of bestuursleden. Iedere bijeenkomst staan daarvoor een aantal PC's ter beschikking om door u gebruikt te worden. Op deze manier kunt u uw vragen illustreren en uw programma's demonstreren. De ervaring leert dat wanneer de computers eenmaal aan staan, er vanzelf mensen bij komen zitten en de gesprekken loskomen. Dit is de ideale gelegenheid om kennis en ervaringen uit te wisselen.

Wilt u uw kostbare computerapparatuur verzekeren, dan kunt u gebruik maken van de HCC computerverzekering. Informatiemateriaal en inschrijfformulieren zijn bij ons verkrijgbaar.

WANNEER Dinsdagavond 25 april en dinsdagavond 30 mei van 19.30 tot 22.00 uur in het gebouw van de SOWS, Gondelstraat 31, Scheveningen.

IDEEËN Heeft u een suggestie voor een onderwerp van een bijeenkomst, of denkt u zelf een bijdrage te kunnen leveren? Graag reacties via de post aan HCC Afdeling Den Haag, Postbus 71740, 2507 BH Den Haag. Via HCC Fido Den Haag 070-936969 richten aan ondergetekende.

U kunt mij ook bellen op ons telefoonnummer 070-676713. Ben ik niet thuis, dan kunt u uw naam en telefoonnummer inspreken op het antwoordapparaat en ik bel u, zoals u gewend bent, zo snel mogelijk terug.

Theo Spinders

HCC Afdeling Eindhoven

SPEKTAKEL U zult gemerkt hebben dat het wat rustig is in de Evenementenhal de laatste tijd. Daar proberen we wat aan te doen. Aangezien de hal alleen beschikbaar is als er toevallig niets anders gepland staat, kunnen we helaas deze avonden nooit op voorhand garanderen. Vandaar dat ze ook niet meer in de agenda voorkomen. Om nu toch weer dergelijke avonden te organiseren zijn we bezig met een alternatief. Er komt een geheel nieuw opgezette happening die zoals het er nu uit ziet zal plaats vinden op de derde zaterdag*middag* van de maand, tussen 13.00 en 17.00 uur. Velen konden namelijk moeilijk 's avonds en aangezien we al een bijeenkomst hebben op de eerste donderdagavond van de maand, vonden we het geen slecht idee een middag spektakel op touw te zetten.

Het zal een pure HCC aangelegenheid worden met diverse gg's uit de regio die hun eigen plekje in kunnen nemen. Mochten er nog gg's in de regio zijn die zich nog niet hebben aangemeld en toch mee willen doen, laat dan even een berichtje achter op Fido Eindhoven of schrijf naar HCC afdeling Eindhoven, De Eilanden 1, 5673 KK Nuenen. Het kost de gg Niets! De zaal is echter nog niet besproken doch als alles geregeld is, laten we het u zo snel mogelijk weten.

In mei zal er een afdelingsavond vervallen. het betreft hier 4 mei. Deze avond vervalt in verband met dodenherdenking. Naar een alternatief wordt gezocht. Meer informatie hierover op Fido-Eindhoven of ons antwoordapparaat, telefoonnummer 040-835703.

FIDO Even een berichtje betreffende Fido Eindhoven van Hans van Melis. Daar vindt u tegenwoordig een uitgebreid berichtengebied over genealogie. Tevens is een speciale database on-line waarin u snel namen kunt opvragen.

U ziet het, terug in de tijd met moderne technieken!
Ook op Fido Eindhoven de nieuwste Public Domain libary van de afdeling. Die blijft maar groeien met de meest aktuele schijven. Deze zijn ten aller tijden verkrijgbaar op onze avonden of per post (2 gulden verzendkosten).

De vraag om printerlinten te re-inken neemt steeds meer toe. We hebben extra setjes besteld om ook dat lint van u te kunnen verwerken. Meenemen die linten dus naar de avonden (en hopelijk binnenkort de middagen).

Jan van der Elsen

HCC Afdeling Friesland

BIJEENKOMST Normaal worden onze clubavonden op de derde maandag van de maand gehouden. De maand mei vormt hierop een uitzondering. In verband met Pinksteren is deze avond verplaatst naar maandag 22 mei. Voor de goede orde nog even het adres: 'Zalen Schaaf', Breedstraat 48, Leeuwarden. Tijd 20.00 uur. Op deze avond zal het onderwerp 'Kunst en Computer' centraal staan.

ROBOT Op de clubavond in maart werd de stand van zaken gepresenteerd van de 'Robot - werkgroep'. Deze werkgroep heeft de beschikking over drie zogenaamde 'Industrie Robots' in miniatuur uitvoering. Na enkele 'hardware' problemen gehad te hebben, kan de groep zich nu richten op Programma-ontwikkeling. Voor deze activiteiten kan de groep best nog wel wat versterking gebruiken. Als u interesse hierin heeft, neemt u dan contact op met Jaap Stok, telefoon 058-152796.

DOCUMENTATIE De afdeling is bezig met het aanleggen van een documentatiemap op het gebied van hardware en software en computer-gerelateerde onderwerpen. Deze map zal, naar wij denken, een ondersteuning kunnen vormen voor mensen die iets meer over een bepaald onderwerp willen weten. Als u informatie heeft over een onderwerp, stuurt u het ons dan toe. Andere leden kunnen hier dan weer van profiteren.

BASICODE De cursus Basicode 2 en 3 die gegeven is, werd geen succes. Er is een vergissing gemaakt met het berichtgeven aan de cursisten. Maar er is meer: er is waarschijnlijk wel meer belangstelling, maar dan bij mensen (en kinderen) die onderling (en met school) programma's willen uitwisselen. Ook willen sommigen vooral software binnenhalen uit de radio. En er zijn wat strubbelingen om de PC's voor Basicode gereed te maken. Bovendien wil een deel van de mensen leren programmeren in Basicode.
Genoeg mogelijkheden om u eens te melden bij: M.F. van Vlissingen, telefoon 058-152003 voor nadere plannen. Ook basisscholen zijn welkom.

Tot ziens op de afdelingsbijeenkomst op 22 mei.

Jaap Stok

HCC Afdeling Leiden

COMMUNICATIE Onze volgende afdelingsbijeenkomst is op dinsdag 16 mei aanstaande om 20.00 uur In Den

Leidschen Salon, Steenstraat 2, Leiden. (Vlak bij het station Leiden). Deze avond staat in het teken van datacommunicatie. Diverse mogelijkheden van communicatie met behulp van computers komen aan bod. Na een korte inleiding over het hoe en wat van datacommunicatie, het gebruik van bulletinborden en berichtendiensten laten we ook het één en ander in de praktijk zien.
In samenwerking met C.Haneveld, de sysop van Fido Leiden, geven we een demonstratie van het gebruik van een bulletinboard en meer in het bijzonder van het Fidonet. De mogelijkheid bestaat om via computer, modem en telefoon uw vragen aan de sysop voor te leggen. Ook geven we een demonstratie van Girotel, een nieuwe dienst van de postbank om met behulp van je eigen systeem rechtstreeks met een van hun computers je betalingsverkeer af te handelen. Als we dat tijdig rond krijgen is deze avond ook de gelegenheid om eens te kijken wat Viditel te bieden heeft. En heeft u de smaak te pakken, dan bestaat de mogelijkheid om een van de afdelingsmodems te huren en thuis verder te experimenteren. Er is ook gelegenheid om in een ontspannen sfeer vragen te stellen en problemen voor te leggen aan mede HCC-leden. Neem vooral uw systeem mee. (Een aanmoedigingspremie is voorhanden.) Dat maakt het geven van antwoorden en instructie wel zo makkelijk. Schroom niet om ook met beginnersvragen te komen. Deze avond is er juist om iedereen die wil beginnen met datacommunicatie op gang te helpen.
Nadere inlichtingen bij onze secretaris, Jan Bregman, of in het afdelingsnieuws. Daarin leest u ook meer over onze printerservice en onze conversieservice (5,25 naar 3,5).
De volgende bijeenkomst is op dinsdag 20 juni om 20.00 uur. Dan zullen we een uurtje besteden aan de afdelingsledenvergadering. Op de agenda staan onder andere het verslag van het bestuur en het verslag van de landelijke ledenraadvergadering.
We zoeken nieuwe bestuursleden. Bel met de secretaris, telefoon 071-126000 (18.30 tot 22.00 uur), of kom naar een van onze bijeenkomsten.

Jm Tewis

HCC Afdeling Groningen

BIJEENKOMST 17 Mei is weer onze maandelijkse bijeenkomst in het denksportcentrum, van 20.00 tot 23.00 uur, aan de Oliemuldersweg 43 te Groningen. Vragen, mededelingen enzovoort kunt u, via de hieronder vermelde methoden, onder de aandacht van het bestuur brengen: Via een briefje naar Postbus 1650, 9701 BR Groningen. Door 's maandag tussen 20.00 en 22.00 uur te bellen naar 050-272711 (op andere tijden kunt u luisteren naar een bandje met bestuursmededelingen). Of via Fido Groningen, telefoon 050-772950.

LEDENVERGADERING Op 24 mei wordt de jaarlijkse ledenvergadering gehouden. De vergadering vindt plaats in het Denksportcentrum, Oliemuldersweg 43 te Groningen en begint om 20.00 uur precies. Om 19.45 gaat de zaal open en heeft u tijd de notulen door te nemen. *Belangrijk;* zonder lidmaatschapskaart heeft u geen toegang, dus vergeet niet deze kaart mee te nemen.

AGENDA

1. Opening/agenda
2. Mededelingen
3. Notulen ledenvergadering 1 juni 1988.
4. Jaarverslagen
5. Beleidsplannen
6. Begroting 1989
7. Bestuursvergadering. Kandidaat zijn:
   - Jan Maarten Langbroek: voorzitter/secretaris
   - Henk Schaap: penningmeester
   - Edo Boorsma: lid
   - Henk Wieringa: lid
   - Herman Hegge: lid
8. V.T.T.K.
9. Rondvraag
10. Sluiting

SERVICE Tijdens de bijeenkomsten kunt u uw inktlint inleveren voor een inktverversing. Daarnaast kunt u een modem huren om op ontdekkingsreis in dataland te gaan. Nieuw is onze 'Inleiding Wordperfect', die circa 33 pagina's bevat voor slechts *f* 12,50 gulden. Namens afdeling Groningen

Henk Wieringa

HCC Afdeling Nijmegen

ROMMELMARKT Zoals wij al in de vorige HCC Nieuwsbrief (nummer 115) hebben vermeld, zouden we u nog de juiste datum van de rommelmarkt geven. Welnu, de rommelmarkt wordt gehouden op zaterdag 20 mei van 10.00 tot 17.00 uur. Het geheel zal plaatsvinden in Café-Restaurant 'Juliana'. Het van tevoren afspreken van een plaatsje in de zaal stellen wij erg op prijs (neem daarvoor even kontakt met ons op). U mag natuurlijk ook op 20 mei gewoon binnen komen 'vallen' en kijken of er nog een plaatsje over is waar u uw spulletjes te koop, te ruil of hoe dan ook aanbiedt.
De entree voor kijkers en kopers is natuurlijk gratis, maar de mensen die iets te koop aanbieden zullen wij echter wel een kleine vergoeding vragen om een deel van de totale kosten te dekken. Deze vergoeding zal maximaal *f* 7,50 bedragen per plaats (inclusief een konsumptie bon). Wij hopen dat het geheel een succes wordt en het voor herhaling vatbaar blijkt te zijn.

KURSUSSEN In de succesvolle reeks 'zelflerende' automatiseringskursussen is er tegen de tijd dat u dit leest weer een nieuw nummer verschenen; De basisbegrippen programmeren.
Er wordt in deze kursus onder andere ingegaan op alle basisbegrippen die u nodig heeft bij het programmeren, het opbouwen en maken van de zogenaamde programma-struktuurdiagrammen, etcetera.
De navolgende titels zijn nu verkrijgbaar:
- MS-DOS in kort bestek
- Tekstverwerking met WordPerfect 4.2.
- Het werken met WordPerfect 5.0.
- dBase III (+) voor beginners.
- Programmeren in dBase III (+).
- Werken met Xerox Ventura Publisher.
- Starten met Symphony.
- Symphony geavanceerd (vervolg op Starten met Symphony).
- Werken met de Hypertext Outliner Houdini.
- Basisbegrippen programmeren.

KONTAKTADRES De afdeling is schriftelijk en altijd bereikbaar onder postbusnummer 6601, 6503 GC te Nijmegen. Indien u telefonisch kontakt met een van de bestuursleden zoekt, wilt u dit dan doen tussen 19.00 en 21.00 uur, en mensen houdt u ook aan deze tijden. Want ook wij zijn maar vrijwilligers die overdag hele andere dingen te doen hebben.
Verder zijn we natuurlijk ook voor de 'modemers' te bereiken op Fido Nijmegen 080-788405, dit kan natuurlijk 24 uur per dag.
Tot ziens op de volgende afdelingsavond.

René Janson

HCC Afdeling Rotterdam

NIEUW BESTUUR Op 17 maart is er een nieuw bestuur gekozen. Bram den Exter is thans voorzitter, Miranda Alstede verzorgt het sercretariaat, Dirk van Leeuwen is penningmeester, Wilbert van Leijen en Aad Hahné zijn bestuurslid. Wilbert is belast met de organisatie van de afdelingsavonden, terwijl Aad is belast met de organisatie van afdelingsaktiviteiten. Daarnaast hebben we diverse personen

bereid gevonden om als bestuursmedewerker aktiviteiten te ontplooien. Zo zijn er mensen die zich bezig houden met de PD en CD, boeken en modem-uitleen, cursussen, werkgroepen etcetera. Samen hebben we een werkplan uitgewerkt waarmee we de afdeling een nieuw gezicht willen geven.

BIJEENKOMSTEN Wij organiseren twee maal per maand bijeenkomsten voor de afdelingsleden. Tijdens die afdelingsavonden kunnen de leden beschikken over:
– Bibliotheek; Gratis boeken-uitleen service. De leden kunnen computerboeken mee naar huis nemen tot de volgende bijeenkomst en zich verdiepen in de materie.
– PD-Software; Gratis Public Domain software service.
– CD-Software; Kostprijs Compact Disk software service. De afdeling Rotterdam beschikt over een CD-ROM speler en over een aantal CD-ROM schijven met PD software. Er zijn ruim 5175 programma's (600MB).
– HCC Rotterdam Floppy; We hebben een unieke (natuurlijk rode) HCC Rotterdam floppy. Die zijn van gegarandeerde kwaliteit en voorzien van het HCC Rotterdam logo, te koop voor (de kostprijs) één gulden vijftig.
– Modem Communicatie; We hebben twee enthousiaste fido-nodes met veel software en interessante areas (gebruikersgebieden) binnen ons gebied.

INFORMATIELIJN De afdeling Rotterdam is telefonisch bereikbaar onder nummer 01879-3178. Aan die lijn is een antwoordapparaat gekoppeld, waar je bij afwezigheid van het secretariaat je boodschap kunt inspreken. 24 Uur bereikbaarheid dus! Je wordt zo snel mogelijk teruggebeld, dat gebeurt echter overdag. De avonden dat er een bijeenkomst is, geeft de lijn uitsluitend informatie omtrent de bijeenkomst. De overige tijden kunt u terecht met computerproblemen, ideeën, cursusopgave, boekenwensen, PD-aanvraag, CD-aanvraag, bestuurszaken, modemreservering, mededelingen en alles wat je verder op computergebied kenbaar wilt maken of weten wilt.

CURSUSSEN Er komen PC/MS-DOS, dBase 3+ en WordPerfect cursussen. Daarnaast willen we bij voldoende belangstelling programmeer-cursussen geven. In principe is er bij voldoende belangstelling ruimte voor voor een cursus voor elke computertoepassing. Alle cursussen vinden plaats tegen kostprijs door en voor de leden. Ze worden hobbymatig, dus zeer professioneel uitgediept.

INKOOP-AKTIES Er zijn en worden contacten gelegd met leveranciers om tegen sterk gereduceerde tarieven te leveren aan de afdelingsleden. Op de bijeenkomsten zal een bestellijst worden bijgehouden. Papier, hardware,

software zijn zo voor de hobby-people betaalbaar. DE HCC Rotterdam Floppy is daarvan nog maar het begin.

Miranda Alstede

RECTIFICATIE In de HCC Nieuwsbrief van april werd de bijdrage van de afdeling Rotterdam ingekort. Per vergissing werd bij het inkorten in plaats van Rotterdam als ondersteuner voor de Tandy 2000-groep, Amsterdam vermeld. Bij deze dus de goede vermelding.

TANDY FIDO Op Rotterdam-1 kun je een speciale area vinden voor berichten van de Tandy-2000 groep. Door je bericht eerst als ASCII-file gereed te maken kun je zelfs met een 300 baud modem heel snel een bericht verzenden. De stroom van berichten van de werkgroep is nog niet erg groot, daar slechts 14 procent van onze leden een modem heeft. Via de afdeling Rotterdam kunt u een modem lenen. Probeer het ook eens, en geef een berichtje door. Zeker berichten voor het clubblad zijn van harte welkom. Dhr. Spaan maakt er ruimte voor vrij! Kijk ook eens in de Area 38 files. (945 kb). Binnenkort komen ook hier weer nieuwe files in, dus opgepast. Eventueel kun je berichten die je wilt uploaden, op de clubavond op flop aan de sysop geven. Deze is dan zo vriendelijk om het in onze area op de Fido te zetten.

Piet Huisman

HCC Afdeling Sittard

THEMA-AVONDEN Dit zijn onze eerstvolgende thema-avonden; Woensdag 21 juni 1989: hardware voor de pc, door Ad Hoogenboezem. Woensdag 20 september 1989: communicatie met fido, door Leo Reijnen.

CURSUS DBASE Er zijn plannen om in het najaar een cursus programmeren in dBase voor beginners te organiseren. Er zal een vergoeding gevraagd worden voor deelname aan de cursus en een tegemoetkoming in het cursusmateriaal. Wij zullen u berichten als nadere bijzonderheden bekend zijn.

CURSUS PASCAL Onze cursus Turbo Pascal begint in mei 1989 en wordt gegeven door Leo Schuffelen, applicatiebeheerder. Er zijn circa vijftien bijeenkomsten gepland voor ongeveer 20 deelnemers. De docent zorgt voor alle cursusmaterialen, inclusief trainings-diskettes. Op de bijeenkomsten kunnen de deelnemers beschikken over een drietal afdelings PC's. De leden, welke zich hebben opgegeven zijn intussen nader geïnformeerd.

TELEFONISCHE HULPDIENST Leden van de afdeling Sittard kunnen gebruik maken van een telefonische hulpdienst voor PC gebruik. Als coördinator treedt Hein Kop op. Het telefoonnummer is 04490-14818, maandag tot en met vrijdag (niet op zon- en feestdagen) van 18.30 tot 20.30 uur. Het bestuur heeft besloten, dat deze dienstverlening 'kosten-neutraal' dient te zijn, dat wil zeggen, dat er in principe geen kosten zullen worden gemaakt voor uitgaande telefoongesprekken. Eveneens sluit de afdeling alle aansprakelijkheid uit voor de gevolgen van de verstrekte adviezen, c.q. bijstandverlening. Als u problemen heeft met uw PC, bel dan eens 04490-14818.

LEGITIMATIE Het open karakter van onze bijeenkomsten noopt het bestuur er toe de leden er nog eens op te wijzen, dat van onze faciliteiten alleen gebruik kan worden gemaakt na legitimatie. Wilt u in verband hiermede uw HCC legitimatie-kaart meenemen naar de afdelingsavonden?

LOGO VOOR ONZE AFDELING We zijn op zoek naar een leuk en eigentijds logo voor onze afdeling. Welk creatief lid wil ons daarbij helpen. Als je een idee hebt bel dan naar Ad Hoogenboezem, telefoon 04748-1695.

WIE DOET WAT Verkoop Public Domain software en supplies gebeurt door Wim Ernst, telefoon 04742-3987. Het secretariaat, de publiciteit en voorlichting is in handen van Ad Hoogenboezem, telefoon 04748-1695. De telefonische hulpdienst en hardware staat onder leiding van Hein Kop, telefoon 04490-14818. En de datacommunicatie en Fido door Leo Reijnen, telefoon 04755-2090.

Ad Hoogenboezem

HCC Afdeling Steenwijk

BIJEENKOMSTEN Wilt u vanwege bevrijdingsdag er op letten dat onze bijeenkomsten op andere data plaatsvinden. In mei zijn de bijeenkomst-data 12 en 26 mei.

THEMA Op 26 mei is er, zoals gewoonlijk, op onze bijeenkomst een thema-avond. Deze avond heeft als onderwerp het digitaliseren van

plaatjes (in kleur) en deze daarna weer gebruiken in diverse programma's.

CURSUS Zoals al eerder vermeld, is onze cursus MS-DOS en Basic van start gegaan in het Groene Kruis gebouw te Steenwijk. Ron Nieuwenhuyzen heeft de taak op zich genomen om daarin een aantal avonden de mogelijkheden van MS-DOS en Basic te behandelen.

BESTUURSWISSELING Er heeft zich een kleine wisseling in het bestuur voorgedaan. Onze thema-organisator Hans Luiks is verhuisd en kan daardoor zijn activiteiten voor onze afdeling helaas niet voortzetten. Bij deze willen wij Hans hartelijk bedanken voor zijn inzet. Zijn taak is overgenomen door Ron Nieuwenhuyzen.
Voor inlichtingen over de afdeling en de bijeenkomsten kunt u terecht bij Cor Hilbrink, telefoon 05212-1685.

Cor Hilbrink

HCC Afdeling Twente

LEDENVERGADERING Op woensdag 29 maart jongstleden is de aangekondigde algemene ledenvergadering gehouden in Café-Restaurant 'De Zon', op de hoek van de Zuiderhagen en de Pijpenstraat (tegenover de Bibliotheek).
Als je het over opkomst hebt, moet je onderscheid maken in kwaliteit en kwantiteit. Behalve bestuur en naaste medewerkers waren er nog vier (!) leden van de ruim 1800, dus dat is ruim twee procent. Mogen we van geluk spreken dat we geen bepaald quorum nodig hebben om iets te kunnen doen. Kwalitatief was het een goede en gezellige vergadering, waarin het nieuwe bestuur bevestigd is, een kascommissie is ingesteld, en enkele spijkers met koppen geslagen zijn. Wie er niet was, had ongelijk, en een beetje pech, maar eerlijk gezegd ben ik ook blij dat u niet alle achttienhonderd kon, want dan hadden we weer een ander probleem gehad.

Het bestuur ziet er nu als volgt uit:

Voorzitter	Michel Mensink
Secretaris	Annette van Liere
Penningmeester	Alexander Wind
Gewoon lid	Pieter Jan Horn
Gewoon lid	Rolf Kleef

De kascommissie bestaat uit de heren Hellwich, Letsch en Swart.
Rob de Krieger blijft als publiciteitsmedewerker fungeren (Fungi is het latijnse woord voor zwammen; zou dat er iets mee te maken hebben ?!).

LOKATIE Eén van de aangekondigde aktiviteiten is het zoeken naar een alternatief voor de huisvesting van onze afdelingsavonden. Het is niet zo dat we zeker bij Technovia weggaan, maar we willen in ieder geval niet afhankelijk zijn van Technovia als enige geschikte gastgever.
Verder zijn er enkele initiatieven op tafel gelegd om de kennismaking en de kontaktvorming op de avonden te verbeteren; het bestuur zal hier proberen zo gauw mogelijk invulling aan te geven.
Het zou te ver voeren om hier het volledige verslag van de vergadering op te nemen (had u maar moeten komen !). Mocht u toch een volledig verslag willen hebben van wat er in deze ALV besproken is, dan kunt u zich vóór 1 juni wenden tot de secretaris, Annette van Liere, telefoon 053-336577.

AFDELINGSAVONDEN De afdelingsbijeenkomsten van de Afdeling Twente worden iedere tweede dinsdag van de maand, vanaf 20.00 uur, gehouden in Twente Technovia, Walstraat 2 in Enschede.
Leuk, Rolf Kleef, zoals je de laatste keer onze avond opende met een verhandeling over Kunstmatige Intelligentie, aangevuld met werkende voorbeeldjes in Prolog (een Public Domain produkt). Nu moeten we nog een keer een natuurlijke taal interface maken voor zoiets, dan wordt het écht intelligent en gebruikersvriendelijk. Wie wil er nu eens iets over Atari's komen vertellen? Of over Commodores, 64 en 128 en Amiga, alles mag!

PD SOFTWARE Onze afdeling beschikt over een riante hoeveelheid PD-software. Tot voor kort was dat alleen die van de Amerikaanse PC-SIG groep, maar sinds kort is er ook nog wat materiaal van Franse makelij bijgekomen. Waar echter steeds meer behoefte aan is, is goede nederlandstalige PD-software. Verspreid over diverse bulletinboards zal er zeker wel zoiets zijn, maar vindt dat maar eens allemaal! Daarom vragen we u, om elk stukje nederlandstalige PD-software dat u tegenkomt te melden aan Pieter Jan Horn, telefoon 053-776533. Alvast bedankt voor de moeite.

Rob de Krieger

HCC Afdeling Utrecht

BIJEENKOMSTEN Afdelingsbijeenkomsten worden elke eerste maandag van de maand gehouden van 19.30 uur tot 23.00 uur in de Technische School 'de Bron', Vaderrijndreef 7 in Utrecht-Overvecht. Afwijkende data worden tijdig vermeld in de Nieuwsbrief.

CD-ROM PROJECT Voor ons CD-ROM project zoeken wij nog steeds naar een hardwarespecialist, die John Glaser behulpzaam kan zijn bij het aanpassen van zijn interface aan IBM compatibles. Deze interface kan al met behulp van een Amiga en een gewone

CD-speler CD-ROM uitlezen. Als u wilt helpen, bel dan John Glaser tel. 033-751472.

UITLEENMODEMS Blijkbaar bezitten alle leden van onze afdeling al een modem, want de laatste maal was er nauwelijks interesse voor onze drie leenmodems. Wie met een modem wil experimenteren, kan op de afdelingsbijeenkomst terecht bij onze secretaris. Alleen leden van de afdeling Utrecht krijgen een modem in bruikleen.

CURSUS C In mei begint de cursus 'programmeren in C', waarvoor belangstellenden zich hebben kunnen opgeven bij de Commodore/Compet gebruikersgroep.

Adri Kuiper

hcc Venlo

BIJEENKOMSTEN Dat U de laatste tijd weinig meer over onze bijeenkomsten leest, betekent absoluut niet dat er niets meer gebeurt in Venlo. In tegendeel, vanaf januari is er een nieuwe aktiviteit aan de clubavond toegevoegd. Naast het, na de bestuursmededelingen, aan de orde stellen van technische vragen van allerlei aard wordt bij de koffie in een rustige hoek van de zaal een PC-info gehouden. Hier worden allerlei wetenswaardigheden, nieuwe ontwikkelingen en problemen behandeld. Om deze (MS-DOS) info toch een gestruktureerd karakter te geven, wordt per avond een thema gekozen. Zo stelde Peter Nent al aan de orde:
- Omgaan met batchfiles
- Wat doet een config.sys
- Laatste ontwikkelingen harddisks, 5.25", 3.5" en 2" diskdrives.

PD SOFTWARE Er is besloten een Public Domain (vrij te kopiëren) programma-bank voor MS-DOS computers op te zetten. Iedereen mag de programma's ter plaatse vrij kopiëren op een, bij deze bibliotheek aanwezig systeem.

Dit project gaat echter alleen door als we hiervoor een beheerder vinden die voor een vergoeding van ƒ 25,- per avond zijn PC meebrengt en voor de vermenigvuldiging van de software zorgt. Gegadigden kunnen zich opgeven bij ondergetekende, telefoonnummer 077- 549929.

BESTUURSVERKIEZING 2 Mei, vier dagen voor onze computerdag, wordt tijdens de ledenbijeenkomst in 'de Maagdenberg' weer een bestuursverkiezing gehouden. Er is een vacature, dus als je interesse hebt kun je je tot een uur voor de verkiezingen aanmelden.

COMPUTERDAG Het is bijna 6 mei, de achtste computerdag van HCC Venlo. De belangstelling van hobbyïsten en de vakhandel is op het moment van schrijven (20 maart) al groter dan ooit tevoren. Toch kunnen hobbyïsten die iets leuks willen demonstreren altijd een gratis standruimte krijgen. Net als de vakhandel wordt ook deze aktieve hobbyïsten naast een gratis computervezekering een gratis werkontbijt aangeboden.
Op deze beurs, die overigens vrij toegankelijk is voor HCC-leden, kunnen bezoekers een groot aantal eenvoudige tot zeer professionele demonstraties van hobbyïsten bewonderen. Verder biedt de vakhandel op deze dag een ruim scala aan interessante beursaanbiedingen.
Onder de films over onder andere computers, computertoepassingen en techniek bevinden zich dit jaar een aantal zeer interessante vertoningen. Eén van de films werd namelijk bekroond tot beste technisch-educatieve film van 1988. De toegang voor de films is vrij.
Voor kinderen is er een speciale videohoek met oppas ingericht.

TV OPNAMEN Evenals vorig jaar maakt ook de lokale televisie, Stadsomroep Venlo, opnamen van de computerdag. De computerdag wordt gehouden op zaterdag 6 mei van 10.00 tot 18.00 uur in 'De Maaspoort' aan de oude markt in Venlo. Volg de pijlen vanaf de A 67 afslag Venlo-Noord. Entree: ƒ 2,50, Kinderen onder 10 jaar gratis.

Wil Peters

HCC Afdeling Zeeland

MUZIEK De muzikale avond in Vlissingen werd een groot succes. Behalve de trouwe HCC leden waren er tientallen niet-leden afgekomen op de berichtgeving in de streekbladen. De zaal was werkelijk overvol! En de aanwezigen werden niet teleurgesteld. De heer De Hooge leidde het onderwerp op een duidelijke en prettige manier in. Het is wellicht leuk om te vermelden dat hij niet via de computer bij de muziek is terecht gekomen maar juist omgekeerd: de electronische muziekinstrumenten waren er eerst en daarbij moest een goede en bruikbare bestuurder gezocht worden. De keus viel op een Atari ST, waarin immers MIDI-poorten al standaard zijn opgenomen en waarvoor vele en zeer goede programma's beschikbaar zijn. We genoten van reeds opgenomen en van ter platse gecomponeerde muziek.
En dat niet alleen de Atari muziek kan maken bewezen de andere opgestelde systemen zoals MSX en Amiga, die met elkaar wedijverden in het voortbrengen van de meest muzikale en bizarre geluiden....

AKTIVITEITEN Ook Goes krijgt zijn muzikale avond en ons bestuur is benieuwd naar de opkomst en aandacht daar. Voorts omvat het programma voor de komende maanden:

- Het programmeren van een bulletinboard (april/mei).
- Van computer naar printer (ofwel: hoe krijg je het voor elkaar om op papier te krijgen wat je vanuit je computerprogramma verwacht).
- Het inrichten van een harde schijf.
- Wat kan je doen met mailmerge.

Normaal gesproken wordt een programma eerst in Vlissingen 'gedraaid' en daarna herhaald in Goes, maar als gevolg van vakantie-afspraken van de sprekers is het niet onmogelijk dat er wel eens geschoven moet worden. Let op de aankondigingen in de streekpers!

ZEEUWS VLAANDEREN Het is er toch van gekomen! Zeeuws Vlaanderen krijgt (ofwel op het moment dat u dit leest 'heeft gehad') zijn eerste eigen bijeenkomst op maandag 10 april. Er is een aktief werkgroepje gevormd, dat met groot enthousiasme de eerste voorbereidingen heeft getroffen. De zaalkeuze is gevallen op verenigingsgebouw Pro Rege in Terneuzen (nabij de Markt), goed bereikbaar voor zowel eigen als openbaar vervoer. Voorlopig zijn de bijeenkomsten gepland op de 2e maandag van de maand, maar de aanwezigen op de eerste bijeenkomst kunnen hun wensen nog naar voren brengen.

EEN BITJE ZEEUWS Het eerste nummer van ons eigen regioblad is inmiddels weer van de pers gerold, hopelijk tot vreugde van de vele abonnees in maar ook buiten Zeeland. Mocht u op dit ogenblik misschien denken: 'Wat gek, ik heb het nieuwe nummer nog niet gezien,' dan is er vast iets mis met uw betaling en heeft u verzuimd het abonnementsgeld voor 1989 te voldoen. En dat betekent helaas: geen blad. Want het uiterst minimale bedrag dat wij u in rekening brengen voor een abonnement biedt geen ruimte voor gratis toezendingen. Er is nog een gering aantal exemplaren over, dus als u uw verzuim snel herstelt, kan nummer 6.1 nog voor u gereserveerd worden. Kijk dus eens even of die acceptgiro uit uw decemberblad nog niet ergens te vinden is en plaats dan alsnog uw handtekening. Wij zien er naar uit!

J.H. Berghuijs-Goris

HCC Afdeling Zwolle

TERUGBLIK We kijken even terug op de clubavond van 6 april. Wat was het prettig om de laatste clubavond met zoveel mensen mee te maken. En zoveel nieuwe en goede ideeën. U komt toch ook op 11 mei aanstaande? Want het wordt weer reuze gezellig.

ZWOLLE-ZUID Het bestuur van de afdeling Zwolle moet u meedelen dat de afdeling Zwolle-Zuid niet meer draait. Door een te 'geringe' opkomst moesten wij met deze avond stoppen. Hoe kan zo'n avond nu tot stand komen en dan niks worden? Ten eerste kregen we in een zeer korte tijd veel nieuwe leden in Zwolle-Zuid. Ten tweede vroegen sommige mensen of de clubavond op een andere dag en een andere tijd kon, en ten derde vroeg men men eigenlijk deed voor de MSX computer. Het resultaat was een HCC clubavond in Zwolle-Zuid op vrijdagavond met een stevige 'knipoog' naar MSX. Het resultaat na een paar maanden was: gemiddeld drie à vier MSX-machines per avond en geen belangstelling van andere leden. Het bestuur kwam na overleg tot de conclusie dat de instandhouding van de avonden niet meer mogelijk is en ze teveel geld kosten. Dus geen clubavond meer in Zwolle-Zuid. Wij nodigen u desondanks zeer graag uit op 11 mei in wijkcentrum Holtenbroek van 20.00 tot 22.30 uur.

TELSTAR Op 11 mei 1989 wordt er in wijkcentrum Holtenbroek op de clubavond een lezing gegeven over het pakket Telstar. Onze gastspreker is daar Robert van den Broek. Hij zal ons daar alles vertellen over Telstar. En over de mogelijkheden het uit te breiden.

VRAGEN Wij krijgen de laatste tijd allerlei vragen binnen over nul-modems en dergelijke zaken. Wij proberen hiervoor allerlei oplossingen te zoeken. Zo betekenen wij meer voor onze leden. Als u ook vragen heeft, belt u ons dan of kom naar de clubavond op 11 mei aanstaande.

Arjan van Dam

HCC AGENDA

APRIL

za 22 ASTROLOGIE GG 13.00 uur.
HCC-Kantoor, Lezingzaal, Standerdmolen 8, Houten, 01720-34665.
zo 23 AFDELING NOORDOOST BRABANT 10.00 uur.
De Biechten, Vincent van Goghlaan 1, Hintham, 073-137644.
Open Dag
zo 23 APPLE/AMSTRAD/ATARI/SINCLAIR GG 10.00 uur.
Buurthuis Ricardo, Mr. Arend van der Woudenslaan, Rotterdam-Lombardijen, 01804-27534.
Computerdag
ma 24 AFDELING AMSTERDAM 20.00 uur.
Ytech-Gebouw, v Diemenstraat 10, Amsterdam, 020-265390.
Thema: Desk Top Publishing.
di 25 AFDELING DEN-HAAG 19.30 uur.
Gebouw SOWS, Gondelstraat 31, Scheveningen, 070-676713.
wo 26 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-669909.
wo 26 AFDELING ROTTERDAM 19.30 uur.
De Larenkamp, Slinge 303, Rotterdam-Zuid, 01819-18937.
wo 26 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Gemeenschapsh. Limmel, Populierweg 34, Maastricht, 04408-1316.
do 27 SHARP MZ GG 19.30 uur.
't Vinkhuys, Boraxstraat 4, Groningen, 05979-2989.
vr 28 AFDELING DEN HELDER 20.00 uur.
Kantine Taylor, Drs. F. Bijlweg 238, Den Helder, 02230-21865.
vr 28 SHARP MZ GG 19.00 uur.
Kantershof, Kantershof 389, Amsterdam Z.O., 020-991371.
za 29 1802 GG 10.00 uur.
HCC-Kantoor, Lezingzaal, Standerdmolen 8, Houten, 05150-15032.
za 29 SHARP MZ GG 11.00 uur.
RCC Micro Home, Industriestraat 15a, Roosendaal, 076-870302.
za 29 SINCLAIR GG 10.00 uur.
HCC-kantoor, Multihouse- & Trainteczaal, Standerdmolen 8, Houten, 01670-66845.
zo 30 SHARP MZ GG 10.00 uur.
De Heyplaat, Victorieuxstraat 20, Rotterdam, 010-4741391.

MEI

ma 1 AFDELING UTRECHT 19.30 uur.
De Bron, Vader Rijndreef 7 Utrecht, 035-47825.
ma 1 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01196-13517.
ma 1 68' GG 20.00 uur.
Pieter Schiphorst, Lange Heul 394a, Bussum, 02159-35211.
ma 1 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Tourslaan 22, Eindhoven, 040-428758.
ma 1 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01100-21862 of 23658.
ma 1 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
De Bron, Vader Rijndreef 7, Utrecht, 030-284509.
ma 1 SHARP MZ GG 20.00 uur.
De Tamboer, Hoofdstraat 17, Hoogeveen, 05930-2917.
di 2 AFDELING NIJMEGEN 19.30 uur.
Café Juliana, Schependomlaan 94, Nijmegen, 080-778932.
di 2 AFDELING VENLO 19.30 uur.
Café Maagdenberg, Leutherweg 1, Venlo, 04765-1693.
wo 3 AFDELING ZOETERMEER 20.30 uur.
Sporthal Olympus, Voorweg 1, Zoetermeer, 079-313195.
za 6 AFDELING APELDOORN 10.30 uur.
Centraal Beheer, Pr. Willem Alexanderlaan, Apeldoorn, 055-669909.
za 6 AFDELING VENLO 10.00 uur.
Congrescentrum 'De Maaspoort', Venlo, 04756-1693.
Jaarlijkse computerdag
za 6 DOS (+CP/M) GG 10.00 uur.
HCC-Kantoor, Multihouse- en Trainteczaal, Standerdmolen 8, Houten, 03212-1653.
zo 7 SHARP MZ GG 11.00 uur.
RCC Micro Home, Industriestraat 15a, Roosendaal, 076-870302.
ma 8 AFDELING AMSTERDAM 20.00 uur.
Ytech-Gebouw, v Diemenstraat 10, Amsterdam, 020-265390.
Beleggen, Amiga, ST, Commodore, QL, PASCAL, Sharp, MS-DOS.
ma 8 AFDELING ARNHEM 19.30 uur.
Biljartcentrum Mabrie, Bernulphusstraat 13, Oosterbeek, 080-770200.
ma 8 AFDELING ROTTERDAM 19.30 uur.
De Larenkamp, Slinge 303, Rotterdam-Zuid, 01879-3178.
ma 8 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Biljartcentrum Mabrie, Bernulphusstr 13, Oosterbeek, 08880-1498.
ma 8 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Buurthuis Ricardo, Mr. Arend v/d Woudenslaan, Rotterdam, 01804-27534.
ma 8 SHARP MZ GG 19.30 uur.
Clubhuis 't Lansink, Twijnstraat 8, Hengelo, 053-773121.
di 9 AFDELING N.O. BRABANT 20.00 uur.
De Biechten, Vincent van Goghlaan 1, Hintham, 073-137644.
di 9 AFDELING TWENTE 20.00 uur.
Twente Technovia, Walstraat 2, Enschede, 053-336577.
wo 10 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-669909.
wo 10 AFDELING HOORN 20.00 uur.
De Schakel, Middenwaard 61, Heerhugowaard, 02207-13770.
wo 10 AFDELING TILBURG 20.00 uur.
Boerke Mutsaers, Vijverlaan 2, Tilburg, 013-684853.
do 11 AFDELING BREDA 19.30 uur.
De Belcrum, Pastoor Pottersplein 12, Breda, 01608-35391.
do 11 AFDELING ZWOLLE 20.00 uur.
Wijkcentrum Holtenbroek, Beethovenlaan 394, Zwolle, 038-224993.
do 11 OLIVETTI GG 20.00 uur.
De Belcrum, Pastoor Pottersplein 12, Breda, 076-713071. *Installatie van muizen*
do 11 SHARP MZ GG 19.45 uur.
Café De oude St Joris, Past. Dijkmanstr 25, Eindhoven, 040-453480.
do 11 SHARP MZ GG 19.30 uur.
De Hille, Loveltlaan 25, Oss, 04120-47659.
do 11 SHARP MZ GG 19.30 uur.
Café Harry Schut, Handelsstraat 31, Stadskanaal, 05926-3453.
vr 12 AFDELING DEN HELDER 20.00 uur.
Kantine Taylor, Drs. F. Bijlweg 238, Den Helder, 02230-21865.
vr 12 AFDELING STEENWIJK 19.30 uur.
De Meenthe, Stationsplein 1, Steenwijk, 05210-13573.
za 13 68000 GG
Morsstraat 62, Leiden.
za 13 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 10.00 uur.
HCC-Kantoor, Multihouse- en Trainteczaal, Standerdmolen 8, Houten, 015-131048.
Gebruikersdag
za 13 SHARP MZ GG 10.00 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01100-21219.
ma 15 68' GG 20.00 uur.
Pieter Schiphorst, Lange Heul 394a, Bussum, 02159-35211.
di 16 AFDELING LEIDEN 20.00 uur.
Leidschen Salon, Steenstraat 2, Leiden, 071-126000.
di 16 SHARP MZ GG 20.00 uur.
De Biechten, Vincent van Goghlaan 1, Hintham, 04120-47659.
wo 17 AFDELING SITTARD 20.00 uur.
Centr. Limbrichterveld, Eisenhowerstr 724, Sittard, 04755-2090.
wo 17 OLIVETTI GG (ZUID) 20.00 uur.
Centr. Limbrichterveld, Eisenhowerstr 724, Sittard.
do 18 SHARP MZ GG 19.30 uur.
Café Harry Schut, Handelsstraat 31, Stadskanaal, 05926-3453.
vr 19 AFDELING ZWOLLE 20.00 uur.
Wijkcentr. Gerenlanden, Munterkamp 75, Zwolle-Zuid, 038-650675.

MSX-groep.
za 20 AFDELING NIJMEGEN 10.00 uur.
Café Juliana, Schependomlaan 94, Nijmegen, 080-778932.
Rommelmarkt
za 20 COMMODORE (COMPET) GG 10.00 uur.
HCC-kantoor, Multihouse- & Trainteczaal, Standerdmolen 8, Houten, 020-267887.
za 20 PASCAL GG 10.00 uur.
HCC-kantoor, Traintec- en Lezingzaal, Standerdmolen 8, Houten, 033-614593.
za 20 SHARP MZ GG 12.00 uur.
Jan van Besouwhuis, Thomas van Diessenstraat 1, Tilburg, 013-551477.
zo 21 AFDELING ALMERE 11.00 uur.
Sporthal Arcade, Koninginneweg 1, Almere-Stad, 03240-31689.
zo 21 OLIVETTI GG 11.00 uur.
Sporthal Arcade, Koninginneweg 1, Almere-Stad, 076-713071.
zo 21 SHARP MZ GG 11.00 uur.
Sporthal Arcade, Koninginneweg 1, Almere-Stad, 03240-30116.
zo 21 SHARP MZ GG 10.00 uur.
Het Trefpunt, Munstergeleen, 045-221432.
ma 22 AFDELING AMSTERDAM 20.00 uur.
Ytech-Gebouw, v Diemenstraat 10, Amsterdam, 020-265390.
Amiga, ST, Commodore, QL, PASCAL, Sharp, MS-DOS.
ma 22 AFDELING FRIESLAND 20.00 uur.
Zalen Schaaf, Breedstraat 48, Leeuwarden, 058-152796.
ma 22 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
Open Hof, Alexander Gogelweg 49, Vlissingen, 01185-1680.
ma 22 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 20.00 uur.
De Schaaf, Breedstraat 48, Leeuwarden, 058-665747.
ma 22 SHARP MZ GG 20.00 uur.
De Schaaf, Tuinzaal, Breedstraat 48, Leeuwarden, 058-673452.
wo 24 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-669909.
wo 24 AFDELING HOORN 20.00 uur.
Café Het Gouden Hoofd, Westerblokker 80, Blokker, 02290-34032.
wo 24 AFDELING ROTTERDAM 19.30 uur.
De Larenkamp, Slinge 303, Rotterdam-Zuid, 01879-3178.
wo 24 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Gemeenschapsh. Limmel, Populierweg 34, Maastricht, 04408-1316.
do 25 SHARP MZ GG 19.30 uur.
't Vinkhuys, Boraxstraat 4, Groningen, 05979-2989.
vr 26 AFDELING DEN HELDER 20.00 uur.
Kantine Taylor, Drs. F. Bijlweg 238, Den Helder, 02230-21865.
vr 26 AFDELING STEENWIJK 19.30 uur.
De Meenthe, Stationsplein 1, Steenwijk, 05210-13573.
za 27 FORTH GG 10.30 uur.
HCC-Kantoor, Lezingzaal, Standerdmolen 8, Houten, 079-164755.
za 27 MODELBAAN GG 10.00 uur.
HCC-kantoor, Traintec-zaal, Standerdmolen 8, Houten, 079-312211.
za 27 MSX GG 10.30 uur.
HCC-kantoor, Multihousezaal, Standerdmolen 8, Houten, 072-338228.
di 30 AFDELING DEN-HAAG 19.30 uur.
Gebouw SOWS, Gondelstraat 31, Scheveningen, 070-676713.

JUNI

do 1 AFDELING EINDHOVEN 19.45 uur.
De Nieuwe Ketting, Tinelstraat 3a, Eindhoven-Zuid, 040-432002.
do 1 AFDELING ZWOLLE 20.00 uur.
Wijkcentrum Holtenbroek, Beethovenlaan 394, Zwolle, 038-224993.
za 3 AFDELING APELDOORN 10.30 uur.
Centraal Beheer, Pr. Willem Alexanderlaan, Apeldoorn, 055-669909.
za 3 P2000 GG 10.00 uur.
HCC-kantoor, Trainteczaal, Standerdmolen 8, Houten, 070-552715.
za 3 UNIX GG 11.00 uur.
HCC-Kantoor, Multihouse-zaal, Standerdmolen 8, Houten, 03402-32100.
Compilers.
ma 5 AFDELING UTRECHT 19.30 uur.
De Bron, Vader Rijndreef 7 Utrecht, 035-47825.
ma 5 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01196-13517.
ma 5 68' GG 20.00 uur.
Pieter Schiphorst, Lange Heul 394a, Bussum, 02159-35211.
ma 5 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Tourslaan 22, Eindhoven, 040-428758.
ma 5 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01100-21862 of 23658.
ma 5 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
De Bron, Vader Rijndreef 7, Utrecht, 030-284509.
ma 5 SHARP MZ GG 20.00 uur.
De Tamboer, Hoofdstraat 17, Hoogeveen, 05930-2917.
di 6 AFDELING NIJMEGEN 19.30 uur.
Café Juliana, Schependomlaan 94, Nijmegen, 080-778932.
di 6 AFDELING VENLO 19.30 uur.
Café Maagdenberg, Leutherweg 1, Venlo, 04765-1693
wo 7 AFDELING HOORN 20.00 uur.
De Schakel, Middenwaard 61, Heerhugowaard, 02207-13770.
wo 7 AFDELING ZOETERMEER 20.30 uur.
Sporthal Olympus, Voorweg 1, Zoetermeer, 079-313195.
do 8 AFDELING BREDA 19.30 uur.
De Belcrum, Pastoor Pottersplein 12, Breda, 01608-35391.
do 8 OLIVETTI GG 20.00 uur.
De Belcrum, Pastoor Pottersplein 12, Breda, 076-713071.
Spreadsheets.
do 8 SHARP MZ GG 19.45 uur.
Café De oude St Joris, Past. Dijkmanstr 25, Eindhoven, 040-453480.
do 8 SHARP MZ GG 19.30 uur.
De Hille, Loveltlaan 25, Oss, 04120-47659.
za 10 SHARP MZ GG (Landelijk) 10.00 uur.
H.F. Witte Dorpshuis, Henry Dunantplein 4, De Bilt, 033-945286
za 10 SINCLAIR GG 10.00 uur.
HCC-kantoor, Multihouse- & Trainteczaal, Standerdmolen 8, Houten, 01670-66845.
za 10 SHARP MZ GG 12.00 uur.
Jan van Besouwhuis, Thomas van Diessenstraat 1, Tilburg, 013-551477.
zo 11 AFDELING ALMERE 11.00 uur.
Sporthal Arcade, Koninginneweg 1, Almere-Stad, 03240-31689.
zo 11 SHARP MZ GG 11.00 uur.
Sporthal Arcade, Koninginneweg 1, Almere-Stad, 03240-30116.
ma 12 AFDELING AMSTERDAM 20.00 uur.
Ytech-Gebouw, v Diemenstraat 10, Amsterdam, 020-265390.
Beleggen, Amiga, ST, Commodore, QL, PASCAL, Sharp, MS-DOS.
ma 12 AFDELING ARNHEM 19.30 uur.
Biljartcentrum Mabrie, Bernulphusstraat 13, Oosterbeek, 080-770200.
ma 12 AFDELING ROTTERDAM 19.30 uur.
De Larenkamp, Slinge 303, Rotterdam-Zuid, 01879-3178.
ma 12 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Biljartcentrum Mabrie, Bernulphusstr 13, Oosterbeek, 08880-1498.
ma 12 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Buurthuis Ricardo, Mr. Arend v/d Woudenslaan, Rotterdam, 01804-27534.
di 13 AFDELING N.O. BRABANT 20.00 uur.
De Biechten, Vincent van Goghlaan 1, Hintham, 073-137644.
di 13 AFDELING TWENTE 20.00 uur.
Twente Technovia, Walstraat 2, Enschede, 053-336577.
wo 14 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-669909.
wo 14 AFDELING TILBURG 20.00 uur.
Boerke Mutsaers, Vijverlaan 2, Tilburg, 013-684853.
vr 16 AFDELING ZWOLLE 20.00 uur.
Wijkcentr. Gerenlanden, Munterkamp 75, Zwolle-Zuid, 038-650675.
MSX-groep.
za 17 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 12.00 uur.
Tourslaan 22, Eindhoven, 040-428758.
za 17 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 12.00 uur.
Buurtvereniging Het Karveel, Karveel 49-15, Lelystad, 03200-44906 (wkdg 17.00-22.00 uur).
za 17 COMMODORE (COMPET) GG 10.00 uur.
HCC-kantoor, Multihouse- & Trainteczaal, Standerdmolen 8, Houten, 020-267887.
za 17 SHARP MZ GG 10.00 uur.
Buurthuis Poelenburgt, Wheerpad 1a, Zaandam, 020-154489

HCC 68000 gg

NIEUWE PROJECTEN Op dit moment zijn er drie projecten van start gegaan. Het betreft hier drie hardware ontwerpen:

- Een CPU-kaartje uit het blad C
- Het nabouwen en eventueel aanpassen van een ontwerp naar het boek '68000 Microcomputer Systems, ISBN 0-13-811465-1'
- Een zelf te ontwikkelen kaart rond de 68070

Het eerste project betreft 'hoe een CPU-kaartje te voorzien van een uitbreidingsbus, zodat dit het begin kan zijn van een groter systeem.' Het kaartje kan echter ook volledig 'stand alone' (op zichzelf) worden gebruikt. Het tweede, is een iets ingewikkelder project; er is geen kant en klare print voor beschikbaar. Een mogelijkheid is 'wire-wrapping'. Een voorbeeld hiervan zal tijdens de bijeenkomsten aanwezig zijn. Het is ook zeer goed mogelijk om delen van het ontwerp naar eigen inzicht te wijzigen, weg te laten of nieuwe delen toe te voegen. Het derde project betreft het zelf ontwikkelen en bouwen van een CPU-kaartje. Dit wordt echter voor een gedeelte vereenvoudigd doordat de 68070 een aantal zaken heeft ingebouwd: een eenvoudige vorm van 'memory management' en een aantal poorten. De drie projecten bevinden zich nog in een beginfase, een fase van evaluatie van de projecten. De bedoeling van deze projecten is tweeledig. Enerzijds om kennis op te doen op het gebied van ontwikkelen van hardware, anderzijds om andere leden te interesseren voor dat onderwerp en/of een handreiking te bieden om met iets dergelijks te beginnen. Er moet niet meteen gedacht worden aan professionele ontwerpen, maar aan kleine basisontwerpen die wel in een later stadium kunnen worden uitgewerkt tot een groter systeem.

Deze projecten zijn natuurlijk niet alleen geschikt voor hardware freaks, het is ook geschikt voor diegenen die willen programmeren. Dit kan zowel op het gebouwde systeem zelf, als op een andere computer, waarna de gecompileerde of geassembleerde code wordt overgeheveld naar het systeem(pje). Dit betekent dus dat niet alleen de uitgesproken hardware freaks welkom zijn, maar ook mensen die software willen schrijven voor de 68000. Ook is iedereen welkom die een 68000, 008, 010, 020, 030, etcetera, in zijn computer heeft.

Voor nadere informatie kan contact opgenomen worden met de volgende personen :
Jan Blok, telefoon 01736-5042.
Dennis van Beek, telefoon 03403-78139.

VOLGENDE BIJEENKOMST De volgende bijeenkomst zal worden gehouden op 13 mei in Leiden. Het adres is Morsstraat 62. Voor het gemak volgt een route-beschrijving. **Vanaf het station:** langs het busstation. Op de rotonde de afslag Morssingel, dit is na het belastingkantoor. Aan de linkerkant is bij een witte ophaalbrug de Morspoort zichtbaar. Het zaaltje is tussen de Morspoort en het café Huis de Bijlen.
Voor auto's: Vanaf Amsterdam; A44 (Leiden, Wassenaar, Den Haag) afslag Leiden. Na het spoorwegviaduct is bovengenoemde rotonde. Vanuit richting Rotterdam en Utrecht; Den Haag inrijden, aan het einde rechtsaf richting Wassenaar tot afslag Leiden. Wederom na het spoorwegviaduct bovengenoemde rotonde. Parkeren is het eenvoudigst bij het station, volg de borden P-Stationsweg.

Dennis van Beek

HCC Astrologie gg

COMPAS Compas, zijnde de samenvoeging van computer en astrologie, zal voorlopig als kwartaalblad verschijnen. Misschien kan het blad nog groeien naar een tweemaandelijkse frequentie, maar voorlopig is de huidige verschijning al een dergelijke financiële en personele belasting, dat we hiermee tevreden zijn.

De meesten van ons zullen hun vakantieplannen al gereed hebben, maar het bestuur kijkt al naar het najaar, waarin weer een gebruikersdag zal worden georganiseerd. In ieder geval wordt omstreeks oktober/november een gebruikersdag gehouden die zal worden gecombineerd met een algemene ledenvergadering.

FAG-COMPUTERDAG Een jaarlijks evenement over de toepassing van computers in de astrologie, valt in mijn vakantie. Op de FAG-dag kunnen mensen die een astrologieprogramma hebben ontwikkeld een demonstratie geven van hun software. De Astrologie gg is ook uitgenodigd een stand te bemannen om ons PD-programma Placidus te laten zien en voorlichting te geven over onze aktiviteiten. Helaas (nou ja) ben ik dus met vakantie in zonnige oorden, zodat anderen deze klus moeten klaren, vandaar mijn oproep aan onze leden. De FAG-dag wordt gehouden op zaterdag 3 juni in Trianon, Oudegracht 252, Utrecht. De openningstijden zijn van circa 11.30 tot 16.00 uur. Men kan 's morgens vanaf 9 uur terecht om de zaak 'op te tuigen'. Vind je het leuk om een dagje in zo'n stand te staan en heb je een min of meer transportabele PC, dan kun je meer informatie krijgen bij mij.

INFORMATIE Voor wie geïnteresseerd is in de aktiviteiten van de Astrologie gg, is een folder beschikbaar die kan worden aangevraagd door te schrijven aan onze penningmeester, Paul Schippers, Postbus 1355, 5200 BK Den Bosch, onder bijvoeging van een geadresseerde en gefrankeerde retourenveloppe.

Hans Leefkens

Bondwell | ELCI

gebruikersgroep

NUMMER 6 Hopelijk was u er, tijdens onze gebruikersdag op 15 april in Ede. U hebt dan gezien dat we weer een nieuw nummer (6) van ons infoblad hebben gepresenteerd. Daarin was weer van alles wat:

- Eugen Kaschubinski: Stop virus. Een artikel over de technische achtergronden van dit gevreesde fenomeen.
- Eugen Kaschubinski: Een voorbeeld van een virusroutine in Z80-assembler.
- Dre Jansen: MS-DOS (EDLIN en de promptsettings in het kort) Interspeeder (twee soorten).
- Henk Dijkstra: een oproep aan de Bondwell 2 bezitters!
- Eugen Kaschubinski: een programma voor de Bondwell 2 dat een .COM-bestand leest en kijkt of het zonder aanpassing kan lopen. Iedere 'foute' instructie wordt afgedrukt en aan het eind van de sessie wordt een testrapport gegeven.
- CONTACT III: de beschrijving van een PD-videotex ('Viditel') programma voor de Bondwell 12,13,14 en 16 en nog meer!

Nummer 6 van het Bondwell/ELCI-gg infoblad wordt toegezonden nadat *f* 6,- is overgemaakt op giro 5199740 ten name van de Bondwell/ELCI-gg te Amsterdam.

NIEUWE PD Er was toen ook weer een PD-schijf bij: via dhr. Frans van den Bogaard van de OGG (zeg maar Osborne-gg) kwamen we in het bezit van een schijf vol met Wordstar-utilities. Erg bruikbaar vind ik bijvoorbeeld Puretext waarmee een Wordstar D-file ontdaan kan worden van control-karakters, punt-commando's en het achtste bit. Ik bedoel met dit laatste dat Puretext het achtste bit nul maakt, waardoor je met Type (CP/M) de tekst

goed kunt lezen omdat de woorden dan niet meer eindigen in lichte vlekjes op het scherm (inversed characters). Ook zeer geschikt voor (ASCII)-datacommunicatie!

Voor iemand die af en toe een verhaaltje schrijft, is het goed om van tijd tot tijd eens te kijken naar een alfabetische opsomming van de woorden waaruit zijn verhaaltje is opgebouwd en naar het aantal keren dat hij die woorden heeft gebruikt. Dan kan hij zijn stopwoordjes zien en de 'dure' en te lange woorden vervangen. Windex en Alpha zijn hierbij behulpzaam.

Ik heb ook maar de door Frans van den Bogaard herziene versie van Wash op deze schijf gezet. Dit veel gebruikte file-manipulatieprogramma doet nu niet meer zo moeilijk als u van schijf wisselt en laat een Wordstar D-tekst met een hoog of laag achtste bit zien en toont R/O-files al of niet.

Het schijfje (BW 12-formaat) draagt het nummer BW/E-gg 015 en wordt toegezonden nadat ƒ 5,- (plus ƒ 7,- voor verzendkosten) is overgemaakt op giro 5199740 ten name van de Bondwell/ELCI-gg te Amsterdam. In hetzelfde verzenddoosje kunnen onder dezelfde postzegels eventueel nog vier andere diskettes worden meegezonden!

DOCUMENTATIE Op dezelfde manier als bij het blad en de diskette zenden we u ook de onlangs verkregen documentatie toe van de MSM6255GS dot matrix Bondwell 2 LCD-controller (31 pag., ƒ 6,50) of van de KB 3600 keyboard controller (16 pag., ƒ 4,-).

BW/E GG DAG Op zaterdag 24 juni is er weer een gebruikersdag van onze gg. Van 10.00 uur tot een uur of vijf in hotel/restaurant Mon Rêve tegenover het NS station Ede-Wageningen (Wageningse kant).

Ton Helwig

commodore pet gebruikersgroep

GEBRUIKERSDAG In de HCC Nieuwsbrief nummer 115 staat in de agenda een gebruikersbijeenkomst op 20 mei. Dit is echter NIET juist. De bijeenkomsten zijn op de derde zaterdag van de EVEN maanden (met nu al vast aangekondigd een uitzondering voor 14 oktober), dus de eerstvolgende is op 17 juni. We hebben dan de beschikking over de Multihouse-, de Traintech-zaal en de Hal. We hebben dan weer volop de ruimte zodat iedereen wordt uitgenodigd om zijn/haar computer mee te nemen.

BOEKEN Wij zijn nog in het bezit van een aantal boeken voor de verschillende Commodore computertypen. Deze zijn te bestellen door overmaken van het verschuldigde bedrag plus ƒ 5,- verzendkosten per bestelling op onze giro onder duidelijke vermelding van het (de) gewenste boek(en).
Voor de PET-series: PET/CBM Personal Computerguide (ƒ 15,-); nog enkele User's Reference guide Commodore Basic 4.0 (ƒ 5,-). Beide boeken zijn ook geschikt voor de bezitters van andere typen Commodore computers uitgezonderd de Amiga en PC's. The library of PET subroutines (ƒ 5,-) en The PET revealed (ƒ 5,-). Een set bestaande uit alle vier deze boeken kost ƒ 30,-.

Voor de VIC-20, de C-64 en de C-128 hebben wij de beschikking over een aantal exemplaren van het boek 'Programmeren van de 6502' van Rodnay Zakz. Dit boek leert op een duidelijke manier het werken met machinetaal voor de 6502/6510 microprocessor. De prijs bedraagt ƒ 10,- (Werkelijk te geef voor die prijs).
Ook hebben wij nog enkele exemplaren van het C-64 handboek in het Nederlands (ƒ 2,50) en voor de VIC-20 'Zelf programmeren met de VIC-20' (ƒ 2,50). Tenslotte voor de C-16/C-116 de Reference Guide (ƒ 10,-).

DEMONSTRATIES Wij willen als bestuur weer speciale demonstraties in ere herstellen. Waarschijnlijk in oktober komt er een uitgebreide demonstratie van het werken met een videocamera en de Amiga door Henk van Drongelen. Hebt u zelf een speciale toepassing van uw Commodore-computer of van een bepaald programma en u wilt dat demonstreren laat ons dat dan even weten via de postbus, dan kunnen we daarover een afspraak maken.

PUBLIC DOMAIN Voor de Amiga bezitten we op het ogenblik zo'n 172 Fishdisks. Het is ondoenlijk om de inhoud hiervan volledig in de Nieuwsbrief op te nemen. We willen proberen binnenkort per soort programma's een klein overzicht te publiceren. Wel kunt u voor ƒ 7,50 de overzichtsdiskette bestellen onder vermelding van Amiga overzichtsdiskette.
Voor de andere typen Commodore-computers zijn we nog steeds op zoek naar eigengemaakte programma's die in onze PD-bibliotheek kunnen worden opgenomen. Speciaal voor de C-64 en de C-128, aangezien de software voor deze beide computers in Nederland steeds moeilijker is te verkrijgen (afgezien van spelletjes). Indien u een of enkele programma's beschikbaar stelt, willen wij proberen daar een aardigheidje tegenover te stellen.

Frits Hermans

DAI gg

IN DE BUS Helaas heb ik door ziekte de 'deadline' voor de Nieuwsbrief van april niet kunnen halen. Omdat de uitgave van de Nieuwsbrief voor de nieuwe maand meestal aan het einde van de voorgaande maand in de bus komt, kan ik eenieder nog tijdig mededelen dat de reünie op 13 mei in Tongelbos, Bosstraat 2, 3180 Westerlo België doorgaat. De aanvang is om 11.00 uur. Het einde zal vermoedelijk rond 18.00 uur liggen. Wilfried Hermans en zijn medewerkers zullen ter plaatse het nodige verzorgen. Ieder (oud) lid van de HCC DAI gg en/of DAInamic krijgt nog een uitnodiging toegestuurd. Daar we, wat oud-leden betreft, aangewezen zijn op oude adressenlijsten kan het voorkomen dat u de uitnodiging niet ontvangt omdat u inmiddels verhuist bent. U bent natuurlijk ook zonder uitnodiging van harte welkom. Indien u uw DAI mee wilt nemen om iets te demonstreren nodigen wij u gaarne daartoe uit. Ook overtollig DAI materiaal, boeken en soft- en hardware zijn welkom. Er is nog vraag naar. De najaarsbijeenkomst, tevens jaarvergadering, zal gehouden worden op zaterdag 21 oktober in het HCC gebouw te Houten.
Tot ziens op de reünie in Tongelbos.

Henk Rison

hcc DOS gg ms-dos··cp/m

BIJEENKOMST 11 Februari was een succes, maar…onze dagen hebben de laatste jaren duidelijk in het teken gestaan van de beginners, en dat willen we door het veranderende publiek nu iets ombuigen in de richting van een 'themadag'. Een landelijke bijeenkomst waarop een bepaald thema wordt uitgediept, zowel voor beginners als voor gevorderden.
6 Mei is dat 'Databases', ofwel 'alles wat bedoeld is om gestruktureerd gegevens vast te leggen op je DOS-computer'. Van simpele kaartenbak tot geavanceerde SQL-database, alles kan op deze dag. Wat kun je dus verwachten in het HCC-kantoor, Standerdmolen 8 te Houten van 10.00 tot 16.00 uur?
- Stands van software- en hardwareleveranciers, vanzelfsprekend vooral op database-gebied.
- De bekende 'muur' met de gehele staf van de DOS gg. Deze keer gestruktureerd als een dBase IV-systeem, om in de sfeer te blijven. Met:
- Het Control Center, een bureautje waar een Database (Dag) Manager de hele organisatie zal overzien en

eenieder kan doorverwijzen.
- Applications: de verkoop van ProgrammaTheek software, zowel op 5.25 inch (ƒ 7,50) als op 3.5 inch (ƒ 10,00). Er zullen zeker vijf brandnieuwe ProgrammaTheek disks uit deze aanhangwagen te verkrijgen zijn en naar we hopen ook een aantal CP/M volumes op tientalle disketteformaten.
- Reports: al onze publikaties. Variërend van een, alweer vierdelige Catalog tot handleidingen voor onze populaire financiële pakketten.
- Query: de vraagbaak, waar men de antwoorden op bijna al uw computervragen weet (te vinden...).

LEZINGEN Zoals de stand op moment van schrijven was, worden dit de volgende database-sessies, overigens met sprekers die nog nader bekend worden gemaakt:
10.30 'Kaartenbakken en PC-File Plus'. Een inleiding in databases en kaartenbakken, en een demonstratie van Buttonware's PC-File Plus (ook in database pakket).
11.30 'De ProgrammaTheek en dBase'. Wat kun je allemaal doen met Programmatheek-software bestemd voor dBase II/III/IV? Van Clipper libraries tot dBase applicaties.
13.30 'Database-programmering in Basic', zowel onder MS-DOS als CP/M. Met onder andere voorbeelden uit de aloude pakketten Creator, Reportor en DIMS (in twee versies in de Programmatheek); en misschien ook wat uitstapjes naar de database-technieken die in ons FIBO-pakket zijn verwerkt.
14.30 'De Cat van de Cat in je database'. Een uitleg van wat je kunt doen met de Catalogus van de Catalogus samen met je eigen database-pakket, bijvoorbeeld PC-File, maar ook dBase. En een vergelijking met de database-versie op volume 2527, en de manier waarop je die steeds up-to-date houdt.

FIDO VERHUIZINGEN In de lijst in de HCC Nieuwsbrief zagen trouwe volgers alweer iets opduiken van het MS-Boss Oost BBS: een nieuw nummer, 08360-26515. Welnu, dat is wat prematuur: de lijn is er wel, maar op moment van schrijven waren nog weken van beproevingen gepland. Wanneer het BBS echt 'de lucht in gaat' laten we het direkt weten; voorlopig liever niet proberen...

NEDERLANDS NET NIEUWS De zeven Fido's die volop in de lucht zijn hebben nu wat leuks te bieden: een compleet elektronisch tijdschrift, met al twee (maandelijkse) afleveringen online. Je kunt het blad, het onafhankelijke Nederlands Net Nieuws, downloaden en op je gemak thuis lezen. Boordevol aardige artikelen over datacommunicatie, zoals
- wat kun je allemaal met een point en met Opus Express
- het bijzondere HCC Fido Apeldoorn-1
- datacommunicatiepakketten zoals GT en Boyan
- krachtige pointpakketten zoals MsgEd en Binkley
- het (luchtig) schrijven van een Fido-bericht, en het communiceren met de Sysop
- een BBS en online databases
- de ins en outs van BBS-lijsten

CP/M Vraagbaak.
Noord/Oost: Harry van Hemert, Kampen, 05202-20738.
Centrum: W. Leenards, Almere, 03240-61163
Noordwest: Erik de Ruijter, Haarlem, 023-314841 (ook via Fido-LordBoard: 023-327814)
Zuidwest: Dick Spork, Voorburg, 070-874739

MS-DOS Vraagbaak.
Noorden:Jacob Boer, Sappemeer, 05980-98345
Arnhem/Gelderland: B. Hulsman, 085-217575
Centrum: Rob Drop, Amersfoort, 033-635213; Baptist van Emstede, Nieuwegein, 03402-35628
Amsterdam e.o.: Bob Hilderink, Landsmeer, 02908-3930
Gooi: Ton Hilgersom, Huizen, 02152-56678
Leiden e.o.: Marc Gobes, Leiden, 071-317084
Rotterdam e.o. en daarnaast speciaal voor OS/2:Michiel de Bruijn, Rotterdam, 010-4556377 (afwijkende tijden: tussen 19.00 en 21.00 uur!)
Betuwe/Brabant: Hans Schuts, Culemborg, 03450-17845
Zuidoost: Jan Peters, Maasbree, 04765-1693
Houd je aan de opgegeven tijden en maak de vrijwilligers niet gek met al te langdurig bellen.

FINITO En tot slot een huishoudelijke mededeling. Na vier jaar is dit de laatste inzending, en laatste HCC Nieuwsbrief-bijdrage, van ondergetekende. Interne HCC-problemen dwongen tot deze stap. De DOS gg -info gaat gewoon door, maak je niet ongerust; ik zie je 6 mei of op Fido! Farewell,

Erik de Ruijter

HCC Exidy Sorcerer gg

ALGEMEEN Heeft u de laatste Sorcerer-dag gemist? Jammer, want het was er erg gezellig. Wees gerust, de volumes die u gemist heeft, kunt u ook bestellen. Om weer eens met elkaar te kunnen babbelen zult u geduld moeten oefenen. De eerst volgende Sorcerer-dag is in het najaar en met de zomer voor de deur en de vakantie in het hoofd, er rest u niets anders dan de PTT.
De software bevindt zich in onze PD bibliotheek (er worden alleen nog diskettes uitgeleverd), compleet aangepast aan de wensen die u en uw Sorcerer zich wensen. Veel plezier in de komende avonden.
Mocht iemand een Fido-node in Arnhem zoeken voor de ES gg en hem nog niet gevonden hebben, wees gerust wij ook nog niet. Inmiddels wordt één en ander uitgezocht door het bestuur. In één van de volgende Nieuwsbrieven hopen wij u meer duidelijkheid te kunnen verschaffen.

PERIODIEK Inmiddels staat het achtste jaar van het periodiek voor de deur. Als u meer wilt weten over de mogelijkheden van uw computer, is dit twee-maandelijkse blad een noodzaak. De kosten?....Ondanks de prijsstijgingen in de afgelopen jaren nog steeds ƒ 18,– voor een gehele jaargang van zes nummers. U kunt zich aanmelden door overschrijving van ƒ 18,– op postgiro 5368539 ten name van ES gg te Lopik, met vermelding 'abonnement ES gg periodiek jaargang 8'.

SERVICE Het blijft een zeer leerzame bezigheid om in de grote hoeveelheid software die er voor de Sorecerer aanwezig is rond te snuffelen. Er zijn weer aantal volumes op disk uit. Op het moment van dit schrijven; tot en met volume 19. Overigens, u kunt meer informatie over de inhoud van de diskettes vinden in het hierboven genoemde periodiek.

Wilt u meer weten over de Exidy Sorcerer gebruikersgroep en haar activiteiten? Schrijf dan naar de secretaris, Prins Hendrikstraat 3-D, 3071 LG Rotterdam. U ontvangt dan ons informatiepakket. Heeft u haast om er bij te horen? U mag ons ook bellen, telefoonnummer 010-4330493.
Tot de volgende keer,

Gerlof Donga

HCC Forth gg

TREINFORTH Het onderwerp van onze volgende bijeenkomst op 27 mei in de Lezingenzaal in Houten is 'TreinForth'. Het huidige Forth-programma voor treinbesturing zal worden besproken. Hopelijk kunnen we ook een eerste versie daarvan op de IBM-PC laten zien. Momenteel wordt druk gewerkt aan een versie voor de IBM-PC, de Apple, de Atari-1040 en MSX. De C64 versie wordt reeds door diverse mensen met succes gebruikt.
Overigens is de discussie nog steeds gaande; 'nemen we Forth-79 of liever Forth-83?' Beide systemen zijn prima bruikbaar. Wat er uiteindelijk gekozen wordt, is van ondergeschikt belang (als het maar Forth is). Voor alle

genoemde computertypen willen we een (PD) Forth-systeem op die bijeenkomst beschikbaar hebben, zodat geïnteresseerden een eerste kennismaking kunnen maken met Forth.

Ook treinbaan-demonstraties kunnen bewonderd worden, want toevallig is de modelbaangroep op dezelfde dag in de Traintec-zaal aanwezig.
Kortom: voor software en hardware moet u op 27 mei bij de HCC in Houten zijn. Nog steeds geldt dat Forth bij uitstek geschikt is voor interactieve realtime besturing.

Han de Jong

GEBRUIKERSGROEPEN

IBM® PC Gebruikersgroep

PCNL-DISK 5 Zojuist verschenen, PCNL-Disk aflevering 5. PCNL-Disk is het electronische magazine van de IBM-PC gg. PCNL-Disk bevat artikelen van voor en door PC-gebruikers, rubrieken voor (gebruikers)ervaringen (ook voor beginners), nieuwe ontwikkelingen op PC-gebied, besprekingen van software, etcetera. En PCNL-Disk bevat software!
De afleveringen van PCNL-Disk bestaan uit minimaal twee diskettes. PCNL-Disk verschijnt in een frequentie van minimaal vier afleveringen per jaar. Om het bestellen te vereenvoudigen hebben de PCNL-Disk diskettes ook een PCNL-nummer. De nummers zijn; PCNL-Disk 1, PCNL0701 en 0702 (zie het verenigingsnieuws van HCC Nieuwsbrief 100); PCNL-Disk 2, PCNL0739 en 0740 (zie HCC Nieuwsbrief 103); PCNL-Disk 3, PCNL0809, 0810 en 0811 (zie HCC Nieuwsbrief 108); PCNL-Disk 4, PCNL0861 en 0862 (zie HCC Nieuwsbrief 113); PCNL-Disk 5, PCNL0933, 0934 en 0935.

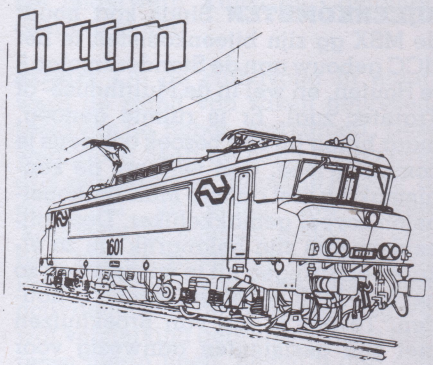
PRIJZEN PCNL-Disk is verkrijgbaar op zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes. De complete prijslijst is als volgt:
Losse afleveringen van PCNL-Disk 5 (drie diskettes) kosten *f* 22,50 op 5,25 of *f* 30,- op 3,5 inch formaat. Dit is de gewone prijs voor drie losse diskettes uit de PDS Software Bibliotheek, exclusief verzendkosten. Als bijdrage in de verzendkosten *f* 5,- in rekening brengen. (Wanneer u de aanschaf van PCNL-Disk combineert met de aanschaf van PCNL diskettes en/of de PDS Catalogus dan hoeft maar één keer verzendkosten betaald te worden.)
Een abonnement voor vier afleveringen PCNL-Disk (minimaal acht diskettes) kost *f* 60,- (5,25 inch) of *f* 80,- (3,5 inch) inclusief verzendkosten. Abonnees van PCNL-Disk besparen zichzelf de verzendkosten. Bovendien krijgen de PCNL-Disk abonnees alle nieuw uit te brengen delen van de PDS Catalogus kosteloos toegezonden.
De abonnementen die gelden voor vier afleveringen kunnen ieder moment ingaan. Dus ook met ingang van aflevering 1 bijvoorbeeld of met ingang van de eerstvolgende aflevering (aflevering 6). Via dit verenigingsnieuws wordt u op de hoogte gehouden van het uitkomen van nieuwe afleveringen.

BESTELINFORMATIE Zie voor het bestellen van PCNL-Disk 5 of het afsluiten van een abonnement de PCNL-bestelinformatie in PCNL-Memo elders in deze HCC Nieuwsbrief. De 10 procent korting voor IBM-PC gg leden geldt ook voor PCNL-Disk! De afleveringen van PCNL-Disk worden u automatisch toegezonden. De faktuur ontvangt u bij de eerste aflevering.

OPGELET Voor IBM-PC gg leden die het vorige maand niet gelezen hebben: het lidmaatschap van de IBM-PC gg geeft u recht op 10 procent korting op alle artikelen van de IBM-PC gg. Dus op de PCNL-diskettes, de PDS Catalogus, het PDS Supplement onderwijs, de ringbanden en slipcases, PCNL-Disk etcetera.
Let op! Deze korting geldt niet voor alle HCC-leden, alleen voor HCC-leden die lid zijn van de IBM-PC gg en dus voorkomen in het ledenbestand van de IBM-PC gebruikersgroep. Als u ook in aanmerking wilt komen voor de korting geef u dan op als lid van de IBM-PC gg. Voor HCC-leden kost het lidmaatschap van de IBM-PC gg slechts *f* 5,- per jaar. Dat hebt u er zo uit! Hoe u eenvoudig kunt controleren of u lid bent van de IBM-PC gg staat uitgebreid beschreven in het verenigingsnieuws en PCNL-Memo van de vorige aflevering van de HCC Nieuwsbrief (nummer 115).

PCNL-HULPLIJN De PCNL-Hulplijn, de speciale telefoonservice van de IBM-PC gg is nog steeds volop actief. Deze PCNL-Hulplijn wordt bemand door Henk van Walbeek en Henk Bennik. U kunt in principe bij ze terecht met algemene computervragen (bijvoorbeeld over het werken met DOS, het gebruik van harddisks, het werken met printers), maar ook met meer gerichte vragen over speciale programma's. Het motto van de PCNL-Hulplijn: 'Domme vragen bestaan niet'.
Telefoonnummers; iedere dinsdagavond van 20.00 tot 23.00 uur op telefoonnummer 04138-72613 (Henk van Walbeek) en elke donderdagavond van 20.00 tot 23.00 uur op telefoonnummer 04104-78334 (Henk Bennik). Als u buiten de opgegeven tijden telefoneert treft u alleen een antwoordapparaat.

Johan Hageman

CENTRALEKAART Het is gebleken dat het niet helemaal duidelijk is hoe de potentiometer op de centralekaart moet worden afgeregeld. Als u in het bezit bent van een oscilloscope dan moet het zo worden ingesteld dat de frequentie van de rijpulsen op de baan ongeveer 90 Herz is. Dan laat u een trein rijden met een lage snelheid, bijvoorbeeld snelheid 4. Nu draait u de potmeter voorzichtig een beetje linksom en daarna een beetje rechtsom. Kijk ondertussen naar de trein en let goed op bij welke stand hij het beste rijdt. Dit is de goede stand. Zonder oscilloscope zet u de potentiometer in het midden en laat daarna de trein rijden met snelheid 4. Dan doet u hetzelfde als hiervoor beschreven.
De stand van de potmeter hangt af van onder andere de voedingsspanning en de rij-eigenschappen van de trein. Ook heeft de potmeter de grootste invloed bij lage snelheden. Daar moet u het dus ook bij instellen. Knutsel er maar eens mee en laat ons weten hoe het is afgelopen.

BIJEENKOMSTEN Op de bijeenkomst van 27 mei wordt er eindelijk eens wat aandacht besteedt aan de huishoudelijke zaken zoals ons bestuur. Dit soort dingen willen we wel zo kort mogelijk houden zodat de trein hobby zoveel mogelijk door kan gaan. Een ander punt waar we het over willen hebben is ons 'beleidsplan'. Dit is eind vorig jaar gemaakt en was bedoeld voor 1989. We zijn er dus een beetje laat mee, maar wij doen het ook maar in onze vrije tijd. Heeft u belangstelling dan moet u beslist komen op 27 mei. Wilt u meer informatie over de te behandelen onderwerpen log dan eens in op onze Fido, 079-422334.

Wim Bolkensteyn

HCC MSX gg

BESTUUR Het bestuur van de MSX gebruikersgroep is wat veranderd. De heer Fons Thijssen uit Beers is erbij gekomen. Op dit moment kunnen we er nog iemand bij gebruiken, daar het bestuur nog maar uit 4 personen bestaat. Graag hadden we iemand uit het zuiden van het land. Zij die interesse hebben kunnen zich melden bij Fons Thijssen of op het secretariaat.

BIJEENKOMSTEN Sinds kort houdt de MSX gg zijn bijeenkomsten in het HCC gebouw aan de Standerdmolen 8 te Houten, en wel in de Multihouse- of Traintec zaal. Er is ruimte genoeg, maar breng bij een bezoek ook eens je computer mee, dan verloopt de kennismaking met andere MSX-enthousiasten zoveel gemakkelijker. Deze bijeenkomsten zijn belangrijk om zo elkaars ervaringen uit te wisselen en zo het hele MSX gebeuren levend te houden. Tevens is Job van Broekhuizen met zijn assistenten aanwezig voor het inbouwen van nieuwe drives in enkelzijdige computers.
Daarnaast zijn er diverse mensen die op uw vraag een antwoord kunnen geven. Neem vooral uw computer mee, want dat communiceert vaak gemakkelijker. Wanneer de volgende gebruikersdag is, kunt u vinden in de agenda van de HCC Nieuwsbrief.

SOFTWARE De MSXgg beschikt over een groot aantal diskettes met PD software. Momenteel hebben we zo'n 33 disks en dit aantal groeit nog steeds. Hiervan is een catalogus beschikbaar voor *f* 5,00 op ons secretariaat of op de gebruikersdag. U kunt ook bestellen door *f* 7,50 (*f* 5,00 + *f* 2,50 porto kosten) over te maken op bankrekening 32.70.18.062 van Rabobank te Heilo ten name van J.M. Zwart, inzake MSX gg met vermelding Catalogus PD software. Wilt u nog speciale dingen weten dan kunt u altijd kontakt opnemen met het secretariaat. Bij afwezigheid wordt u via een antwoordapparaat een ander telefoonnummer gegeven.

WINKEL Er is weer veel nieuw MSX software in de winkel; diverse belastingprogramma's (Basicode, Elsevier, Kluwer), gebruiksprogramma's (Multi-menu, gereedschapskist, truuks en tips 1.02, MSXnews, Shanganaru (tekenprogramma), Star Seeker (sterrenkundig prog.), Super Font, Super Impose & Video, etcetera. Spellen zijn er natuurlijk ook; Rastan saga, Samurai, Ikari warriors, IFR Fly (Ned), Hygemaru, Milnas, Outrun, Operation Wolf, Discovery, Soundmachine, Mad rider, Greatest driver, Arkanoid 2. Ook op educatief gebied is er veel software, teveel om op te noemen. Enkele titels: Topo werelddelen afzonderlijk, Pouvez Vous en Lern demo. Als u meer over de software wilt weten kunt u altijd kontakt op nemen met ons secretariaat.
kontakten:
Rob Aerts, Broekerwaard 102, 1824 EV, Alkmaar, telefoon 072-612571, voorzitter.
Joop Zwart, Kleine olven 3, 1852 CW, Heilo, telefoon 072-338228, secretaris.
Niek Snoek, Noormannenstraat 12, 3962 AT, Wijk bij Duurstede, telefoon 03435-72862, penningmeester.
Fons Thijssen, Ganzenbroek 21, 5437 BL, Beers, telefoon 08850-15589.
Fido: 072-610772 en Vieuwdata: 072-338228.

Fons Thijssen

HCC Olivetti gg

WERKGROEP M20 Deze werkgroep geeft voor de M20 bezitters een eigen Nieuwsbrief uit, waarvan onlangs het tweede nummer is verschenen. Dit nummer kunt u aanvragen bij Jan van Bruggen, Dovenetelstraat 38, 1441 PT Purmerend.

OLIVETTI ZUID Olivetti-gebruikers in Sittard en Hoensbroek en omstreken organiseren in samenwerking met de HCC afdeling Sittard bijeenkomsten voor gebruikers in Limburg. Op elke derde woensdag van de maand, juli en augustus uitgezonderd, komen zij bijeen met andere PC gebruikers van de afdeling. Olivetti supplies zoals die voorkomen op de HCC-bestelservicelijst zijn op die avonden verkrijgbaar. Ook worden er verschillende demo's getoond die tevens voor andere PC gebruikers interessant zijn. De avonden vinden plaats in het buurtcentrum Limbrichterveld, Eisenhouwerstraat 724, te Sittard.
Mensen die via een PC Privé-project in het bezit zijn gekomen van een Olivetti computer en in de regio Limburg wonen, worden verzocht zich kenbaar te maken bij Raymond v. d. Broeke, die op dinsdag en donderdag 's avonds onder telefoonnummer 045-226149 tussen 20.00 en 22.00 uur bereikbaar is. Er zullen dan voor Olivetti-gebruikers specifieke bijeenkomsten georganiseerd worden. Raymond en de andere medewerkers aan deze aktiviteiten hopen u gauw eens te ontmoeten.

NIEUW In Heerlen is nu de Olivetti Fido Node 10 aktief. (telefoon 045-215877). Ook in Breda zal een Node aktief worden. Nadere informatie hierover volgt.

BREDA Olivetti-gebruikers in West-Brabant organiseren in samenwerking met de HCC afdeling Breda bijeenkomsten voor gebruikers in die regio. Iedere tweede donderdag van de maand, juli en augustus uitgezonderd, komen zij bijeen met andere PC gebruikers. Ook hier zijn Olivetti supplies aanwezig. Op de bijeenkomst van 11 mei wordt gesproken over het installeren en het gebruiken van de muis.

Theo van Lottum

pascal gebruikersgroep

GEBRUIKERSDAG Zoals u in de vorige Nieuwsbrief al heeft kunnen lezen was de gebruikersdag op 18 februari geanimeerd en goed bezocht. Hopelijk is dat voor velen van u een goede reden om op 20 mei weer naar Houten te komen. De 'praktika' zijn goed bevallen. Daarin werd met behulp van een aanwezige computer een lastig pascal probleem aanschouwelijk behandeld. We gaan dan ook op die weg door, ditmaal met drie onderwerpen: pointers (onder leiding van Peter Schrauwen), overdracht van parameters (Paul Uljé) en de EXEC-procedure in Turbo Pascal (Joost van Santen). Voor meer bijzonderheden over deze onderwerpen zie verderop. U vindt ook de gewone activiteiten als vraagbaak, flop van de dag en Blaise. Maar het leukste van zo'n gebruikersdag zijn toch wel de ontmoetingen die je er hebt met andere Pascal-enthousiasten. Tot ziens allemaal in Houten.

Het programma ziet er als volgt uit;
Plaats: HCC Kantoor, Standerdmolen 8 Houten(U).
Grote zaal:
10.00 - 16.00 uur diverse activiteiten zoals vraagbaak, Blaise, demonstratie en inlichtingen Pasnet, verkoop flop van de dag.
Lezingenzaal:
10.30 - 12.00 uur prakticum pointers onder leiding van Peter Schrauwen
12.00 - 13.30 uur prakticum parameteroverdracht door Paul Uljé
13.30 - 15.00 uur prakticum EXEC-procedure door Joost van Santen.

PASNET Het is wat stil rond Pasnet, misschien dat het mooie weer van de laatste weken de abonnees op andere ideeën gebracht heeft. Mocht er onverhoopt weer een regenachtig weekend komen, weet dan dat het aantal berichten behoorlijk is gegroeid en dat het vraag en antwoord spel goed op gang begint te komen. Mocht u problemen hebben, misschien met een oude versie van de programmatuur, belt u dan vooral (02159-33408) dan lossen we die op. De nieuwste versie (2.04) is misschien niet helemaal vrij van foutjes maar geeft geen echte problemen meer. Ook de bibliotheek van programma's in Pascat begint te groeien, nog een reden om uw commflop weer eens in te sturen.

GEBRUIKERSGROEPEN

VACATURES BESTUUR Joost van Santen heeft te kennen gegeven dat hij geen kans meer ziet het werk voor de gg met zijn andere activiteiten en hobbies te combineren zodat er een vacature ontstaat in het bestuur. Allereerst wil ik Joost bedanken voor alles wat hij gedaan heeft om met de overige bestuursleden een wat ingeslapen gebruikersgroep tot nieuw en bruisend leven te wekken. Pascat is zijn creatie en ook de flop van de dag is steeds door hem uitgebracht. Aangezien we toch al het idee hadden dat het geen kwaad zou kunnen het bestuur met een extra lid uit te breiden zoeken we dus **twee enthousiaste Pascallers (M/V)**. We bieden veel en interessant werk in een dynamische omgeving. De honorering is geheel in overeenstemming met het belang van de functie en het karakter de van de gg (uitsluitend de voldoening). Eén van de twee zou de activiteiten van Joost (Pascat) moeten overnemen de andere zou Piet Hermkens moeten helpen met het secretariaat zodat hij wat meer tijd overhoudt voor Fido. Als u interesse heeft neemt u dan contact op met Piet Hermkens (033-614593) of met mij (02159-33408). U kunt ons natuurlijk ook op de gebruikersdag aanschieten.

Peter Schrauwen

SHARP MZ-GG Gebruikersgroep

LEDENBRIEF Diverse leden hebben inmiddels ontdekt dat de ledenbrief niet door iedereen is ontvangen. Druk en verzending werden echter als altijd door de drukker verzorgd. Het ergste is dat ook bij het bestuur niet bekend is wie de ledenbrief wel of niet heeft ontvangen.
In de ledenbrief had u onder andere een agenda en een aanpassing van de UNI-Basic aangetroffen. Met name die aanpassing is van belang voor de nieuwste standaardcassette's: 700-16, 800-15 en 800-16. Om de ledenbrief toch in uw bezit te krijgen, vraag ik u een brief(kaart)je te zenden, of een berichtje in Fido te plaatsen.

ARGONAUT Door eerder genoemde problemen is de eerste uitgave van de Argonaut dit jaar vertraagd. Normaal had u via de ledenbrief een acceptgirokaart ontvangen. Om verdere vertraging tegen te gaan, is een overschrijving van het abonnementsgeld de snelste oplossing. Dit bedraagt ongewijzigd ƒ 15,00. Vergeet niet uw HCC-lidnummer en 'Argonaut 89' te vermelden.

NOORD-HOLLAND Als laatste in het rijtje van slecht nieuws komt de opheffing van de regio Noord-Holland. Het alternatief zal waarschijnlijk Amsterdam zijn.
De bijeenkomst van de regio Rotterdam op 7 mei is verschoven naar 30 april. Plaats en tijd blijven ongewijzigd.

Jan Jonkman

HCC Tulip gg

BIJEENKOMSTEN Zoals vermeld in de HCC Agenda houdt de Tulip gg op 1 juli weer een open dag voor zijn leden, en wel in Houten vanaf 10.30 uur. In het programma voor die dag vindt u onder andere het installeren van een modem en het inloggen op een bulletinboard. Public Domain diskettes van de Tulip gg zullen voortaan alleen op de bijeenkomsten verkrijgbaar zijn om de aflevering zo eenvoudig mogelijk te houden.

TEVREDEN Het bestuur streeft ernaar, hun aantal leden te verhogen door te helpen bij het zoeken van oplossingen die het genoegen bij het gebruik van een Tulip in de weg staan. Als u de secretaris belt (030-290124) of schrijft (Postbus 6, 3734 ZG DEN DOLDER) worden uw vragen òf rechtstreeks beantwoord òf doorgegeven aan een meer deskundige.

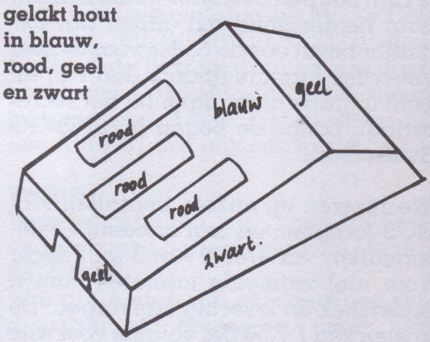
BULLETINBOARD SERVICE Sinds kort heeft de gg op experimentele basis een bulletinboard, verzorgd door Nol Kloosterman. U kunt daarop inloggen tussen 22 en 24 uur op 010-4745060 (8 bits, 1 stop bit, no parity, 300 tot 2400 baud) voor informatie over de Tulip gebruikersgroep, technische tips, etcetera. Oplossingen voor problemen worden daarin geplaatst, met vermelding van de auteur.

LOKALE TULIP-CLUBS Op 4 maart besprak het bestuur met een een kleine twintig ervaren Tulip-gebruikers en contactpersonen van lokale Tulip-gebruikersclubs, ontstaan als gevolg van PC privé-projecten, hoe hulp zou kunnen worden geboden door problemen, ervaringen en oplossingen te verzamelen en centraal beschikbaar te stellen. Dat laatste kan nu ook via het bulletinboard. Natuurlijk kan ieder lid daar terecht, maar daarnaast is er nog een tweede kanaal, waarlangs oplossingen voor problemen kunnen worden verspreid. Sommige lokale Tulip-clubs geven zelf een tijdschrift uit. Door van elke aflevering een exemplaar aan de secretaris te sturen kunnen ze meewerken aan het doorgeven van hun problemen en hun oplossingen; problemen en oplossingen die meer bekendheid verdienen, kunnen dan via het bulletinboard bekend worden gemaakt, of via de HCC Nieuwsbrief.
Het ligt in de bedoeling na de zomer een tweede bijeenkomst van de contactpersonen van lokale Tulip-clubs te houden samen met ervaren actieve leden van de gg, die bereid zijn om hun kennis en ervaring met anderen te delen.
Voor samenwerking met de lokale Tulip-clubs is nodig, dat zij zich bekend maken bij de secretaris van de Tulip gebruikersgroep. Met een achttal contactpersonen hebben wij al kennis gemaakt, maar er zijn er natuurlijk veel meer. Vandaar dit vriendelijke verzoek aan de overige lokale Tulip-clubs, om zich bekend te maken bij de secretaris: een briefkaartje met naam, adres, telefoon nummer, omschrijving van het PC privé-project en type Tulip computer is voldoende!

J. van Noordwijk

VOORBEELD MUIZEJAS:

Rietveld-muis gelakt hout in blauw, rood, geel en zwart

PUBLISH WARE

De Godfather van de DOS gg - Erik de Ruijter - wil helaas stoppen met zijn aandeel in de bijdrage aan Publish Ware en het verenigingsnieuws, zoals u wellicht daar al hebt gelezen. Ik hoop dat Erik nu niet helemaal uit het zicht van de HCC Nieuwsbrief verdwijnt. Maar deze keer dus de (op één na) laatste inzending van hem. En o ja, schrijft ú nu eens iets voor PDSIGNAAL? Mijn voorraad raakt uitgeput.

Redactie: Marc van Munnen

BESTELPROCEDURE DOS gg De hier genoemde en de honderden andere schijven uit de ProgrammaTheek kunt u als volgt bestellen: door een simpel briefje naar Software Service, postbus 8086, 1180 LB Amstelveen, met daarop

- uw naam etc.
- uw lidnummer van de DOS gg
- volumenummer(s)
- formaat: 'PC 5.25 inch' of 'PC 3.5 inch', dan wel een formaatcode uit onze codetabel.

U ontvangt vervolgens de bestelling plus een acceptgiro.
U kunt ook een bestelformulier zenden naar eerder genoemd adres. Dat formulier bevat ook de codes voor de zeer vele disk formats anders dan PC, en kunt u gratis aanvragen bij het secretariaat: Langs de Bogen 16, 8255 GG Swifterbant.

We leveren op enkele tientallen MS-DOS-formaten en zo'n honderd CP/M-formaten, variërend van 3 tot 8 inch. Voor niet vermelde formaten kunt u onderzoek en levering aanvragen. De kosten zijn ƒ 7,50 per volume voor alle 5,25 en 8 inch formaten en ƒ 10,- per volume voor het 3,5 inch formaat. Voor 3 inch formaat geldt een prijs van ƒ 15,-. Alleen bepaalde CP/M formaten kosten meer (ƒ 2,50 respectievelijk ƒ 5,- per extra benodigde diskette). Verder betaal je voor elke bestelling ƒ 5,- verzend- en administratiekosten. In SoftwareBus 89/2 wederom zo'n 40 nieuwe MS-DOS ProgrammaTheek schijven. Een eerste greep:

3966 ASTROL94 Astrologie Volgens een kenner een heel aardig (Engels) astrologisch programma, zij het voor een bepaalde berekeningswijze. Inclusief grafische weergave op een CGA- of Herculesscherm en zelfs plotmogelijkheden, al kan men ook hier niet alles zonder shareware-registratie.

3615 I Ching, Tarot, Adventure I Ching en Tarot vormen (beperkte) simulaties van twee bekende Oosterse waarzegmethoden. Men kan de computer de I Chingstokjes laten werpen (randomizer) en de uitkomst tekenen; interpretatie van de uitkomst vereist raadpleging van boeken. Voor de Tarotkaarten geeft de PC een korte betekenis, maar daar houdt het dan ook wel mee op. Hiernaast bevat dit volume de 'New York' tekst-adventure, met zowel gewelddadige als vredelievende scenario's.

3628 BibleQ - quiz Een quiz-spel met duizend 'triviale' vragen over alle delen van de Bijbel. Voor maximaal drie spelers. De enige score die wordt bijgehouden is het percentage juiste antwoorden.

3020/22 EBMENU, BIGLET, SCANPOEM in Turbo Pascal Wederom twee disks boordevol hulpmiddelen in Turbo Pascal. Een kleine greep:
EBMENU: een zelf te programmeren menuroutine met point-and-shoot benadering; BIGLET: teken levensgrote letters op het scherm precies volgens het normale letterpatroon uit de ROM; SCANPOEM: past een (Engels) gedicht aan volgens een door de gebruiker gedefinieerd metrisch schema.

2107 ASMGEN / Worldmap. Een disassembler voor de echte snuffelaars, een grafische wereldkaart en een aantal huishoudelijke calculaties en spellen.

2170 PC-PAD, Freecalc. Twee spreadsheet-achtige pakketjes: PC-Pad is een BASIC-programma dat zowel teksten als berekeningen aankan. Men noemt het een 'wordsheet' (of: spreadprocessor?). Freecalc is een klassiek, maar beperkt, spreadsheetprogramma.

2205 Extended Batch Language 2.0, Browse BAT, een update, staat je toe uiterst krachtige batch-programmering te plegen. Er is veel meer mogelijk dan met standaard MS-DOS. Browse is afgeleid van een mainframe-utility en staat toe in bestanden te bladeren. Verder bevat dit volume een verzameling bestands- en directory-hulpjes.

2249 Educatieve en wiskundige software PC-Touch is een beperkte typetraining. Verder zijn de programma's vooral bedoeld om wiskunde en natuurkunde te leren (basisniveau middelbare school). Er staan daarnaast ook complexe mathematische routines op voor de Fortran- en Pascalprogrammeur.

2285 Whizzard Screen I/O Een verzameling routines, in Assembler en BASIC (en gecombineerd), vooral bedoeld voor snelle schermafhandeling.

2319 VFILER, Disk (test) & dir utilities Een bonte verzameling utilities voor bestands- en diskbeheer.

2327/28 Trivia Een berucht Amerikaans spel: quiz met zelf te bepalen antwoordbestanden, die maar liefst een hele diskette in beslag nemen. Verder nog wat kleinere spellen, zoals Reversi.

2356 FANSI Console Een complete vervanging voor het ANSI.SYS bestand van DOS, die o.a. je toetsenbord gemakkelijker maakt (buffer!) en snellere en mooiere beelden geeft.

2363 PC-Input & C Routines PC-Input is een bibliotheek voor BASIC-programmeurs om gemakkelijk schermen op te bouwen. Verder een bonte verzameling 'C' routines.

2447 Air Navigation, Star Finder Voor (would-be) piloten en sterrenkundigen: navigatie (in Noord-Amerika...) en een sterren-databankje.

2482 Encode/Decode Een systeem om binaire bestanden zoals spreadsheets te verzenden middels openbare electronic mail-diensten, zoals Memocom. Zeer vernuftig en in de USA veel gebruikt!

2530 CTRACK/COPY523 en Zoekpuzzel De tweede is een generator en oplossysteem voor een bijzonder soort kruiswoordpuzzels. De eerste bestaat uit utilities om massaal diskettes te kopiëren, ook op 3,5 inch. We gebruiken ze met plezier binnen de gg, dus het moet wel goed zijn...

Erik de Ruijter

IBM® PC

Gebruikersgroep

PCNL diskettes
De hier genoemde diskettes zijn afkomstig uit de PDS-SoftwareBibliotheek van de IBM-PC gg. Al deze PCNL-diskettes zijn er in zowel 5,25 als 3,5 inch formaat. De diskettes kosten ƒ 7,50 (5,25 inch) of ƒ 10,- (3,5 inch) per stuk. Voor bestelnummers e.d. zie PCNL-MEMO elders in deze HCC Nieuwsbrief.
(N.B. Als u uw bestellingen van deze Publish Ware Pagina combineert met een eventuele bestelling uit PCNL-MEMO dan hoeft u maar 1 keer verzendkosten te betalen!) Bij vrijwel elk programma is de (Engelstalige) documentatie op de diskette aanwezig.

PCNL0178 - BRICKS, FORTUNE, KONG Leuke grafische spelletjes. De namen spreken voor zich. In principe draaien deze programma's alleen op een Color Graphics Adapter of daarmee compatible grafische kaart. De meeste spelletjes zijn echter ook getest met CGA-emulators (bijvoorbeeld HGCIBM op PCNL0645).

PCNL0512 - HPLASERJET UTILITIES Op deze diskette o.a. HPLASERJET en HPLASERJET PLUS laserprinterbesturingsprogramma voor het aansturen van formaten (bijvoorbeeld 66 regels/pagina), lettertypes, bold, landscape etc. en het downloaden van de door HP geleverde fonts (geen fonts aanwezig!). Onmisbaar voor gebruikers van dit type laserprinters.

PCNL0657, 0658 en 0659 - QMODEM v3.1a Compleet communicatie- en terminal-emulatieprogramma met een uitgebreide verzameling error checking protocols (o.a. X-, I- en Y-modem, KERMIT) en een volledige (Engelstalige) handleiding op 3 diskettes. QMODEM is met behulp van het installatieprogramma volledig naar eigen wens aan te passen; kleur en plaats van de windows, adressen van de 8 (!) com:-poorten, betekenis van de functie-toetsen etc. QMODEM geeft volledige EGA-ondersteuning (>25 regels).

PCNL0685 - LOTUS 1.2.3 & SYMPHONY TOOLS Deze diskette bevat een heterogene verzameling van worksheets, te gebruiken in LOTUS 1.2.3 of SYMPHONY. De worksheets zijn zeer illustratief voor het werken met LOTUS en/of SYMPHONY, omdat ook een file met uitleg van de werking meegeleverd is. Aanwezige worksheets: 2X2DISK (lineaire statistiek); BIORYHTM; FLCHRT (maakt flowcharts); FOR-_NEXT (gebruik van for-next loops); HANGROBO (HANGMAN-spelletje in LOTUS); MENU (template voor het maken van menu's); etc.

PCNL0686 - 1.2.3 HELP FILES & MACRO LIBRARY MANAGER Voor LOTUS 1.2.3 en SYMPHONY bezitters. Op deze diskette tips en trucs, vragen en antwoorden, tutorials over het gebruik van verschillende commando's, een overzicht van boeken over LOTUS 1.2.3 en SYMPHONY en een bibliotheek van macro's. De tips en trucs zijn goed gedocumenteerd. Bij de vragen en antwoorden zijn de gegeven oplossingen van veel voorkomende problemen direct in eigen worksheets te gebruiken. De macro's op deze diskette kunnen zeer verhelderend zijn voor zowel beginnende als gevorderde gebruikers.

PCNL0687 - 1.2.3 FINANCIAL APPLICATIONS en 1.2.3SHELL v11.1d Op deze diskette staan financiële programma's voor het gebruik in LOTUS 1.2.3 en SYMPHONY. Er zijn verscheidene worksheets aanwezig, onder andere: afbetaling van leningen, 'what-if' planning voor investeringen en een testmenu systeem. Alle worksheets zijn gedocumenteerd. Een aantal worksheets zijn niet bruikbaar voor de Nederlandse situatie, maar kunnen wel dienen als voorbeelden van programmeren in LOTUS 1.2.3.
1.2.3SHELL is een utility worksheet voor het gebruik in LOTUS 1.2.3 v1A, bestaande uit een centraal controlesysteem en meerdere hulpsheets (set van voorgedefinieerde macro's, ASCII karakterset, agenda, voorbeeldgrafieken e.d.). Doel van het programma is beter en effectiever te werken met 1.2.3. 1.2.3SHELL is goed gedocumenteerd.

PCNL0902 - DATAPLOT v1.00A Programma waarmee tweedimensionale grafieken gemaakt kunnen worden voor de presentatie van wetenschappelijke, technische en zakelijke gegevens. De grafieken zijn door de gebruiker volledig zelf te definiëren; titel, labels, x- en y-as (eenheden, lineair, logaritmisch), grafiektype (lijn, scatter etc.), lijnstijl (getrokken, gestippeld, etc.). DATAPLOT draait op CGA, Hercules, EGA en VGA en ondersteunt HPGL-plotters en een muis. Invoer van gegevens kan ook geschieden via ASCII-files.

PCNL0903 - KOFFIE EN LUCIFER KOFFIE is een echt Nederlandstalig shareware avonturenprogramma, geschreven door J. A. M. Kleyn. Op deze diskette zijn twee versies aanwezig. Versie 1.1 kent alleen eenvoudige lijntekeningen en draait op CGA, Hercules en EGA. Versie 2.2 is volledig in kleur en draait alleen op EGA en VGA. Van beide versies is de TURBO-PASCAL broncode aanwezig. LUCIFER is een (Engelstalig) zgn. dragon-and-dungeon tekstadventure, dat gemaakt is op snelheid van de speler.

PCNL0904 - PC-ART v4.0 Eenvoudig tekenprogramma dat vanaf het toetsenbord of indien aanwezig met muis of joystick bestuurd kan worden. De tekeningen worden gemaakt met 'krijt', 'penseel', 'spuitbus', lijnen, rechthoeken, cirkels en tekst. Met het programma kunnen alle kleuren gebruikt worden. PC-ART werkt in principe alleen met een Color Graphics Adapter. De plaatjes kunnen geprint worden met de volgende typen matrixprinters; EPSON (of compatible), IBM Graphics of Proprinter en NEC Pinwriter. De kleuren worden weergegeven als grijstinten. Deze versie heeft 5 fonts en nieuwe boxfuncties.

PCNL0917 - NEWKEY v5.0 Zogenaamde keyboard enhancer voor het optimaal benutten van de mogelijkheden van het toetsenbord. NEWKEY is memory resident. Met NEWKEY kan een reeks van toetsaanslagen vastgelegd worden onder een toets (macro's), inclusief 'blanks', pop-up menu's, toetsen-kliksimulatie, aan/uit schakelaar, screen save (ook voor EGA!), etc. Deze versie kent ook 'cut and paste'. Op de diskette is een demo aanwezig die geheel gemaakt is met NEWKEY macro's.

PDS-Catalogus Een uitgebreide beschrijving van de genoemde diskettes kunt u vinden in de PDS-Catalogus. Deze diskettebeschrijvingen staan op diskette en kunnen met het bijgeleverde speciale zoekprogramma PCNL-VIEW bekeken worden. Helemaal compleet, inclusief handleiding, alle 9 tot nu toe uitgebrachte delen (op 9 diskettes van 5,25 inch of 5 diskettes van 3,5 inch), indexen en ringband/slipcase, kost de nieuwe PDS-Catalogus ƒ 50,-. Zonder ringband/slipcase kost de complete PDS-Catalogus ƒ 40,-.
De beschrijvingen van de diskettes boven PCNL0900 zullen verschijnen in deel 10 van de PDS Catalogus (verschijnt tweede helft van 1989). Voor bestelinformatie zie PCNL-MEMO elders in deze HCC Nieuwsbrief.

10% korting *Let op! Leden van de IBM-PC gg krijgen 10% korting op alle artikelen van de IBM-PC gg, ook op de hier genoemde diskettes en de PDS Catalogus! Kijk voor deze kortingsregeling in PCNL-MEMO elders in deze HCC Nieuwsbrief.*

Johan Hageman

PD SIGNAAL

LEVEN MET LIST

Waarschijnlijk wordt geen van alle public domain utilities zo vaak in de gereedschapskist van de modale PC-gebruiker aangetroffen als LIST. Goede wijn behoeft geen krans. Mogelijk dat ik daarom nooit veel meer over het programma in de pers heb mogen lezen dan de geijkte omschrijving 'Type-vervanger'. Dat LIST wel even wat meer voorstelt wil ik hier graag benadrukken. Een aanrader.

Marc van Munnen

ROBUUST Toen ik voor het eerst met de IBM PC kennismaakte - ik was een Osborne I CP/M computer gewend - probeerde ik de meest onschuldige opdracht die ik kende: TYPE. Ik typte voor de grap in: TYPE LIST.COM. En tot mijn stomme verbazing zat de PC daarop muurvast, na nog wat fraai gekleurde vlammen bij wijze van laatste adem over het scherm te hebben uitgeblazen. Wist ik veel. Had ik TYPE LIST.DOC opgegeven, dan had ik meer kans gehad er achter te komen dat LIST hier de aangewezen methode is om een .COM file (en .EXE en .DOC en .TXT en... .*) op het scherm te bekijken.
LIST trekt zich niets aan van schermaansturingscodes, zoals TYPE wel doet. Dat was de oorzaak voor het bevriezen van de PC toen, denk ik. LIST trekt zich ook niets aan van de aard van de file, die mag alle ASCII-codes van de wereld bevatten. Op verzoek kan LIST de file hexadecimaal tonen of de 'high bits' van de tekens afslopen. WordStar-teksten zijn geen probleem en brede teksten al helemaal niet. Met LIST kun je van boven tot onder en weer terug en van links naar rechts en andersom door een bestand bladeren. En je kunt met 'wild cards' in de filenaam (bijvoorbeeld LIST *.*) hele reeksen bestanden op het scherm laten zetten.

ZOEKEN Bij het bekijken van files kun je LIST voor- en achteruit laten zoeken naar tekst; met functietoetsen herhaal je het zoeken en dat kan door alle bestanden heen. Handig als je even wilt kijken in al je batch-bestanden om snel te weten waar dit of dat wordt gebruikt. Het zoeken kan zelfs zo worden uitgevoerd dat er geen verschil tussen kleine letters en hoofdletters wordt gemaakt. De regel waar de gevraagde passage in voorkomt wordt fel verlicht.
Als een bestand breder is dan het scherm kun je zoals gezegd het scherm horizontaal heen en weer schuiven, maar je kunt met het commando W(rap) de tekst ook binnen de schermranden omslaan, waarmee een overzichtelijke blik over tekstbestanden is te krijgen.

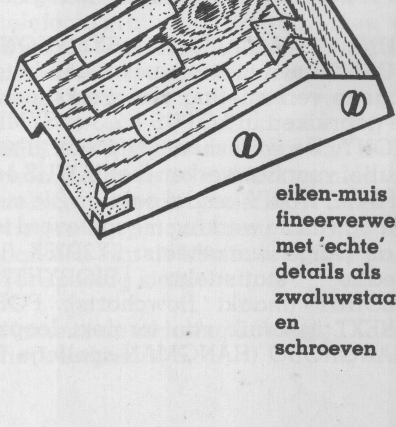
CONVERSIE LIST heeft vier standen waarmee je bepaalt hoe tekst op het scherm komt. Met het commando '7' worden alle 'high-bits' uit de tekst gezeefd, zodat de extended ASCII-codes er als hun conventionele tegenpolen uitzien. Alle tekens onder de ASCII 27 zie je dan als een fel oplichtend omgekeerd vraagteken (in versie 6.02a). Met het commando '8' krijg je weer de volle mep. Het commando '*' werkt zoals '7', maar vervangt de 'zachte' CRLF's van WordStar-teksten (de codes 8A en 8D) bovendien door echte harde, terwijl printbesturingscodes worden vervangen door spaties. En tenslotte zal het 'J'unk-filter alleenstaande CR's aanvullen met een LF, waardoor overlappende regels weer leesbaar worden, terwijl eventuele backspaces geïnterpreteerd worden.
Even spelen met deze commando's in combinatie met 'W'rap en zelfs WordPerfect teksten worden leesbaar. LIST gebruik ik op deze manier om bij de visuele eindcontrole van zetklaar gemaakte kopij na te gaan of er echt geen smerig extended ASCII-teken of besturingscode in is achtergebleven. Kan niet missen.
En dan komt het. Wat je zo hebt verkregen kun je eenvoudig wegschrijven naar een nieuw bestand of printen. Daartoe kun je een bovenste en onderste regel markeren en het ontstane blok kun je dan gebruiken. Of je beperkt je tot het zichtbare scherm. Bij printen kun je beginnen met^P, scrollen tot het genoeg is, en met weer^P stoppen. Het resultaat is een nette afdruk of, wat mij interesseert, een voorbewerkte, redelijk schone tekst.

KLONEN Zoals met elk behoorlijk programma kun je met LIST diens schermkleuren veranderen. Staan ze naar je zin (op een monochroom scherm valt dat niet mee), dan kun je ze klonen in een nieuwe versie van LIST. Dat betekent dat LIST zichzelf aanpast, wat voor een virus-checkprogramma aanleiding kan zijn een virus in het programma te melden. Even een weet. Een stuk of tien andere instellingen van LIST zijn kloonbaar, waarmee je dus je privé-voorkeur kunt vastleggen.

EXTRA'S LIST past zich aan op EGA-schermen en kan daarop tot 43 regels per scherm laten zien. Je kunt het bovenscherm bevriezen. Bij het verlaten van LIST wordt het onderliggende scherm hersteld, afhankelijk van de wijze van verlaten - er zijn daarin wel vier smaken. Binnen LIST kun je ook andere (reeksen) bestanden opvragen, maximaal onthoudt LIST er twintig. Met 'Q'uit of Ctrl-PageUp of -Down flits je van tekst naar tekst. Bij het zoeken naar tekst wordt CED of PCED (voor wie dat wat zegt) ondersteund. Tussendoor kun je ook nog even naar DOS...
Kortom, LIST maakt een gedegen indruk. Dat kan ook niet anders, want het is een creatie van Vernon D. Buerg, die een reputatie te verliezen heeft. De documentatie is uitgebreid (in het Engels) en er is een helpscherm onder F1, dat in de loop van de jaren het aantal functies van LIST niet heeft kunnen bijhouden. Maar daarvoor is LIST LIST.DOC.

LIST is te krijgen bij de DOS gg op volume **3580** en bij de IBM PC-gg op **PCNL0706**

VOORBEELD MUIZEJAS:

eiken-muis fineerverwerking met 'echte' details als zwaluwstaart en schroeven

Via de HCC Bestelservice kunt u centraal een aantal boeken en door de HCC uitgebrachte tijdschriften, mappen, boekjes en artikelen bestellen. Op de bestelkaart – die u elders in het blad aantreft – vermeldt u naast uw lidmaatschapsnummer de gewenste artikelnummers. De artikelen ontvangt u in het algemeen binnen twee weken. Aan het begin van de maand na bestelling ontvangt u een factuur en een acceptgirokaart. De prijzen zijn inclusief porto- en administratiekosten. Aan niet-leden wordt ƒ 7,50 per bestelling voor extra administratiekosten in rekening gebracht.

HCC BESTELSERVICE

Artikelen HCC DOS gg

5409000	Softwarebus abonnement*	ƒ 22,50
5409300	Softwarebus jaargang 1983*	ƒ 15,00
5409320	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 1	ƒ 20,00
5409321	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 1 + ringband	ƒ 27,50
5409375	Introductie in CP/M	ƒ 15,00
5409382	JRT Pascal Users Guide*	ƒ 12,50
5409385	ZCPR2 System Users Guide + ringband*	ƒ 40,00
5409400	Softwarebus jaargang 1984*	ƒ 15,00
5409420	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 2	ƒ 20,00
5409421	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 2 + ringband	ƒ 27,50
5409425	CP/M A5 GG Ringband	ƒ 15,00
5409450	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 1 + 2	ƒ 30,00
5409455	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 1 + 2 + 2 ringbanden	ƒ 45,00
5409490	Handleiding Pegel Boekhoudsysteem	ƒ 12,50
5409500	Softwarebus jaargang 1985*	ƒ 15,00
5409510	Handleiding GIAP/M Administratiesysteem	ƒ 12,50
5409525	Telecommunicatie met Kermit (users and protocol manual)	ƒ 20,00
5409600	Softwarebus jaargang 1986*	ƒ 15,00
5409700	Softwarebus jaargang 1987*	ƒ 15,00
5409720	Het beste uit Softwarebus 83-87 CP/M	ƒ 15,00
5409800	Softwarebus jaargang 1988	ƒ 15,00
5427001	MS-DOS Instruktiepakket (2 diskettes 5,25") + handleiding	ƒ 25,00
5427100	MS-DOS GG A5 Ringband (nieuw model: extra dik!)	ƒ 15,00
5427200	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 1 + 2	ƒ 30,00
5427220	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 1 + 2 + ringband	ƒ 40,00
5427300	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 3 + 4	ƒ 30,00
5427320	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 3 + 4 + ringband	ƒ 40,00
5427490	Handleiding Pegel Boekhoudsysteem MS-DOS-versie	ƒ 15,00
5427710	Handleiding FIBO Boekhoudsysteem	ƒ 12,50
5427725	Het beste uit Softwarebus 83-87 MS-DOS	ƒ 15,00

Artikelen HCC Genealogie gg

5436010	Programmapakket Geneal 2 (voor de PC; 5,25"; 360 KB)	ƒ 15,00
5436020	Genealogieprogramma Zorn (Dbase III + Applicatie; 5.25"; 360 KB)	ƒ 15,00
5436030	Programma 'Familiegeschiedenis' (Brown/Hijdra) (voor de PC; 5.25"; 360 KB)	ƒ 15,00

Diverse HCC artikelen

6301002	HCC A5 Ringband	ƒ 15,00
6301011	HCC Sweatshirt rood (opdruk wit) M	ƒ 35,00
6301012	HCC Sweatshirt rood (opdruk wit) L	ƒ 35,00
6301013	HCC Sweatshirt rood (opdruk wit) XL	ƒ 35,00
6302047	Library Pascal-GG # 1	ƒ 8,00
6302067	Aanvulling op de 4e druk van 'De Computergestuurde Modelbaan'	ƒ 10,00
6302068	De Computergestuurde modelbaan (5e druk)	ƒ 27,50

Boeken Academic Service

6302109	PC-Write, PC-File +, PC-Calc, Procomm, PC-Outline (J. Schildermans)	ƒ 68,00
6302110	Logisch Logo (A. Sikma)	ƒ 35,00
6302111	Microsoft Basic (A. van Veen)	ƒ 29,90
6302112	Programmeertaal C (L. Ammeraal)	ƒ 25,00
6302113	Basiscursus Multiplan (Krekels)	ƒ 29,50
6302114	MS DOS (R. Ashley)	ƒ 45,00
6302120	Cursus Z-80 (R. Hutty)	ƒ 36,00
6302121	40 Grafische Programma's voor de IBM (A. Sutter)	ƒ 29,90
6302122	Prolog, een inleiding (W. D. Burnham)	ƒ 35,00
6302123	Sorteerroutines (McLuckie)	ƒ 35,00
6302124	Schaken voor computers (P. van Diepen)	ƒ 45,00
6302130	Turbo C (L. Ammeraal)	ƒ 45,00
6302131	PC Tools en PC Tools de luxe (P. Kahrel)	ƒ 29,50
6302132	Handboek voor de C-Programmeur (M.I. Bolsky)	ƒ 32,50
6302133	Interactieve 3-D computer Graphics (L. Ammeraal)	ƒ 45,00
6302134	MS DOS: Het maken van Batchprogramma's	ƒ 35,00
6302135	De Norton utilities (H. Endendijk)	ƒ 29,50
6302136	Leren met LCN logo (Haars/Klappe)	ƒ 48,00

HCC/Standard Data Reeks

6302017	CP/M handleiding	ƒ 15,50
6302018	Wordstar handleiding	ƒ 15,50
6302021	De IBM Personal Computer	ƒ 15,50
6302033	Handleiding dBase II	ƒ 15,50
6302034	Handleiding Logo	ƒ 15,50
6302045	Dbase II Eenvoudigweg	ƒ 25,50
6302042	De Computerkunde Strip	ƒ 9,—
6302060	Commandogids Wordstar	ƒ 10,50
6302062	Commandogids voor CP/M	ƒ 10,50
6302063	Commandogids voor Supercalc	ƒ 10,50
6302064	Commandogids voor dBase II	ƒ 10,50
6302065	Commandogids programmering dBase II	ƒ 10,50

Fido/Dutchie e.d.

6302050	Praten met FIDO	ƒ 8,00
6302051	FIDO Protocol Standard (Engelstalig)	ƒ 8,00
6310001	Dutchie (Nederlandstalig) + Point-abonnement (1 jaar) 5,25 inch diskettes (alleen voor HCC-leden)	ƒ 75,—
6310002	Dutchie (Nederlandstalig) + Point-abonnement (1 jaar) 3,5 inch diskette (alleen voor HCC-leden)	ƒ 75,—
6310112	Fido V.12	ƒ 420,—
6310120	Fido V.12 (alleen voor HCC-leden)	ƒ 378,—
6310150	Telstar communicatie-pakket voor de PC (5½ inch diskette)	ƒ 15,—

Vult u uw bestelling a.u.b. duidelijk in.
Let vooral ook op correcte vermelding van de *Artikelnummers* en bestelde *aantallen*!
Zonder deze gegevens kan uw bestelling niet correct uitgevoerd worden.

De volgende HCCNieuwsbrieven zijn te bestellen door gebruik te maken van de bestelkaart in dit nummer, onder vermelding van uw lidnummer. De prijzen zijn inclusief porto- en administratiekosten. Aan niet leden wordt ƒ 7,50 per bestelling voor extra administratie in rekening gebracht.

Bestelnummer	Nieuwsbriefnummer		Prijs
7130103	103	apr 88	ƒ 5,00
7130104	104	mei 88	ƒ 5,00
7130105	105	jun 88	ƒ 5,00
7130107	107	sep 88	ƒ 5,00
7130108	108	okt 88	ƒ 5,00
7130109	109	nov 88	ƒ 5,00
7130110	110	cat 88	ƒ 5,00
7130111	111	dec 88	ƒ 5,00
7130112	112	jan 89	ƒ 6,00
7130113	113	feb 89	ƒ 6,00
7130114	114	maa 89	ƒ 6,00
7130115	115	apr 89	ƒ 6,00

Roedelnieuws

HCC FIDO-NET

Jan Leijerweerd

Het aantal modemgebruikers neemt zeer snel toe. Terecht, want je komt in contact met vele computeraars die je vragen kunt stellen of die jij misschien kunt helpen. De eerste keer op een Fido in te loggen vereist echter wat voorkennis. Voor de nieuwelingen onder ons hier nog eens wat je moet weten voor je de eerste keer gaat.

INLOGGEN Het communicatieprogramma dat je gebruikt moet aangepast zijn aan jouw modem. Het eerste waar op gelet moet worden is dat beide op dezelfde baudrate ingesteld zijn. De rest moet uit de handleiding van het modem blijken, meestal is de basisinstelling echter OK.
Om met een HCC-node (bulletinboard) en de meeste andere BBS'en verbinding te kunnen krijgen is het nodig dat de data in het formaat 8 databits, No parity en 1 stopbit uitgewisseld worden (kortweg omschreven als 8,N,1). Meestal hoeft dat alleen in de software ingesteld te worden, soms echter ook door dipswitches op het modem.
Om in te gaan loggen moet je zorgen een aantal gegevens bij de hand te hebben.
Het eerste waar naar gevraagd wordt is je naam. Fido kan namen verwerken die uit drie woorden bestaan, de meeste andere systemen echter maar twee. Dit is op te lossen door in plaats van een spatie een teken te gebruiken, bijvoorbeeld een punt, -, of /. Een naam zou er dus zo uit kunnen zien: Gert.jan V/d.oever. Je mag alles met kleine letters intikken, Fido corrigeert dat wel.
Verder heeft Fido de woonplaats nodig, na de vraag: Where are you calling from? Die dus invullen, er mogen spaties in staan.
Een gegeven dat je iedere keer weer nodig hebt is een password. Dat mag uit letters, cijfers en de andere gewone tekens van het toetsenbord bestaan, echter geen spaties bevatten, bijvoorbeeld potje.vet of 23appels.
Zorg verder dat je het lidmaatschapsnummer van de HCC bij de hand hebt. Het enige juiste nummer vind je op de laatste adresband van de Nieuwsbrief, daarbij gaat het niet alleen om het nummer, ook de twee tekens die vóór het getal staan horen er bij.
Zorg dat je goed onthoudt hoe je jouw naam schrijft en wat je password is. Klopt er maar één teken niet, dan herkent Fido je niet.

BEGINNEN Dan nu de grote sprong. Bel de Fido. Heb je contact, tik dan een paar keer op de spatiebalk en na een poosje krijg je de melding dat je verbinding hebt met Dutchie en dat je om in Fido te komen de <Esc> of B toets in moet tikken. Doe dat, na korte tijd verschijnt het opstartplaatje van Fido met daaronder de vraag
Your First Name?:
Tik daarna je hele naam in, dus ook het tweede en eventueel derde woord. Fido stuurt je naam terug met daarachter ? [Y/n]. **Controleer dat iedere keer goed, een kleine storing op de lijn en er staat een foutje in.** Is de naam goed, geef dan return. De Y intikken hoeft niet, want overal waar Fido een keus geeft plaatst hij dat tussen vierkante haken [Y,n] en zet met een hoofdletter wat hij denkt dat je zult kiezen.
Vervolgens wordt naar plaats en password gevraagd (plaats alleen maar bij de eerste keer inloggen).
Op een aantal Fido's moet je dan een vragenlijst invullen, op andere komt de mededeling dat je te gast bent en dat als je HCC-lid bent en nog eens terug wilt komen, een vragenlijst in kunt vullen (A-commando vanuit het hoofdmenu). De vragenlijst spreekt voor zichzelf. Hier mogen wel spaties gebruikt worden. Eén of twee keer komt een vraag: (1) ja, (2) nee ->, hier moet de 1 of de 2 ingetikt worden, op andere toetsen reageert Fido niet.

Ben je eenmaal binnen, dan kun je overal keuze maken uit een aantal mogelijkheden door de eerste letter van die keuze in te tikken. Overal is hulp te krijgen door het ? in te tikken. Wil je gedetailleerde informatie over een bepaald commando, tik dan het commando in met direct daarachter het ?, dus G? geeft informatie over het G)oodbye commando.
Weet je ergens niet hoe je verder moet, geef dan een return, misschien twee, en je komt op één plaats waar je de weg weer weet of hulp kunt vragen.
De eerste keer dat je inlogt is het aantal beschikbare commando's klein. De Sysop (System Operator, een HCC-lid dat de Fido onderhoudt) moet eerst de vragenlijst controleren. Is die in orde dan krijg je meer mogelijkheden, bijvoorbeeld het ingeven van berichten of downloaden van files. Zo niet, dan word je verwijderd. Ben je verwijderd, vul dan de vragenlijst opnieuw in en let vooral op je lidmaatschapsnummer, weet je nog, dat van de adresband.
Het is verstandig om de eerste keer steeds de logfile (zie de documentatie van het comm. programma) open te hebben, je kunt dan achteraf alles nog eens op je gemak bekijken.

POINT Wil je echt actief aan het berichtenverkeer deelnemen dan kun je veel telefoonkosten besparen door Point te worden. Helaas is dat nu alleen nog maar voor MS-DOS machines beschikbaar, maar voor andere systemen zit het er aan te komen. Dutchie voor MS-DOS, de software die daarvoor nodig is, kost ƒ 75,-, dat is inclusief ƒ 40,- jaarabonnement als Point. Hoe je er aan komt, kun je lezen op de pagina bestelservice.

HIER KAN NIEMAND MEER OMHEEN

Aan alles is gedacht om onze klanten nog meer van dienst te kunnen zijn. Zo is onze bereikbaarheid, door het uitbreiden van onze telefooncentrale tot 12 lijnen met maar liefst 3 postorderlijnen, dan werkelijk optimaal geworden. Ook de parkeerplaatsen en de vele bushaltes voor de deur dragen hun steentje daartoe bij!

Onze oude winkeldeur in de Minrebroederstraat blijft natuurlijk ook altijd nog voor u open staan, want het nieuwe pand is comfortabel met het oude verbonden.

In onze 800 m^2 uitbreiding zult u ook een ruimer assortiment computers en printers aantreffen, een grote sortering faxapparatuur, kopieermachines, dicteerapparatuur, kantoormeubelen en directiemeubelen.

Helemaal nieuw is onze uitgebreide lijn computertafels. Kortom alle reden om op ons nieuwe adres, JANSKERKHOF 5 UTRECHT, langs te komen. Wij hebben wat u zoekt!

OP 29 APRIL KRIJGEN DE EERSTE 30 KOPERS VAN EEN PC GRATIS EEN PRINTER EN IEDERE 25E KOPER VAN EEN PC GRATIS EEN HOFF-PC!

SLA OM VOOR NOG MEER FEESTAANBIEDINGEN!

HET JUISTE ADRES VOOR KANTOORMACHINES, MEUBELEN EN COMPUTERS

FRANS HOFFSCHLAG B.V.

Janskerkhof 5, 3512 BK Utrecht.
Telefoon 030-313268*. Telefax 030-341464.
Postordernr. 030-313268. **NIEUW** - T.D. 030-316094

HOFF-PC'S, TOONAANGEVENDE PRIJSBREKERS MET KWALITEIT!

HOFF-PC'S

(Inclusief Philips 7513/23 monitor!)

HOFF XT-II TURBO, 2x360Kb, 640Kb	1995,-
HOFF XT-II TURBO, 1x360Kb/ 20Mb, 640Kb	2595,-
HOFF XT-II TURBO, 1x360Kb/ 30Mb, 640Kb	2900,-
HOFF XT-II TURBO, 1x360Kb/ 40Mb, 640Kb	3100,-
HOFF AT-286, 1x1,2Mb/20Mb, 640Kb	3795,-
HOFF AT-286, 1x1,2Mb/40Mb, 640Kb	4225,-
HOFF AT-286, 1x1,2Mb/80Mb, 640Kb	5400,-

(zie PCM AT-test nov. '88)

-NIEUW!--NIEUW!--NIEUW!--NIEUW!-

HOFF TOWER AT-286, 1x1,2Mb/ 20Mb, 640Kb	4200,-
HOFF TOWER AT-286, 1x1,2Mb/ 40Mb, 640Kb	4600,-
HOFF TOWER AT-386, 1x1,2Mb/ 40Mb, 1Mb	7250,-
HOFF TOWER AT-386, 1x1,2Mb/ 80Mb, 1Mb	7950,-

PERSONAL COMPUTERS

(Alle PC's incl. monochroom monitor!)

Amstrad PPC-1640	2450,-
Amstrad PPC-1640 HD	4999,-
Amstrad PC-1640 20Mb	2850,-
Amstrad PC-1640 20Mb+EGA	3750,-
Amstrad 2086-HD 30Mb+VGA	4750,-
Amstrad 2286-HD 30Mb+VGA	7200,-
Amstrad 2386-HD 30Mb+VGA	15000,-
Meerprijs VGA kleur, Amstrad	1500,-
Meerprijs modem 2400bps, Amstrad	1000,-
Brother BC 20Mb	3400,-
Commodore PC 10-III	2295,-
Commodore PC 20-III	2995,-
Commodore PC 40-III 20Mb +VGA	5500,-
Commodore PC 40-III 40Mb +VGA	6175,-
Meerprijs Nec Multisync II	1400,-

OP 29 APRIL KRIJGT IEDERE KOPER BIJ AANSCHAF VAN EEN PC GRATIS EEN MUIS. EEN DOOS DISKETTES EN EEN DOOS PRINTERPAPIER!

IBM PS/2 computers	BEL!!!
Laser XT/3, 2x360Kb	2100,-
Laser XT/3, 1x360Kb/20Mb	3100,-
Laser AT/2, 1x1,2Mb/20Mb	3995,-
Philips NMS-9100, 3,5"/5,25"	2395,-
Philips NMS-9100, 3,5"/5,25"/ 20Mb	3150,-
Philips NMS-9126 AT, 20Mb	5025,-
Philips NMS-9126 AT, 40Mb	5600,-
Schneider AT7640 portable 3,5"/20Mb	6399,-
Schneider Tower AT-220 20Mb	4299,-
Schneider Tower AT-260 60Mb	6999,-
Meerprijs met EGAkaart	1000,-
Schneider EuroPC met monitor	1599,-
Schneider EuroPC 20Mb-set	1100,-
Extra 3,5" drive of 5,25" drive	425,-
Toshiba laptops	BEL!!!
Tulip PC Compact 2, 2x360Kb	2895,-
Tulip PC Compact 2, 1x360Kb/ 20Mb	3500,-
Tulip AT Compact 2, 1,2Mb/ 20Mb+LX 800	5100,-
Tulip AT Compact 2, 1,2Mb/ 40Mb+LX 800	5750,-
Tulip Lt286 laptop 3.5"/20 of 40Mb	BEL!!!
Tulip AT Compact 2 SX	7500,-
Tulip AT-386 SX	9000,-
Tulip SX Compact 2 386, 20Mb	6500,-
Tulip SX Compact 2 386, 40Mb	7800,-

SPECIALE AANBIEDING: Alle PC's met EGA kaart en Philips 9CM043 monitor **1000,- EXTRA!**

HOFFSCHLAG PAKT UIT IN EEN NIEUW PAND, WAT EEN KEUS EN WAT EEN VOORDEEL!

FLEXISTAND

Printertafel 80	245,-
Printertafel 210	345,-
Printertafel 100	260,-
Computertafel 70	245,-
Computertafel 370	590,-
Computertafel 93	420,-
Computertafel 350	365,-
Computertafel 470	690,-
Computertafel 90	295,-
Computertafel 95	520,-

MATRIXPRINTERS

Amstrad DMP 3100 9 pins/ 180 cps	399,-
Amstrad LQ 3500 24 pins/180 cps	599,-
Brother M1209 9 pins/100 cps	695,-
Brother M1224 24 pins/160 cps	1095,-
Brother M1409 9 pins/180 cps	995,-
Brother M1709 9 pins/240 cpc	1350,-
Brother M1724 24 pins/216 cps	1795,-
Brother M2518 18 pins/360 cps	2900,-
Epson APEX 80 9 pins/180 cps	600,-
Epson LX 800 9 pins/180 cps	600,-
Epson FX 850 9 pins/264 cps	1650,-
Epson FX 1050 9 pins/264 cps	1995,-
Epson LQ 500 24 pins/180 cps	1075,-
Epson LQ 850 24 pins/264 cps	1995,-
Epson LQ 1050 24 pins/264 cps	2500,-
NEC P2200 24 pins/168 cps	995,-
NEC P6+24 pins/265 cps	1775,-
NEC P7+24 pins/265 cps	2350,-
Philips NMS 1432 9 pins/160 cps	399,-
Star LC10 9 pins/144 cps	620,-
Star LC10 colour 9 pins/144 cps	750,-
Star LC24/10 24 pins/142 cps	1075,-
Star NX15 9 pins/120 cps	1050,-

LASERPRINTERS

Brother HL-8E	6250,-
Canon LBP II	5500,-
Epson GQ3500	4750,-
HP Deskjet	2450,-
HP Laserjet II	6250,-
HP Laserjet IID	8300,-
Kyocera F1000	6300,-
NEC LC866 plus	6995,-
NEC LC890 Postscript	12500,-
Philips NMS 1480	4299,-
Schneider laserprinter	4150,-

DAISYWHEELPRINTERS

Brother HR-20 20 cps	1225,-
Brother HR-40 40 cps	2050,-

NU 2 VOORDEELPAGINA'S - DUS MEER KEUS EN UIT VOORRAAD!

HOFF-PC

PLOTTERS

DX 41100	2850,-
DX 41200	3800,-
DX 41300	4995,-

KOPIEERMACHINES

Canon FC-3	1590,-
Canon FC-5	2000,-
Canon PC-6	2495,-
Canon PC-7	3095,-

FAX

Brother Fax 100	1995,-
Canon Fax 120	3500,-
Canon Fax 230	4995,-
Canon Fax 350 normaal papier	5000,-
Canon Fax 410	6500,-
Murata F-20	2995,-

DISKDRIVES

FDD. 360 Kb, 5,25"	200,-
FDD. 1,2 Mb, 5,25"	350,-
FDD. 720 Kb, 3,5"	230,-
FDD. 1,44 Mb, 3,5"	325,-
FDD. 720 Kb, 3,5", extern	465,-
FDD. 1,44 Mb, 3,5", extern	585,-
FDD. 360 Kb, 5,25", extern PS/2	465,-

HARDDISKUNITS & CONTROLERS

HDU. 20 Mb 5,25", HH, incl. contr.	699,-
HDU. 30 Mb 5,25", HH, incl. contr.	799,-
HDU. 40 Mb 5,25", HH	1150,-
HDU. 80 Mb 5,25", HH, incl. contr.	1895,-
HDU. 80 Mb 5,25", FH	1895,-
HDU. 20 Mb hardcard	825,-
HDU. 30 MB hardcard	950,-
HDU. 20 Mb 3,5", incl. contr.	750,-
HDU. 40 Mb 3,5"	1250,-

TAPESTREAMERS

Jumbo 40/60 Mb, intern	860,-
Jumbo 40/60 Mb, extern	1245,-
Western Dig. 60 Mb, intern	950,-

MONITOREN

Philips 7513/23 gr./amb. 12"	230,-
TRL 14 DF amb./wit 14"	325,-
Philips 7BM713/23/43 gr./amb./ wit 14"	350,-
Philips CM883 CGA 14"	750,-
Philips CM9043 EGA 14"	820,-
Philips 9CM053 EGA 14"	1125,-
Philips 9CM073 EGA 14"	1250,-
Philips 9CM082 VGA 14"	1225,-
NEC Multisync-II	1799,-

VIDEOKAARTEN

Mon. Graphics/parallel	140,-
Colour graphics	140,-
Mon./Col. graphics/emu., ATI	275,-
Ultimate EGA+,Juko	450,-
Ultimate EGA 1024, Juko	525,-
Visa MAB480 EGA, Getronics	495,-
EGA Wonder 800, ATI	750,-
Ultra VGA	750,-
Philips VGA	699,-
VIP VGA, ATI	825,-

MODEMS

GTM 2 modem V21V22	375,-
GTM 3 modem V21V22bis	675,-
GTM 4 modem V21V23	799,-
GTM 2C cardmodem V21V22	340,-
GTM 3C cardmodem V21V22bis	530,-
GTM 4C cardmodem V21V23	700,-
Discovery pocketmodem V21V22bis	525,-
Discovery cardmodem V21V22bis	660,-
Discovery cardmodem V21V23	775,-
Modemkabel (extern)	75,-

NETWERKEN

Arcnet controler XT/AT/PS2	465,-
HUB passief 4 poorts	200,-
Hub aktief 8 poorts	825,-

ADD ON

PC joystick	69,-
Genius GM6 PLUS Mouse	105,-
GM 6000 Mouse	125,-
Mousepad	15,-
Handy Scanner HS 3000	700,-
Genius Geniscan GS2000/3000	795,-
Genius Tablet	899,-
Printerswitchbox A/B	125,-
Printerswitchbox A/B/C/D	225,-
Printerswitchbox A/B/C/D auto	499,-
Parallelkabel 2 meter	25,-
Parallelkabel 3 meter	45,-
Parallelkabel 5 meter	85,-
Monitorverlengkabel	85,-
Keyboardverlengkabel	75,-

INBOUW & ZELFBOUW COMPONENTEN

XT behuizing met voeding 150 W.	500,-
AT behuizing met voeding 200 W.	700,-
XT voeding 150 W.	180,-
AT voeding 200 W.	225,-
XT mainboard 4,77/9,54 Mhz.	350,-
AT mainboard 8/10 Mhz.	950,-
Keyboard XT/AT 102 keys	199,-
Parallel card, LPT 1	85,-
RS-232 card COM 1	115,-
RS-232 COM 2 uitbreiding	50,-
RS-232 card COM 1/2	150,-
Parallel/serial I/O card, AT	265,-
Game I/O card	90,-
Clock card	125,-
Multi I/O card, Par/Ser/Game/Clock/FDD	230,-
Multi I/O plus card, Par/Ser/Game/Clock	199,-
FDD controler XT, 2 drives	85,-
FDD controler XT/AT, 1,2 Mb	125,-
FDD controler XT/AT, 3,5"/5,25", in/extern	225,-
Mini Magic Ramcard, 576 Kb, XT	118,-
RAM 3000 DeLuxe, 3 Mb, AT	330,-
NEC V20 processor	40,-
8071-1 coprocessor	660,-
80287-10 coprocessor	860,-
80386-SX coprocessor	1180,-
80386-16	1450,-
128 Kb RAM uitbreiding	190,-
512 Kb RAM uitbreiding	650,-

DIVERSEN

Diskdoubler	499,-
PC radio	550,-
Faxkaart Datafax	1299,-

DISKETTES & PAPIER

Noname 5,25"	9,-
Noname 3,5"	28,-
Nashua 5,25"	18,-
Nashua 5,25" HD	42,-
Nashua 3,5"	42,-
3M 5,25"	25,-
3M 5,25" HD	48,-
3M 3,5"	50,-
3M 3,5" HD	94,-
Kettingpapier Rediform 800 vel	50,-
Kettingpapier A4 2500 vel	75,-
Kettingpapier 380 mm 2500 vel	95,-
Printerlinten en laserprinter supplies	BELL!!!

PER POSTORDER BESTELLEN? BEL 030-313268!

SOFTWARE

Queen II	450,-
Lotus 1-2-3	995,-
Symphony	1295,-
Wordperfect 5.0 NL	BEL!!!
Wordperfect 5.0 UK	BEL!!!
Dbase III plus	1450,-

ALLE PRIJZEN ZIJN INCL. 18.5% BTW

PRIJSWIJZIGINGEN VOORBEHOUDEN

HET JUISTE ADRES VOOR KANTOORMACHINES, MEUBELEN EN COMPUTERS

FRANS HOFFSCHLAG B.V.

Janskerkhof 5, 3512 BK Utrecht.
Telefoon 030-313268*. Telefax 030-341464.
Postordernr. 030-313268. **NIEUW** - T.D. 030-316094

GENOEMDE ARTIKELEN ZIJN OP VOORRAAD / VERZENDING DOOR HEEL NEDERLAND / VANDAAG BESTELD, MORGEN IN HUIS!

Oplossing van de maand

Het probleem van afgelopen februari bleek niet erg moeilijk. Er waren dan ook slechts drie inzendingen foutief. In twee gevallen werd over het hoofd gezien dat de eerste drie cijfers van het getal verschillend moesten zijn. Eén inzender meende dat er geen enkele oplossing was.

Peter van Tilburg

Er bleken echter drie getallen aan de gestelde eis te voldoen, namelijk *512215*, *749947* en *845548*. Wanneer deze getallen worden omgezet naar het 16-tallig stelsel ontstaan er weer getallen die, wanneer we de cijfers van rechts naar links lezen, geen ander getal geven. De hexadecimale weergaven van de drie genoemde getallen zijn namelijk *7D0D7*, *B717B* en *CE6EC*.

Na loting bleken de volgende inzenders een boekenbon te hebben gewonnen:

Boekenbon van ƒ 100,-:
Piet Hoogkamer
Jan Prinsstraat 72
1382 SR Weesp

Boekenbonnen van ƒ 50,-:
Fred Dreesman
Alkmaarsestraat 19
2587 RM Den Haag
en
Personeel Gemeente Vervoerbedrijf Arnhem
Stafbureau Exploitatie
Postbus 292
6800 AG Arnhem

De oplossingen die ingezonden zijn door R. Joenman uit Utrecht (Basic) en Albert Stoelhorst uit Spaubeek (Pascal) zijn hierbij afgedrukt.

Probleem van de maand

Uit de serie 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 worden twee cijfers a en b gekozen. Met de overige 7 cijfers worden 2 getallen x en y van elk 5 cijfers samengesteld. Alle 7 cijfers moeten daarbij ten minste 1 keer worden gebruikt. In x en y mag geen 0 voorkomen.

Gevraagd worden alle mogelijkheden voor a, b, x en y, waarvoor geldt dat het product van x en y gelijk is aan een getal van 9 cijfers, dat begint met een van de eerst gekozen cijfers (dus a of b), en dat eindigt met het andere gekozen cijfer, en dat daartussen 7 nullen bevat.

Ter verduidelijking een voorbeeld: *17736 * 22553 = 400000008*. Dit is overigens geen goede oplossing, want het cijfer 9 is niet gebruikt!

Kunt u de combinaties vinden die wèl voldoen? Stuur dan uw oplossing van dit door P. Molenaar uit Leeuwarden ingestuurde probleem voor 1 juni a.s. naar:

Peter van Tilburg
Schuifelenberg 40
5751 HZ Deurne

Onder de goede inzendingen worden 1 boekenbon van ƒ 100,- en 2 van ƒ 50,- verloot.

Oplossing R. Joeman

```
100 '  Probleem van de maand van L. van Marion uit Rijswijk
110 '  HCC 113    blz 100
120 '
130 ' Oplossing van:
140 '                  R. Joemman
150 '                  St. Winfridusstraat 61
160 '                  3553 SC  Utrecht
170 '
180 '
190 '
200 '    *** zoek decimaal getal ***
210 '
220 FOR A=1 TO 9
230   FOR B=2 TO 9
240     FOR C=3 TO 9
250       IF A=B THEN 310
260       IF A=C THEN 310
270       IF C=B THEN 310
280       DE=(A*100000!)+(B*10000)+(C*1000)+(C*100)+(B*10)+A
290       D=DE
300       GOSUB 360
310     NEXT
320   NEXT
330 NEXT
340 END
350 '
360 '    *** check hex getal***
370 '
380 HE$="0123456789abcdef":H$=""
390    E=D/16:D=INT(E):F=16*(E-INT(E))
400    H$=MID$(HE$,F+1,1)+H$:IF D<>0 THEN 390
410 A$=LEFT$(H$,1)
420 B$=MID$(H$,2,1)
430 C$=MID$(H$,3,1)
440 IF A$=B$ THEN 520
450 IF A$=C$ THEN 520
460 IF C$=B$ THEN 520
470 RE$=RIGHT$(H$,3)
480 IF A$<>RIGHT$(RE$,1) THEN 520
490 IF B$<>MID$(RE$,2,1) THEN 520
500 IF C$<>LEFT$(RE$,1) THEN 520
510 PRINT "dec " DE " hex " H$
520 RETURN
530 '
540 '
550 ' Gevonden combinaties:
560 '                              dec      hex
570 '                              749947   b717b
580 '                              845548   ce6ec
```

Oplossing Albert Stoelhorst

```
program HCC113;
   {AAT STOELHORST-MERELSTRAAT 46-6176EZ SPAUBEEK}
   {Dit programma berekent van palindroom-getallen(dit zijn getallen
   die van links naar rechts gelezen hetzelfde voorstellen als van
   rechts naar links gelezen) van zes cijfers of de eigenschap behouden
   blijft als ze omgerekend worden naar hexadecimaal}

uses printer;

type decimaal_type = array[1..6] of integer;
     hexadecimaal_type = string;

var decimaal: decimaal_type;
    hexadecimaal:hexadecimaal_type;
    teller1,teller2,teller3 :integer;
    waarde : longint;
    hulp,hulpteller :integer;

  function reken_om (decimaal:decimaal_type) :longint;
   {Deze procedure rekent een array van integers om naar een integer}
  var teller:integer;
      hulpgetal : longint;

  begin
    hulpgetal :=0;
    for teller := 1 to 6 do
      hulpgetal :=10*hulpgetal + decimaal[teller];
    reken_om:=hulpgetal
  end;
```

```
procedure hexa(var hexadecimaal:hexadecimaal_type;waarde:longint);
 {hexa rekent een integer om naar een hexadecimale waarde,die op-
  geslagen wordt in een string}
var teller,hulp:integer;

  function macht(teller:integer) :longint;
  var hulp :longint;

  begin
    hulp :=1;
    while teller > 0 do
      begin
        hulp :=16*hulp;
        dec(teller)
      end;
    macht :=hulp
  end;

begin {hexa}
  for teller := 5 downto 1 do
    begin
      hulp:=waarde div macht(teller-1);
      if hulp < 10 then
        hexadecimaal[teller] :=chr(hulp+48)
      else
        hexadecimaal[teller] :=chr(hulp+55);
      waarde := waarde mod macht(teller-1)
    end
end;

function ok(hexadecimaal:hexadecimaal_type):boolean;
 {test of de string van achter naar voor gelezen hetzelfde is}
  var x:integer;
      hulp :boolean;

  begin
    hulp:=true;
    x := 0;
    while not((1+x)>=(5-x)) do
      begin
        hulp:= hulp and ((hexadecimaal[1+x])=(hexadecimaal[5-x]));
        x:=x+1
      end;
    ok:=hulp
  end;


begin{hoofdprogramma}
  writeln(lst,'De oplossingen zijn :');
  for hulpteller := 5 downto 1 do
    hexadecimaal[hulpteller] := '0';
  for teller1 := 1 to 9 do
    begin
      decimaal[1]:=teller1;
      decimaal[6]:=teller1;
      for teller2 := 0 to 9 do
        if teller2<>teller1 then
        begin
          decimaal[2]:=teller2;
          decimaal[5]:=teller2;
          for teller3 := 0 to 9 do
            if ((teller3<>teller2) and (teller3<>teller1)) then
            begin
              decimaal[3]:=teller3;
              decimaal[4]:=teller3;
              waarde:=reken_om(decimaal);
              hexa(hexadecimaal,waarde);
              if ok(hexadecimaal) then
              begin
                write(lst,waarde,'= $');
                for hulpteller:=5 downto 1 do
                  write(lst,hexadecimaal[hulpteller]);
                writeln(lst)
              end
            end
      end
    end
end.



De oplossingen zijn
512215= $7D0D7
749947= $B717B
845548= $CE6EC
```

K L I K S

WordPerfect macro's

Werken met een computer is toetsen aanslaan. Bij tekstverwerking zijn dat doorgaans heel veel toetsen. Iedere gebruiker zal na verloop van tijd merken dat bepaalde reeksen van toetsaanslagen geregeld herhaald moeten worden. Met een macro echter, kan zo'n reeks in het vaste geheugen van de computer opgeslagen worden; het is in feite een soort 'bandopname' van toetsaanslagen. Deze 'opname' wordt op de schijf opgeslagen onder een naam die de gebruiker zelf kiest. Met die naam kan op elk gewenst moment de opdracht worden gegeven om de 'opname' weer af te spelen'.

Jan Geurtz

Het maken (we spreken meestal van 'definiëren') van een macro is erg eenvoudig: eerst CtrlF10, dan de macronaam invoeren (maximaal acht tekens, geen extensie), gevolgd door een return. Vanaf dat moment worden alle toetsaanslagen die u uitvoert, opgenomen in de macro. Het definiëren wordt afgesloten door weer Ctrl F10 aan te slaan. In de 5.0 versie van WordPerfect wordt na het starten van de definitie eerst gevraagd om een omschrijving van de taak van de betreffende macro. Verder is de procedure hetzelfde.

Macro's worden opgeslagen onder de opgegeven naam, waarbij ze in versie 4.2 automatisch de extensie .MAC krijgen en .WPM in versie 5.0. U kunt een macro opstarten met AltF10, gevolgd door de macronaam (zonder de extensie) en een return.

ALT-MACRO Een bijzonder soort macro is de zogenaamde 'Alt-macro'. Na de aanvang van de definitie met CtrlF10, typt u niet een naam in, maar slaat u de Alt-toets aan, in combinatie met een letterteken. Het maken van dit soort macro's verloopt verder hetzelfde. Het grote voordeel zit in het opstarten ervan: U hoeft niet eerst AltF10 in te drukken. Het aanslaan van de betreffende Alt-lettercombinatie zal meteen de macro van starten. Dit soort macro's is dus bijzonder snel op te roepen en te herhalen. Ze worden vaak gebruikt voor snelle woordbewerkingen (zoals het vet maken, onderstrepen of veranderen in hoofd of kleine letters van een woord).

CURSOR-MACRO'S Wie dagelijks met een tekstverwerker aan het schrijven is, zal wel gemerkt hebben hoe vaak de regel waarin je aan het werk bent, zich net helemaal boven of onder aan het scherm bevindt. Dat is soms storend omdat we graag de zin in zijn context zien, dat wil zeggen een aantal regels erboven en eronder. We lossen dit doorgaans op door de cursor een aantal regels naar boven of naar onderen te verplaatsen en hem vervolgens weer op de oorspronkelijke positie te zetten. Dat zijn al gauw een stuk of tien aanslagen die zeer frequent herhaald worden. We zouden die cursorverplaatsing door een macro kunnen laten uitvoeren, maar dan zijn er twee verschillende macro's nodig, afhankelijk van de positie van de cursor (onderaan of bovenaan het scherm).

Er is een veel elegantere oplossing. Wie geregeld met de Zoeken-functie (F2) werkt, zal het niet ontgaan zijn dat WordPerfect een gevonden woord altijd midden op het scherm plaatst. Dit gegeven kan door een macro benut worden. Ik noem deze macro AltC van centreren van de tekst rond de cursor. Hier volgt de definitie:
CtrlF10, AltC; Start definitie macro AltC.
[punt], <- ; zet een punt, verplaats de cursor een positie naar links.
F2, [punt], F2; Zoeken naar een punt, start zoeken.
Backspace; Verwijder links de gevonden punt.
CtrlF10; Beëindig de macro-definitie.

U kunt de macro proberen door in een willekeurig tekst met de cursor ergens boven of onderaan het scherm te gaan staan (natuurlijk niet binnen de eerste 12 regels van de tekst) en daar AltC aan te slaan. U zult nooit meer zonder deze macro kunnen.

SCROLLEN Hoewel op ieder toetsenbord zich een 'Scroll Lock' bevindt, wordt deze functie door WordPerfect niet ondersteund. Met scrollen wordt bedoeld dat de tekst omhoog of omlaag over het scherm verschuift terwijl de cursor steeds op de middelste regel blijft staan. Met behulp van een Altmacro is dit echter toch mogelijk. Ik noem deze macro's AltZ en AltX, omdat je deze combinaties zo gemakkelijk met één hand ingedrukt kunt houden. Bij deze en alle andere macro's staat het u natuurlijk vrij om er andere namen aan te geven. Hier volgen de definities:

CtrlF10, AltZ; Start definitie van macro AltZ (Omhoog scrollen).
Esc, 12,; Cursor twaalf regels omhoog.
Esc, 11,; Cursor elf regels omlaag.
CtrlF10; Einde macro-definitie.

CtrlF10, AltX; Start definitie van macro AltX (Omlaag scrollen).
Esc, 12,; Cursor twaalf regels omlaag.
Esc, 11,; Cursor elf regels omhoog.
CtrlF10; Einde macro-definitie.

TOETSENBORD-MACRO'S Ook deze macro's kunt u het beste proberen in een niet al te korte tekst. Ze kunnen op dezelfde manier gemaakt worden in WordPerfect 5.0. Deze versie heeft echter ook de mogelijkheid om macro's te koppelen aan een willekeurige toets(combinatie). Zo kan men de macro AltC heel handig definiëren onder de toets met het getal 5 op het numerieke toetsenbord; deze heeft toch geen enkele functie. En de scrollmacro's kunnen gekoppeld worden aan de toetscombinaties Ctrl en Ctrl. U kunt de drie macro's in dit geval beter een andere naam geven, zodat de Alt-lettercombinaties vrij blijven voor andere macro's. Het koppelen van deze macro's aan een toets of toetscombinatie gaat als volgt:

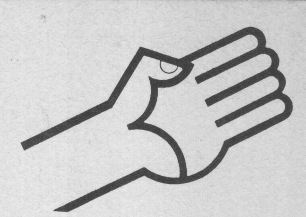
ShiftF1; Ga naar het installatie-menu van 5.0.
6 Kies: Toetsen definiëren
4 Kies: Maken van een toetsenbord-definitie.
[NAAM]; Voer een naam in (bijvoorbeeld uw eigen initialen).
6 Kies: opvragen van een macro.
[TOETS(EN)]; Sla de toets of toetscombinatie aan waarmee de macro opgeroepen moet worden.
[MACRO)NAAM]; Geef de naam op van de betreffende macro.

Herhaal zo nodig de laatste drie stappen voor de andere macro's, en eindig het maken van de toetsenbord-definitie met F7. In het installatie-menu moet nu achter optie 6 de naam van uw toetsenbord)definitie zichtbaar zijn.

Goed dat u gewacht heeft..
DE TOPMERKEN NU ÓÓK IN PRIJS VERLAAGD
olivetti
LASER Personal Computer
OLIVETTI M-15 LAP-TOP PC
MS-Dos, 3½" diskdrives, helder LCD scherm (80x25), 512Kb geheugen, par/RS-232.
Gebruiksklaar: 1998,-
LASER PC MET 30Mb HARDDISK
Snelle MS-DOS computer (10 Mhz) met 30 Mb harddisk, 5¼" diskdrive en 640 Kb geheugen. Komplete set met originele 12" Laser monitor.
Gebruiksklaar: 2949,-
AMIGA 2000 MET KLEUREN-MONITOR EN XT BOARD
Uniek! Compatible met vrijwel elk systeem...! Computer + Commodore kleurenmonitor + XT board + 5¼" diskdrive + 3½" diskdrive. Grafisch ongekend sterk.
Gebruiksklaar: 3999,-
169,-
YAMAHA
YAMAHA ROCK-SYNTHESIZER
Yamaha SHS-10 draagbare synthesizer met schouderriem. Ritme-box, 25 verschillende instrumenten, full-size keyboard, ingebouwde versterker, speaker etc. Zo te gebruiken, maar kan ook op je versterker of computer worden aangesloten (MIDI-OUT).
BvdH 125
Vraag Calimero of Funtronics om een demonstratie...!
star
ATARI
NEC
NEC P2200
Professionele matrixprinter. Parr/centr, 192cps, 24 naalden, Prachtige NLQ. Friction- en tractorfeed. 6 lettertypen. Volledig IBM compatible. Papier en kabel gratis.
Prijs: 1098,-
STAR NX-1000 (LC-10)
De best verkochte printer van dit moment! 80 koloms, tractor/frictionfeed, parr/cent, NLQ, 144cps, paper parking etc. etc. Papier en kabel gratis. Prijs: 698,-
ATARI 1040 ST + MONITOR
Krachtige homecomputer met ingebouwde diskdrive (3½", 720Kb). 1Mb geheugen. Met Commodore SM 124 monitor, 10 diskettes, diskettebox mousepath en muis.
Setprijs: 1899,-
COMMODORE AMIGA 500 + KLEURENMONITOR
Home/professional computer. 512K geheugen, 32 kleuren, ingebouwde diskdrive (3½", 720Kb). Grafisch fantastisch. Met SM 1084 kleurenmonitor, 10 diskettes, diskettebox en mousepath.
Setprijs: 1998,-
LET OP!! Alle prijzen inklusief BTW.
CALIMERO
PERSONAL COMPUTER-SHOPS
FUNTRONICS
AMSTERDAM
Koningsplein 12 tel. 020- 270617
AMSTERDAM
Ceintuurbaan 320 tel. 020- 754834
LEIDEN
Botermarkt 23 tel. 071- 120365
DEN HAAG
Lange Poten 19a tel. 070- 647371
DEN HAAG
Wagenstraat 190 tel. 070- 636910
ROTTERDAM
Meent 75a tel. 010-4126416
ROTTERDAM
W. de Zwijgerstr. 63b tel. 010-4155716
BREDA
Vierwindenstraat 34 tel. 076- 226777
HILVERSUM
Hilvertshof 108 tel. 035- 40378
EMMEN
Wilhelminastraat 71 tel. 05910-42122
DORDRECHT
Grote Markt 1 tel. 078- 144014

K L I K S

Schermafdruk met losse handen

Om de inhoud van het scherm van een PC af te drukken gebruik je gewoonlijk de PrtSc-toets. Maar wil je dat automatisch laten verlopen, bijvoorbeeld midden in een batchfile, dan wordt het moeilijk. Je zou dan eigenlijk die handeling moeten laten uitvoeren door de computer en niet door jezelf. Dat kan. Met een klein programmaatje, 9 bytes groot, is het probleem opgelost.

Marc van Munnen

Om dit programma thuis zelf te maken kun je een editor gebruiken, bijvoorbeeld EDLIN of WordStar in de NON-documentmode. Maar het gaat ook zonder, met behulp van het COPY-commando. Daarmee maken we de broncode ('source') van het programma, laten we die PRTSC.SRC noemen, als volgt. Type de hieronder vetgedrukte regels in op de computer, en vergeet niet elke regel af te sluiten met de Return-toets:

```
COPY CON:PRTSC.SRC
N PRTSC.COM
A
MOV AH,05
INT 05
MOV AX, 4C00
INT 21

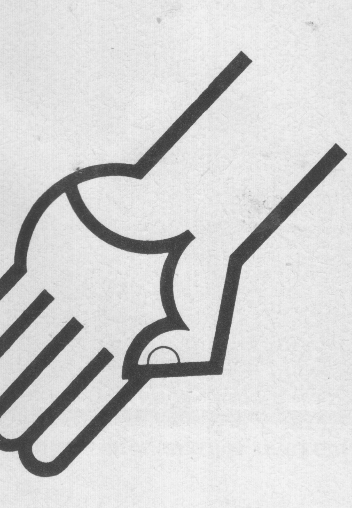
RCX
9
W
Q
^Z

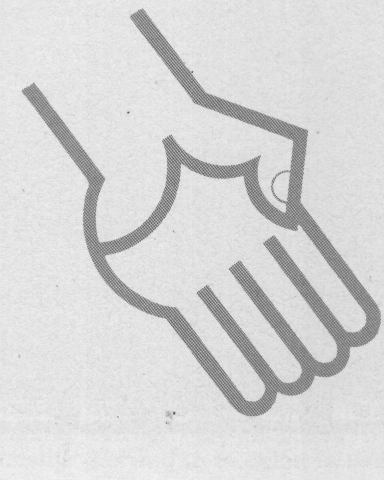
OPDRACHT: Bibliotheek Einde Formaat Ganaar Help Invoegen Kopie Model
          Opties Print Retour Substitueer Transfer Venster Wis Zoek
Bewerk document of druk op Esc voor menu
Pg1 Re14 Ko3   {m}                ?                        LOS.DOC
```

COPY CON: PRTSC.SRC
N PRTSC.COM
A
MOV AH,05
INT 05
MOV AX,4C00
INT 21
(hier een lege regel!)
RCX
9
W
Q
^Z

In de laatste regel staat ^Z voor Ctrl-Z: de Z-toets, terwijl u de Ctrl-toets ingedrukt houdt. Hiermee geeft u aan dat de kopieeropdracht is afgelopen. En daarmee heeft u uw broncode opgeslagen in het bestand PRTSC.SRC.

PROGRAMMA Om hiermee tenslotte een programma te maken roepen we de hulp in van het standaard DOS-programma DEBUG. Nu zal blijken dat PRTSC.SRC alleen maar opdrachten voor DEBUG bevat en wel zodanig dat daarmee het programma PRTSC.COM wordt aangemaakt. Type op de DOS-commando-regel:
DEBUG <PRTSC.SRC
en sluit af met de Return-toets. Klaar is Kees.
En tik nu eens in:
PRTSC
O ja, vergeet niet de printer aan te zetten!

K L I K S

GW-BASIC en het PC-toetsenbord

Het is al vaker gezegd: wanneer er neergekeken wordt op de programmeertaal GW-BASIC, omdat die niet gestructureerd zou zijn, dan komt dat door sommige programmeurs die onvoldoende gebruik maken van de structurele mogelijkheden die met name het WHILE/WEND-commando biedt. In tegenstelling tot MSX-Basic kan men dan ook in GW-BASIC vrijwel altijd een GOTO vermijden.

A. Stam

Maar zelfs als het erg technisch wordt laat GW-BASIC ons niet snel in de steek. Het is betrekkelijk eenvoudig om met deze programmeertaal tot op bit- of assembleerniveau 'af te dalen'. Een paar voorbeelden om dit te illustreren volgen hier.

WARME START Softwarematig kunnen we een warme start oproepen door te springen naar adres FFF0 in het ROM-segment van de PC:

warmestart = &HFFF0
DEF SEG = &HF000
CALL warmestart

Let op de spatie in DEF SEG! Achter CALL moet een variabele staan. Het is hier niet geoorloofd direct de constante $HFFF0 te gebruiken.
Omdat in Turbobasic een procedure al met een simpele CALL wordt aangeroepen wordt de laatste regel hier:
CALL ABSOLUTE WarmeStart

INVOERBUFFER LEGEN Met name bij educatieve software kan het wel eens zeer gewenst zijn de inputbuffer van de PC te legen, vlak voordat de inputopdracht op het scherm verschijnt. Te denken valt bijvoorbeeld aan een programma waarbij eerst een introductiescherm verschijnt, waarna het scherm wordt leeggemaakt en de gebruiker gevraagd wordt zijn of haar naam of een ander gegeven in te toetsen.
Bij jonge gebruikers treedt dan vaak het verschijnsel van de spelende vingertjes op, waardoor de invoerbuffer al (met 'troep') wordt gevuld, terwijl de inputopdracht nog niet eens wordt uitgevoerd door het programma!
Dit is te voorkomen door adres 1050 van het DOS-segment te vullen met de inhoud van adres 1052:

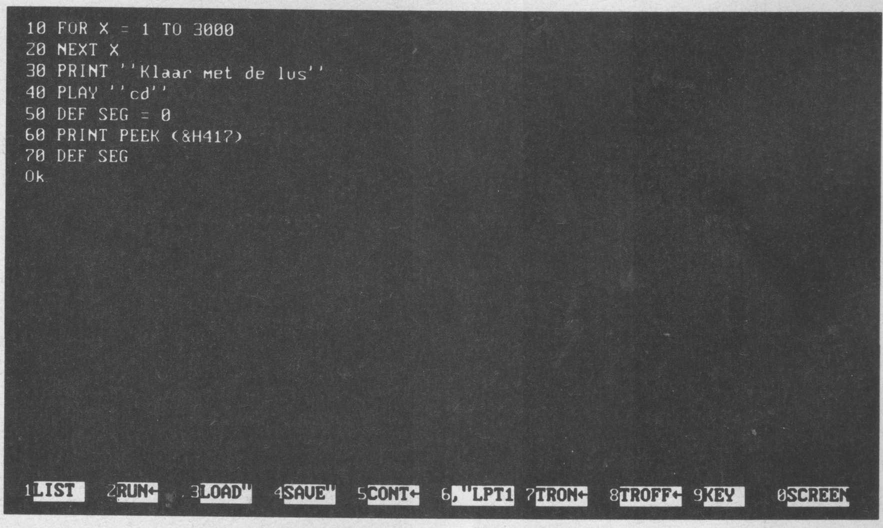
DEF SEG = 0
POKE 1050, PEEK (1052)
DEF SEG

Deze regels moéten wel onmiddellijk vóór de inputopdracht komen.

BIJZONDERE TOETSEN Een aantal toetsen, zoals CTRL en ALT, heeft geen ASCII-waarde. Toch kunnen we ze ook in GW-BASIC uitlezen en zelfs (bijvoorbeeld CAPS) softwarematig omschakelen.
We moeten daarvoor weten dat de byte op adres 417h in het DOS-segment de status van deze toetsen bevat. We runnen het volgende programma:

10 FOR X = 1 TO 3000
20 NEXT X
30 PRINT "Klaar met de lus"
40 PLAY "cd"
50 DEF SEG = 0
60 PRINT PEEK (&h417)
70 DEF SEG

Als we geen 'bijzondere toets' indrukken zien we de waarde 0 op het scherm verschijnen. Maar houden we tijdens de executie van het programma de CAPS-toets ingedrukt dan krijgen we de waarde 64, ofwel binair 0100 0000.
Nu blijkt ook hoe lastig het is dat GW-BASIC wel octale getallen accepteert (welke krasse grijsaard gebruikt die nog?), maar in tegenstelling tot MSX-Basic geen binaire getallen.

Wat is hier namelijk aan de hand? Wanneer een bepaalde toets wordt ingedrukt wordt een daarmee corresponderende bit 'geset' (van 0 in 1 veranderd). Het gaat om de volgende toetsen en hun bits:

INS	1??? ????
CAPS	?1?? ????
NUM LOCK	??1? ????
SCROLL LOCK	???1 ????
ALT	???? 1???
CTRL	???? ?1??
SHIFT-L.	???? ??1?
SHIFT-R.	???? ???1

De vraagtekens stellen de andere bits voor, die 0 of ok 1 kunnen zijn, afhankelijk van het feit of er meerdere toetsen tegelijk waren ingedrukt. CAPS en NUM LOCK beide ingedrukt geeft dus op adres 0000:0417h als bitpatroon:
?11? ????

Let wel: pas in regel 60 van het voorgaande programmaatje wordt dit adres uitgelezen. Wanneer dus in de daaraan voorafgaande lus even CTRL werd ingedrukt zal dit in regel 60 niet meer gesignaleerd worden: op de eerste vier uit het eerder genoemde rijtje na zijn de bijzondere toetsen 'vasthoudtoetsen'. Dat wil zeggen: ze zijn weer uitgeschakeld zodra je ze loslaat.
Anders is het dus gesteld met CAPS, NUM LOCK, SCROLL LOCK, maar ook INS: hun bit blijft 1 totdat de toets opnieuw is aangeraakt.
Vooral bij INS is dit verwarrend. Runt

men het proefprogramma met INS ingedrukt, dan wordt de corresponderende bit uiteraard 1. De cursor verandert van vorm! Maar runt men het een tweede keer zonder meer, dan blijft de bit 1, terwijl de insert-modus op het scherm al lang uitgeschakeld is (let op de cursor!). Pas nadat INS opnieuw even ingedrukt is wordt de INS-bit weer nul...
We kunnen nu ook bijvoorbeeld de CAPS-toets vanuit een programma inschakelen. We willen daarbij natuurlijk graag de andere bits van de statusbyte onaangetast laten. Dus moeten we met een logische operator gaan werken:

```
DEF SEG = 0
POKE &h417, PEEK(&h417) OR 64
DEF SEG
```

Hoe zit deze constructie in elkaar? We voeren op de inhoud van adres 417h een logische OR uit met 01000000 binair ofwel 64:

```
[417h]   ???? ????
 64 =    0100 0000   OR
         ---------
[417h]   ?1?? ????
```

De bits die in de uitkomst door een vraagteken worden voorgesteld zijn onveranderd gebleven, terwijl de CAPS-bit in ieder geval 1 is (gebleven of geworden).
Lastig is dat het CAPS-lampje op het toetsenbord echter niet gaat branden. We kunnen CAPS ook weer uitschakelen:

```
DEF SEG = 0
POKE &h417, PEEK(&h417) AND 191
DEF SEG
```

We willen namelijk dat de CAPS-bit in ieder geval nul wordt, terwijl de overige bits niet van waarde veranderen (0 of 1 blijven). Logisch werkt dat als volgt:

```
[417h]   ???? ????
 191 =   1011 1111   AND
         ---------
[417h]   ?0?? ????
```

NOG MEER TOETSEN Andere toetsen, zoals PgUp em PgDn, hebben wel een soort ASCII-code, maar... een dubbele! We kunnen ze eenvoudig uitlezen met INKEY$:

```
WHILE -1
I$="":WHILE I$="":I$=INKEY$:WEND
IF lEN(I$)=2 THEN PRINT ASC(LEFT$(I$,1)),ASC(RIGHT$(I$,1))
```



```
ELSE PRINT ASC(I$)
WEND
```

We zien nu onder andere dat

```
CTRL/A              = chr$(1)
cursortoets up      = chr$(0)+chr$(72)
cursortoets left    = chr$(0)+chr$(75)
back space          = chr$(8)
INS                 = chr$(0)+chr$(82)
PgUp                = chr$(0)+chr$(73)
PgDn                = chr$(0)+chr$(81)
ALT-E               = chr$(0)+chr$(18)
```

Let op het verschil met het uitlezen van adres 0000:0417h, waar het de INS-toets betreft. Hier gaat het echt alleen om het **moment** van indrukken, dus werkelijk INKEY...

BEVEILIGEN Als we onbevoegden niet in onze listing willen laten kijken (een goede programmeur heeft gewoonlijk geen last van deze valse schaamte) dan SAVEn we het programma 'protected':
SAVE "PROGNAAM",p

We kunnen ook voorkomen dat ons programma voortijdig wordt verlaten door CTRL/BREAK als een extra functietoets te benomen:

```
10 KEY 15,CHR$(4)+CHR$(70)
20 ON KEY(15) GOSUB 60000
30 KEY(15) ON
.
.
.
1000 END
60000 RETURN
```

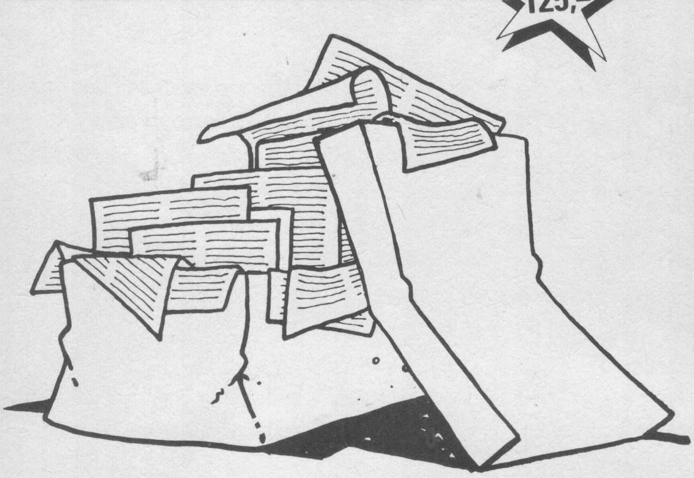
Wat helaas echt niet kan is ons programma softwarematig tegen wissen beveiligen. Wanneer we onder DOS
C> attrib +r prognaam.bas
intoetsen blijkt dat ons Basic-programma niet gerund kan worden. Toch nog een fout in GW-BASIC gevonden!

EENVOUDIG BOEKHOUDEN

VAN DE SCHOENENDOOS DIREKT IN DE PC

DE BOEKHOUDDISK

125,-

DE ACCOUNTANT DE DEUR UIT

Honderdduizenden ondernemers, verenigingen en stichtingen in Nederland wachten al jaren op een eenvoudig en betaalbaar boekhoudprogramma voor de PC. Davilex is er als eerste in geslaagd een volledig boekhoudprogramma te ontwikkelen waarmee u direkt aan de slag kunt. Bespaar duizenden guldens op uw accountantskosten. Neem zelf de boekhouding in de hand.

REKENINGEN
Het unieke van De Schoenendoosdisk is een revolutionaire boekingsmethode zonder rekeningnummers. Nieuwe rekeningen worden simpel gecreëerd terwijl u bezig bent. Geen lastige rekeningnummers en onoverzichtelijke journaalposten. Automatisch herkennen rekeningen op naam. Onbeperkt aantal rekeningen en boekingen mogelijk.

OVERZICHTEN
U kunt balans en verlies en winstrekening opvragen over elke gewenste periode. De computer geeft u een helder inzicht in kosten en baten aan de hand van verschillende overzichten. Volledige uitdraai mogelijk op zowel printer als scherm. Compleet overzicht van BTW-afdrachten.

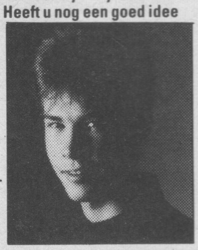
BOEKEN
De werking van de Boekhouddisk is uiterst simpel. U kunt direct beginnen met het boeken van uw mutaties. U heeft geen enkele kennis nodig van boekhouden. Een overzichtelijk invulscherm biedt u de mogelijkheid iedere mutatie stapsgewijs in te voeren.

INHOUD
- Invoeren mutaties, kas, bank giro, crediteuren, debiteuren
- Rekeningen, dagboeken
- Wijzigen mutaties, rekeningnummers
- Historische overzichten
- Balans, Resultaatrekening, Grootboek kaart, Rekeningoverzicht, Journaal, BTW-afdrachten
- Vaste gegevens, BTW-tarieven, kostenplaatsen.

DAVILEX VEROVERT NEDERLAND

Binnen twee jaar is Davilex uitgegroeid tot het grootste Softwarenhuis van Nederland. Van begin af aan zijn de HCC-lezers als eerste op de hoogte gebracht van de nieuwste ontwikkelingen binnen Davilex. Wij zijn trots om u de nieuwste programma's te presenteren. De Boekhouddisk (een topper), Het Sollicitatieprogramma (een winner), Davifund en Davichart (een verdiener). Heldere, nederlandstalige software met een groot bedieningsgemak, kenmerkend voor alle programma's van Davilex. Hiernaast leest u alles over het complete aanbod van Davilex. Profiteer nu van de gratis spelletjes. Maak uw keus en vul de bon in.

Wij hebben altijd veel tips en ideëen ontvangen van de HCC-leden voor nieuwe programma's. Hiervoor zijn wij iedereen zeer dankbaar. Heeft u nog een goed idee of een leuke tip, laat het ons weten. Onze programma's zijn er tenslotte voor u.

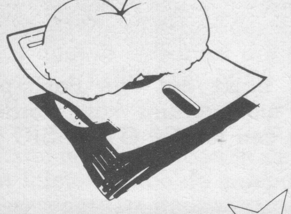

Met vriendelijke groeten,

David Brons

DAVISPECIALS

Davispecials zijn programma's met een algemene toepassing maar zijn op een unieke manier ontworpen. Alles werkt zeer eenvoudig. Met ieder programma kunt u direkt aan de slag. Alles is volledig Nederlandstalig en aangepast aan de wensen van de gebruiker. Onmisbare programma's tegen zeer scherpe prijzen. Geen wonder dat ze als warme broodjes worden verkocht.

DAVIDESK

75,-

- Een programma waarin de meest voorkomende buro-activiteiten zijn opgenomen.
- Davidesk is RAM-Resident. Davidesk is dus op te roepen over ieder programma heen, zonder dat programma te moeten verlaten.
- Davidesk bevat een notitieblok, rekenmachine, afspraken-agenda, kalender, wekker, telefoonklapper, verschillende tabellen (b.v. afstand, tarieven) en een spelletje.

DAVIDOS

75,-

- De vlam in de MS-DOS handleiding, nu is er Davidos.
- Overzichtelijk helpprogramma om het gecompliceerde besturingssysteem MS-DOS voor iedereen hanteerbaar te maken.
- Raamprogramma waarmee menugestuurde DOS-commando's worden uitgevoerd.
- Ingebouwde editor voor het zelf maken van (batch)bestanden. Edlin kan weg.
- Snel programma's opstarten, bestanden kopieren, diskettes formatteren, subdirectories aanmaken enz.
- Meer dan 4000 enthousiaste gebruikers.

DAVITAAL

99,-

- Direct aan de slag met de makkelijkste en enige originele Nederlandse tekstverwerker voor iedereen.
- Een handleiding is overbodig door de ingebouwde training en uitgebreide helpschermen.
- Davitaal bevat alle belangrijke tekstverwerkingsfuncties, o.a.: automatische woordomslag, copiëren, verwijderen en verplaatsen van tekst met blokfuncties, zoeken en vervangen van tekst, onderstrepen, vet, instelbare kantlijnen, links en rechts uitvullen, centreren, kopteksten, macro's, uitgebreide printmogelijkheden.
- Davitaal verzorgt al uw brieven en verslagen thuis en op kantoor.
- De eerste Nederlandse tekstverwerker die in Amerika hoge ogen gaat gooien.

DAVILIST

75,-

- Een supersimpel te bedienen databestand-programma.
- Davilist vervangt alle adresboeken, kaartenbakken en archiefmappen.
- Voor het bijhouden van adressen, klantenbestand, ledenadministratie van verenigingen, boekenverzamelingen en nog veel meer.
- Davilist bevat uitgebreide mogelijkheden zoals: zelf kaartenbak ontwerpen, selecteren en sorteren op ieder veld mogelijk, etiket ontwerpen en afdrukken.
- Tot 6000 records mogelijk, 30 karakters per veld.
- Vier veelvoorkomende kaartenbakken zijn al ontworpen voor u: adressen, boekenverzameling, platencollectie, alle auto's van dit jaar. U kunt direkt beginnen.

DE COMPUTER

Alle programma's draaien op iedere IBM-PC of compatible (MS-DOS) met minimaal 356 K geheugen op zowel harde schijf als diskettestation. Programma's van Davilex zijn nederlandstalig, zeer gebruiksvriendelijk en worden geleverd met een duidelijke handleiding. Alle bovenstaande prijzen zijn incl. BTW excl. verzendkosten.

HOGER RENDEMENT OP UW BELEGGINGEN

BELEGGINGS TOPPERS:

Met de beleggingsprogramma's is Davilex de absolute marktleider in Nederland. Meer dan 7500 enthousiaste beleggers werken met Davilex-beleggingsprogramma's. De toonaangevende DDS (Davilex Data Standaard) wordt inmiddels door concurrerende programma's overgenomen. Dankzij DDS zijn de koersen binnen ieder programma van Davilex onderling uitwisselbaar.

DAVIBEURS

99,-

- Het beroemde professionele beleggingsprogramma van Davilex, voor het beheren en analyseren van al uw binnen- en buitenlandse aandelen van een of meerdere portefeuilles.
- Invoeren en verwerken van alle aan- en verkooptransacties en beursmutaties.
- Portefeuille-overzichten met resultaatberekeningen, winstpercentages, waardebepalingen en vermogenstabellen.
- Koersgrafieken met verschillende MA-lijnen en Point and Figure Charts.

HET OPTIEPROGRAMMA

99,-

- Een compleet beleggingsprogramma voor het analyseren van alle opties en optie combinaties.
- Berekent theoretische waardes en beweeglijkheid. Helpt de goedkoopste optieserie te kiezen.
- Maakt prachtige grafieken van alle mogelijke optiecombinaties. Berekent huidige waarde en waarde op afloopdatum.
- Het Optieprogramma wordt ondersteund door De Optiebeurs en het NIBE met een zelfstudiecursus. Vraag informatie.

OPTIE-BEHEERPROGRAMMA

99,-

- Onmisbaar programma voor het beheren van al uw opties.
- Een compleet overzicht van alle gekochte en geschreven call en putopties.
- Resultaten-, waarde- en totaaloverzichten van alle geopende en gesloten opties.
- Berekening marginverplichting, aan- en verkoopkosten en afloopdatums.

DE BELEGGERSDISK

149,-

- Het nieuwste beleggingsprogramma van Davilex.
- Compleet portefeuille-administratie programma van alle soorten beleggingen in aandelen, obligaties, opties, valuta's, edelmetalen en zelf in te voeren beleggingen.
- Staaf en taartgrafieken voor waardebepaling en overzicht portefeuille opbouw. Lijngrafieken van koers- en winstverloop.
- Analyseren en vergelijken van behaalde resultaten in de verschillende beleggingen.

DAVICHART

149,-

- Zeer hoogstaand beleggingsprogramma voor het analyseren van aandelen aan de hand van grafieken.
- Veel grafieken zoals: koersgrafieken, volume, point en figure, relatieve sterkte, volatility, on-balance.
- Extra onderdelen zoals: voortschrijdend gemiddelde lijnen, regressielijnen, indicatoren, momentum en oscilatoren.
- Uitgebreide selectiemogelijkheden. Bepaal uw eigen beleggingsstrategie en kies de beste fondsen.
- Direct aan de slag door aanschaf datadisk. Handmatig invoeren van koersen mogelijk.
- Inclusief compleet handboek met volledige uitleg en adviezen over technische analyse.

DE DATADISK

75,-

- Bevat een jaar lang alle slotkoersen tot en met nu bijgewerkt van alle Nederlandse aandelen (meer dan 200 fondsen).
- Direct toe te passen in alle Davilex beleggingsprogramma's voor het opvragen van koers-grafieken en overzichten.

DATADISK-ABONNEMENT

250,-

- Maandelijkse toezending van de nieuwste datadisk met bijgewerkte koersen van alle Nederlandse aandelen.
- Bouwt uw eigen koersarchief op. Bespaart tijd en u blijft op de hoogte van de nieuwste koersontwikkelingen.

Een ST op een ST nadoen

De computer softwarematig voor de gek houden

R. J. v.d. Kamp

Voor de Atari ST computer bestaat al geruime tijd software om andere computers na te doen (te 'emuleren'). Zo is er een CP/M emulator die de Z-80 machine nadoet, een PC-Ditto die een IBM PC met Hercules kaart imiteert en het Aladin operating systeem dat de mogelijkheid geeft om Macintosh software te draaien op de ST. Het is dus ook mogelijk om een ST op een ST computer na te doen. Maar waarom zou je?

De ST kent drie verschillende instellingen: de low, medium en high resolution mode. Alleen voor de laatste mode is een speciale zwart-wit monitor van Atari nodig. De andere twee instellingen werken in kleur en maken gebruik van de normale videonormen, zodat in dit geval elke normale kleurenmonitor of TV (bij voorkeur met scart aansluiting) gebruikt kan worden. Bij het aanzetten van de machine of bij het opnieuw opstarten (resetten) wordt gekeken wat voor beeldscherm is aangesloten. Vervolgens stelt de machine zich dan in op de juiste resolutie. Het is vrijwel onmogelijk om van resolutie over te schakelen als de computer eenmaal op gang is.

PROGRAMMA'S Doordat de beeldopbouw en de mogelijkheden voor de drie resoluties nogal verschillen komt het veel voor dat programma's worden gemaakt voor een enkele resolutie en niet voor alle drie. Er zijn veel teksteditors om in zwart-wit te werken met meer dan 25 regels van ruim 80 letters op het scherm. In de laagste resolutie is het niet mogelijk om zoveel letters leesbaar op het scherm te krijgen. Ook zijn veel spelletjes alleen te spelen als je het in kleur kunt zien, op een zwart-wit scherm zou veel essentiële beeldinformatie niet goed overkomen.

Bij het kopen van een ST computer staat men altijd voor de keus: òf een zwart-wit monitor òf een kleurenmonitor erbij aanschaffen. Het is tamelijk kostbaar om beide te doen. Het gevolg is dat er altijd programma's zijn die men niet kan gebruiken omdat niet over de juiste monitor wordt beschikt.

De vraag kwam dan al spoedig op of het niet mogelijk zou zijn om de computer softwarematig voor de gek te houden, dus een ST in kleurenmodus na te doen op een ST die in high resolutie mode staat en omgekeerd. Na wat proberen kwam Fred Beniest uit Den Haag er achter dat kleurenprogramma's op de zwart-wit monitor kunnen draaien en zwart-wit programma's op het kleurenscherm.

SNELHEID Zeer belangrijk is het dat een emulator snel is. In ons speciale geval moeten de afbeeldingen op het beeldscherm niet achter lopen met het werkelijke gebeuren. Zo moet bijvoorbeeld de muispositie die op het scherm wordt getoond niet erg vertraagd zijn, want dan raakt de gebruiker uit balans bij het verschuiven van de muis. Er is dus ijverig gezocht naar een methode om een beeld met kleurinformatie om te zetten naar alleen zwart-wit. Evenzo moet er een algoritme zijn om een zwart-wit beeld om te zetten in een kleurenbeeld (met alleen grijstinten).
Dit laatste was niet zo moeilijk. In de hoge resolutie is het beeld 640 bij 400

punten groot en in lage resolutie 320 bij 200. In de tussenliggende resolutie is dit 640 bij 200. Dit zijn onderling allemaal redelijke verhoudingen.
De omzetting van kleurinformatie naar zwart-wit is veel lastiger te verwezenlijken. Hoewel kleur naar grijstinten wordt vertaald is het afbeelden van grijstinten op de monochrome (zwart-wit) monitor alleen mogelijk met rasterpatronen. Er zijn minimaal vier puntjes nodig om een grijsraster te krijgen, dus zal het voorkomen dat verschillende kleuren eenzelfde grijstint krijgen toegewezen. De gebruiker zal af en toe zelf moeten aangeven welke kleuren wat voor grijstinten moeten opleveren.

METHODE Wat er moet gebeuren is dat alle acties die resultaat op het scherm opleveren moeten worden opgevangen en dat er een speciaal scherm in het geheugen wordt gezet wat de door de emulator 'vertaalde' resultaten van het echte scherm laat zien.

Laten we eens kijken naar het emuleren van een ST in kleur op een ST met een hoge resolutie monochroom scherm. Bij het opstarten van een ST met een kleurenbuis worden het operating system, de videoshifter en de overige hardware in kleurenmode gezet. Wat onze emulator dus moet doen is de computer te laten opstarten met het operating system in kleurenmode, maar de videoshifter in de hoge resolutie (zwart-wit) mode. Om dit mogelijk te maken zal de emulator ten eerste een extra scherm in het geheugen moeten plaatsen, waarin de zwart-wit informatie staat die door de videoshifter op het scherm wordt afgebeeld. Verder zullen alle automatische interrupts en vectoren die de resolutie, de beeldschermadressen of het soort van de aangesloten monitor testen moeten worden omgeleid om kleurprogramma's en GEM in de kleurmode te laten denken.

VERTALEN In het gewone geval van een ST met een kleurenscherm worden door de videoshifter vier woorden tezamen uit het fysische scherm gebruikt om één woord pixels met bijbehorende kleur op het kleurenscherm te produceren. Wat de emulator doet is tijdens de vertical-blank tijd, de tijd dat de videoshifter eventjes geen beeld aan het weergeven is, een gedeelte van het eerste scherm waarop het kleurprogramma en GEM werken overzetten naar het tweede scherm waarop de videoshifter werkt. Steeds worden van vier woorden (die een kleurwoord op het scherm weergeven) maar twee woorden naar het interne zwart-wit scherm geschreven. Het tweede woord komt dan direct onder het eerste woord, dus op de volgende beeldlijn. Zo ontstaan er twee maal zoveel horizontale beeldlijnen als in de kleurenmode en met het pixelpatroon van telkens twee woorden onder elkaar ontstaan ook grijstinten.

COMPLICATIES Toen de eerste horde was genomen bleek dat veel spelletjes op deze manier niet aan het werk te krijgen zijn. Het is namelijk heel gebruikelijk dat kleurenspelletjes opgestart moeten worden. Dat wil zeggen: de enige methode om het spel op gang te krijgen is door de disk in de drive te stoppen en de machine te resetten, dan wel de machine aan te zetten (koude start). Een bruikbare ST-emulator moet in staat zijn om ook in dit soort gevallen een oplossing te bieden.

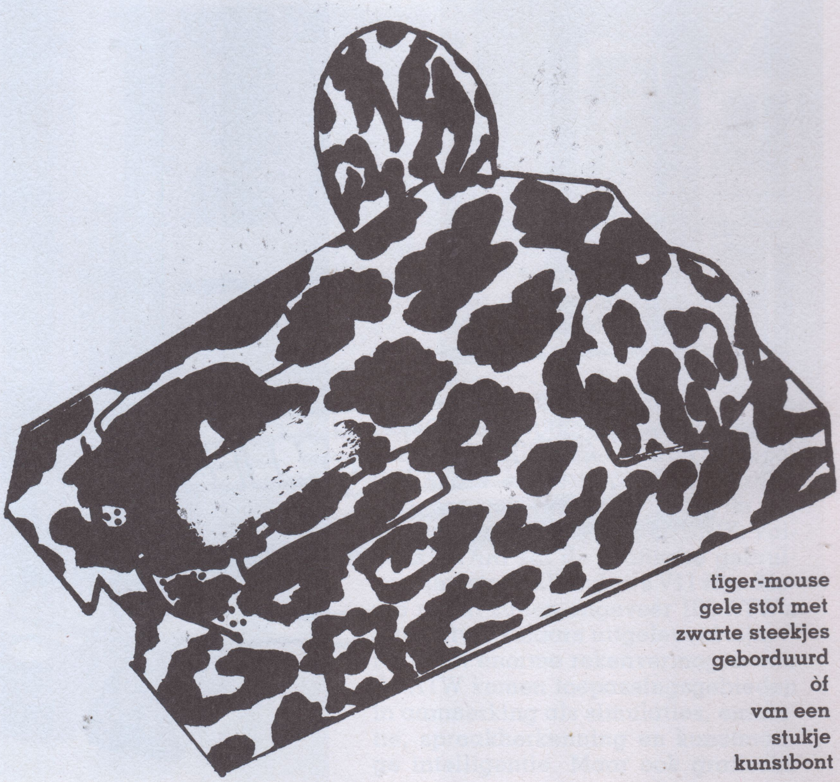
Na nogal wat gezoek en geprobeer is de volgende werkwijze voor de gebruiker bedacht: start de machine op met de emulator disk in de drive, stop wanneer de emulator zich in het systeem heeft ingenesteld (herkenbaar aan een serie pieptonen) de disk met het spelletje in de drive en druk een toets in. De emulator neemt dan het opstarten voor zijn rekening. Helaas werkt dit niet voor alle spelletjes, sommige softwarehuizen maken om kopiëren tegen te gaan de spelletjes bewust zó dat geen enkel ander programma in de computer aanwezig blijft. Ook dan blijven er problemen die alleen met een emulator kunnen worden opgelost. Een voorbeeld zal dit duidelijk maken.

VOORBEELD Ik heb een Computer Aided Design programma dat bewegende 3-D figuren op het scherm kan laten zien. Dit programma werkt alleen in de hoogste resolutie (zwart-wit dus). Nu wilde ik een videofilmpje maken van de bewegende beelden, maar dat ging niet. Het videosignaal van de hoge resolutie heeft een 71 Hz beeldfrequentie en niet de 50 Hz, die onze TV norm is.

De oplossing ligt voor de hand: gebruik de emulator voor zwart-wit naar kleur, draai dan het CAD-programma dat niet beter weet dan dat de ST in hoge resolutie draait (wat in werkelijkheid niet zo is). Gebruik het kleurenbeeld dat uit de computer komt om de film op video vast te leggen.

INFORMATIE Meer informatie over deze twee emulatorprogramma's is te krijgen bij de Stichting ST, Bakkersteeg 9 A, 2311 RH Leiden, telefoon 071-130045.

VOORBEELD MUIZEJAS:

tiger-mouse
gele stof met
zwarte steekjes
geborduurd
òf
van een
stukje
kunstbont

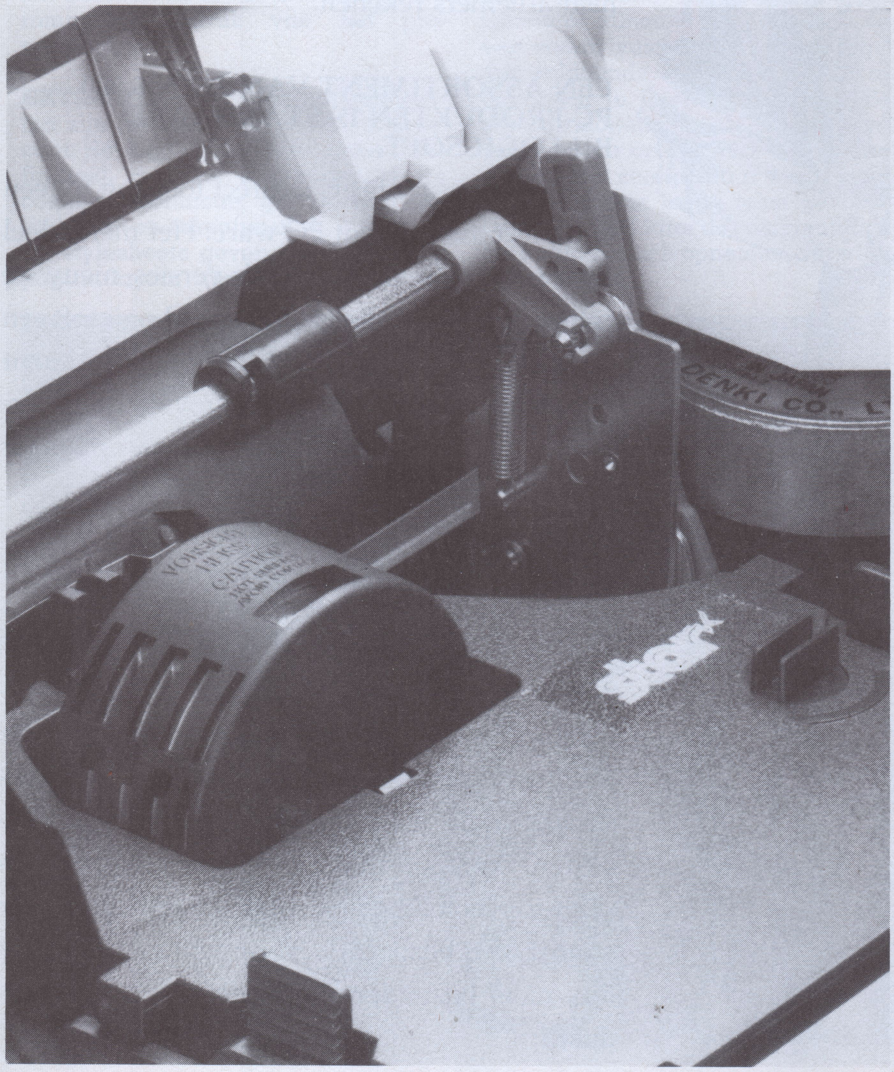
K L I K S

Reparatie van printerkop met... een gitaarsnaar

Wie veel met een printer werkt weet dat linten snel opraken. Meestal is het lint zelf nog lang niet versleten, maar is de inkt uit het lint verdwenen. Omdat een nieuw lint toch vaak minstens ƒ 25,- kost denk je dus wel eens aan mogelijkheden om op deze post te bezuinigen.

Roel van der Vlugt

Ik had zelf bedacht mijn linten opnieuw te inkten met doodnormale stempelinkt, verkrijgbaar in de boekhandel. Zo gezegd, zo gedaan. Na flink wat tijd aan het transportwieltje van het inktlint te hebben zitten draaien in verloren minuutjes waren de afdrukken weer vrij normaal. Tot een aantal maanden later mijn printer letterlijk vastliep. Geen soft-, maar een hardwareprobleem. De naalden uit de printerkop waren door het lint gegaan en wilden absoluut niet meer terug.

SMERING Op dat moment herinnerde ik mij plotseling een verhaal over de smerende functie van inkt bij de naalden in een printerkop. Smeren doe je met olie. En ja hoor, ik had inkt gebruikt die geen olie bevat, omdat deze anders rubber stempels aantast.

Tijdens mijn pogingen het lint uit de priemende naalden te bevrijden brak een naaldje af. Ik was als rechtgeaard hobbyist welhaast genoodzaakt de printerkop te demonteren.

Op gemêleerde vloerbedekking is het moeilijk weggesprongen fijnmechanische onderdeeltjes als veertjes en naaldjes terug te vinden, maar de poes hielp mee en dat scheelt. In eerste instantie de kop gereinigd en gesmeerd en weer in elkaar gemonteerd.

Het resultaat was grappig, maar niet mooi om te zien: een witte streep door elke regel tekst. Misschien verkoopt men wel ergens naalden voor deze kop, dacht ik nog hoopvol. Maar nee, er werden alleen complete koppen geleverd voor ƒ 262,95 exclusief alles.

GITAARSNAAR Laten repareren was de trouwe Commodore MPS 1000 (= Epson GX80) niet meer waard. Maar weggooien is toch ook zonde. Dus een goede vriend gebeld die het naaldje wel eens wilde zien en zijn gedachten liet gaan over een oplossing. Hij bezocht een modelbouwzaak, waar men hem adviseerde het eens met een gitaarsnaar te proberen. En waarachtig, voor een luttel bedrag van ƒ 2,50 zijn die dingen te verkrijgen in de meest minimale diktes.

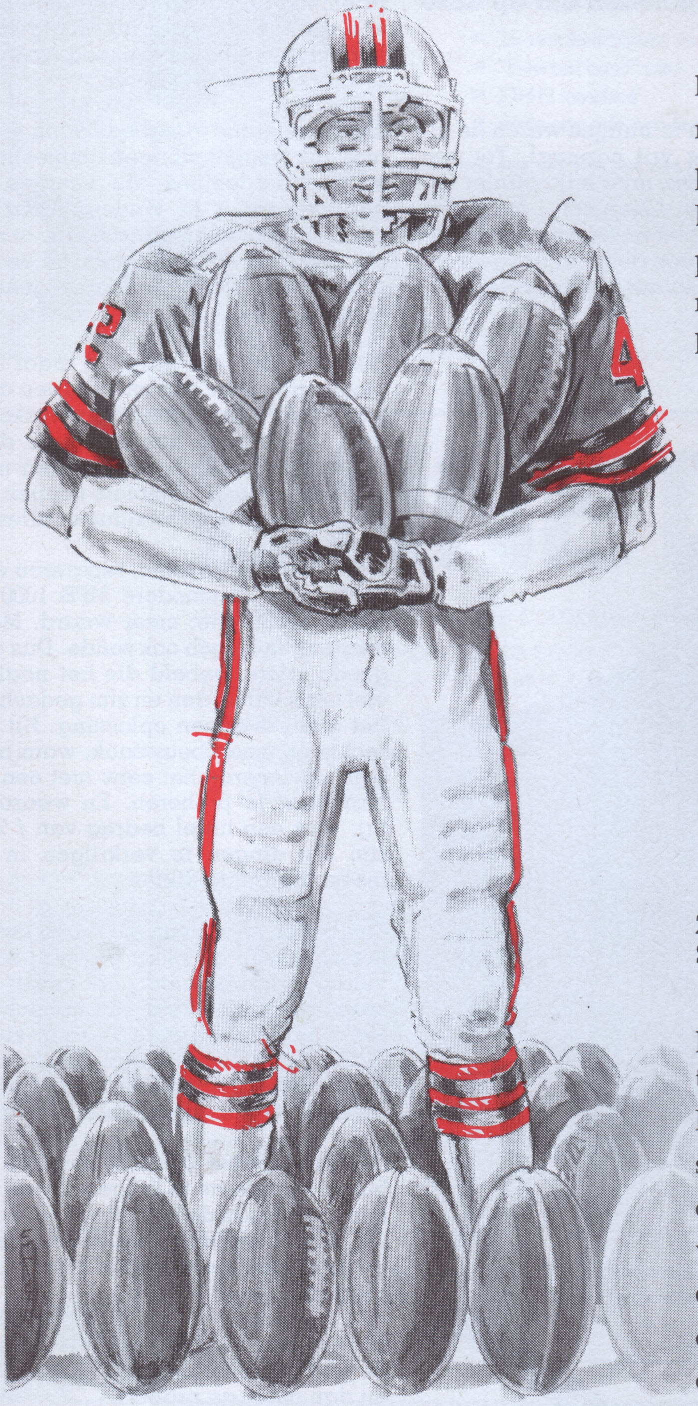
Een stalen snaar van 0,305 mm kwam het dichtst in de buurt en werd zorgvuldig geprepareerd: op maat geknipt, een verdikking aan het achterste uiteinde aangebracht (met kunsthars) en gepolijst. Vervolgens haalde ik de kop weer uit elkaar om de nieuwbakken naald er in te zetten.

Een heel gedoe om alle naalden op hun juiste plaats te krijgen via de geleidegaatjes in de kop. Maar het heeft de moeite geloond, want de printer werkt al weer geruime tijd zonder problemen.

Er bestaat overigens ook oliehoudende inkt voor metalen stempels, die ik nu dan maar ga proberen...

Als het u niet uitmaakt om ve
moet u ons even

Dan sturen we u desnood
prijslijst met meer dan

■ De formule van Logicsoft is heel eenvoudig: koop groot in, neem genoegen met een kleine marge en verleen uitstekende service. Kritische, prijsbewuste afnemers stromen dan vanzelf toe. Logicsoft heeft op deze wijze een uiterst sterke positie verworven op de Europese PC-ware markt en mag tal van grote multinationals tot haar afnemers rekenen.

EEN ASSORTIMENT VAN ZO'N 5.000 PC-PRODUKTEN IS STANDAARD BIJ LOGICSOFT.

Met Logicsoft heeft u direct toegang tot een compleet assortiment PC-ware. Het merendeel daarvan is software (originele versies, nieuwste releases). Ook aan hardware heeft Logicsoft een groot aantal produkten. En het assortiment breidt zich snel uit. Een allesomvattend assortiment is dus niets bijzonders bij Logicsoft, maar standaard.

24-UURS LEVERINGSSERVICE IS STANDAARD BIJ LOGICSOFT.

Verreweg de meeste artikelen heeft Logicsoft permanent in voorraad. Vandaag besteld, betekent dan ook gegarandeerd morgen in huis. Minder courante produkten halen wij rechtstreeks uit het magazijn van uitgevers en producenten. Door gebruik te maken van Express Services, zijn ook dergelijke bestellingen binnen een etmaal bij u bezorgd. Levering binnen 24 uur is dus niets bijzonders bij Logicsoft, maar standaard.

Dataphon S 21 D modem aan de PC

TOEPASSINGEN

Goedkope vorm van datacommunicatie

Datacommunicatie staat volop in de belangstelling. De protocollen, bits en bauds vliegen in het rond. Het kan flink in de papieren lopen. Voor de niet bang uitgevallen computeraar die wil communiceren via de computer,zonder daarbij diep in de buidel te tasten, zijn er echter ook goede mogelijkheden.

Rob Prins

Tijdens de HCC Dagen (25 en 26 november 1988) werd ik blij verrast door een groot bord boven een verkoopstand. Er moest daar een modem liggen dat geschikt was voor de PC, 300 baud full-duplex aankon en niet meer dan ƒ 35,- kostte. Vijf minuten later was ik de trotse bezitter van een Dataphon S 21 D akoestisch modem, dat volgens de Duitse en de Nederlandse handleiding (een handvol stencils) inderdaad die 300 baud zou halen. Meegeleverd werden een kabeltje en een communicatieprogramma op diskette.
Helaas waren voor mij het kabeltje en het programma volkomen onbruikbaar. Het ging om een compleet pakket voor de Commodore 64. Gelukkig zat aan het modem de 'vertrouwde' RS-232 aansluiting, zodat koppeling aan de PC toch mogelijk leek.

PROGRAMMATUUR Voor communicatie met bijvoorbeeld een FIDO-node heb je drie dingen nodig:
- een *computer*,
- een *modem*,
- een *communicatieprogramma*.

De situatie was eigenlijk ideaal: ik had een programma nodig en ik stond nog geen honderd meter vanaf de plaats waar ik er aan kon komen. Bij de IBM-PC gg aangekomen heb ik eenvoudig om een goed communicatieprogramma gevraagd. Ik kreeg een lijstje met drie tot vier mogelijkheden en koos er één uit. In mijn geval werd het Procomm (kort besproken in HCC Nieuwsbrief 108). Dit programma moet volgens de 'handleidingen' in de C64-versie op de floppy staan. Het is te bestellen bij de IBM-PC gg onder de nummers 0473 en 0474. Hoe u kunt bestellen staat op de PD-pagina van die gebruikersgroep.
Het programma kan van alles: automatisch een nummer draaien, de haak erop gooien als het 'gesprek' afgelopen is en nog veel meer. Het is alleen jammer dat het Dataphon modem dat niet kan. Het programma bedienen is verder kinderlijk eenvoudig.

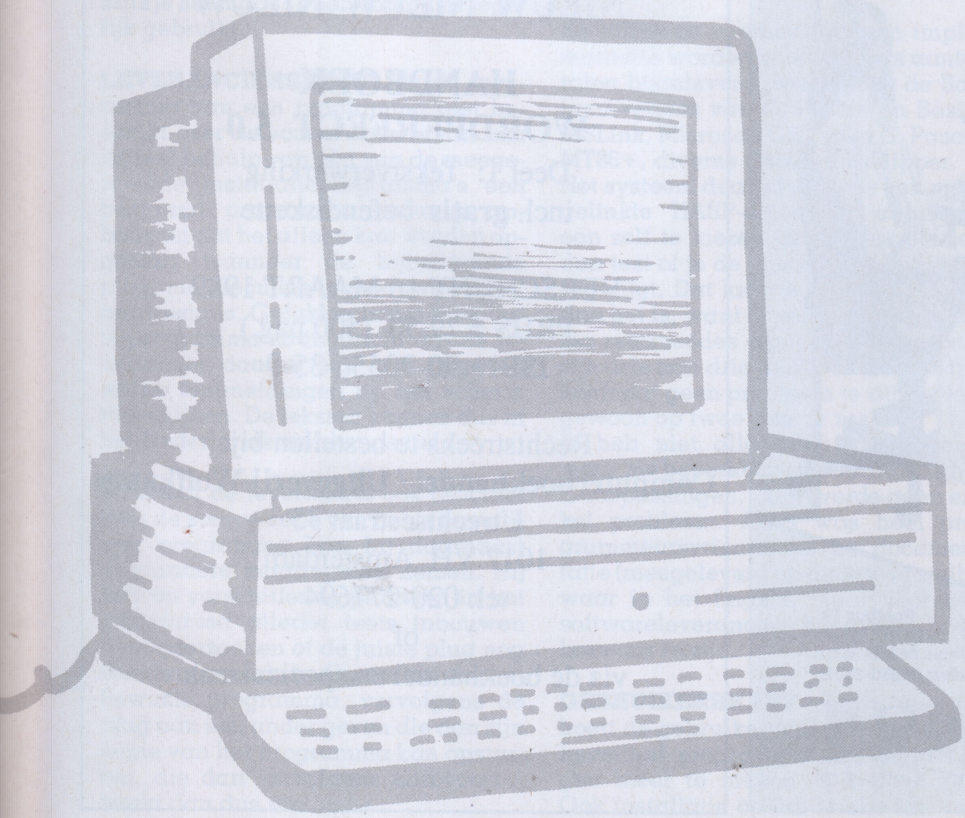
RS-232 Dan het grootste probleem: de kabel. Het zou zo mooi zijn als alle RS-232 apparatuur op elkaar paste. De natuurwet die zegt dat alles zo moeilijk mogelijk moet zorgt er echter voor dat bijna geen aansluiting hetzelfde is. RS232-compatibiliteit is dan ook een ruim begrip.
De standaard was er oorspronkelijk om terminals aan modems te koppelen, zodat er via een telefoonlijn contact kon zijn met een computer die ergens anders stond. RS-232 bleek echter ook geschikt te zijn voor allerlei andere toestanden: printers, muizen, besturingen enzovoort konden er aan gekoppeld worden. En omdat een printer nou eenmaal geen modem is moesten er concessies gedaan worden aan de standaard.
Ook in de handleiding van dit modem staat een afwijking beschreven: op pen 9 en 10 van de connector kunnen respectievelijk - en + 9 tot 15 Volt worden aangebracht als voeding. Bij de originele standaard blijkt het andersom te zijn, er moet juist spanning van afgetapt kunnen worden!
Gelukkig is de rest van het modem heel redelijk RS-232 compatibel. Van belang zijn de pennen 1 tot en met 8 en pen 20. In dit geval moeten deze 8 (of 9, als pen 1 meedoet) pennen worden doorverbonden met de computer. Het gaat hierbij om een 25-polige zogenaamde D-connector, die u waarschijnlijk zo ziet zitten achter in de PC. Let op: achterin de PC moet u de connector met de *PENNETJES* hebben en niet die met de *GAATJES*: dat is de printeraansluiting. U hebt kans dat de boel kapot gaat als u die met elkaar verwart.

VOEDING Het volgende probleem was de voeding. Volgens de handleiding waren er vier mogelijkheden, namelijk:
- een batterijtje (9 Volt blok) in het modem,
- een adapter (+ 9 à 12 Volt) aan de speciale adapteringang hangen,
- een positieve spanning uit de computer op pin 9 van het modem,

- op pen 9 en 10 van het modem respectievelijk een positieve en een negatieve spanning (tussen de 3 en 15 volt, zoals de standaard voorschrijft).

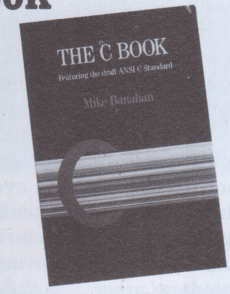
Ik heb zelf aanvankelijk voor het laatste gekozen: een batterijtje was op zondag niet voorradig en bij mijn weten komt er geen +/- 12 Volt uit de computer. Ik had nog wel ergens een transformator (30 Volt) en een hoop onderdelen liggen. Het hele handeltje bestaat nu uit de transformator met gelijkrichtbruggetje, aangevuld met een condensator om de spanning vlak te maken en een (regelbare) weerstand om de spanning in twee delen van 15 Volt te splitsen. Vanaf de middelste lip van de weerstand gaat er een draadje naar pen 7 (of 1) van het modem (0 Volt), van de + gaat er een draadje naar pen 9 en van de - naar pen 10.
De hele installatie bestaat nu uit vier delen: de telefoon, de computer, het modem en de 'voeding' van het modem. Er komen vanaf het modem twee draden: n naar de voeding en n naar de computer. Dit is de ingewikkeldste, duurste en meest zekere oplossing. Als blijkt dat het op een andere manier niet lukt kunt u dit proberen. De maandag erop kocht ik een batterijtje en dat werkte (eigenlijk tot mijn stomme verbazing) voorbeeldig. De 'voeding' kon weer de kast in en ik kon bellen.
Tijdens het bellen viel plotseling de verbinding weg. De telefoonlijn kreeg de schuld. Maar toen het voor de tweede keer gebeurde zag ik dat ook de lampjes (geel en rood) op het modem niets meer deden, terwijl het wel degelijk aanstond. Vanaf die dag werk ik nu met een adaptertje op 12 Volt (kosten: ƒ 12,50) en heb nergens meer last van.

GEBRUIK Toen kwam het echte testen. Modem aansluiten, computer aan, programma opgestart. Dan het grote moment: inloggen op een BBS. De telefoonnummers in de handleiding stammen uit de tijd dat dit modem modern was, dus die zijn zwaar verouderd. Maar elke maand staat midden in de HCC Nieuwsbrief een lange lijst telefoonnummers van FIDO-nodes die aangesloten zijn op het HCC-net, dus kon ik er gewoon één uitpikken. Je draait (of drukt) het nummer, als u geluk hebt of als het een minder populaire BBS is hoort u een hoge pieptoon en wordt het tijd om de telefoonhoorn in het modem te proppen. Draai het nummer niet 'blind' met de hoorn al *op* het modem, want dan is de kans groot dat de centrale op tilt slaat. Bij mijn eigen 'klavervier'-huiscentrale heeft dat grote frustraties onder huisgenoten opgeleverd, omdat in drie van de vier gevallen de telefoon elders in huis ging rinkelen. Bij sommige BBS'en is er meteen contact, bij anderen is het nodig om eerst een aantal malen op return of enter te drukken. U krijgt dan een schermpje met het logo van het BBS, uw naam wordt gevraagd en de rest volgt vanzelf.
Het modem doet trouwens rare dingen met andere geluiden: er komt rotzooi op het scherm, zelfs als je hard hoest of tegen de tafel stoot tijdens de datatransmissie.

COMMODORE 64: Ik heb het geprobeerd en het werkt echt, zelfs zonder voeding. De communicatieprogamma's op de C64-floppy moeten geladen worden met 'LOAD'*',8,1', anders werkt het niet.)

The ANSI C Book

Mike Banaham
Addison-Wesley
ISBN 0 201 173700
268 pag. $ 31.25

Dit boek is bedoeld voor twee groepen mensen: zij die nog nooit C gebruikt hebben en zij die wel bekend zijn met C, maar meer willen weten over de nieuwe ANSI standaard.
Het boek is in het Engels, waardoor het niet geschikt is voor iedereen. Ook de prijs is bepaald niet mis voor een boek van circa 260 pagina's.
Het boek behandelt C zoals meestal een programmeertaal wordt behandeld in leerboeken met een beperkte omvang: volledig, maar beknopt. Alle noodzakelijke onderwerpen komen aan bod, maar een programmeerervaring lijkt mij noodzakelijk om een en ander te kunnen bevatten.
Het boek heeft geen diepe indruk gemaakt, maar viel ook niet in negatieve zin op. Kortom: zo zijn er wel meer, maar er zijn ook betere en slechtere boeken over C. De aspecten van de nieuwe standaard komen goed aan bod, maar ook hier geldt dat er veel meer op dit gebied uit is gekomen en nog zal uitkomen.

Conclusie:
Een beknopt middelmatig boek met een stevige prijs.

■ Henk Wevers

PC-zakboekje WordPerfect

Mella Mincberg
Uitg.: Kluwer 1988
ISBN 90 201 2156 1
96 pag.: ƒ 24,50

In de bekende serie zakboekjes van Kluwer in het formaat 11 x 23,5 cm is nu ook een deeltje verschenen over WordPerfect, dat zowel voor de versie 4.1 als 4.2 gebruikt kan worden.
Na drie pagina's algemene tips worden de speciale toetsen besproken, een vervanger van de referentiekaart die met WordPerfect wordt meegeleverd. Vervolgens 75 bladzijden, waar in alfabetische volgorde de verschillende functies en mogelijkheden opgesomd worden. De functie wordt genoemd met de bijbehorende toetscombinatie, een uitleg in telegramstijl en waar van toepassing de verborgen codes die WordPerfect in het document zet. Een redelijk uitgebreide index maakt het mogelijk snel te vinden wat men zoekt.

Conclusie:
Vaak zal dit boekje uitkomst bieden als je even iets niet meer weet, de handleiding kan het bij lange na niet vervangen, dat was echter ook de bedoeling niet. Zoals al eerder gezegd is bij eerdere besprekingen van boekjes uit deze serie is het afhankelijk van je financiële omstandigheden of je het boekje zijn geld waard vindt. Handig is het wel, prijzig echter ook.

■ Jan Leijerweerd

LEESTAFEL

Inleiding bestuurlijke informatiekunde

A. L. M. Schweitzer
en E. Veldhuizen
Academic Service, 1988
ISBN 90 6233 342 7
368 pag. ƒ 49,50

Dit boek is oorspronkelijk bedoeld als syllabus voor een inleidend college economie. Dit heeft tot gevolg dat men niet is uitgegaan van voorkennis betreffende het vakgebied. De eerste helft van het boek behandelt uitgebreid het fenomeen computer, randapparatuur, netwerken en programmatuur. Voor een aantal lezers zal dit het minst interessante deel van het boek zijn. Enerzijds voor degenen die reeds ingewijd zijn in de technische kant van de informatica, anderzijds voor degenen die tot de beoogde doelgroep behoren: de (toekomstige) managers. Voor deze laatsten zal de informatie in de eerste helft van het boek vaak te gedetailleerd en/of te technisch zijn.
Het tweede deel van het boek gaat meer in op het eigenlijke onderwerp, bestuurlijke informatiekunde. Aan de orde komen de ontwikkelingen die zich de afgelopen tijd op dit gebied hebben voorgedaan, zowel technisch als organisatorisch. Het beheren van gegevensbestanden wordt in een ruimer organisatorisch kader geplaatst, waarbij aandacht wordt besteed aan beleidsprocessen en aan projectmanagement. Op heldere wijze gaan de auteurs in op beleidsmatig belangrijke zaken als bestandsorganisatiemethoden en interne controle bij geautomatiseerde informatiesystemen.

Conclusie:
Inleiding Bestuurlijke Informatiekunde roept bij mij wat gemengde gevoelens op. Het tweede deel dat ingaat op het eigenlijke onderwerp is een heldere inleiding, waarin veel lezenswaardigs te vinden is. Voor een aantal lezers zal de informatie in de eerste helft van het boek herhaling zijn of juist teveel van het goede. Wellicht het beste advies is om het doorbladeren bij de boekhandel te beginnen bij hoofdstuk 4.

■ Peter Bolderman

PC Starter

Eindred. Drs. M. de Rooij
Uitg. Sala Communications 1989
Distributie: Betapress
124 blz. ƒ 12,95

De subtitel 'Informatief handboek voor de beginnende computergebruiker' is wel erg misleidend. Het boek bestaat uit een samenvatting van artikelen, al dan niet geredigeerd, uit de computerkrant Computer Info.
Zeer technisch worden vrijwel alle hardwarecomponenten van een computer besproken. Op even technische wijze wordt software behandeld. Zelfs netwerken komen aan de orde. Een bijlage bestaat uit vragen en opdrachten, hiermee wordt gemikt op het onderwijs. Antwoorden ontbreken echter en daardoor, en door de wel zeer summiere wijze waarop alles behandeld wordt, is het voor zelfstudie ongeschikt.
Wie echter geïnformeerd wil worden over wat Hercules, CGA enzovoort of over andere technische zaken, zoals die in tijdschriftenartikelen te vinden zijn, moet dit boekje dat voor de wel zeer lage prijs van ƒ 12,95 in computershops en kiosken te krijgen is zeker meenemen.
Geen beginnersstof, wel veel technische informatie voor iemand die wat meer over hardware wil weten.

■ Jan Leijerweerd

LEESTAFEL

Hard- en Software-tuning voor IBM PC's en compatibles

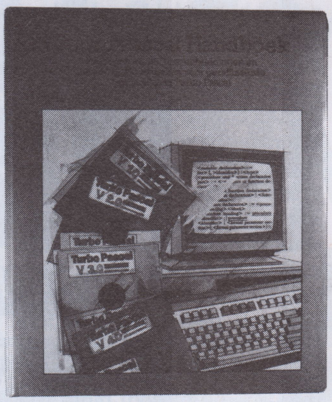

WEKA uitgeverij BV
Postbus 61196
1005 HD Amsterdam
ISBN 90 70829 12 6
Opbouwwerk 680 pag. ƒ 99,- inclusief BTW.
Aanvulling 120 pag. ƒ 55,- inclusief BTW, exclusief porto

Hard- en Softwaretuning voor de IBM PC's en compatibles is een losbladig opbouwwerk in een A4 ringband. Op de driemaandelijkse aanvullingen is een abonnement te nemen. Een aanvulling kost ƒ 55,-, neemt men een abonnement op meerdere aanvullingen dan wordt bij 8 aanvullingen of meer ƒ 35,- per aanvulling betaald.
De titel van dit werk is enigszins misleidend. Van enige 'tuning' is geen sprake. Het werk verschaft enige informatie over de PC-XT (geen AT) op het gebied van hardware en software. De informatie die over de hardware wordt gegeven is vrij beperkt. Na 10 aanvullingen worden van de hardware de 8088/8086 instructieset, de 8088/8086 microprocessor en periferiechips, het toetsenbord en de floppydisk behandeld. De rest van het werk met de 10 aanvullingen gaat over de PC software, zoals bedrijfssystemen, hogere programmeertalen, commerciële programma's en MS-/PC-DOS utilities. Het werk geeft een overzicht van alles wat er op PC-gebied te doen is, maar gaat nergens diep op in. Het is zeker niet te gebruiken als naslagwerk. Met de 10 aanvullingen, in 3 banden, kom ik op een prijs van ƒ 99,- + ƒ 350,- + ƒ 30,- (2 ringbanden) = ƒ 479,- inclusief BTW. Dit is een te hoge prijs voor het gebodene. Wil men over specifieke PC-onderwerpen meer te weten komen dan kan men beter een boek over dat speciale onderwerp aanschaffen. Voor ƒ 479,- zijn zeker een vijftal uitstekende boeken op PC gebied aan te schaffen, die vele malen meer en betere informatie verschaffen.

■ Frans Kors

Turbo Pascal Handboek

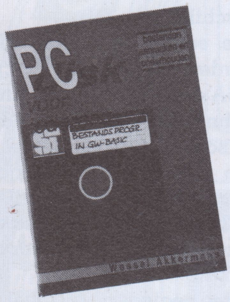
Bob van Duuren e.a.
Uitg. WEKA 1987, 1988, 1989
Postbus 61196
1005 HD Amsterdam
Circa 1000 pag. ƒ 369,-

Het Nederlandstalige 'Turbo Pascal Handboek' is geen gewoon boek, maar een abonnement op een losbladige uitgave. Op dit moment beslaat de complete uitgave twee A4 vierringsbanden, met het basiswerk van 350 pagina's en zes aanvullingen van elk 128 pagina's. Extra is een zeer nuttige diskette verkrijgbaar met een groot aantal van de in het boek beschreven programma's (vaak units!) in sourcecode.
Dit boek heeft twee grote ergonomische voordelen. De ringband laat het toe om het boek open te leggen en je handen voor het toetsenbord te gebruiken. De letter is dusdanig groot gekozen dat de tekst gemakkelijk leesbaar is als het boek achter het toetsenbord ligt. Jammer dat juist de listings in een iets kleiner lettertype zijn gedrukt dan de tekst zelf. Andersom was beter geweest.
Het 'Handboek Turbo Pascal' is erg breed opgezet. De aanvullingen bevatten telkens een aantal afgeronde 'paragrafen' van een aantal verschillende hoofdstukken. Deze uitgave wordt dus geleidelijk over de gehele breedte aangevuld. De abonnee krijgt elke keer weer nieuwe informatie over verscheidene zaken. Verandering van spijs....
De schrijfstijl is gemoedelijk, de tekst helder, de toon niet formalistisch. Er wordt gelukkig niet kinderachtig gedaan over Engelse termen en Pascal- of MS-DOS jargon. Overigens wordt het jargon wel verklaard.
Het 'Turbo Pascal Handboek' geeft onnoemelijk veel informatie, ideeën en hints voor zowel de beginnende als de gevorderde Pascaller. Het is in feite een 'eindeloze' cursus Turbo Pascal, waar elke Pascal-hobbyist direct op zijn eigen niveau kan inspringen.

Conclusie:
Gezien de omvang en diepgang is dit boek vooral geschikt voor de serieuze Pascal-hobbyist en de (semi)professionele Pascal programmeur. Een bedrag van ƒ 369,- (ƒ 99,- voor het basiswerk en 6 aanvullingen van ƒ 45,-, normaal ƒ 55,-) lijkt vrij fors, maar is per saldo niet veel voor het gebodene. Zeker gezien het feit dat 'gewone' boeken elkaar nogal eens overlappen.

■ Paul Uljé

PC disk voor iedereen
bestandsprogramma's in GW-BASIC

Wessel Akkermans
Stark Texel 1988
ISBN 90 6398 459 6
286 pag. ƒ 39,50

Het boek bewijst dat het zeer goed mogelijk is om op betrekkelijk eenvoudige wijze mooie en uitgebreide bestandsprogramma's in (GW)BASIC te schrijven.
Het boek behandelt nagenoeg alle facetten die bij het schrijven van zogenaamde databases of kaartenbakprogramma's in (GW)BASIC van belang zijn. In grote lijnen bestaat het uit drie delen: een korte theoretische introductie, waarin de benodigde terminologie behandeld wordt; vervolgens een deel over sequentiële en een deel over direct toegankelijke of random bestandsorganisatie.
Het aantrekkelijke van dit boek is dat de lezer met de stof bekend raakt aan de hand van kant en klare toepassingsprogramma's en voorbeelden, die zeer begrijpelijk en gestructureerd van opzet zijn.
Op de opbouw van het boek valt niets aan te merken. Aan het eind van ieder hoofdstuk wordt de lezer geconfronteerd met enige vraagstukken. Het nut hiervan laat ik in het midden. Het geheel is prettig geschreven en zelfs de uitleg van de listings wordt op een aantrekkelijke manier gebracht, iets wat niet vaak gezegd kan worden bij boeken van deze opzet.

Conclusie:
Voor de liefhebbers van het zelf programmeren van bestandsprogramma's in (GW)BASIC is dit boek een absolute aanrader. Het geheel komt zeer duidelijk over en de bijgeleverde programma's zijn een ware 'must'. Ook over de compleetheid van de onderwerpen niets dan lof. Het enige wat op te merken valt is dat er wel een redelijke kennis van (GW)BASIC aanwezig moet zijn, maar wie heeft dat tegenwoordig niet?

■ Noel Roets

Succesvol programmeren in C

op IBM PC's en compatibles

Weka Uitgeverij BV
Postbus 61196
1005 HD Amsterdam
Basiswerk ƒ 99,-
Aanvullingen ƒ 55,-

'Succesvol Programmeren in C op IBM PC's en compatibles' is een losbladig opbouwwerk, bestaande uit een fris gekleurde verzamelband met vulling die regelmatig wordt aangevuld en zo nodig ververst. Bovendien zijn diskettes beschikbaar waarop listings die in het werk voorkomen zijn verzameld, zodat veel tikwerk achterwege kan blijven. Tenslotte is het werk voorzien van een lezerscontactkaart, waarop de lezer zijn vragen, ideeën, wensen en kritiek kwijt kan.
Al met al kan een dergelijk systeem in een tijd met snelle veranderingen een verantwoorde investering zijn die ook in de toekomst zijn waarde houdt, ja, zelfs door de wisselwerking tussen lezers en uitgever in waarde kan toenemen. Mijn eerste ervaringen met dit werk waren echter minder hoopgevend. Naast enkele principiële bezwaren viel vooral het overvloedige aantal slordigheden op.
Na een enigszins moeizaam contact met de uitgever en de vertalers van het Duitse 'moederwerk' blijkt dat aan verschillende bezwaren is of zal worden tegemoet gekomen. Door de losbladigheid hoeven ook de geconstateerde slordigheden geen doorgaande bron van ergernis te blijven. Het werk heeft daarnaast gelukkig verschillende pluspunten. Naast C als taal wil men veel aandacht gaan besteden aan grafische technieken (van belang onder andere bij CAD, animaties en 3-D), terwijl ook het programmeren van de hardware (bijvoorbeeld printerbesturing) aan de orde zal komen. De aanzetten in de nu beschikbare afleveringen geven hoop op interessante kost die in andere C-boeken minder uitgebreid of vaak in het geheel niet aan de orde komt. Alles in aanmerking genomen verdient de uitgave in dit stadium het voordeel van de twijfel, vooral voor diegenen die ook aan de meer hardwarematige kant van C aandacht willen besteden. Voor programmeurs met alleen huis-, tuin- en keukenproblemen lijkt mij de behandeling iets te uitbundig. In de toekomst hoop - en als optimist verwacht - ik een positiever geluid over deze uitgave te kunnen laten horen.

■ Ir. J. Liek

Systemen en toepassingen

Leerboek MG.2 uit de serie Leerboeken Praktijkdiploma Informatica

M. A. Papo
Academic Service, 1988
ISBN 90 6233 3524
193 blz.; ƒ 35,-

PDI is een vrij recente opleiding, de kleinere broer van de bekende AMBI-studies. MG.2 is een van de basismodules van PDI, en dit boek beschrijft in begrijpelijke taal de leerstof. De hoofdstukken (en hoofdonderwerpen) zijn:

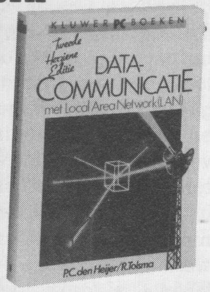
- elementaire bedrijfskunde (o.a. soorten organisaties en functies)
- systeemontwikkeling (met introductie in SDM)
- organisatie van een computerafdeling (met o.a. de verschillende banen)
- organisatorische en sociale gevolgen van de automatisering
- toepassingen. Hierin staat een aardige introductie in de **gebruiksmogelijkheden** van o.a. spreadsheet, database, administratieve pakketten en produktie-automatisering.

Conclusie:
Het zal zonder meer een goed boek zijn voor de PDI-opleiding; de stijl is helder, de opmaak toegankelijk. Maar ook voor iemand die niet de PDI-cursus volgt, bijvoorbeeld een hobbyist die 'wat dingen doet voor een vereniging of welzijnsinstelling', staat er veel nuttige informatie in, met een **praktijkgerichte benadering**. De lage prijs van het boek maakt het toegankelijk voor dit bredere publiek. Bondig samengevat: een aanrader voor wie 'de computerwereld is binnengerold' en zijn/haar kennis wat beter wil structureren.

■ Erik de Ruijter

Datacommunicatie

met Local Area Network

P. C. den Heijer - R. Tolsma
Kluwer, 1988
ISBN 90 201 2107 3
452 blz. ƒ 64,50

Een Nederlandstalig boek over datacommunicatie met enige diepgang, dat is zeldzaam. Aangezien zo'n boek beter op onze situatie toegespitst kan zijn dan een vertaald Amerikaans werk is het uitgangspunt der auteurs hoopgevend. Het boek heeft nu zijn tweede editie bereikt, dat betekent al een zekere 'volwassenheid' en aangepast zijn aan nieuwe ontwikkelingen zoals LAN en ISDN. De uitvoering mag ook zeker volwassen en degelijk genoemd worden: met vele instructieve tekeningen en voorbeelden en tien bijlagen met details.
Als we het boek trachten te plaatsen qua doelgroep, dan praten we toch over *technisch geïnteresseerden*. Het boek gaat diep in op de technische achtergronden van allerlei concepten, maar zegt weinig over de praktische toepassingen van communicatie en zeker niet specifiek over PC's. Om een aantal plus- en minpunten te noemen die me opvielen en deze typering illustreren:

- er worden wel vijf soorten multi-user systemen onderscheiden, maar onder 'realtime' verstaat men hier dan een verouderd multi-user begrip en niet datgene wat op PC's zo belangrijk is: signaalverwerking met gegarandeerde responstijd;
- men geeft een hele waslijst van CCITT V-standaards, maar de zo elementaire verwarring tussen 'baud' en 'bps' wordt nergens uitgelegd;
- het PTT telefoonnetwerk wordt beschreven als een voorbeeld van een netwerk: erg leuk. Maar tot slot beschrijft men ook weer de technische uitvoering, en daar hebben anderen dan telefoontechnici eigenlijk niets aan;
- er wordt ingegaan op de TTY-standaard (ASCII asynchroon), maar met evenveel ruimte ook op ieder van de HDLC en BSC synchrone standaarden (mainframe). Op de voor PC's zo belangrijke Videotex-standaard wordt inhoudelijk nauwelijks ingegaan;
- op LAN-gebied worden toepassingen nauwelijks beschreven, maar (gelukkig) wordt wel diep ingegaan op topologieën en op de Ethernet-standaard. Daartegenover zet men echter niet het (vrij recente) IBM Token Ring, maar het verouderde IBM PC-LAN.

Aan de typering ('voor techneuten') kan dus nog worden toegevoegd dat de materie vrij tijdsonafhankelijk is beschreven, met wat verouderde stukken, maar dat het mede daardoor vaak niet direct op de praktijk aansluit. Nu oordeel ik vanuit een PC-gebruiker, dat bepaalt mede mijn definitie van 'praktijk'. Vergeet echter niet dat jij als HCC Nieuwsbrief-lezer ook waarschijnlijk met een micro werkt. Desondanks: voor een aantal PC-ers een uiterst nuttig boek.

■ Erik de Ruijter

Het WordPerfect 5.0 Handboek

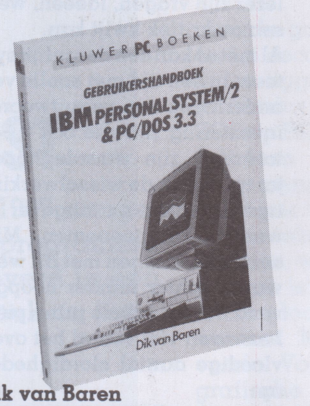
Hendrikse en Brugman
Addison-Wesley 1989
ISBN 90 6789 096 0
239 pag. ƒ 59,50

Nu de Nederlandstalige versie van WordPerfect 5.0 uit is zullen er ook wel boeken verschijnen die trachten het bij het pakket geleverde hand- en werkboek te verbeteren. Zo'n exemplaar is dit boek duidelijk niet. De schrijvers zeggen in het voorwoord een aanvullend werk te willen leveren. Welnu, in dit boek wordt veel aandacht besteed aan de verschillen tussen de versies 4.2 en 5.0. Alle begrippen worden kort en goed uitgelegd (de schrijvers zijn experts op het gebied van WordPerfect) echter zonder duidelijke voorbeelden. Het geheel zou dan wellicht ook wel heel erg dik zijn geworden, mede gezien het gebruikte lettertype en de gekozen opmaak die overigens voor een prettig leesbaar geschrift zorgen. Het boek zelf is een goed voorbeeld van wat er mogelijk is met deze tekstverwerker, die aardig richting DTP-pakket gaat, in samenwerking met een laserprinter. Het hoofdstuk over DTP geeft praktische tips, onder andere in verband met het gevaar dat mensen die met dit pakket werken denken dat ze kunnen vormgeven.
Bij de hoofdstukken over stijlen en macro's mis ik duidelijke en niet te ingewikkelde voorbeelden. Het hoofdstuk over printers is nuttig, maar ook hier geldt dat bepaalde zaken wel erg compact worden behandeld. Zonder meer nuttig is het 9 pagina's tellende gedeelte met tips, handigheidjes en oppassertjes.

Conclusie:
Een boek dat nuttig is voor ervaren WordPerfect 4.2 gebruikers, om te weten te komen wat er met 5.0 en laserprinter mogelijk is. Voor de beginner is dit boek echter niet geschikt.

■ Erik Rietveld.

Gebruikershandboek IBM Personal System/2 en PC/DOS 3.3

Dik van Baren
Uitg.: Kluwer 1988
ISBN 90 201 2048 4
377 pag.: ƒ 84,50

Wat een pil van een boek, zeg! Zelfs de schrijver beseft dat hij een pil geschreven heeft, want in het 'woord vooraf' staat zijn advies: 'Blader het boek eens rustig door voordat u echt aan het lezen slaat. Daardoor hebt u de grote lijn wat beter in de gaten.'
Behandeld wordt: de geschiedenis van de PC, werken met een PC, allerlei termen, de IBM PS/2 hardware inclusief introductie in 1987 en bloemlezing van perscommentaren, PC/DOS 3.3, OS/2, toepassingsprogramma's, het werken en de praktijk, datacommunicatie, de toekomst.

Dit is dus een zeer compleet boek. Voorbeelden daarvan zijn:
- Alle videomodes worden besproken, behalve Hercules (maar die is dan ook niet van IBM), hoewel misschien wel de helft van de Nederlandse PC's van Hercules is voorzien.
- Alle PS/2-modellen passeren de revue, met uitzondering van (uiteraard) Model 70.
- Alle PC/DOS 3.3-commando's en -functies zijn in dit boek in alfabetische volgorde opgenomen.

En toch zit er mij iets niet lekker: het is IBM, het blijft IBM en het zal IBM blijven. Een citaat (bladzijde 307): 'Daarbij lijkt het accent te liggen op de IBM-toepassingen, omdat deze uitgebreider aan de orde komen en daarmee kan de indruk gevestigd worden dat we proberen die IBM-toepassingen aan u te verkopen. Dat is natuurlijk niet het geval. IBM kan dat zelf wel.'
Welnu, ondanks bovenstaand citaat geeft de schrijver mij het gevoel dat er vooral IBM op mòet staan. Zelfs bij OS/2 vindt hij het niet nodig om ook maar even de naam Microsoft te noemen.

Conclusie:
Ondanks het IBM-geëmmer kan de conclusie alleen maar zijn dat het een goed boek is. Alleen is het soms wat moeilijk en erg uitgebreid voor de echte beginner. Het is weliswaar een duur boek, maar het is nu eenmaal zo dat boeken die over hard- en/of software gaan minstens 50% duurder zijn dan gewone boeken.

■ Jan Verschaeren

Het AutoCad Handboek

Ad den Otter.
Addison-Wesley 1988
ISBN 90 6789 120 7
280 pag.: ƒ 64,95

Een boek dat zegt bedoeld te zijn voor 'gebruikers zonder ervaring met CAD' en bruikbaar te zijn als 'leerboek bij eerste cursussen AutoCad'. Dit klopt werkelijk niet!
Als iemand uit dit boek AutoCad moet leren, dan zal hij of zij er al heel snel het bijltje bij neer gooien. Niet omdat het zo'n slecht boek zou zijn, maar het boek leest niet prettig, het is wat warrig en echt niet geschikt voor iemand die pas met AutoCad begint.
De informatie die gegeven wordt is echter goed en redelijk begrijpelijk voor een gevorderde. De meeste commando's komen aan de orde, zij het erg summier, waarbij vooral de subcommando's er wat erg bekaaid afkomen. Niet de informatie is onjuist, maar de manier waarop het wordt gepresenteerd.
Er is, alweer in tegenspraak met wat het boek zelf er over zegt, wel een behoorlijke kennis van wiskunde vereist, vooral zogenaamde begrippenkennis wordt van de lezer verwacht.
De index is eigenlijk wat aan de kleine kant, maar kan er nog net mee door. De in het boek aanwezige floppy bevat onder meer scriptfiles en een batch om AutoCad op te starten. Niet echt indrukwekkend dus.

Conclusie:
Voor diegene die al eens met AutoCad hebben gewerkt heeft een redelijke koop, maar door een zekere tweeslachtigheid toch niet echt wat men van een handboek verwachten mag. Sommige dingen worden m.i. in de originele AutoCad handleiding duidelijker beschreven.
Voor beginners, die nog nooit iets met AutoCad hebben gedaan: laten liggen!

■ Pieter Elzinga

LISTING

Vertical Blanks

Een service aan de Atari ST programmeur

Aan een paar zaken is duidelijk af te zien dat de Atari ST een moderne computer is. De opzet van het besturingssysteem is erg consequent: het is bijvoorbeeld tot op drie niveaus 're-entrant' en dat moet menig MS-DOS-programmeur het water in de mond doen lopen! Afhandeling van de seriële en (ingebouwde) MIDI-poort wordt ook door het operating-system verzorgd. Alweer: een vooruitgang ten opzichte van MS-DOS. Verder zijn een paar voorzieningen aangebracht die het programmeurs bijzonder makkelijk maken. Zo'n service is het 'vertical blank' mechanisme.

Marcus The'

Op de ST treedt zo'n vijftig keer per seconde een interrupt op, telkens als het beeldscherm éénmaal compleet is opgebouwd. Deze interrupt wordt de vertical blank interrupt genoemd, afgekort met VBI. De frequentie ervan is afhankelijk van de gebruikte monitor: 50 of 60 Hz bij kleurenmonitoren en 72 Hz met de monochrome monitor.
Het bijzondere aan deze interrupt is dat er in het besturingssysteem bewust ruimte gemaakt is voor programma's die er gebruik van willen maken. Een voorbeeld van zo'n programma is een printerspooler, die 50 keer per seconde probeert een karakter naar de printer te sturen. Het is erg gemakkelijk om een routine 'in de vertical blank te hangen', oftewel: ervoor te zorgen dat een bepaalde routine 50 (of 60 of 72) keer per seconde wordt aangeroepen.

RIJ Voor dat doel kent TOS, het besturingssysteem van de ST, een VBI-rij. Dit is een tabel met beginadressen van routines (vectoren dus) die bij elke VBI moeten worden afgehandeld. Die routines zullen meestal in assembler geschreven zijn, maar C, Modula of Pascal kan ook, met een beetje kennis van zaken.
Bij die tabel spelen twee systeemvariabelen een rol: '_vblqueue' (een langwoord op adres $456) en 'nvbls', een woord op adres $454. De inhoud van _vblqueue, dat staat voor 'vertical blank queue', geeft aan waar de eigenlijke rij vectoren begint. In nvbls - van 'number of vertical blanks' - wordt aangegeven hoe groot de tabel is. Normaal gesproken bevindt de tabel zich op adres $4CE, dus in het beschermde systeemgebied.
Standaard staat nvbls op 8: de tabel kan acht vectoren bevatten. De tabel zelf is niets anders dan een rij van lang-woorden, die elk een adres voorstellen. Een waarde van nul voor een vector is onzin, zodat deze waarde een andere betekenis heeft. In dat geval geeft hij aan dat deze plaats in de tabel leeg is.

INTERRUPT Als de interrupt optreedt gaat TOS als volgt te werk. Eerst worden plaats en grootte van de VBI-tabel opnieuw opgezocht in _vblqueue en nvbls. Dan worden alle adressen in de tabel één voor één aangeroepen, als ze tenminste niet gelijk zijn aan nul. Dit aanroepen gebeurt vanuit de supervisor-mode. De aangeroepen routine mag dus zonder problemen ingrijpen in het systeemgebied. Het is niet aan te bevelen om de processorstatus te veranderen, zelfs niet naar usermode en dan weer terug, maar daar is dan ook weinig reden voor.
De routine mag alle processor-registers veranderen, behalve uiteraard de stackpointer. Veel leuker is dat GEMDOS en XBIOS gewoon gebruikt mogen worden, hoewel de BIOS vreemd genoeg taboe is. Hier is wel iets aan te doen door het manipuleren van de systeemvariabele 'savptr' op adres $4A2, maar daarvoor ontbreekt hier de ruimte.
De VBI-routine mag dus een bestand openen om iets weg te schrijven, tekst op het beeldscherm zetten, de instellingen van de seriële poort veranderen, enzovoort. Na afloop moet de routine gewoon eindigen met een RTS; hij wordt ook met een normale JSR aangeroepen.

ALT/HELP Maar er is meer. Vlak vóór de uitvoering van de VBI-rij controleert TOS of er soms op Alt-Help ge-

drukt is. Is dat het geval, dan wordt de variabele '_dumpflg' op adres $4EE veranderd. Normaal gesproken staat die op -1 (of $FFFF, het is immers een 16-bits woord), wanneer niet op Alt-Help gedrukt is. Als _dumpflg nul is, is Alt-Help ingedrukt geweest. Gewoonlijk reageert TOS op Alt-Help met een screendump: wat op het beeldscherm staat wordt afgedrukt op de printer.
Maar ook dit is enigszins overdacht: TOS signaleert het indrukken van Alt-Help vóórdat de VBI-routines worden aangeroepen, maar start de screendump pas als _dumpflg erna nog steeds nul is. Dit betekent, dat iedere VBI-routine Alt-Help kan 'afvangen'.

AFVANGEN De methode daarvoor is in wezen eenvoudig, maar er zijn een paar kanttekeningen bij te plaatsen. Omdat het installeren van een VBI-routine simpel is, zie verder, is het afvangen van Alt-Help een veel gebruikte manier om allerlei verschillende doelen te bereiken. Zo is er een programma om met Alt-Help het beeldscherm naar diskette weg te schrijven als een Degas-plaatje, een ander programma maakt screendumps op 24-naalds-printers, nog een ander programma reset de computer als er op Shift-Alt-Help gedrukt wordt. Dit betekent, dat een VBI-routine een beetje tolerant moet zijn en rekening moet houden met de mogelijkheid dat er andere programma's zijn, die ook gebruik maken van de VBI. Een veel gebruikte methode is het afvragen van een toets, zodra er een Alt-Help gesignaleerd wordt. Naar aanleiding van deze toets kan er dan al of niet actie ondernomen worden.
Is het bijvoorbeeld de Return-toets, dan wordt het scherm op diskette opgeslagen, is het Help dan blijft _dumpflg ongewijzigd. Na Undo wordt _dumpflg weer op -1 gebracht. Het effect hiervan is dat de Alt-Help-combinatie na Help gewoon geldig blijft en na Undo geannuleerd wordt. Als _dumpflg nul blijft kan de volgende VBI-routine het indrukken van Alt-Help ook registreren. De toets wordt als het ware doorgegeven van de ene VBI-routine naar de andere. Als geen van de routines er iets mee doet dan komt TOS in actie en volgt de gebruikelijke screendump.

INSTALLEREN Zoals gezegd is het installeren van een VBL- routine eenvoudig. Het begin van de tabel moet worden opgehaald uit _vblqueue, het aantal vectoren en de tabel uit nvbls. Als één van deze vectoren nul is, is hij vrij en kan het adres van de nieuwe VBI-routine erin geplaatst worden. Volgens het onvolprezen 'Atari ST Profibuch' van uitgeverij Sybex is het raadzaam de eerste vector over te slaan, ook al staat daar een nul. TOS plaatst daar namelijk keihard zelf een routine in, zonder zich om eventuele concurrenten te bekommeren. Dit gebeurt bij het installeren van AES, na het uitvoeren van de programma's in de AUTO-folder.

VERPLAATSEN Wat te doen als de VBI-rij vol is? Dit zal over het algemeen niet zo snel voorkomen: er is immers plaats voor zeven nieuwe VBI-routines. Maar zelfs als het gebeurt is dat nog geen ramp, de tabel kan namelijk zonder problemen verplaatst worden.
De systeemvariabelen _vblqueue en nvbls moeten natuurlijk worden aangepast en de oude tabel moet worden gekopieerd naar een nieuwe plaats, maar in principe kunnen er op deze manier 32767 plaatsen in de tabel gecreëerd worden, meer dan praktisch ooit haalbaar is. Overigens zijn er maar weinig programma's die dit ook werkelijk doen. De meeste melden gewoonweg 'VBI-tabel vol' of iets van dien aard.

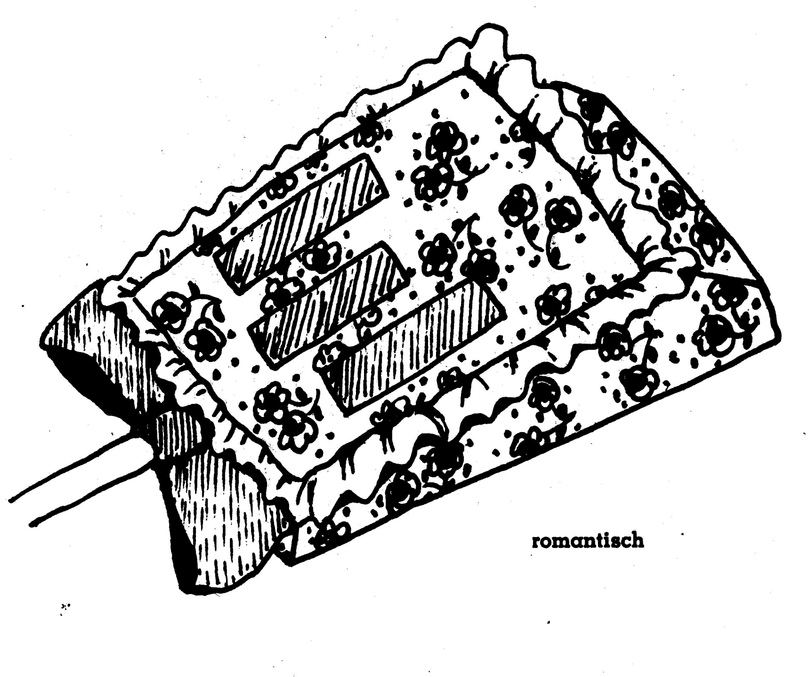
TSR-ETJES Er zijn twee soorten programma's die baat hebben bij de VBI-rij. De eerste soort gebruikt een VBI-vector zolang het programma zelf actief is, bijvoorbeeld om de tijd boven in beeld af te beelden. Tempus is hiervan een voorbeeld.
De tweede soort bestaat uit wat in de MS-DOS 'Tee-Es-Erretjes' genoemd worden. Dit zijn programma's die opgestart worden, zichzelf installeren en dan meteen weer eindigen. Ze blijven echter wel in het geheugen staan. Dit 'eindigen en toch achterblijven' wordt 'Terminate and Stay Resident' genoemd, afgekort TSR. De genoemde voorbeelden - schermen naar diskette wegschrijven, screendumps voor 24-naalds printers - zijn van dit type.

Net als MS-DOS voorziet TOS in een speciale (GEM)DOS functie voor TSR: nummer 49, getiteld 'Ptermres'. In de Public Domain en in tijdschriften voor de ST zijn talloze voorbeelden te vinden. Het VBI-mechanisme is redelijk eenvoudig te gebruiken voor wie niet voor terugschrikt een routine in assembler te schrijven. Toch is het krachtig genoeg voor een hele reeks uiteenlopende toepassingen. En wie het vergelijkt met de bochten waarin de MS-DOS-programmeur zich moet wringen om TSR's op MS-DOS-machines te maken kan de ontwerpers van TOS alleen maar dankbaar zijn voor hun programmeur-lievendheid.

volgende alinea alleen mee als het voorbeeldprogramma wordt afgedrukt!!!...

KILLVBI De meeste TSR's zullen in assembler geschreven worden, deels vanwege de snelheid, deels vanwege de compactheid. Testen van dergelijke programma's is vaak vervelend, omdat ze zich bij herhaalde uitvoering steeds opnieuw in de VBI installeren. Daarom kan een kort programma om de VBI-rij op te schonen erg handig zijn. KILLVBI is een kort assemblerprogramma, dat de laatste vector uit de VBI-rij verwijdert of de hele VBI-rij leegmaakt, behalve de eerste vector natuurlijk. Welke van de twee hangt af van de assemblercode tussen de twee horizontale strepen in de listing: het eerste stuk moet opgenomen worden als de hele VBI-rij moet worden gewist. Het tweede stuk, vanaf 'kill1', wist alleen de laatste vector. Eenmaal geassembleerd is het programma maximaal 100 bytes lang.

VOORBEELD MUIZEJAS:

romantisch

```
*       KILL(1)VBI - een programma om de VBI-tabel
*       of alleen de laatste vector te wissen
*
*       Door Markus The / 1989

nvbls   equ     $454
_vblqueue equ   $456

        clr.l   -(sp)
        move.w  #32,-(sp)       ;Super():
        trap    #1              ;naar supervisor mode
        addq.l  #6,sp
        move.l  d0,d7

        move.w  nvbls,d0        ;vbl-teller
        move.l  _vblqueue,a0    ;start tabel
        lea     4(a0),a0        ;sla eerste over
        subq.w  #1,d0           ;en verlaag teller

*       ---------------------------------------------
*       deze regels opnemen om de hele tabel te wissen:
        subq.w  #1,d0           ;voor dbra
kill:   clr.l   (a0)+
        dbra    d0,kill
*       ---------------------------------------------
*       deze regels opnemen om alleen de laatste vector te wissen:
        clr.l   d1
        move.w  d0,d1
        asl.l   #2,d1
        add.l   d1,a0           ;a0 wijst op einde tabel
kill1:  tst.l   -(a0)           ;nul-vector?
        bne.s   kill2           ;nee, wissen
        subq.w  #1,d0           ;verlaag teller
        beq.s   kill3           ;allemaal gehad?
        bne.s   kill1
kill2:  clr.l   (a0)
kill3:
*       ---------------------------------------------

        move.l  d7,-(sp)        ;resultaat van eerste Super()
        move.w  #32,-(sp)       ;terug naar user-mode
        trap    #1
        addq.l  #6,sp

        clr.w   -(sp)
        move.w  #76,-(sp)       ;Pterm(0)
        trap    #1
```

Commodore 128 & CP/M deel 8

LISTING

Huib van de Donk

In eenzaamheid achter het beeldscherm gekluisterd zitten is ook niet alles. Dus breken we deze keer naar buiten, oftewel communicatie via de userport en een daarop aangesloten modem.

Daarvoor is niet alleen software nodig, maar ook wat hardware, omdat de userport een TTL signaal (0 of 5 V) geeft en de meeste modems een RS232 signaal (+12 of -12 V) nodig hebben. In de handel zijn kant en klare 'converters' verkrijgbaar. In in HCC Nieuwsbrief nr. 108, vanaf pagina 115, staat een éénrichtingsconverter, die voor tweezijdige communicatie dubbel uitgevoerd zou moeten worden. Zelf werk ik met de volgende schakeling (met dank aan Paul Reus):

```
                  ___________
C---B---|-1    N    16-|---(C128)2
     3---|-2    M      -|
     2---|-3    2      -|         cijfers: RS232 konnektor
         |-     3      -|         letters & (C128) cijfers: userport
     M---|-5    2      -|         chip NM 232CD Newport Components
         |-     C      -|
         |-     D      -|
(C128)1 & 7---|-8      -|
         |_____________|
```

De converter wordt vanuit de C128 gevoed, B en C worden doorverbonden. Allereerst moet de auxport met DEVICE.COM worden geïnstalleerd, bijvoorbeeld:
device aux:=rs232[1200].
Hierdoor zijn auxin & auxout in één klap gedefinieerd en is de baudrate ingesteld. De computer wordt wel aanzienlijk trager, bij lagere baudrates is dit euvel van minder belang.

LISTINGS De eerste listing toont een simpel assembly programmaatje om zo snel mogelijk data die worden getypt via auxout uit te sturen en data die op auxin binnenkomen naar het scherm te sturen: een terminal. Met control C kan het programma worden verlaten. Maar op 1200 baud gaat een deel van de binnenkomende data verloren.

Een verbetering wordt verkregen door de op één na laatste regel te vervangen door 'jmp nochar'. Dan wordt namelijk voorrang gegeven aan het binnenhalen van karakters. Het nadeel hiervan is dat als de andere partij langdurig zendt dit niet te onderbreken is. Er kan pas weer gezonden worden als er geen karakter meer binnenkomt.

Een beter monitorprogramma staat in [1], maar dat werkt op de 8502 processor. Dit programma is tamelijk ingewikkeld, omdat er een PETSCII/ASCII slag gemaakt moet worden (Commodore geeft karakter A de waarde 1 in plaats van 65 etc.). Maar het voordeel is dat er geen bank en processor switching plaats vindt. In CP/M wordt de IO aan de 8502 onder bank 0 overgelaten, terwijl de programma's en een deel van het operating system door de Z80 in bank 1 wordt bedreven.
Toch lukt het, zelfs met een 1200 baud modem, om onder CP/M met het eerste programma in een Fido-databank in te loggen, om vervolgens met het tweede programma teksten naar de databank te sturen.

De tweede listing is een eenvoudig Pascal programma om data via de auxport uit te sturen. Een alternatief is de LST: uitgang aan de RS232 te hangen (DEVICE LST:=RS232), dan zal na Control P aanslaan de op het scherm verschijnende tekst door de RS232 poort gejaagd worden. Het commando 'Punch' in Wash heeft eenzelfde effect.

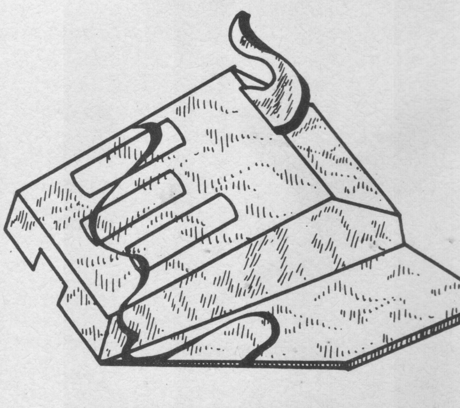
Het derde programma haalt een file binnen en plaatst deze op de default drive onder de naam 'MODEM.DAT'. Om het programma zo snel mogelijk te maken wordt het 40-koloms scherm uitgeschakeld en zijn de bdos calls uit programma 1 vervangen door rechtstreekse calls (waar bdos calls direct naar toe springen). Op deze wijze kunnen files zelfs op 1200 baud gaaf worden binnengehaald, althans met een RAM disk. Voor het binnenhalen van een volgende file dient MODEM.DAT verwijderd of hernoemd te worden.

MODEM De programma's en hardware voldoen goed met een Discovery modem. Op deze manier kan ik zowel met de HCC als enkele mainframes communiceren. In contact treden met MS-DOS machines gaat ook prima. In plaats van een modem worden de pinnetjes nr. 7 met elkaar doorverbonden en pinnetjes nr. 3 met 2 en vice versa. Later overstappen op MS-DOS is dus geen probleem...

Huib van de Donk
P. Arenberg 82
3731 EV De Bilt
030 - 210003 ('s avonds)

[1] Interfacing with the RS232, Your Commodore, januari 1987, 82-91

VOORBEELD MUIZEJAS:

met triplex ornamenten aanbrengen marmermotief schilderen

```
*** LISTING 1 ***

;MODEM.ASM [MAC MODEM!HEXCOM MODEM -> MODEM.COM]
start:  mvi  c,06    ;request console IO
        mvi  e,00ffh ;input status
        call 0005
        cpi  00      ;if 0 no char ready
        jz  nochar
        cpi  03      ;if ^C stop
        jz  stop
        mvi  c,04    ;call auxout
        mov  e,a     ;char out
        call 0005
nochar: mvi  c,07    ;request aux IO
        call 0005    ;status
        cpi  00      ;if 0 no char ready
        jz  start    ;then start
        mvi  c,03    ;else call auxin
        call 0005
        mvi  c,02    ;call conout
        mov  e,a     ;char to screen
        call 0005
        jmp  start   ;or: jmp nochar
stop:   ret          ;basta
```

```
*** LISTING 2 ***

program UPLOAD;{$U+}
var fi        :text;
    fin       :string[12];
    line      :string[255];
    i         :integer;
    ch        :char;
BEGIN
repeat
   write('filename in  : '); readln(fin);
   i:=0;
   assign(fi,fin);
   reset(fi);
   repeat
      readln(fi,line);
      write(aux,line,^M);
      i:=i+length(line)+1;
   until eof(fi);
   writeln(i,' karakters verstuurd');
   write(^G'continue [y/n] : '); readln(ch);
until ch<>'y';
END.
```

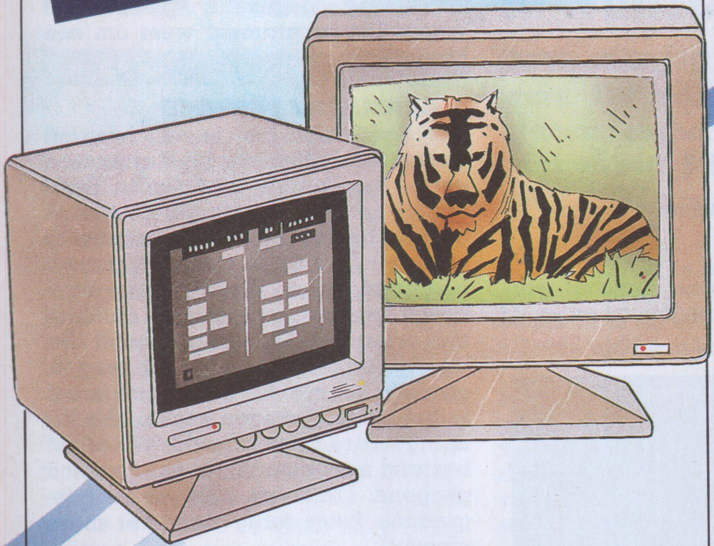
```
*** LISTING 3 ***

;MODEMFIL.MAC [M80 =MODEMFIL!L80 MODEMFIL,
 MODEMFIL/E/N
.z80          ; -> MODEMFIL.COM]
   ld   sp,stack  ;stack on safe place
   ld   bc,0d011h
   in   a,(c)
   and  0efh
   out  (c),a     ;screen40 off
   ld   a,0
   ld   (namecr),a
   ld   de,name
   ld   c,22      ;makefile
   call 5
start:
   call 0f16fh    ;const
   or   a
   jp   z,nochar
   call 0f188h    ;conin
   cp   03
   jp   z,closef
   ld   c,a
   call 0f0e0h    ;auxout
nochar:
   call 0f174h    ;auxist
   or   a
   jp   z,start
   call 0f18dh    ;auxin
   ld   hl,(count)
   ld   (hl),a
   inc  l
   ld   (count),hl
   jp   nz,nochar
   ld   de,name
   ld   c,21      ;writefile
   call 5
   ld   a,80h
   ld   (count),a
   jp   nochar
closef:
   ld   hl,(count)
   ld   a,0
co:ld   (hl),a
   inc  l
   jp   nz,co
   ld   de,name
   ld   c,21      ;writefile
   call 5
   ld   de,name
   ld   c,16      ;closefile
   call 5
   jp   0
count: dw 128
name: db 0,'MODEM   DAT',0,0,0,0
      ds 21
namecr equ name+32
       ds 32
stack:
end        ;succes!
```

ktie in vogelvlucht.

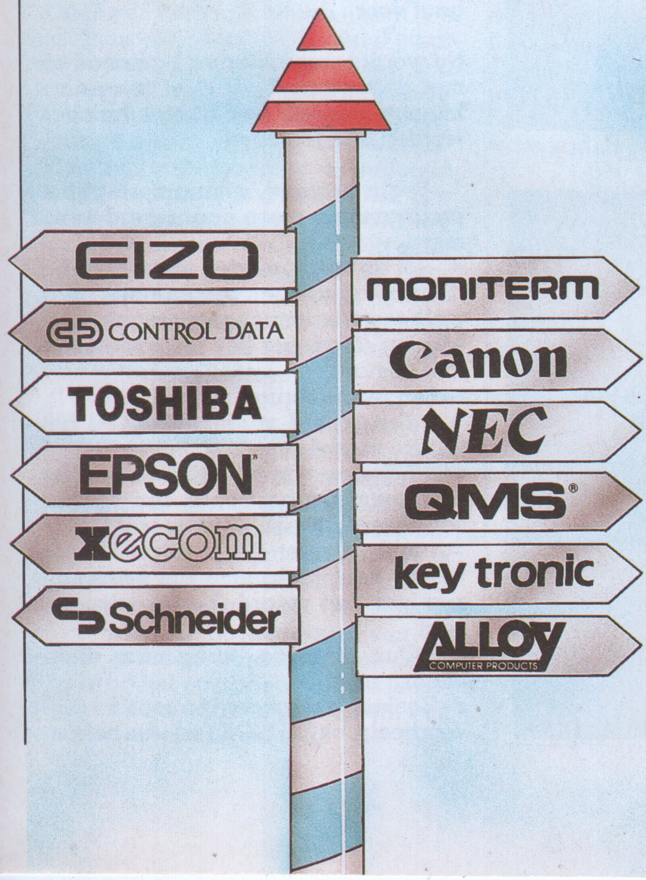
bij uw dealer.

MONITOREN

Onze Topselektie in monitoren loopt precies in de pas met onze computers. Onze range loopt van low-cost monitoren via verschillende Flexscan modellen naar monitoren voor o.a. DTP en CAD/CAM.

Gedetailleerde en uitvoerige dokumentatie over produkten uit het Manudax Topselektie programma zenden wij u graag toe. Stuur vandaag de bon nog op!

SELEKTIE VAN DE MAAND

EIZO FlexScan 9060 antistatisch beeldscherm

EIZO

Het Eizo FlexScan 9060 beeldscherm neutraliseert, dankzij een speciale coating, de statische elektriciteit volledig. Het resultaat is een beeldscherm dat optimale prestaties kombineert met een bijzonder prettig omgevingsklimaat. Het werken met het Eizo FlexScan 9060 beeldscherm is in meerdere opzichten een weldaad. **De voornaamste eigenschappen:** 14" scherm, pixelafstand 0,28 mm • automatische instelling op alle gangbare beeldscherm-besturingskaarten • resolutie max 820 x 620 en 256 kleuren • ook bruikbaar op uw volgende computer •

BON A0020

Graag ontvang ik uitgebreide informatie over de volgende produkten: ....

....

....

naam ....

adres ....

plaats ....

tel .... fax ....

MANUDAX

postbus 25, 5473 ZG Heeswijk-Dinther, Holland tel. 04139-8911, telex 74810, fax 04139-1009

Jong talent: notebook

JONG TALENT

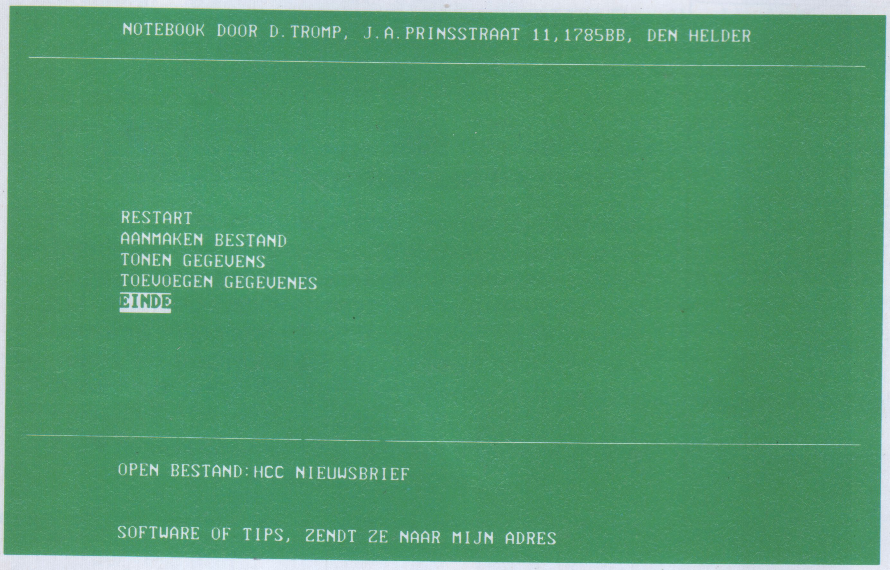
Notebook is een programma waarin je veel dingen kunt registreren zoals telefoonnummers, adressen, enzovoort. Het programma is geschreven in GWBasic, maar kan gemakkelijk aangepast worden voor andere Basic's.

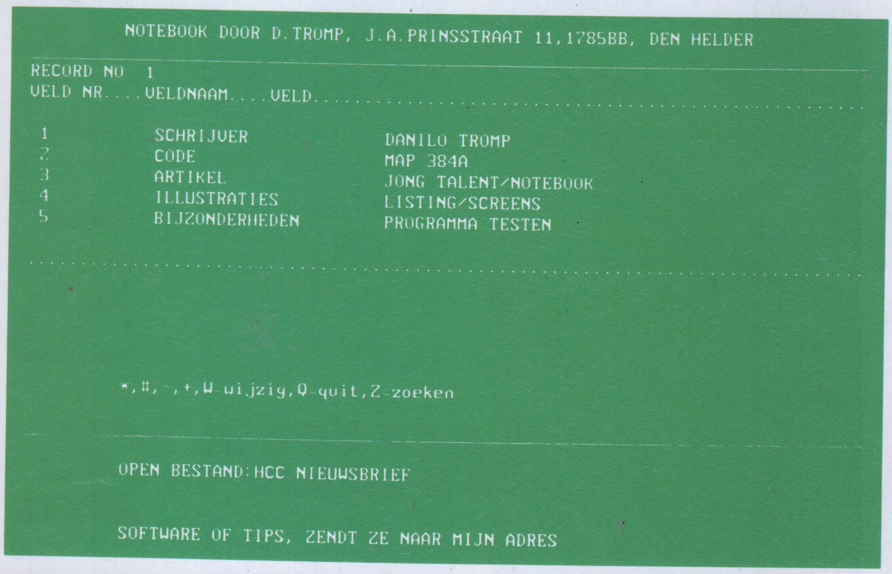
Danilo Tromp, 14 jaar

Na het intoetsen van de listing wordt het programma opgestart met : RUN "notebook":
Het programma vraagt dan om het te openen bestand. Voer hier een reeds aangemaakte bestandsnaam in of - als er nog geen bestand is aangemaakt - sluit dan af met enter.
Nu krijg je een menu op het scherm. Je kunt hierbij kiezen uit 5 opties, namelijk:

- Restart
- Aanmaken bestand
- Tonen gegevens
- Toevoegen gegevens
- Einde.

Hierbij kan een keuze gemaakt worden met de pijltjestoetsen en enter.

A. RESTART
Als deze optie gekozen wordt begint het programma weer opnieuw, worden alle eventuele in het geheugen aanwezige gegevens gewist en vraagt het programma weer om een bestandsnaam.

B. AANMAKEN BESTAND
Met deze optie kun je een bestand aanmaken (alleen als bij start/restart geen bestand is geopend). Eerst vraagt het programma om de aan te maken bestandsnaam (bijvoorbeeld telefoon). Dan wordt er om veldnamen gevraagd. Hier kan worden ingevoerd: telefoon, woonplaats, netnummer enzovoort. Sluit af met enter. Na dit gedaan te hebben vraagt het programma hoeveel records er maximaal in het bestand mogen komen. Als dit is ingevoerd (bijvoorbeeld 200) is het bestand aangemaakt en automatisch geopend. Druk een toets en het programma keert terug naar het main menu.

C. TONEN GEGEVENS
Met deze optie kunnen de ingevoerde gegevens getoond worden (alleen als er een bestand geopend is). Het programma vraagt of de gegevens uitgeprint moeten worden. Y = de gegevens worden meteen naar de printer gestuurd. N/enter= het programma gaat door.

Nu wordt recordnummer 1 getoond en met de toetsen *, #, -, +, w, q en z kunnen daarna een aantal functies worden aangeroepen.

* - Begin bestand, hierna springt het programma meteen naar record nummer 1.
\# - (of op het numeriek toetsenbord /) Hierna vraagt het programma naar welk recordnummer gesprongen moet worden (beep als het recordnummer niet bestaat).
\- - Een record terug (beep bij record 1).
\+ - Een record verder (beep bij het laatste record
w - Wijzigen van records/velden. Het programma vraagt of er een veld of een record gewijzigd moet worden. V = veld, r/enter is record. Hierna vraagt het programma om veldnummer van het record /het te wijzigen veld.
q - Quit of einde, terug naar main menu.
z - Zoeken, voer woordpatroon in (bijvoorbeeld 'ok' bij d'OK'ter). Als het pa-

troon gevonden is zijn er drie mogelijkheden:
G - doorzoeken
S - stoppen met zoeken
T - is het record tonen waar dit patroon in staat, waarna het programma weer de keuzes geeft.

D. TOEVOEGEN GEGEVENS
Het programma drukt een veld af en vraagt om gegevens. Hiermee gaat het programma door tot er met enter is afgesloten.
N.B. Als er bijvoorbeeld met enter wordt afgesloten bij veldnummer 5 en er zijn 10 velden, dan wordt dit laatste record niet toegevoegd (wordt later overschreven)

E. EINDE
Het werk wordt weggeschreven en het programma keert terug naar DOS.

```
4 REM ***********************************************************
5 REM ************** NOTEBOOK DOOR D.TROMP     ***********
6 REM ***********************************************************
10 SCREEN 0,0,0:WIDTH 80:KEY OFF:CLS
100 GOSUB 500'INI
200 GOSUB 1000'START
300 REM *************** MENU **************
305 GOSUB 600'OPBOUW
310 MENU$(1)="RESTART"
320 MENU$(2)="AANMAKEN BESTAND"
330 MENU$(3)="TONEN GEGEVENS"
340 MENU$(4)="TOEVOEGEN GEGEVENES"
350 MENU$(5)="EINDE"
390 FOR I=1 TO 5
400 LOCATE 9+I,10:PRINT MENU$(I);
410 NEXT I
420 SELECT=1
430 KEY (11)ON:KEY (14) ON
440 LOCATE 9+SELECT,10:COLOR 0,7:PRINT MENU$(SELECT);:COLOR 7,0
450 IF TOETS$="UP" THEN GOSUB 700:TOETS$="":IF SELECT =1 THEN SELECT=5 ELSE SELECT=SELECT-1
460 IF TOETS$="DOWN" THEN GOSUB 700:TOETS$="":IF SELECT =5 THEN SELECT=1 ELSE SELECT=SELECT+1
470 IF INKEY$=CHR$(13) THEN KEY (11)OFF:KEY (14)OFF:ON SELECT GOSUB 490,2000,3000,4000,5000:GOTO 300
480 GOTO 440
490 REM **** RESTART ****
495 RUN
500 REM *********** INI ***********
510 ON KEY (11) GOSUB 720:ON KEY (12) GOSUB 740:ON KEY (13) GOSUB 760
520 ON KEY (14) GOSUB 780
590 RETURN
600 REM ********* OPBOUW *********************
610 CLS:LOCATE 1,10:PRINT "NOTEBOOK DOOR D.TROMP, J.A.PRINSSTRAAT 11,1785BB, DEN HELDER";
615 LOCATE 25,10:PRINT "SOFTWARE OF TIPS, ZENDT ZE NAAR MIJN ADRES";
620 LOCATE 2,1:PRINT STRING$(80,95);
630 LOCATE 20,1:PRINT STRING$(80,95);
640 LOCATE 22,10:IF BESTAND$="" THEN PRINT "GEEN BESTAND OPEN !" ELSE PRINT "OPEN BESTAND:";BESTAND$;
650 RETURN
700 REM *************** HERSTEL ***********
710 LOCATE SELECT+9,10:PRINT MENU$(SELECT);:RETURN
720 REM ***** UP ********
730 TOETS$="UP":RETURN
740 REM ***** LEFT ********
750 TOETS$="LEFT":RETURN
760 REM ***** RIGHT *********
770 TOETS$="RIGHT":RETURN
780 REM ***** DOWN *********
790 TOETS$="DOWN":RETURN
800 REM ****** WACHT *************
805 LOCATE 21,10:PRINT "DRUK EEN TOETS";
810 IF INKEY$="" THEN 810 ELSE RETURN
1000 REM ********* START *************
1010 GOSUB 600'OPBOUW
1020 LOCATE 9,10:INPUT "TE OPENEN BESTAND (ENTER VOOR GEEN) ";I$
1025 GOSUB 3600
1030 IF I$="" THEN BESTAND$="":LOCATE 10,10:PRINT "O.K. GEEN BESTAND INGELEZEN":GOTO 800'WACHT
1035 ON ERROR GOTO 1150
1040 BESTAND$=I$:OPEN BESTAND$ FOR INPUT AS #1
1045 ON ERROR GOTO 0
1050 INPUT #1,NRVELD,NRRECORD
1060 DIM VELD$(NRVELD),RECORD$(NRRECORD,NRVELD)
1070 FOR I=1 TO NRVELD:INPUT #1,VELD$(I)
1080 NEXT I
1090 VRIJ=1
1095 FOR I=1 TO NRVELD
1100 INPUT #1,I$
1110 IF I$="" THEN 1140
1120 RECORD$(VRIJ,I)=I$
1130 NEXT I:VRIJ=VRIJ+1:GOTO 1095
1140 CLOSE:LOCATE 10,10:PRINT "O.K. BESTAND INGELEZEN";:GOTO 800'WACHT
1150 REM ****** ERROR **********
1160 LOCATE 10,10:PRINT "BESTAND NIET GEVONDEN !!!":BEEP:BESTAND$=""
1170 LOCATE 21,10:PRINT "DRUK EEN TOETS";
1180 IF INKEY$="" THEN 1180 ELSE CLEAR:RUN
1190 IF INKEY$="" THEN 1190 ELSE CLEAR:RUN
2000 REM ********** AANMAKEN BESTAND ***************
2010 GOSUB 600
2015 IF BESTAND$<>"" THEN LOCATE 18,10:PRINT "ALLEN MOGELIJK ALS ER GEEN BESTAND OPEN IS":BEEP:GOTO 800
2020 LOCATE 8,10:INPUT "BESTANDS NAAM ";I$:GOSUB 3600:BESTAND$=I$:DIM VELD$(100):NRVELD=0
2025 IF BESTAND$="" THEN BEEP:LOCATE 9,10:PRINT "O.K. GEEN BESTAND AANMAKEN":GOTO 800
2030 LOCATE 9,10:PRINT "VOER VELDEN IN : (ENTER=STOP)"
2040 LOCATE 10,10:PRINT NRVELD+1;:INPUT "VELD ===>";I$:GOSUB 3600
2050 IF I$="" THEN 2080
2060 NRVELD=NRVELD+1:VELD$(NRVELD)=I$:IF NRVELD=10 THEN LOCATE 12,10:PRINT "MAXIMALE AANTAL VELDEN BEREIKT";:BEEP:GOSUB 800:GOTO
2070 LOCATE 10,10:PRINT STRING$(70,32);:GOTO 2040
2080 GOSUB 600
2090 LOCATE 9,10:INPUT "HOEVEEL RECORDS WILT U IN UW BESTAND HEBBEN ";NRRECORD
```

```
2095 IF NRRECORD<1 THEN NRRECORD=100
2100 DIM RECORD$(NRRECORD,NRVELD)
2110 GOSUB 6000'SAVEN
2120 GOTO 800
3000 REM *************** GEGEVENS TONEN ************
3010 GOSUB 600
3015 IF BESTAND$="" THEN LOCATE 9,10:BEEP:PRINT "GEEN BESTAND OPEN !!!!!":GOTO 800
3020 LOCATE 9,10:INPUT "GEGEVENS UITPRINTEN ?? (Y/N)";I$
3030 IF I$="Y" OR I$="y" THEN 3700
3060 X=1
3070 GOSUB 3500'RECORD TONEN
3075 LOCATE 18,10:PRINT STRING$(70,32);
3080 LOCATE 18,10:PRINT "*,#,-,+,W=wijzig,Q=quit,Z=zoeken ";
3085 I$=INKEY$:IF I$="" THEN 3085 ELSE PRINT I$;
3090 IF I$="*" THEN X=VRIJ:GOTO 3070
3095 IF I$="#" OR I$="/" THEN LOCATE 19,10:Y=X:INPUT "NAAR RECORD NO:";X:IF X<=VRIJ AND X>=1 THEN GOTO 3070 ELSE BEEP:X=Y:GOTO 30
3100 IF I$="-" AND X>1 THEN X=X-1:GOTO 3070
3110 IF I$="+" AND X<VRIJ THEN X=X+1:GOTO 3070
3120 IF I$="W" OR I$="w" THEN 3300
3130 IF I$="Q" OR I$="q" THEN 800
3240 IF I$="Z" OR I$="z" THEN 3400
3250 BEEP:LOCATE 18,10:PRINT STRING$(80,32):GOTO 3080
3300 REM ************ WIJZIGEN **********
3310 LOCATE 18,10:PRINT STRING$(70,32);:LOCATE 18,10:INPUT "WIJZIGEN VAN RECORD/VELD (R/V)";I$
3320 IF I$<>"v" AND I$<>"V" THEN 3350
3330 LOCATE 18,10:PRINT STRING$(70,32);:LOCATE 18,10:INPUT "TE WIJZIGEN VELD NO";I
3335 IF I>NRVELD OR I<1 THEN BEEP:GOTO 3330
3340 LOCATE 18,10:PRINT STRING$(70,32):LOCATE 18,10:PRINT VELD$(I);:LOCATE 19,10:INPUT "===>";I$:GOSUB 3600
3345 IF I$="" THEN 3070 ELSE VELD$(I)=I$:GOTO 3070
3350 REM ****** WIJZIG RECORD ********
3355 LOCATE 18,10:PRINT STRING$(70,32);:LOCATE 18,10:INPUT "VELD NO VAN TE WIJZIGEN RECORD ";I
3360 IF I>NRVELD OR I<1 THEN BEEP:GOTO 3355
3370 LOCATE 18,10:PRINT STRING$(70,32):LOCATE 18,10:PRINT RECORD$(X,I);:LOCATE 19,10:INPUT "===>";I$:GOSUB 3600
3375 IF I$="" THEN 3070 ELSE RECORD$(X,I)=I$:GOTO 3070
3400 REM ********** ZOEKEN **********
3410 GOSUB  600
3415 LOCATE 9,10:INPUT "ZOEKEN NAAR PATROON:";I$:GOSUB 3600
3420 FOR I=1 TO VRIJ
3425 FOR J=1 TO NRVELD
3430 K=INSTR(RECORD$(I,J),I$):IF K=0 THEN 3490
3435 GOSUB 600
3440 LOCATE 10,10:PRINT CHR$(34);I$;CHR$(34);" GEVONDEN IN RECORD ";I;" EN VELD NO ";J;:LOCATE 11, 10:PRINT RECORD$(I,J);:LOCATE
3450 LOCATE 15,10:PRINT "G OM DOOR TE ZOEKEN,S OM TE STOPPEN EN T OM DE RECORD TE TONEN";
3455 A$=INKEY$:IF A$="" THEN 3455 ELSE PRINT A$
3460 IF A$="S" OR A$="s" THEN I=VRIJ:J=NRVELD:GOTO 3490
3470 IF A$="T" OR A$="t" THEN X=I:GOSUB 3500:I=X:GOSUB 800:GOSUB 600
3490 NEXT J:NEXT I:LOCATE 19,10:PRINT "O.K KLAAR MET ZOEKEN,DRUK EEN TOETS"
3495 IF INKEY$="" THEN 3495 ELSE 3070
3500 REM ********* EEN RECORD TONEN **********
3505 GOSUB 600
3510 LOCATE 3,1:PRINT "RECORD NO ";X;
3515 LOCATE 4,1:PRINT                                    "VELD NR....VELDNAAM....VELD......................
3520 FOR I=1 TO NRVELD
3525 LOCATE 5+I,1:PRINT I;TAB(13);VELD$(I);TAB(35);RECORD$(X,I);
3530 NEXT I
3540 LOCATE I+6,1:PRINT STRING$(80,46);
3550 RETURN
3600 REM ********* KLEINE LETTERS NAAR HOOFDLETTERS *******
3610 REM i$=zin
3620 K$="":FOR A=1 TO LEN (I$)
3630 J$=MID$(I$,A,1)
3640 J=ASC(J$):IF J>96 AND J<123 THEN J=J-32
3650 K$=K$+CHR$(J):NEXT A
3660 I$=K$:RETURN
3700 REM ****** BESTAND UITPRINTEN *******
3705 GOSUB 600:LOCATE 8,10:PRINT "BESTAND WORDT UITGEPRINT"
3710 LPRINT "BESTANDS NAAM:";BESTAND$
3720 FOR I=1 TO VRIJ
3730 LPRINT "RECORD NUMMER ";I
3740 FOR J=1 TO NRVELD
3750 LPRINT J;TAB(5);VELD$(J);TAB(20);RECORD$(I,J)
3760 NEXT J:NEXT I
3770 LOCATE 18,10:PRINT "O.K. BESTAND UITGEPRINT ";:GOTO 800
4000 REM ************ GEGEVENS TOEVOEGEN ************
4005 GOSUB 600:X=1
4007 IF BESTAND$="" THEN LOCATE 9,10:PRINT "ALLEEN MOGELIJK ALS ER EEN BESTAND OPEN IS";:BEEP:GOTO 800
4010 LOCATE 3,10:PRINT "RECORD NR ";VRIJ;
4015 LOCATE 4+X,9:PRINT X;VELD$(X);TAB(40);:INPUT I$:GOSUB 3600:IF I$<>"" THEN RECORD$(VRIJ,X)=I$  ELSE GOTO 4050
4030 IF X<>NRVELD THEN X=X+1:GOTO 4015
4040 VRIJ=VRIJ+1:GOTO 4005
4050 LOCATE 19,10:PRINT "O.K. TOEGEVOEGD":GOTO 800
5000 REM ******* EINDE *********
5010 IF BESTAND$<>"" THEN GOSUB 6000
5020 SAVE "NOTEBOOK":SYSTEM
6000 REM ********* SAVEN *************
6010 OPEN BESTAND$ FOR OUTPUT AS #1
6020 PRINT #1,NRVELD,NRRECORD
6030 FOR I=1 TO NRVELD:PRINT #1,VELD$(I)
6040 NEXT I
6050 FOR VRIJ=1 TO VRIJ-1:FOR I=1 TO NRVELD
6060 PRINT #1,RECORD$(VRIJ,I)
6070 NEXT I:NEXT VRIJ
6075 PRINT #1,"":CLOSE
6080 RETURN
6090 END
```

Lemax

UPDATE

Een vriendelijk gezicht

dBFast/DOS, levert de snelst lopende en kleinste '.EXE'-files in dBASE programmeertaal. In zijn nieuwste versie (1.03c) is het een zeer stabiel product geworden. De naamsverandering was nodig omdat er nu een familie producten bijgekomen is: wij hebben naast dBFast/DOS ook dBFast/Windows en dBFast/Mac, twee uitvoeringen van (ongeveer) hetzelfde slimme pakket, maar nu met een vriendelijk gezicht.

dBFast/Windows draait onder MS Windows (v. 2.0 en hoger), dBFast/Mac draait op een Apple Macintosh II, SE of Plus - en uw applicaties zijn compleet overdraagbaar tussen de twee systemen, inclusief data- en indexfiles. Uw dBFast/DOS-code hoeft onder de nieuwe versies alleen met toevoeging van de specifieke Windows- of Mac-CALLs opnieuw te worden gecompileerd om te kunnen werken.

De Windows en Mac versies zijn volledig met deze operating systemen geintegreerd en gemakkelijk programmeerbaar.

Blaise

Wij verzorgen nu de gehele collectie utilities en software componenten van Blaise Computing:

EXEC is een kleine (2k) toevoeging aan uw programma's, die in verschillende talen geschreven kunnen zijn (zelfs in BASICA), waarmee meerdere programma's elkaar kunnen RUNnen - met uitwisseling van gemeenschappelijke data, en zonder de noodzaak telkens weer de COMMAND.COM opnieuw te laden.

RUNOFF heeft men nodig voor het formatteren en uitprinten van al zijn teksten, als men met een ASCII editor werkt. In tegenstelling tot een tekstverwerker, werkt dit veel efficienter.

Power Screen helpt u bij het implementeren van professionele 'data entry screens'; het biedt een interactieve screen painter met context-sensitive help (met Norton Guides), virtuele schermen, range checking & table look up, ongelimiteerd aantal schermen in een applicatie. Uw programma is in controle bij iedere toetsaanslag en alle toetsen kunnen worden gedefinieerd.

C TOOLS Plus is een library met standaard software componenten voor gebruik met MS C en Quick C, die support geven voor TSR (residente programma's), direct video access, ondersteuning voor EGA en voor meerder monitors, windows & menu's, DOS memory allocation, Interrupt Service routines, Macro's en vele andere utilities.

S Asynch Manager (voor Turbo C en MS C) bevat routines, waarmee u software schrijft om seriele devices te drijven of met andere computers te communiceren. U krijgt Interrupt-gedreven gebufferde seriele communicatie, ondersteuning voor 2 COM-ports, 9600 Baud, XON/XOF en XMODEM protocols, BIOS support, controle-routines voor Hayes compatibele modems. In assembler geschreven basis-routines, met een 'high-level' C interface.

Utilities

PC Lint (v. 3.0) van Gimpel Software is het meest geavanceerde 'lint' die u op een PC kunt vinden - ondersteunt zowel K&R alsook ANSI C, en werkt onder DOS en in de OS/2 protected mode. PC Lint werkt over meerdere modules en vindt daardoor ook fouten die geen enkele compiler kan vinden; een vroege waarschuwing tegen mogelijke complicaties, die later heel moeilijk zijn te vinden. Behoort in de 'tackle box' van iedere professionele C programmeur. Voor grotere systemen (Unix e.a.) maakt Gimpel de 'Generic Lint' met ongeveer dezelfde mogelijkheden.

Een ander nuttig analyse-gereedschap is de profiler: wij hebben voor u INSIDE! in versie 2.0, de modernste uitvoering van een profiler. Leverbaar uit voorraad voor MS C, TC, QB, TopSpeed en Logitech Modula-2, MS Fortran en Turbo Pascal. Laat u tot in detail weten waar uw programma z'n tijd doorbrengt.

Turbo Power nieuws

Naast de eerdere 'standaard werken' Turbo Professional 5.0 en Turbo Analyst 5.0 is er nu een nieuwe bibliotheek beschikbaar voor de liefhebbers van Borland's Turbo Pascal: de B-Tree Filer 5.0, de snelste en de meest efficiente weg voor het manipuleren van databases. B-Tree Filer heeft een indrukwekkende specificatie: ruim 2 miliard records per database (tot 64k bytes per record), 100 keys per index file (tot 255 bytes ieder) , ruim 32000 werkstations per netwerk, B-tree indexing met automatische 'page balancing', variabele record-lengte. Geen problemen met residente drivers: de juiste TPU wordt met de '.EXE' file gecompileerd, en slechts het gebruikte code wordt mee-gelinked. TPU's worden geleverd voor NetBios, Novell, 3Com en andere. Automatisch verzorgde database- en record-locking. U kunt beginnen met de single user versie en op ieder moment een upgrade naar de multi-user versie kopen; u hoeft dan slechts opnieuw te compileren, alles blijft werken.

Een nieuwe service van Turbo Power en Lemax is de mogelijkheid u voor de automatische updates te abonneren - vraagt u om details.

TP en dBIII+

Voor liefhebbers van het dBASE bestands- en indexformaat, die met Turbo Pascal werken hebben wij natuurlijk ook nog dp MAX in 4.0 en 5.0 versies. Direct inzetbaar, werkt met uw oude dBIII+ bestanden, goed gedocumenteerd - een fantastisch pakket. Biedt veel meer flexibiliteit dan welke met dB-taal werkende compiler ook.

Graphics

Om uw applicaties de nu zo gewenste, vriendelijke, grafische user interface te geven, maakt u natuurlijk gebruik van MetaWINDOWS, het 'de facto standaard' op dit gebied, met ingebouwde grafische 'objects' voor buttons, check-boxes, scroll-bars etc. Uit voorraad leverbaar voor Pascal, C en Fortran - en in een goedkopere doch volledige versie ook voor TP (TurboWINDOWS/Pascal), TC (TurboWINDOWS/C) en Quick C (QuickWINDOWS).

Lemax Company BV

Postbus 263
1170 AG BADHOEVEDORP

Tel. (02968) 94 210
FAX (02968) 93 855

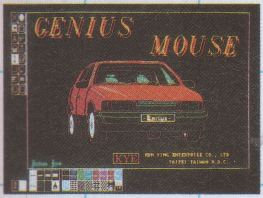
Meer info ? Bellen !

Komt u ons opzoeken
op de
Europe Software
beurs te Utrecht, 23-25 Mei
Juliana-hal, stand 3122

Life Software Demo's

GRAFISCH GENIE VOOR COMPUTERS

Als officieel importeur en distributeur van de Genius produkten wil Aashima Technology u op deze manier kennis laten maken met de complete Genius familie. Genius produkten onderscheiden zich door uitmuntende kwaliteit, bedieningsgemak, gebruiksvriendelijkheid en compatibiliteit met uw computer systeem (CGA, EGA en VGA) en software. Niet voor niets kreeg de Genius muis dan ook een uitstekende test in het december nummer van PCM. Een feit dat tevens onderstreept wordt door de al meer dan 50.000 tevreden Nederlandse gebruikers.

GENIUS GM 6000 MUIS

Microsoft en PC-Mouse compatible muis met een dynamische resolutie van 350 tot 1050 dots per inch. De beweging van de cursor op het scherm wordt bepaald door de afstand die de muis aflegd en de snelheid waarmee dit gebeurt.

De Genius GM 6000 wordt compleet met een muismat, muishouder, 9/25 pins AT adapter, Dr. Halo III software. Menu Maker software en een **Nederlandse handleiding.**

Dyna Mouse

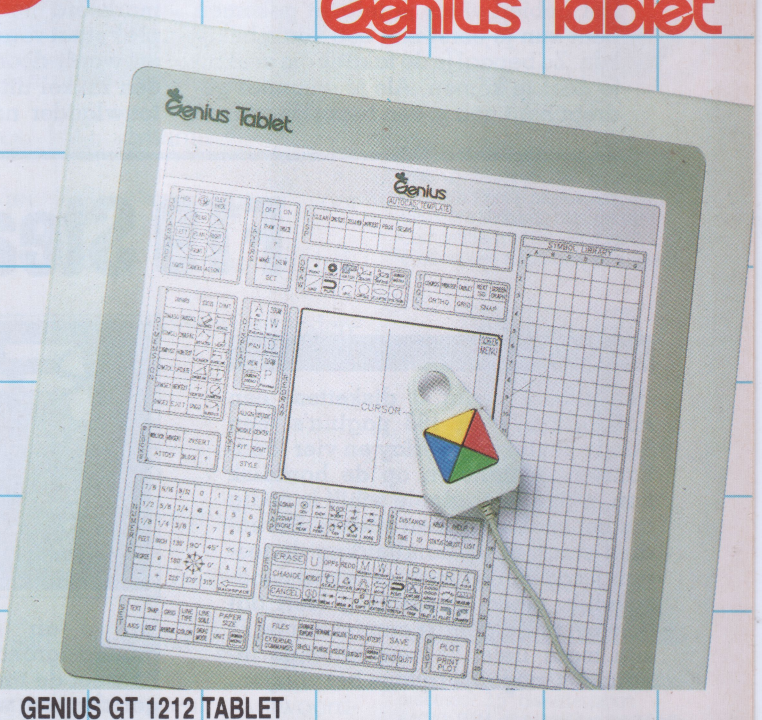
De bijgeleverde software is geschikt voor Hercules, CGA, Ega en VGA systemen.

Genius

Genius Tablet

GeniScan

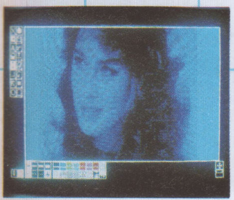

GENIUS 2000 PLUS

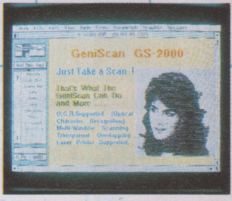
Met behulp van de GS2000 PLUS kunt u bestaande tekeningen en grafieken scannen, bewerken en opnemen in een Desktop Publishing programma. De scan breedte is 105 mm bij een resolutie van **400 Dots per inch.** Compleet met multiwindow scan-software en Dr. Halo III (grafisch pakket).

GENIUS GT 1212 TABLET

Door de resolutie van 1000 lijnen per inch is het Genius Grafics Tablet een optimaal stuk gereedschap voor het werken met Autocad en desktop publishing programma's. Het Tablet wordt compleet geleverd met een Autocad Template, div. software drivers, Dr. Halo III en de Genius Menu Maker software. Het Genius Tablet is tevens Microsoft Mouse en PC Mouse compatible.

AASHIMA
TECHNOLOGY

Bel voor uw dichtsbijzijnde Genius dealer: **01804-30833.**

Nikkelstraat 8-10, 2984 AM Ridderkerk, Postbus 4133, 2980 GC Ridderkerk, telefoon: 01804-30833, telex: 20968 AASHI NL.

FAX CENTRALE 27231 - FAX VERKOOP BINNENLAND 25182 - FAX VERKOOP BUITENLAND 27233 - FAX SERVICE 27240 - FAX RECEPTIE 31143 - FAX MAGAZIJN 26101

S P E L

Airborn Ranger

Lucie Blom

Airborne Rangers is een simulatiespel, waarbij je als parachutist wordt gedropt om een bepaalde missie tot een goed einde te brengen. Het pakket bevat een diskette met het spel en een handleiding, waarin de toegangscodes staan. Installeren op de harddisk kan, maar de originele diskette blijft nodig.
Grafisch ziet het spel er schitterend uit. Een joystick is niet noodzakelijk, maar wel erg handig.

SPELEN Het doel van het spel is een zelf te kiezen opdracht tot een goed einde te brengen. Vóór je de sprong waagt moet je een munitiepakket samenstellen. Boven het opdrachtgebied moeten de pakketten gedropt worden, waarna je zelf mag springen. Het gebied waar je terecht gekomen bent kun je eerst met een kaart bekijken. Zo bepaal je de taktiek om snel bij je doel te komen. Als je eenmaal gedropt bent heb je een beperkte tijd om je missie te voltooien. Overal zijn vijanden die je moet ontwijken. Onderweg kunnen de afgeworpen reservepakketten opgehaald worden. Soms liggen ze in een mijnenveld of een meertje. Dan ben je ze helaas kwijt. De meertjes kunnen wadend worden overgestoken. Het vijandelijke gebied kan zowel snel als in tijgersluipgang doorlopen worden. Steek de mijnenvelden niet over! Als je door vijandelijke soldaten geraakt wordt kun je je verwonding verhelpen door gebruik te maken van het EHBO-pakket. Neem bij het samenstellen van je uitrusting in ieder geval een tweede EHBO-setje mee! Tijdens het spel kun je met F9 de overzichtskaart oproepen. Het spel pauzeert dan. Als je je opdracht tot een goed einde gebracht hebt kun je de helicopter oproepen. Op de overzichtskaart is deze plek gemarkeerd met een kruis. Als je op die plek staat verandert je tenue van kleur en wordt door de reddingshelicopter een fakkel uitgeworpen, waarna een touwladder naar beneden komt. Als dit alles binnen de gestelde tijd verlopen is, is je missie geslaagd.

CONCLUSIE Het spel is vol actie. Snel reageren is belangrijk: voor je het weet zitten er tientallen vijanden om je heen. Handgranaten en raketten behoren ook tot de uitrusting. Het aantal missies is groot en de grafische kwaliteit fraai. Vooral in EGA mode. CGA valt tegen en dan kan beter gekozen worden voor Hercules monochroom. Voor de liefhebbers van dit soort spelen een uitdaging.

IBM PC en compatibles
MS-DOS 3.2 en hoger
CGA/Tandy/EGA/MCGA en
Hercules compatible
Prijs: ƒ 95,-
Engelstalige handleiding.
Microcity
Albertdonk 14
4707 XZ Roosendaal
Telefoon: 01650-58888

F19 Stealth Fighter

Lucie Blom

Het pakket bevat 3 diskettes, een handleiding van 193 pagina's, een Tandy keyboard-overlay en vier landkaarten. Installeren op de harddisk kan, maar de originele schijf is nodig om het spel te kunnen spelen. Bovendien staan in de handleiding de toegangscodes. Een joystick is niet noodzakelijk, maar de ervaring leert dat een joystick eigenlijk onmisbaar is. Er zijn maar liefst 75 verschillende instructies mogelijk tijdens het vliegen.

KEUZES Er is een enorme keuze in spelmogelijkheden. Zo zijn er vier verschillende werelddelen, drie staten van oorlog, vier verschillende spelmodes: air to air of strike, beiden als training of als missie. Vier verschillende tegenstanders met betrekking tot hun training: zwak tot goed. Je vliegkwaliteit kan variëren van geen crashes, makkelijk landen tot realistisch. Wapens zijn er in 18 soorten.

SPELEN Wat je ook kiest, er zijn altijd twee doelen en drie vliegmanieren:

'air to air' (luchtgevecht), 'air to ground' (gronddoelen) en 'navigeren'. Zo weet de radar waar het wapen op gericht moet worden. 75 verschillende instructies lijkt veel, maar na een paar uur spelen heb je het keyboard-overlay niet meer nodig. Er zijn maar liefst 11 verschillende uitzichtschermen. Zo kun je je eigen vliegtuig door de ogen van de vijand zien of jezelf vanaf de zijkant. Dit laatste is spectaculair bij het afvuren van raketten. Het is zelfs mogelijk om in je afgeschoten raket te gaan 'zitten' en zo de weg naar het doel te zien. Vergeet dan niet om je F19 op 'auto-pilot' te zetten! Als je beide doelen vernietigd hebt vlieg je naar een aangegeven vliegveld om te landen. Als dat zonder problemen is gelukt krijg je een onderscheiding.

CONCLUSIE Een spel met prachtige grafische beelden in VGA of EGA mode. CGA geeft minder kleuren en is niet echt fraai. Het enige probleem was het landen. Alleen in de 'no crashes'-mode lukte het om niet neer te storten! Na afloop kun je de hele vlucht in een samenvatting terugzien. Het spel blijft boeien en een joystick is bijna onmisbaar. De prijs is ƒ 155,-, niet goedkoop, maar de fraaie beelden en de gevarieerdheid zijn het waard.

IBM PC's en compatibles
MS-DOS 2.1 en hoger
CGA/EGA/MCGA/VGA/Tandy 1000
en Hercules
Engelstalige handleiding.
Prijs ƒ 155,–
Micro City
Albertdonk 14
4707 XZ Roosendaal
Telefoon: 01650-58888

LISTING

Programmeren in Basicode (15)

Ben Rintjema

Deze rubriek is voor beginners en voor iedereen die geïnteresseerd is in het programmeren in Basic. We vertellen u niet wat iedere opdracht nu precies doet. Dat vindt u elders in deze HCC Nieuwsbrief. Of u kijkt in het instructieboek dat bij uw computer behoort. Hier leren we u hoe die opdrachten aan elkaar kunnen worden gebreid om tot iets zinvols te komen. Het volgende programma heet LOGBOEK en is ook weer voor 'door de eeuwen heen'.

Wat is een logboek? In een logboek legt u de tijd vast waarop u aan een bepaalde activiteit bent begonnen en de tijd dat u er mee bent gestopt. Dat kan bijvoorbeeld zijn het intypen van programmalistings. Maar ik neem aan dat u nog wel meer activiteiten hebt. De ene activiteit wordt afgewisseld met de volgende. Wat de indeling van uw tijd betreft kunt u zo ver in detail gaan als u zelf wilt. Of misschien wilt u alleen bepaalde activiteiten vastleggen? Dat bepaalt u zelf. Na verloop van enige tijd wilt u wel eens weten hoeveel tijd u dan in totaal hebt besteed aan een bepaalde activiteit. Dan moeten dus alle activiteiten worden bekeken, de gewenste worden geselecteerd en de tijden bij elkaar opgeteld.

KARWEI Een activiteit noemen we hier een karwei. Ieder karwei krijgt een karweinummer, waarvoor maximaal vier karakters beschikbaar zijn. Alle karakters zijn toegestaan: cijfers, letters en tekens. Als uw computer moeilijk doet met bepaalde tekens dan vermijdt u die. Karweien met een zelfde strekking krijgen natuurlijk wel hetzelfde karweinummer.
Ieder karwei krijgt een omschrijving (maximaal dertig karakters).
Een datum geeft u bijvoorbeeld in als 01-01-1989 (10 karakters) en een tijd bijvoorbeeld als 09.30, als u half tien 's morgens bedoelt of 21.30, als het half tien 's avonds moet zijn. Dat zijn dus vijf karakters. Dit samenvattend krijgen we dan:

1.Begin-datum	10 karakters
2.Begin-tijd	5 karakters
3.Eind- datum	10 karakters
4.Eind- tijd	5 karakters
5.Karwei-nummer	4 karakters
6.Omschrijving max.	30 karakters

Totaal maximaal	64 karakters

Deze informatie wordt als string bij elkaar geteld. Er ontstaat dan een post (record) van maximaal 64 karakters. Als een karweinummer korter is dan vier karakters, dan wordt het door het programma op vier karakters gezet. Iedere post gaat in de string-array N$(I), waarin 'I' het nummer van de post voorstelt. Zo is N$(1) de eerste post, N$(2) de tweede post, enzovoort.

Het aantal posten staat in de variabele N, NR is het maximum aantal posten. Dat aantal is nu gesteld op 200. Zo'n samenstelling: N$(I) - FOR I=1 TO N, noemen we een bestand.

NIEUW Zodra een bestand vol is begint u met een nieuw bestand. Ieder bestand moet een bestandsnaam hebben. Hoewel u volkomen vrij bent in de keuze van de bestandsnamen adviseren we u om de bestanden achtereenvolgend te nummeren, bijvoorbeeld LOG1, LOG2, enz. U kunt daar veel gemak van hebben.
Nog een laatste advies. Als u naast een harddisk nog een andere drive hebt, bijvoorbeeld een 3,5 inch of een 5,25 inch, programmeer dan op het kleinere opslagmedium. Pas als u zeker weet dat het programma perfect functioneert, zet het dan over op de harddisk.
Voor het opslaan van bestanden moet u de betreffende disk wel eerst formatteren. Dat kan niet vanuit het programma. Overigens kunnen de bestanden ook worden opgeslagen op cassette.

BEGINNEN U laadt nu eerst het deelprogramma BASIS-1 in uw computer. Dat deelprogramma werd gepubliceerd in HCC Nieuwsbrief 115.

LISTING 1 Als we de programma's wat meer willen automatiseren dan moeten er in BASIS-1 nog enkele wijzigingen worden aangebracht. De inhoud van de regels 1210 tot en met 1230 wordt vervangen door hetgeen hier op regel 1210 staat. Op regel 24020 worden de afmetingen van het (kleine) scherm opgevraagd. Daarmee gaat het programma naar regel 9200. Tenslotte naar regel 22000. Op regel 22010 geeft u aan hoe uw systeem er uitziet, op regel 22020 de parameters die daarbij horen.
Wilt u werken met een pathname? Zet dan de inhoud daarvan - zonder de bestandsnaam - in PN$. Enige attentie: mijn computer, een Apple IIe, werkt met forwardslashes (deelstrepen, dus een /), een MS-DOS computer werkt met backslashes (\). Op regel 24120 staan de afmetingen van het vergrote scherm. Die kunt u aanpassen.
Op regel 1220 gaat het programma naar regel 18000. Zodra u de ASCII-code van de gevraagde toetsen kent, zet die code dan in NB$ en NO$, zoals op regel 1100 is aangegeven. Als uw computer geen pijlen op het toetsenbord heeft, kies dan bijvoorbeeld de letters W en Z of de tekens 'kleiner dan' en 'groter dan'. Verwijder de REM en vervang 'dpunt' door een dubbele punt. Verwijder regel 1220 en voer ook de regels 18000 tot en met 18130 af. De inhoud van de oorspronkelijke regels 1400, 1410 en 1600 staat nu op de regels 1300, 1310 en 1350. Ze zijn teruggezet. Daarmee is ruimte vrijgekomen voor een sorteerroutine. Voer ook de regels af waar staat 'REM AFVOEREN'. Regel 3160 moet eindigen met een puntkomma. SAVE tenslotte dit deelprogramma weer met de naam BASIS-1. Dit deel is nu geschikt voor de volgende programma's.

LISTING 2 Op BASIS-1 zetten we nu het programma LOGBOEK. Het is opgedeeld in 3 programma's: Bestands-Mutaties, Diverse Prints en Simulatie Bestand. De gemeenschappelijke routines voor deze programma's staan in deze listing.
Uw speciale attentie is gewenst voor de aanstuurroutine voor het inlezen van bestanden op regel 16000 en verder. Voorshands is aangenomen dat u de namen van bestanden in HOOFDLETTERS moet ingeven. Als dat bij uw computer niet nodig is, verwijder dan regel 16120 en verwijder GOSUB 2600 uit regel 16140. Zodra u de inlees- en de wegschrijfroutine hebt aangebracht, respectievelijk op de regels 20000 en verder en 21000 en verder, verwijder dan de regels 16165 en 16295. Regel 16030 moet eindigen met een puntkomma. De letters 'J' en 'N' op de regels 16050 en 16060 moeten hoofdletters zijn. SAVE dit programmadeel tenslotte met de naam BASIS-2.

LISTING 3 Op BASIS-2 gaan we nu verder met Bestands-Mutaties. In deze listing staan de routines voor de tijdcontrole (regel 3300), het menu van het programma (regel 4000), de aanstuurroutine voor het wegschrijven (regel 16200) en het einde van het programma (regel 16400). Wat hiervoor is vermeld voor het inlezen geldt ook voor het wegschrijven. Zorg er voor dat bij het wegschrijven van een bestand steeds eerst de directory van een disk, respectievelijk een subdirectory, op het scherm komt. Het overschrijven van een bestand dat u wilt bewaren zal dan niet zo gauw voorkomen.
De regels 4130 en 16450 moeten eindigen met een puntkomma. De letters 'J' en 'N' op de regels 16470 en 16480 moeten hoofdletters zijn.

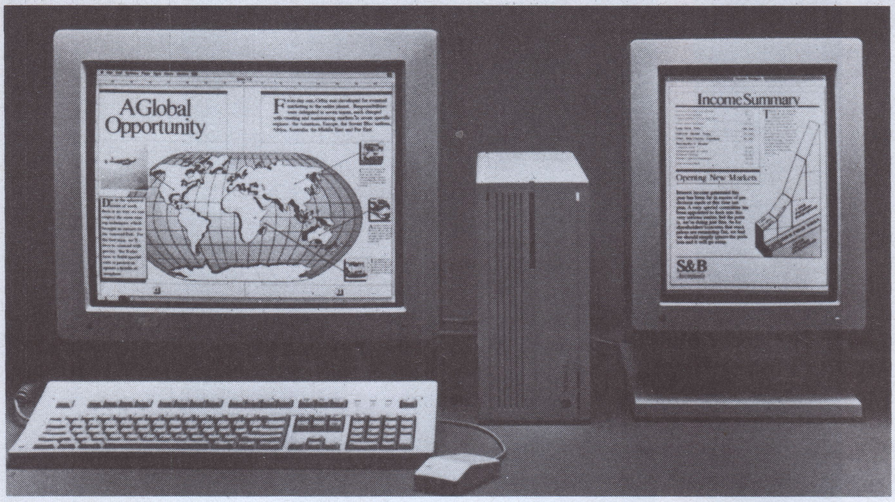
LISTING 4 Het inboeken van posten begint op regel 5000. Als u voor de eerste keer opstart of als u vergeten bent om een bestand in te lezen, dan krijgt u altijd eerst een vraag. Daarna wordt een figuur op het scherm gezet (regel 7000). De punten in de tekst op regel 7130 dienen voor het uittellen. U kunt ze weglaten. Het inbrengen van informatie gebeurt in de figuur onderin. Nadat die is gecontroleerd en goed bevonden, wordt ze in de figuur bovenin gezet. Maak gerust eens een fout en kijk wat daarna gebeurt. Er verschijnt een boodschap die korte tijd blijft staan (wachtlus op regel 2810). Daarna wordt het scherm plaatselijk gewist en de vraag opnieuw gesteld. Als u het programma nu opstart, moeten de opties 1, 2, 3 en 8 van het menu werken.

De volgende keer gaan we verder met dit programma.

```
------------------------------------------------
Listing 1
------------------------------------------------
1015 N2$ = "onderdeel"
1100 REM NB$ = CHR$ (11) DPUNT NO$ = CHR$ (10)
1210 GOSUB 24020: GOSUB 9200: GOSUB 22000
1220 GOSUB 18000
1230 REM AFVOEREN
1300 FOR I = 1 TO 12: READ MS$(I): NEXT I
1310 FOR I = 1 TO 7: READ WD$(I): NEXT I
1350 GOTO 4000
1400 REM AFVOEREN
1410 REM AFVOEREN
1600 REM AFVOEREN
3010 X = LEN (N$):HO = INT ((SB - X) / 2)
3150 GOSUB 250:HO = 0:VE = 22: GOSUB 110
3160 PRINT "Druk een toets in zodra gereed! ";
3170 GOSUB 210: PRINT : RETURN
9200 X$ = "":Y$ = "":XX$ = "":YY$ = ""
9210 FOR I = 1 TO SB - 1:X$ = X$ + "-": NEXT I
9220 FOR I = 1 TO SB - 1:Y$ = Y$ + " ": NEXT I
9230 FOR I = 1 TO SB - 1:XX$ = XX$ + "=": NEXT I
9240 RETURN
18000 N3$ = "functie-toetsen": GOSUB 2950
18010 GOSUB 250:HO = 0:VE = 6: GOSUB 110
18020 PRINT "Voor de cursor-besturing zijn TWEE"
18030 PRINT "verschillende toetsen nodig.": PRINT
18040 PRINT "Als het kan, geef dan de pijlen aan!"
18050 PRINT "NIET de letters I,M of de RETURN-toets."
18060 PRINT
18070 PRINT "cursor naar boven: ";: GOSUB 210: PRINT
18080 PRINT "ASCII-code = "; ASC (IN$): PRINT
18090 NB$ = IN$
18100 PRINT "cursor naar onder: ";: GOSUB 210: PRINT
18110 PRINT "ASCII-code = "; ASC (IN$): PRINT
18120 NO$ = IN$: IF NB$ = NO$ THEN 18000
18130 GOSUB 3100: RETURN
20000 REM BESTAND INLEZEN
20010 REM AFVOEREN
20020 REM AFVOEREN
20190 RETURN
21000 REM BESTAND WEGSCHRIJVEN
21010 REM AFVOEREN
21020 REM AFVOEREN
21190 RETURN
22000 N3$ = "installeren"
22010 ND = 1: REM aantal drives/recorders
22020 REM S1 = 6 DP D1 = 1 DP S2 = 6 DP D2 = 1
22030 PN$ = "": REM PN$="/LOGBOEK/DATA/"
22040 GOSUB 2950: GOSUB 250: IF ND = 1 THEN 22070
22050 N$ = "Doe Data-Disk in Drive 2"
22060 VE = 12: GOSUB 3000: GOSUB 3150: RETURN
22070 N$ = "Doe Data-Disk in de Drive"
22080 VE = 12: GOSUB 3000: GOSUB 3150: RETURN
22100 IF ND = 2 THEN RETURN
22110 GOSUB 2950: GOSUB 250
22120 PRINT "Doe Programma-Disk in de Drive"
22130 VE = 12: GOSUB 3000: GOSUB 3150: RETURN
22200 GOSUB 2950
22210 N$ = "- directory van disk op scherm -"
22220 M = 5:VE = 6: GOSUB 3000
22230 N$ = "(zie regel 22200 en verder)"
22240 M = 5:VE = 8: GOSUB 3000
22990 RETURN
24020 SB = 40:SH = 24:C8 = 0: RETURN
24120 SB = 80:SH = 24:C8 = 1: RETURN
------------------------------------------------
Listing 2
------------------------------------------------
1000 GOSUB 3500: GOTO 20: REM LOGBOEK/BM
1010 N1$ = "LOGBOEK": GOSUB 3500
1015 N2$ = "Bestands-Mutaties"
3520 SL = 64: REM STRINGLENGTE
3570 GOSUB 270:VR = FR - A - 2000
3575 REM PRINT VR DPUNT STOP
3580 RETURN
4000 GOSUB 24000: GOSUB 2910: PRINT
16000 N3$ = "bestand inlezen"
16010 GOSUB 22200: REM DIRECTORY OP SCHERM
16020 GOSUB 250: PRINT
16030 PRINT "Is gewenste bestand aanwezig? (J/N): ";
16040 GOSUB 210: PRINT IN$: GOSUB 2600
16050 IF IN$ = "J" THEN 16100
16060 IF IN$ = "N" THEN PRINT : GOTO 16080
16070 GOTO 16020
16080 PRINT "Doe een andere DATA-disk in de drive"
16090 GOSUB 250: PRINT : GOSUB 3160: GOTO 16000
16100 GOSUB 250: PRINT
16110 PRINT "Geef de naam van het bestand"
16120 PRINT "** mag in kleine letters **"
16130 IN$ = "": INPUT IN$: IF IN$ = "" THEN 16100
16140 GOSUB 2600:T$ = PN$ + IN$
16150 GOSUB 100:N$ = T$:VE = 8: GOSUB 3000
16160 N$ = N3$:M = 5:VE = 12: GOSUB 3000
16165 GOSUB 250: PRINT : GOSUB 3110
16170 GOSUB 20000: GOTO 4000
25000 DATA 200
30010 REM LOGBOEK
30015 REM BESTANDS-MUTATIES
30060 REM HCCNIEUWSBRIEF 116-117
------------------------------------------------
Listing 3
------------------------------------------------
1050 DIM T(NR)
1110 DM$ = "000000000000000": REM 15 NULLEN
1200 A = 0:M = 0:N = 0:BW = 0:CN = 0:PM = 0:SW = 0
3300 REM TIJD-CONTROLE
3310 IF LEN (TD$) < > 5 THEN M = 1: GOTO 4470
```

```
3320 UU$ =  LEFT$ (TD$,2):UU =  VAL (UU$)
3330 MI$ =  RIGHT$ (TD$,2):MI =  VAL (MI$)
3340  IF (UU < 0) OR (UU > 24) THEN M = 1: GOTO 4470
3350  IF (MI < 0) OR (MI > 59) THEN M = 1: GOTO 4470
3360  IF UU = 24 THEN UU = 0:UU$ = "00"
3370 TD$ = UU$ + "." + MI$: RETURN
4000  GOSUB 24000: GOSUB 2910: PRINT
4010  PRINT " 1 = bestand inlezen"
4020  PRINT " 2 = bestand wegschrijven": PRINT
4030  PRINT " 3 = inboeken"
4040  PRINT " 4 = uitboeken": PRINT
4050  PRINT " 5 = posten wijzigen"
4060  PRINT " 6 = posten afvoeren": PRINT
4070  PRINT " 7 = overzicht posten": PRINT
4080  PRINT " 8 = einde":SR = NR: GOSUB 300
4090 N$ = "max." + SR$ + " - nu: "
4100 SR = N: GOSUB 300
4110 N$ = N$ + SR$ + " posten in geheugen"
4120 VE = 18: GOSUB 3000: PRINT
4130  GOSUB 250: PRINT "Uw keuze: ";
4140  GOSUB 210: PRINT IN$:W =  VAL (IN$)
4150  IF (W < 1) OR (W > 8) THEN 4000
4160  IF W > 4 THEN W = W - 4: GOTO 4180
4170  ON W GOTO 16000,16200,5000,5500
4180  ON W GOTO 6000,6500,7800,16400
4470  GOSUB 250: PRINT "tijd niet correct!": GOTO 4600
5000  STOP
5500  STOP
6000  STOP
6500  STOP
7800  STOP
9800 N5$ = "geen bestand in het geheugen!"
9810  GOTO 9900
9900  GOSUB 2950: FOR Z = 1 TO 3: GOSUB 250: NEXT Z
9910 N$ = N5$:VE = 12: GOSUB 3000: GOSUB 3100
9920  GOTO 4000
16200 N3$ = "bestand wegschrijven"
16210  IF N = 0 THEN 9800
16220  GOSUB 22200: REM  DIRECTORY OP SCHERM
16230  GOSUB 250: PRINT
16240  PRINT "Geef de naam van het bestand"
16250  PRINT "** mag in kleine letters **
16260 IN$ = "": INPUT IN$: IF IN$ = "" THEN 16230
16270  GOSUB 2600:T$ = PN$ + IN$
16280  GOSUB 100:N$ = T$:VE = 8: GOSUB 3000
16290 N$ = N3$:M = 5:VE = 12: GOSUB 3000
16295  GOSUB 250: PRINT : GOSUB 3110
16300 BW = 0: GOSUB 21000: GOTO 4000
16400 N3$ = "einde"
16410  IF (BW = 0) OR (N = 0) THEN 10000
16420  GOSUB 2950: GOSUB 250:HO = 7:VE = 10
16430  GOSUB 110: PRINT "Wilt u het bestand"
16440 VE = 12: GOSUB 110
16450  PRINT "nog wegschrijven? (J/N): ";
16460  GOSUB 210: PRINT IN$: GOSUB 2600
16470  IF IN$ = "J" THEN 4000
16480  IF IN$ = "N" THEN 10000
16490  GOSUB 250: GOTO 16440
--------------------------------------------------
Listing 4
--------------------------------------------------
4480  GOSUB 250
4485  PRINT "karwei-nummer te lang!": GOTO 4600
4490  GOSUB 250
4495  PRINT "omschrijving te lang!": GOTO 4600
4650 T1 = 15:T2 = 21: GOSUB 4620: RETURN
5000 N3$ = "inboeken": IF N = 0 THEN 5200
5010 CT = 2:PM = 0: GOSUB 7000
5020  IF (N + 1) > NR THEN 9700
5030 N = N + 1:SR = N: GOSUB 300
5040 HO = 8:VE = 2: GOSUB 110: PRINT SR$
5050 N4$ = "Begin":VT = 18: GOSUB 7200: GOSUB 7400
5060 N$(N) = DT$ + TD$ + DM$ + KW$ + DC$:BW = 1
5070 H1 = 14:H2 = 21:V1 = 9:V2 = 10: GOSUB 7630
5080  GOSUB 250:HO = 0:VE = 20: GOSUB 110
5090  GOSUB 3110: GOTO 4000
5200  GOSUB 2950: GOSUB 250:HO = 0:VE = 12: GOSUB 110
5210  PRINT "Hebt u al een bestand aangemaakt?"
5220  PRINT : PRINT "(J/N): ";: GOSUB 210: PRINT IN$
5230  GOSUB 2600: IF IN$ = "J" THEN 4000
5240  IF IN$ = "N" THEN 5010
5250  GOTO 5200
7000  GOSUB 100: REM  EERSTE VENSTER
7010 N$ = N3$:M = 5:VE = 0: GOSUB 3000: PRINT X$
7020 SR = NR: GOSUB 300:N$ = "Max." + SR$
7030 L$ = "Post No."
7040 L = SB - 1 -  LEN (L$) -  LEN (N$)
7050  PRINT L$ +  LEFT$ (Y$,L) + N$: PRINT X$
7060  PRINT "Karwei No.  :": PRINT "Omschrijving:"
7070  PRINT : PRINT : PRINT X$
7080  PRINT "Begin:":VT = 9: GOSUB 7110: PRINT X$
7090  PRINT "Einde:":VT = 12: GOSUB 7110: PRINT X$
7100 HO = 0:VE = 22: GOSUB 110: PRINT X$: RETURN
7110 HO = 7:VE = VT: GOSUB 110: PRINT "Datum:"
7120 VE = VT + 1: GOSUB 110
7130  PRINT "Tijd :....uur....min.": RETURN
7200  GOSUB 4650: REM  KARWEI-NUMMER
7210  GOSUB 250:HO = 0:VE = 16: GOSUB 110
7220  PRINT "Karwei-nummer (max.4 kar.): ";
7230 KW$ = "": INPUT KW$: IF KW$ = "" THEN 7210
7240  IF (PM = 1) AND (KW$ = "=") THEN KW$ = M5$
7250  IF  LEN (KW$) > 4 THEN  GOSUB 4480: GOTO 7210
7260  IF  LEN (KW$) < 4 THEN KW$ = " " + KW$: GOTO 7260
7270  GOSUB 7610: REM  PRINTEN
7280  REM  OMSCHRIJVING
7290  GOSUB 250:HO = 0:VE = 18: GOSUB 110
7300  PRINT "Omschrijving (max.30 kar.)"
7310 DC$ = "": PRINT ": ";: INPUT DC$
7320  IF DC$ = "" THEN 7290
7330  IF (PM = 1) AND (DC$ = "=") THEN DC$ = M6$
7340  IF  LEN (DC$) > 30 THEN  GOSUB 4490: GOTO 7290
7350  GOSUB 7620: RETURN : REM  PRINTEN
7400  GOSUB 4650: REM  DATUM-INPUT ROUTINE
7410  GOSUB 250:HO = 0:VE = 16: GOSUB 110
7420  PRINT N4$ + "-datum (01-01-1989): ";
7430 DT$ = "": INPUT DT$: IF DT$ = "" THEN 7410
7440  IF (PM = 1) AND (DT$ = "=") THEN DT$ = A$
7450  GOSUB 2200: IF M = 1 THEN M = 0: GOTO 7410
7460  REM  TIJD-INPUT ROUTINE
7470  GOSUB 250:HO = 0:VE = VT: GOSUB 110
7480  PRINT "Tijd (21.30): ";
7490 TD$ = "": INPUT TD$: IF TD$ = "" THEN 7470
7500  IF (PM = 1) AND (TD$ = "=") THEN TD$ = B$
7510  GOSUB 3300: IF M = 1 THEN M = 0: GOTO 7470
7520  RETURN
7600  REM  PRINTEN IN EERSTE VENSTER
7610 HO = 14:VE = 4: GOSUB 110: PRINT KW$: RETURN
7620 HO = 0:VE = 6: GOSUB 110: PRINT Y$
7625 HO = 5: GOSUB 110: PRINT DC$: RETURN
7630 HO = H1:VE = V1: GOSUB 110: PRINT DT$
7640 VE = V2: GOSUB 110: PRINT UU$
7650 HO = H2: GOSUB 110: PRINT MI$: RETURN
9700  FOR Z = 1 TO 3: GOSUB 250: NEXT Z
9710 N$ = "U overschrijdt nu"
9720 M = 5:VE = 16: GOSUB 3000
9730 N$ = "het maximum aantal posten"
9740 M = 5:VE = 18: GOSUB 3000:HO = 0:VE = 20
9750  GOSUB 110: GOSUB 3110: GOTO 4000
==================================================
```

Nieuwe beeldschermen van Apple

Apple Computer heeft twee monitoren met hoge resolutie aangekondigd voor de produktielijn van modulaire Macintosh II personal computers. Het Apple 21 inch monochroom beeldscherm is een monitor met hoge resolutie, die gebruikers in staat stelt twee pagina tekst en/of illustraties met Macintosh menu en de schuifbalken af te beelden. Het Apple Macintosh A4 beeldscherm biedt gebruikers de mogelijkheid een complete pagina tekst en/of illustraties plus de Macintosh menubalk en schuifbalken af te beelden, in dezelfde kwaliteit die het originele 9-inch Macintosh scherm biedt. Zowel het 21-inch als A4-scherm zijn uiterst platte beeldschermen. De antireflectielaag van de schermen verdeelt omringend licht, zelfs in hel verlichte omgevingen.
Het A4-beeldscherm komt het meest tot zijn recht bij tekstverwerking en desktop publishing en zal naar verwachting intensief worden gebruikt bij algemene zakelijke produktiviteitstoepassingen. Het 21 inch beeldscherm is ideaal voor pagina-opmaak en professionele desktop publishingtoepassingen, engineering en wetenschappelijke toepassingen en voor gebruik in het hoger onderwijs, met name voor A/UX gebruikers.

Voor nadere informatie:
Apple Computers BV
Handelsweg 2
3707 NH Zeist
Telefoon 03404-86911

ScanMan Logitech sterk verbeterd

De in september 1988 geïntroduceerde ScanMan van Logitech is op een aantal punten sterk verbeterd. De gebruiker heeft met de nieuwe ScanMan nog meer mogelijkheden ter beschikking. ScanMan biedt nu multi-resolutie en kan ingesteld worden op 100, 200, 300 en 400 dpi resolutie. Het aantal grijswaarden dat geregistreerd kan worden ligt bij de verbeterde ScanMan op 32. Daarnaast heeft ScanMan een aparte zwart/wit mode voor lijntekeningen.

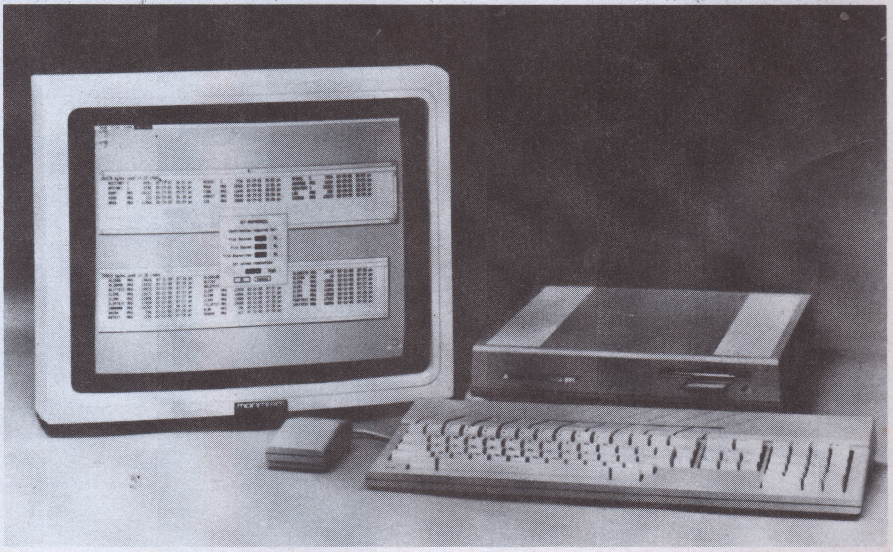
Toegevoegd is de mogelijkheid tot resizing en beeldrotatie. Hiervoor biedt Logitech ScanWare, dat voor een vlotte verwerking van het gescande drie opties biedt: direct naar een bestand, via het innovatie WinScan TM overbrengen naar MS Windows Clipboard of verwerking via de PaintShow TM Plus grafische editor, waarin nu ook SlideShow TM is opgenomen voor desktop presentaties, met support voor laser-, dot- en matrixprinters. ScanMan heeft een extra breed venster van 10,5 cm. De lengte is afhankelijk van het beschikbare geheugen. De ergonomische vormgeving bleef ongewijzigd.

Voor nadere informatie:
Mills Hughes & Partners
Julianastraat 1-D
5611 HS Eindhoven
Telefoon 040-430200

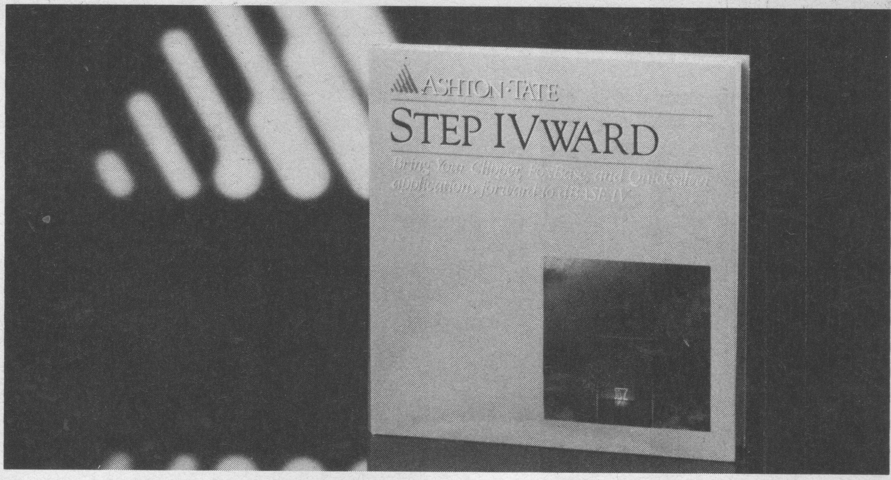
Nieuwe beeldschermen voor Atari Mega

Manudax, de importeur van Moniterm, heeft een nieuw controllerkaart in haar leveringspakket. Het betreft de Atari controller kunnen de bekende Viking 19 inch en 24 inch monitoren worden aangesloten. Deze schermen hebben een resolutie van 1280 x 960 beeldpunten, waarbij de verhouding 1:1 is.
Deze controller kit + Viking monitor vergroot de mogelijkheden van de Atari Mega computers voor wat betreft professionele toepassingen als Desk Top Publishing, CAD/CAM, tekstverwerking, financiële applicaties (bijvoorbeeld spreadsheet) en nog veel meer. Op de Atari controller is tevens een socket beschikbaar voor de Motorola 68881 mathematische coprocessor die de snelheid van het aanzienlijk systeem vergroot.
Viking monitoren worden tevens toegepast voor de IBM-PC en PS/2 computers en voor Macintosh SE en II. De verschillende controllerkaarten zorgen voor de juiste koppeling aan de betreffende computers.
De adviesverkoopprijs van de Atari controller is ƒ 1990,- exclusief BTW.

Voor nadere informatie:
Manudax Nederland B.V.
Postbus 25
5473 ZG Heeswijk-Dinther

Step IVward

De in september 1988 door Ashton-Tate geannonceerde conversie utility Step IVward (spreek uit: Step Forward) is nu verkrijgbaar. Met Step IVward kunnen software-ontwikkelaars hun voor Clipper, FoxBASE en Quicksilver geschreven applicaties converteren naar dBase IV. Dit kan zonder veel code te herschrijven.
Step IVward is een menugestuurd, stand-alone dBASE IV utility. Het programma vertaalt vrijwel alle commando's van eerder genoemde produkten. Step IVward genereert de nieuwe programmacode, voorzien van commentaar; ook wordt een syntax controle uitgevoerd. Eventuele verdere aanpassing van de nieuwe programmacode wordt hierdoor vergemakkelijkt. De oude programmacode wordt namelijk als commentaar gebruikt. Het werken met afzonderlijke listings is dus overbodig.
Het pakket is leverbaar via het Ashton-Tate dealernetwerk tegen de prijs van ƒ 195,- (exclusief BTW).

Voor nadere informatie:
Ashton-Tate
Postbus 71876
1008 EB Amsterdam
Telefoon 020-462515

Computerondersteund onderwijs in tekening lezen

In het technisch onderwijs heeft men veel problemen met het bijbrengen van ruimtelijk inzicht aan de leerlingen. Probleemgevallen worden vaak 'geholpen' met: 'Je ziet het of je ziet het niet', omdat ruimtelijk inzicht met klassieke leermiddelen eenvoudigweg niet bij te brengen is.
Het ruimtelijk inzicht is nodig bij een reeks van technische vakken, met als basis het vak tekening lezen. Wanneer dit ruimtelijk inzicht ontbreekt bij een leerling, zal deze niet alleen bij het tekening lezen, maar ook bij de andere vakken uit die reeks een onvoldoende scoren. De kansen van deze leerlingen op het behalen van een diploma in de techniek wordt hiermee flink verkleind. Toch is dit een oplosbaar probleem.
Men kan ruimtelijk inzicht namelijk wel degelijk leren. Met de inzet van moderne leermiddelen, zoals de computer, is dit inzicht door simulaties en directe feedback eenvoudig over te brengen en te oefenen, zelfs zonder de aanwezigheid van een docent. Voor het onderwijs in het tekening lezen heeft ingenieursbureau Twente Engineering Consultancy een softwarepakket ontwikkeld, dat in deze behoefte voorziet. Aan de ontwikkeling hiervan is meer dan een vol jaar besteed. Er is samengewerkt door leraren, systeemontwerpers en programmeurs. Het uiteindelijke resultaat is gericht op het regulier onderwijs.

Voor nadere informatie:
TEC
Groenestraat 294
6531 JC Nijmegen
Telefoon 080-565677

Sydec levert Micropolis

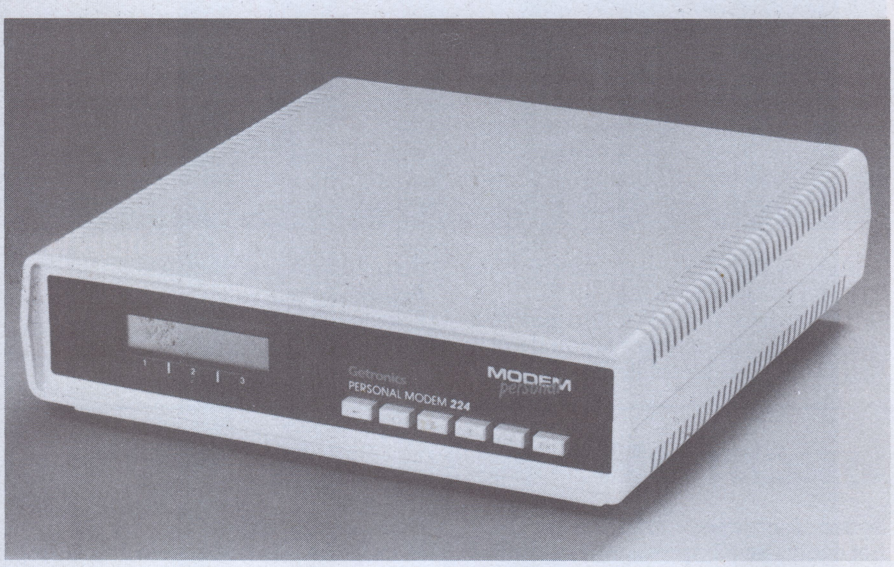
Sydec Technology Distributors heeft het exclusieve importeur/distributeurschap van de Amerikaanse fabrikant Micropolis verkregen. Micropolis is fabrikant op het gebied van rotating memory produkten.
Sydec Technology Distributors levert de Micropolis harddisk drives met ST-506, ESDI en SCSI interfaces in verschillende capaciteiten. Deze drives zijn zowel in OEM- als in 'retail' uitvoering leverbaar. De 'retail' uitvoering wordt PC-PAK of PS-PAK genoemd en wordt inclusief software, installatiemateriaal, kabels en/of controllers geleverd.
Micropolis introduceerde onlangs 5,25' slimline drives met ESDI en SCDI interfaces, met een capaciteit van 182 Mb. Aan het eind van dit jaar zal Micropolis de eerste 3,5' high performance high capacity drives kunnen leveren.

Voor nadere informatie:
Sydec Technologie Distributors
Postbus 6
3769 ZG Soesterberg
Telefoon 03463-7211

MNP 5 modem van Geveke

De Personal Modem 224 is standaard voorzien van het MNP-protocol tot en met 5 en is dus compatible met de onderliggende levels. Het MNP-protocol realiseert een data-thoughput van ruim 120% (level 4) of 200% (level 5) ten opzichte van een niet-MNP verbinding. De Personal Modem 224 is goedgekeurd voor gebruik op het Nederlandse telefoonnet.
Het modem werkt op 2400 en 1200 bps volgens de CCITT aanbevelingen V.22bis en V.22. Voor communicatie met de Verenigde Staten wordt de Bell 103 norm ondersteund. De Personal Modem 224 is geschikt voor zowel synchrone als asynchrone data en werkt full duplex over 2-draads kies- en/of huurlijnen.

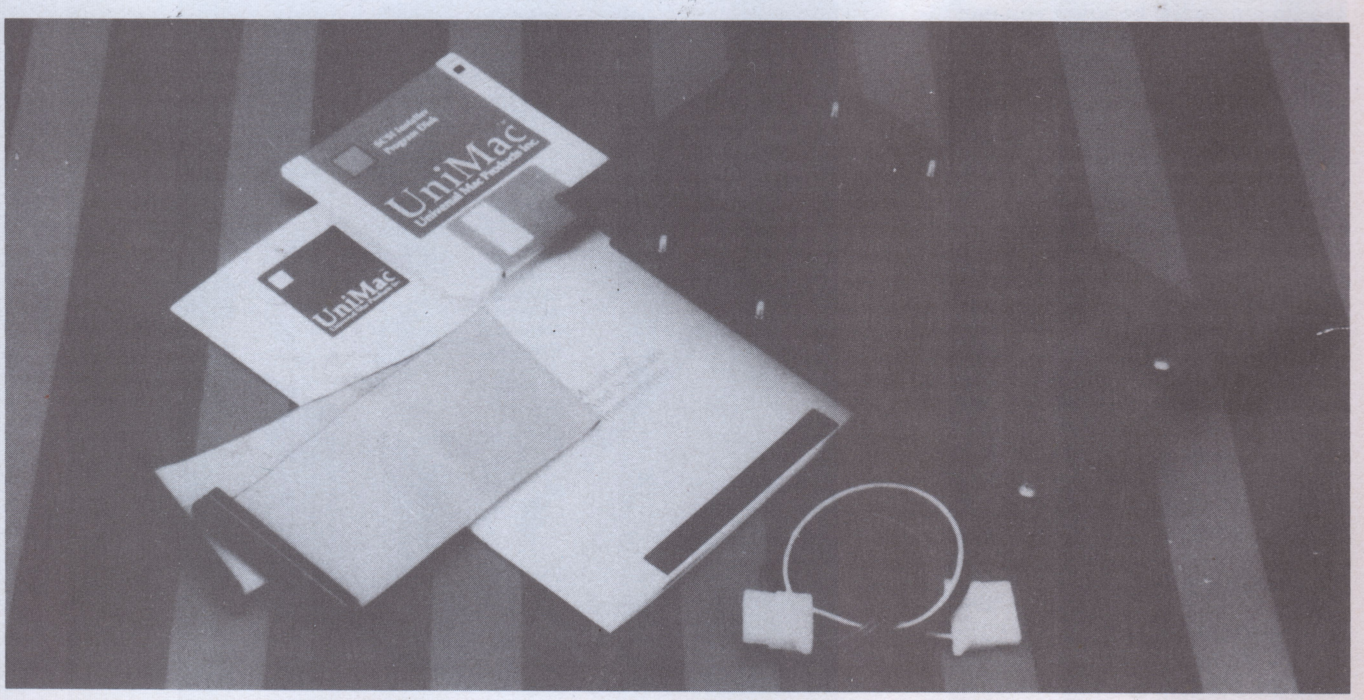
Het instellen gebeurt via het frontpaneel. Met zes toetsen worden de set-up screens doorlopen voor de juiste instelling.
Alle handelingen zijn zichtbaar op het LCD-display met 32 karakters. Ingestelde configuraties blijven bewaard. Verder beschikt het modem over 2 commandosets: de Hayes- en de PM-autodialer. Deze kunnen via het frontpaneel worden geselecteerd.
De Personal Modem 224 wordt geleverd als tafelmodel en is na het verwijderen van de behuizing te gebruiken als kaartmodel. Het hierbij behorende 19' rek heeft plaats voor maximaal 8 kaartmodems.

Voor nadere informatie:
Geveke Electronics BV
Postbus 652
1000 AR Amsterdam
Telefoon 020-5861577

Inbouwkit Macintosh SE/II

Intra introduceert een nieuwe mogelijkheid om de Apple Macintosh SE/II op een eenvoudige manier uit te breiden door middel van een UNIMAC inbouwkit en een MINISCRIBE winchester drive.
De UNIMAC inbouwkit voor de Macintosh SE bestaat uit een speciale beugel die geschikt is voor het monteren van een 3,5 inch winchester drive. De eventuele tweede floppy diskdrive behoeft niet te worden verwijderd.
De inbouwkit is geschikt voor het plaatsen van zowel 3,5 als 5,25 inch winchester drives, zelfs de 'full height' modellen zijn toepasbaar. De bijbehorende winchester drives hebben een capaciteit van 21 tot 347 Mb netto. Speciale software, bekabeling en handleiding zijn bij de UNIMAC kit inbegrepen.

Voor nadere informatie:
Intra Electronics BV
Postbus 424
5600 AK Eindhoven
Telefoon 040-836455

Kleine 286-computer

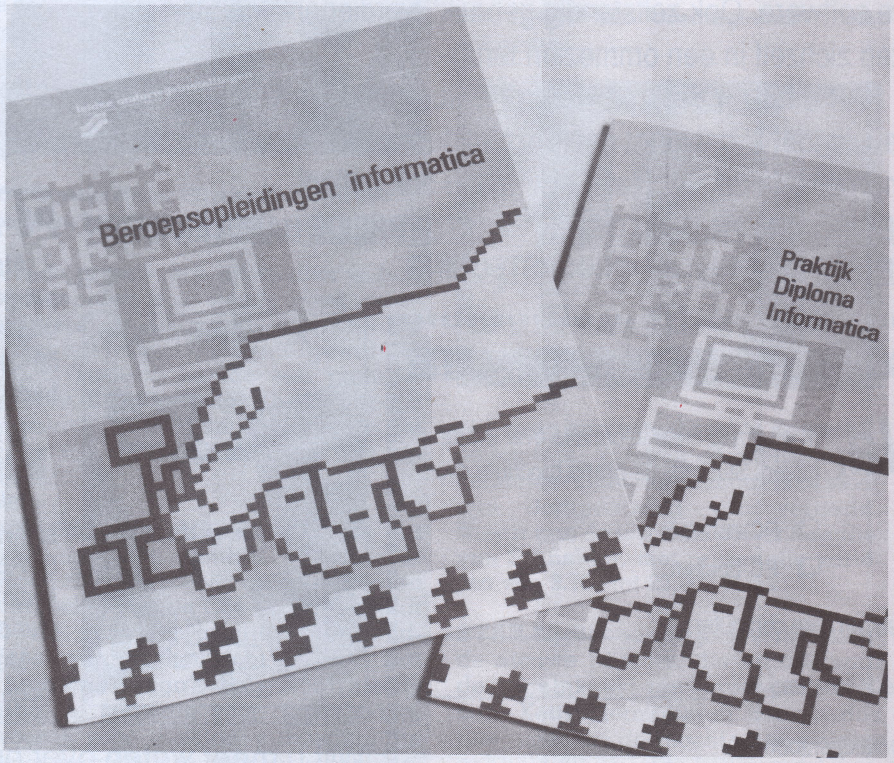

Klaasing Electronics heeft een nieuwe computer van Mitac op de markt gebracht: de Mitac 286SL. Het systeem draait op een kloksnelheid van 10 Mhz. De 286SL is volledig compatible met de IBM-AT computer, met een aantal extra's. Het computersysteem is standaard uitgerust met 640 Kb, maar kan op het moederbord worden uitgebreid tot 1 Mb. Een belangrijk kenmerk is dat de machine niet alleen geschikt is voor MS-DOS 3.3 (dat standaard wordt meegeleverd), maar het ondersteunt ook PC-DOS, C-DOS, OS/2, XENIX, Novell's Netware en andere besturingssystemen.

Extra is een 80287 rekenprocessor leverbaar, waarmee de rekencapaciteiten van de computer aanzienlijk worden opgeschroefd. De ingebouwde videocontroller ondersteunt CGA, MDA, Hercules en Plantronics. Floppydrives die worden ondersteund zijn 3,5' (720 Kb en 1,44 Mb) en/of 5,25' (360 Kb en 1,2 Mb). Er kan een vaste 5,25'-schijfeenheid, inclusief controller, worden ingebouwd met naar keuze een opslagcapaciteit van 20 of 40 Mb. Standaard beschikt het moederboard over een seriële en een parallelle poort, een real-time klok met battery backup en vijf uitbreidingsslots. Deze vijf slots staan de gebruiker echt ter beschikking, omdat alle voorzieningen standaard op het moederboard van het computersysteem zijn ondergebracht.

Voor nadere informatie:
Klaasing Electronics BV
Beneluxweg 37
4904 SJ Oosterhout
Telefoon 01620-81600

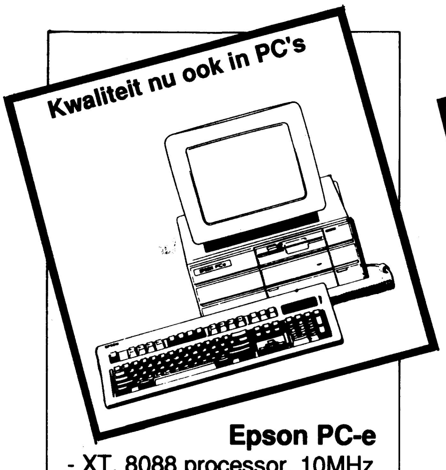
Opleidingen LOI

Op 1 februari opende de LOI de inschrijving voor de AMBI 88-module HS.3 (organisatie van de automatisering). Evenals die van alle andere AMBI 88-modules is ook hierbij de inhoud gebaseerd op functies in de informatica. HS.3 wordt noodzakelijk geacht voor mensen die een baan als produktie-analist of adviseur apparatuur en systeemprogrammatuur ambiëren. Bovendien wordt HS.3 gezien als een gewenste aanvulling op het AMBI 88-programma voor de functies van adviseur interne controle en beveiliging, gegevensbankbeheerder, netwerkbeheerder of coördinator informatievoorziening. Verder zijn bij de LOI afgerond: HS.1 - organisatie van de automatisering, HS.2 - systeemonderzoek, HB.2 - gegevensanalyse, -modellering en -beheer en HP.1 - inleiding programmatuurontwerp. De LOI verwacht dat HS.4 kantoorautomatisering in de komende maanden gereed zal komen. Ook biedt de LOI het volledige programma voor het eerste deel van het Praktijkdiploma Informatica. Het gaat om de modules MG.1 - technische middelen, MG.2 - systemen en toepassingen en MG.3 - Basic PC-gebruik. Zijn alle examens met goed gevolg afgelegd, dan ontvangt men het Praktijkdiploma Informatica 1. In het voorjaar wordt gestart met MP.1 - Programmeerprincipes, MD.1 - Decentrale apparatuur en technieken en MV.1 - Organisatie en beheer rekencentrum.

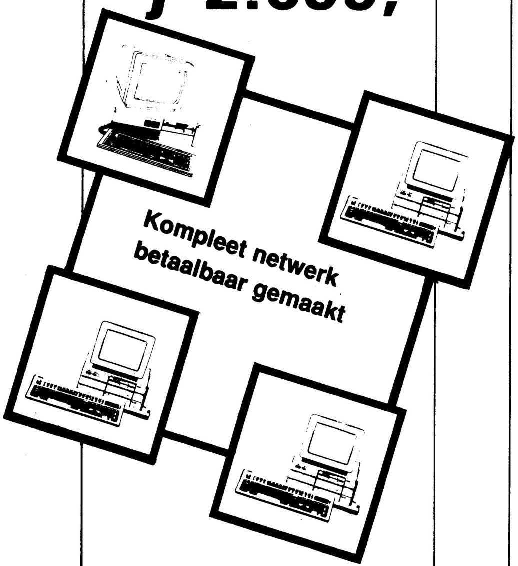
Voor nadere informatie:
LOI
Postbus 4200
2350 CA Leiderdorp
Telefoon 071-451911

Alléén de prijzen zijn <u>niet</u> van een hoog niveau !

Epson PC-e
- XT, 8088 processor, 10MHz
- 360kb floppy; 20Mb harddisk
- 640kb geheugen
- 12" monitor, amber
- Epson heavy duty keyboard
- MSDOS en Utility software

ƒ 2.699,-

- 1 server:
  AST Premium/286, AT
- 3 werkstations:
  Epson PC/E, XT
- 4 monitoren, 12", amber
- originele Novell software

ƒ 14.999,-

- 1 server:
  AST Premium/386, AT
- 3 werkstations:
  AST Bravo/286,AT
- 4 monitoren, 12", amber
- originele Novell software

ƒ 17.499,-

AST Bravo/286
- AT, 80286 processor, 10MHz performance
- 1.2Mb floppy; 20Mb harddisk
- 512 kb geheugen,
- 12" monitor, amber
- AST heavy duty keyboard
- muisgestuurde MSDOS incl. muis
- kompakt model, 4 slots

ƒ 3.199,-

ZERO, een middelgrote organisatie, is gespecialiseerd in de levering van AST, Apple, Atari, Epson en de Zero PC-lijn, verzorgd onder andere de totaaloplossingen DTP, OCR en CAD. Er is een kompleet programma rond de merken uitgebouwd. Zero heeft vestigingen in Groningen, Ridderkerk en binnenkort in Nijmegen.

ZERO

Nikkelstraat 39 - Ridderkerk
Tel.: 01804 - 30233
Fax.: 01804 - 31287
Rivierenhof 80 - Groningen
Tel.: 050 - 255999
Fax.:050 - 255934
Zero is onderdeel van de HTI-group.

AST Premium/386
- AT, 80386 processor, 20Mhz performance
- 1.2Mb floppy; 40Mb harddisk
- 1Mb geheugen,
- AST 14" monitor, zwart/wit
- AST heavy duty keyboard
- MSDOS, GW-BASIC en AST Utility Software
- geschikt in netwerken

ƒ 6.499,-

EPSON LQ-500 Printer
- 24 naalds, 180 cps
- 8kb buffer
- inclusief kabel

ƒ 999,-

AST EGA-monitor/Super EGA-kaart
- 14" met kantelvoet
- VGA en Hercules emulaties

meerprijs **ƒ 999,-**

☐ **Stuur mij informatie**
☐ **Bel mij op**

Firma: ....
T.a.v. ....
Adres ....
Plaats ....
Tel.nr. ....

Deze bon sturen naar:
Zero - Antwoordnr. 383 - 2980 VB R'kerk

Zo stuurt u in

Leden van de HCC kunnen gratis een advertentie voor de Micromarkt plaatsen. De voorwaarden hiervoor zijn:
- niet meer dan 170 tekens,
- inzenden op een briefkaart,
- lidmaatschapsnummer vermelden,
- bij voorkeur getypt of geprint,
- software kan alleen worden gevraagd en aangeboden als die onderdeel is van een totaal-pakket met hardware (zelf geschreven software kan wél worden aangeboden),
- wat wordt gevraagd of aangeboden moet raakvlakken hebben met computers,
- een advertentie mag niet tot doel hebben om een computerclub, gebruikersgroep e.d. op te richten.
- niet meer dan één advertentie per maand per rubriek.

BETAALD In de Micromarkt kunnen ook advertenties worden geplaatst, waarvoor betaald wordt. Hiervoor gelden afwijkende regels. Dit geldt voor:
- advertenties van leden, waarvan de tekst langer is dan 170 tekens (in dit geval moet de volledige advertentie worden betaald),
- advertenties van niet-leden (ook bedrijven).

Het tarief voor deze advertenties is *f* 5,– per 40 tekens.

BETALEN Betaalde advertenties kunnen ALLEEN per gesloten brief worden opgegeven. Bijgevoegd moet worden een gegarandeerd betaalmiddel, dat volledig ingevuld en ondertekend is. Het gaat dus om
- een girobetaalkaart of een bankcheque.

Opgaves die niet aan de voorwaarden voldoen kunnen helaas niet worden geplaatst. Telefonische navraag over Micromarkt-advertenties is niet mogelijk.

Het aanbod aan advertenties voor de Micromarkt is vaak bijzonder groot. Plaatsing van een opgave in het eerstvolgende nummer kan dan ook niet worden gegarandeerd.
Belangrijk: stuur uw opgave NIET aan Special Media, maar uitsluitend aan het HCC kantoor in Houten.

■ A2084 **Apple IIe**, 80 kol., 128 K, duodisk, IIe mon., Z-80, CP/M, Imagewriter, software, handleidingen. Totaal *f* 1750,-. Tel.: 02550-22468.

■ A2085 **Exidy Sorcerer 48K**, 2 stuks 5,25" drives, CP/M 2.2, div. talen/disk./cass./packs, cass.rec., printer, richtprijs: *f* 500,-. Tel.: 01736-6396, na 20.30 uur.

■ A2086 **Acorn Electron** met Rombox, tekstverw. en spreadsheet op ROM 3,5" diskdr., Electron user '87 en '88. Spelletjes en Database, *f* 500,-. Oldenzaal. Tel.: 05410-20557.

■ A2087 **CBM-64** met mon. (gr.), drive, 3 cartr. joy's, progr. (150 games), *f* 650,-. Tel.: 030-896929. (Ray).

■ A2088 **AT mainboard 10 Mhz**, 0 WS, slechts *f* 650,-. Tevens XT mainboard 10 Mhz, *f* 225,-. + 20 Mb harddisk incl. contr. *f* 650,-. Inl. 079-411077.

■ A2089 **BBC met diskdrive**, monitor en Brother CE-50 printer. Incl. software. *f* 1200,-. Tel.: 03435-74913.

■ A2090 **Discovery modem 1200V**, 1200/1200, 1200/75, 300/300 baud. Auto answer etc. Prijs *f* 250,-. Tel.: 01892-12191.

■ A2091 **Eizo 3030 WL monitor** + monochrome graphics controller (short size). *f* 400,-. Tel.: 01883-16141.

■ A2092 **Sharp PC-7000 portable PC** + draagtas compleet in doos, *f* 2300,-. Tel.: 04105-5774.

■ A2093 **520 ST** + (1024 K) + SM-124 mon. + SF-314 (720 k), *f* 950,-. Modem WS-2000, *f* 300,-. Softw. (50 disk) + boken + tijdschr. *f* 300,-. Samen *f* 1500,-. Tel.: 04130-65175. F. Maas.

■ A2094 **Oliv. M-19**, 2 x 360 Kb drive, 640 Kb HD, softw. MS-DOS, GW-Basic, boek dBaseIII+, Werken met Lotus 123, orig. printmaster + pakket. *f* 1850,-. Tel.: 08370-15608, na 18.00 uur.

■ A2095 **Acorn Archimedes 310** + kl.mon., 1 jr. oud + programmers manual, ansi C. Totaal *f* 3500,-. Tel.: 013-350487.

■ A2096 Wegens aanschaf kl.mon: Monochr. monitor TTL merk Tulip, 14 d. gebruikt, *f* 225,-. Tel.: 055-336600.

■ A2097 **Star SG-10 printer**, incl. drivers voor de meeste Atari ST software. *f* 500,-. J.L. ter heide, tel.: 050-137422.

■ A2098 **CBM-8296**, basic 4.0, 8250 dualdr., 6040 daisywh. printer form. A3, div. letterw., linten, visicalc, datab. Ozz. tekstverw. Wordcraft 80, *f* 1000,-. Tel.: 015-610469.

■ A2099 **Plotter HPGL emulator** voor Atari ST met handleiding *f* 50,-. maakt van uw mondriaan een HPGL-plotter. Tel.: 010-4200541.

MICROMARKT

Aangeboden

■ A2100 Orig. **IBM-XT moederb. 256 K**, *f* 250,-. XT-Keyb. *f* 100,-. Monochroomkaart *f* 50,-. Tevens color graphicskrt. *f* 50,-. Multifunctionkrt. *f* 100,-. Tel.: 01621-13188.

■ A2101 **Sharp MZ-800** + cass-.rec. + QD + 4 kl. plot. + v. RAM uitbr. + amber mon. + 10 disk + 60 cass. + joyst. alles in zeer goede staat. Tel.: 05987-20895, na 18.00 uur.

■ A2102 **Schneider PC 1512 DD**, 512 Kb, 2 diksdrives + kl.mon. + printer Peacock D-1012 + MS-DOS cursus + boeken en software. Z.g.a.n. Prijs *f* 1900,-. W. Maarsman, tel.: 010-199426.

■ A2103 **Sharp MZ-800** met diskettes en cass.recorder. Prijs *f* 350,-. Inclusief boeken. P. Th. de Haan, Vaartweg 107, 1217 SM Hilversum.

■ A2104 **Schneider CPC-464** met 64 K geh. uitbr., Ned. handl. Prijs n.o.t.k. Tel.: 010-4209905.

■ A2105 Voor **Schneider CPC-464**, RS-232 interface (Schneider zelfbouw) incl. ECB-bus print, kabel en software op disks, *f* 85,-. Tel.: 04120-34456.

■ A2106 **Atari mega ST-2**, 20 Mb harddisk, z/w monitor, Aladin, modem, van maart 1988, weinig gebruikt. *f* 3200,-. Tel.: 03473-72569.

■ A2107 **Apple II** + interf. kaarten: disk interface (fdc4), 80 kol. kaart, pal kleurenkaart, IEEE 488 interface. Tevens te koop een diskdrive 80 tr. SS. Tel.: 080-445783.

■ A2108 **Commodore: FD 1571**, *f* 550,-, 1 Mb Eprom krt., *f* 100,-. MPS-802 def. *f* 100,-. Idem all. loopwerk, *f* 50,-. Printkoppen, *f* 50,-. Tel.: 079-167492, na 18.00 uur.

■ A2109 **Courier multi I/O card** voor PC-XT met clock, serie en centr. parallel uitgangen. Joystick ingang. Volledige instal. beschrijving. *f* 140,-. Tel.: 02153-15751. H. Bouwman.

■ A2110 **Multi I/O kaart** (par, ser, floppy, CGA) *f* 150,-. Monochroom grafische kaart, *f* 90,-. Toetsenbord 84 keys, *f* 70,-. Tel.: 03200-49953, na 18.00 uur.

■ A2111 **Sharp MZ-800** met datarecorder, plotter/printer, joystick, div. software en Ned. handleiding. Prijs *f* 200,-. Tel.: 075-285650.

■ A2112 **Apple IIe**, IIe monitor, duodisk, 3 kaarten; 80 kol., super serial en parallel. Software, Appleworks en Pascal. Incl. modem WS-2000, *f* 1399,-. Tel.: 020-429586, na 18.00 uur.

■ A2113 **Discovery 1200 HK modemkaart**, 300/300 en 1200/1200, *f* 120,-. Tel.: 010-4209905.

■ A2114 **Sinclair Spectrum 48 K** met datarecorder en boeken. *f* 175,-. Tel.: 06-52123295.

■ A2115 **Apple compatible Epson SD-021**, printer Card SPC, 6480 mother board (64 K RAM), monitor z/w, Sciento, diskdrive ITT 2020 (2x) + div. progr. (o.a. Statpak, Applewriter, Viscalc). Prijsindicatie *f* 1000,-. Tel.: 023-262929.

■ A2116 **HP-Thinkjet printer** model 2225 AB met HP-IB (IEEE-488), interface + doc. van interface en printer. Prijs *f* 400,-. Tel.: 05780-16906.

■ A2117 Voor MS-DOS PC; **kaart met Herc. ser/par poort**, game poort, clock en diskcontroller. *f* 150,-. TEAC 3,5" - 720 Kb drive, *f* 200,-. H. v. Roekel, Delft, tel.: 015-613012.

■ A2118 **QL printer** met handleiding, *f* 250,-. QL miracle modem, *f* 50,-. Tel.: 010-478955, na 18.00 uur.

■ A2119 **Tulip PC compact**, 512 Kb, 2 x 360 Kb, 8088, 8 Mhz, div. software, *f* 1950,-. Tel.: 015-144767 (Bob) na 18.00 uur.

■ A2120 **Commodore 128** + diskdrive C-1570, monitor + printer Star LC-10c. Prijs *f* 1650,-. Tel.: 010-4168703, na 18.00 uur.

■ A2121 **Printer Amstrad/Schneider DMP-3000**, wegens overcompl. voor *f* 250,-. Tel.: 08360-27468.

■ A2122 **WS-2000 modem** van Miracle Technology, V21, V23 (CCITT) en Viewdata. Ook geschikt voor Am. Bell standaard, *f* 200,-. Tel.: 050-414558.

■ A2123 **Olivetti M-21**, 1 FD 360 Kb, 1 HD Miniscribe 20 m, Omnicontroller, draagtas, handleiding, schema's, veel software enz. enz. *f* 3500,-. Tel.: 080-236127, Ton de Bruyn.

■ A2124 **SKS NANO comp.** in koffer met ingeb. mon. en 2 diskdr., CP/M 2.2, prof. keyb. + software: Perfect Writer, -Calc, -Filer en MBasic. *f* 300,-. Tel.: 030-623595. Na 18.00 uur.

■ A2125 **Bouwpakket voor externe voeding**, geschikt voor twee diskdrives, geheel compleet *f* 60,-. Excl. verzendkos-

ten. Inl. W. Souren, Tel.: 045-410972.

■ A2126 **Philips MSX-1**, VG-8020 + datarec. + 100 progr. op tape (incl. teksverw. en database) + joystick + stofkap + boeken. 1,5 jaar oud, z.g.a.n. vr.pr. ƒ 350,-. Tel.: 01719-17521.

■ A2127 Af te halen: **HCC Nieuwsbrieven** '85 '86 '87. Tel.: 020-902229.

■ A2128 Te koop **Brother HR-20** + sheetfeeder z.g.a.n. Tel.: 030-710969 (na 18.00 uur).

■ A2129 **Olivetti M-24 monitor** groen nieuw! ƒ 350,-. Tel.: 03455-75246. Na 18.00 uur.

■ A2130 Voor C-64, **Databeckerboeken** (nieuw), o.a. printerboek, Commodore info Jaarg. 86 en 87, 40 andere tijdschr. o.a. com.user + div. gebr.aanw. ƒ 75,-. Tel.: 05780-16906.

■ A2131 **Compaq III portable PC**, 80286, 12 Mhz, 20 Mb HD, plasma scherm. uitstekende staat. Prijs ƒ 5500,-. Tel.: 03404-18880, na 19.00 uur.

■ A2132 **Sanyo MBC-555**, 2 x 160 K drives, 256 K RAM, Silverreed EXP-400 printer en Ferguson monitor. T.e.a.b. Tel.: 01823-7044.

■ A2133 **Epson PX-8 laptop** + 128 K RAMdisk. CP/M, Wordstar, Calcstar, basic, Turbo Pascal, heel veel software. Incl. IBM PC aansluitkabel. z.g.a.n. Vr.pr. ƒ 800,-. ,Tel.: 01731-9765.

■ A2134 **IBM 6747 typemachine/printer** + multimatic sheetfeeder + geluidskap + linten. Prijs n.o.t.k. Voor informatie 03480-19771.

■ A2135 **Hercules-compatible videokaart** voor PC. Prijs ƒ 100,-. Tel.: 010-4834287.

■ A2136 **Apple Mac.** ED, 512 K, 800 K int. + ext. drives + software. Vraagprijs ƒ 2400,-. Tel.: 015-571947.

■ A2137 **PC IBM compatible**, 640 K RAM, 1 x 360 K + 1 x 20 Mb, div. softw., Hercules, Amber 14" monitor, ƒ 2100,-. Tel.: 045-213569.

■ A2138 **Spectrum 48 K**, Lo prof. keyb., datarec., printer interf., Epson ser. printer, light-pen, allerlei softw. Pr. ƒ 450,-. In 1 koop. Tel.: 02508-1914.

■ A2139 2 **Stuks Spectrum 48 K**, geheel compleet + software a ƒ 200,-. 1 Spectrum 128 K idem, ƒ 250,-. + extra handl. (uitgebr.) Tel.: 053-301049.

■ A2140 **Atari 800-XL** + datarecorder + software. ƒ 250,-. Tel.: 030-942986, niet in weekends.

■ A2141 **CBM-8296** + dual diskdrive 8250 LP, prijs n.o.t.k. Tel.: 05212-1891, na 18.00 uur.

■ A2142 **Canon 3,5" inbouwdrive 360 K**, o.a. geschikt als 2e drive voor MSX. Prijs ƒ 75,-. Printer Star NL-10, prijs ƒ 400,-. Tel.: 01881-1108.

■ A2143 **PC/XT 5,25" + 3,5" drives**, 512 K RAM, Multi I/O, 101 keyb., monitor ƒ 1900,-. Intel. above board, ƒ 575,-. AT-Mainb. 12 Mhz/OWS, OKRAM, ƒ 750,-. A. Mauer, tel.: 040-814316.

■ A2144 **128 Macintosh** + keyboard 110 volt progr. Mac Write, Mac Paint, Quartet spread sheet. Richtprijs ƒ 2000,-. Tel.: 04492-1362.

■ A2145 **Atari 1040 ST**, beeldscherm monochrome SM-124, muis, IST word Plus, ƒ 1500,-. Tel.: 08389-13322.

■ A2146 **Printer NL-10 Star** met comm. interface. Z.g.a.n. ƒ 425,-. Tel.: 08894-15117.

■ A2147 **Philips VG-8030** met Philips mo. (gr.), gold datarec. en Brother HR-5 printer. In een koop, ƒ 495,-. Tel.: 085-451213, vragen naar Nathalie.

■ A2148 **IBM comp. XT**, 640 Kb, NEC V-20 proc. 2 x 360 Kb FDD, 20 Mb HDD (65 m/s) amber mon. herc. graf. krt. klokkrt. Star NX-10 printer, veel prof. softw. ƒ 3500,-. Tel.: 01807-15552.

■ A2149 **XT-mainb. 10 Mhz**, (nieuw in doos), ƒ 240,-. Teens 44 Mb harddisk 28 Ms, merk Microscience. ƒ 875,-. en 20 Mb, ƒ 450,-. Inl. na 18.00 uur. Tel.: 079-417592.

■ A2150 **CBM-64** + power cart. + diskdr. CM-1541 + printer Seikosha + datarec. + joyst. event. monitor, boeken, software. ƒ 750,-. Tel.; 010-4741660.

■ A2151 **Tandon diskdr.** TM-100/2, 48 TPI DSDD, normale hoogte, ƒ 75,-. Motherboard 128 Kb XT-comp. + ser./par., diskcontr. muis prt. ƒ 250,-. Tel.: 030-420327, na 18.00 uur (Mike).

■ A2152 **Apple IIe** + duodisk + IIe mon. + 80 kol. (+64K) + 128 K-krt. + SSC + Grappler + CP/M + muis + printer + veel softw. + veel doc. Richtprijs ƒ 1500,-. Tel.: 08880-4404.

■ A2153 Orig. **IBM-PC, 512 Kb**, Herc.krt., ƒ 1750,-. CBM 710 + dub. d.drive 8250 + printer 4023 + Superbase + Calc res. + alle handl. ƒ 750,-. Tel.: 010-4267295. Na 18.00 uur.

■ A2154 **PC-XT** 4,7-8/10 Mhz, 1024 Kb incl. 20 Mb HD, 2 x 360 Kb 5,25", 2 x RS-232, 2 x par., timer, game, met keyl, reset, turbo schak. en mon. ƒ 2100,-. Tel.: 01720-37037.

■ A2155 **Epson PX-8** portable, CP/M, div. programma's in ROM, printer kabel en 120 K RAM disk. ƒ 650,-. Tel.: 055-337364.

■ A2156 **Genisys Rival IBM comp.** 8 Mhz, 1 Meg., 2 x 360 Kb 5,25", CGA mon., ser./par. RL time clock, DOS 3.1, ƒ 1500,-. Philips mono. mon. gr. MSX/IBM, ƒ 150,-. Tel.: 02155-15934.

■ A2157 **Tandy 2000.** 10 Mb + 720 Kb, Hires-kleur, veel softw. w.o. versch. graf. progr. vraag voll. spec. Tel.: 02520-21654.

■ A2158 **Schneider PC-1512**, 2 x 360 FD, Tandon 21 Mb, z/w mon., muis, Seikosha printer, softw., ƒ 2000,-. Tel.: 03465-71290, na 19.00 uur.

■ A2159 **ZX-Spectrum+**, 48 K, Interface-1, Microdrive, printer, port. TV. Veel software, boeken, ƒ 175,-. Tel.: 01728-7161, na 19.00, uitgez. di. en do.

■ A2160 **C-64 + cass.rec.** + Final cartr. III + Power Cartr. = teltron modem + mon. (groen) + boeken + tijdschr. + defecte 1541 d.drive + disk. ƒ 1000,-. Tel.: 02507-19770.

■ A2161 **Brother HR-5 TTP Thermal transfer printer.** Multitronic 12A, High Resolution monochrome Amber monitor (36 cm). Alles in orig. verpak. tel.: 01880-21265, na 18.00 uur.

■ A2162 **Tijdschriften**: Computing with the Amstrad nr. 1/1985 t/m 12/1986, Schneider International nr. 8/1985 t/m 11/1988. T.e.a.b. Tel.: 04120-34456.

■ A2163 **Commodore 64 II** te koop + diskdrive + 250 diskettes + Power Cartridge + boeken etc. Koopje ƒ 750,-. Tel.: 040-418755.

■ A2164 **P2000T** + Philips monitor groen, diverse software + handleiding, ƒ 550,-. Tel.: 045-353730.

■ A2165 **Sharp MZ-800** + QD + cass. + 2 x 5,25" drives + mon. + RAMkrt. + Brother printer. div. softw. + boeken, ƒ 1000,-. Tel.: 070-940035.

■ A2166 **Computer Commodore 64**, incl. datarec., Ned. en Eng. handl., reference manual, boek met praktische tips en programma's. Prijs ƒ 350,-. Tel.: 03408-86452, na 18.00 uur.

■ A2167 **41256 120 n. RAM'S**, ƒ 23,00, ps tevens AT mainbord XT-Size 10 Mhz, ƒ 675,-. 40 Mb tape streamer ƒ 775,-. 101t keyb. ƒ 125,-. Tel.: 079-411077.

■ A2168 **Philips P2000T/38** incl. 16 K geheugen uitbr., Philips mon., cass. Weinig gebruikt alles in een koop. Tel.: 01114-2487.

■ A2169 **Cursus AMBI I-1 PBNA**; bestaat uit lessen, boeken en een examentrainings diskette. Prijs ƒ 195,-. Tel.: 03404-56475, na 18.00 uur.

■ A2170 **Commodore 1541 diskdrive** + ongeveer 50 diskettes. Prijs ƒ 350,-. Tel.: 02510-37273, na 18.00 uur. M. Stam.

■ A2171 **TRS-80**, M1, L2 64 K, exp. int., 2 x drive SSDD + voeding, software. T.e.a.b. Star SG-10 x printer, ƒ 375,-. M.H. Stuurman, tel.: 05490-19853.

■ A2172 **SV 738 MSX comp.** incl. 3,5" drive + mon. + softw. w.o. T. Pascal, Word-, Data-, Calc-, Report Star, div. boeken, ƒ 350,-. Tandy DPM 105 print. ƒ 200,-. Tel.: 072-112152.

■ A2173 **Sinclair QL**, 128 K, ROMversie JM, met bijbeh. progr. (Quill, Archive, Abacus, Easel), ƒ 280,-. Hierbij desgew. cartr. a ƒ 5,-. per stuk. Tel.: 055-423038.

■ A2174 **P2000T**, 32 K kol. insteekmod., Viditel, Text 2000, FAM, Basic. Veel boeken o.a. Ref. manual, ƒ 150,-. 15 doosjes a 6 cass. voor P2000, ƒ 25,-. /doos. Tel.: 01802-1739.

■ A2175 **Novell** netware V-2.0a/286. Originele diskettes en doc. met 3 Ethernet adapters voor XT/AT. Tel.: 010-4788304 (9.00 - 16.00 uur), 01880-18620, na 19.00 uur.

■ A2176 **Terminal Hazeltine** 80/20 z.g.a.n. Incl. man. en service doc. Ook AIM-65, 8 KRAM, ass., Xbasic, video interf. In kast. Alle man. + extra doc. Tel.: 01880-18620, na 19.00 uur.

■ A2177 **Epson PC/XT**, 256 Kb RAM, 2 drives (5,25"), z/w mon., softw. o.a. GW-Basic, DOS 3.3, PCfour, DOS manager; vraagprijs ƒ 1100,-. Tel.: 03407-3544, overdag.

■ A2178 **Seagate ST-225 diskdrive**, ƒ 225,-. of beste bod. Tel.: 03465-66509 tussen 18.00 en 19.00 uur.

■ A2179 **MSX-1**, 80 K, 3.5" drive + ROM, rec., kabels voor mon., TV + printer, cass. + disks met o.a. MSX/DOS, Turbo Pascal, dbase II, macro ass. + boeken. ƒ 700,-. Tel.: 03451-14033.

■ A2180 **P2000T**, 32 K incl. fam. geh./tekstverw./Basic en Star matrix printer en 28 cass. ƒ 975,-. Tel.: 04185-270.

■ A2181 **Proton compactboard** incl. printer CP/M, 2 x 800 Kb floppy drive incl. software, totaal ƒ 800,-. Tel.: 050-411021.

■ A2182 **Advance 86A** in originele verpakking. ƒ 125,-. Tel.: 05750-28203, na 19.00 uur.

■ A2183 **CBM-64** + Speeddos + diskdrive 1541 + Epson printer + kl.mon. + joyst. + 100 diskettes met softw. + boeken. Prijs ƒ 1100,-. Tel.: 045-320306, na 18.00 uur.

■ A2184 **Tulip compact I**, 512 Kb, 2 x 360 Kb, compl. met mono. mon. (groen), MS-DOS 3.1, GW-Basic, MS-windows 1 + doc. Vr.pr. ƒ 1750,-. Tel.: 03495-34542.

■ A2185 Voor de Hobby Club,

MICROMARKT

Eproms 241 ST AMD 27256, 249 ST MITS 2764 in een koop, ƒ 1200,-. Tel.: 01860-18913.

■ A2186 Voor **C-64** bezitters: Power cartr. + Simons basic-cartr. + handl. + boekwerken voor C-64 + tijdschr. (DOSS-COMM/Aktief/Comm-info 1985-1988. ƒ 180,-. .: 02522-10933, Voorhout.

■ A2187 **ZX-Spectrum Sinclair** 64 K interface 1 en 2, joyst., cass.rec. veel softw., Ned.talige handleiding. Prijs ƒ 350,-. Tel.: 015-571418, na 18.00 uur.

■ A2188 **MS-DOS XT computer**, 640 Kb, 20 Mb HD, 360 Kb flop., RTklok, printerprt., modemprt., gameprt., CGA, groene mon., veel PD-softw. ƒ 1750,-. Tel.: 030-713568.

■ A2189 **Tornado 1200 kaartmodem**, 100% Hayes compat. V21/V22 full duplex, Auto dial, Auto answer, z.g.a.n. ƒ 200,-. Wegens aanschaf sneller modem. Tel.: 04904-13963. M. de Bont.

■ A2190 **Apple II 64 K**, centronics, I/O-card, AD-DA conv., Eprom progr., Eprom card, diskdrive, gr. + kl. letters, boeken + softw., ƒ 1500,-. Tel.: 02510-31020, 18.00 en 20.00 uur.

■ A2191 **Kaypro 10 CP/M comp.** met 10 Mb HD + 1 fl.drive, ƒ 900,-. Z.g.a.n. Mitsubishi kl.mon. + CGA krt. voor PC, ƒ 450,-. PC-toetsenb. XT/AT ƒ 75,-. Tel.: 08373-13726, overdag.

■ A2192 **ZX-Spectrum 48 K**, Dktronics keyb., interf. 1, microdrive, cartr., datarec., boeken, tijdschr. softw. Samen ƒ 400,-. J. Groeneveld, tel.: 05161-1994, na 18.00 uur.

■ A2193 **Hart-PC**, IBM comp. 640 Kb, 2 diskdrives 360/720 Kb omschakelbaar, toetsenb. 105 keys, monitor, QM-mouse, ƒ 1650,-. Tel.: 076-412778.

■ A2194 **Acorn BBC-B** + 12" Zenith amber monitor + diskdrive console + 2 x 5,25" 80 tr. DSDD diskdrive + veel boeken + software. Tel.: 08337-523, na 18.00 uur.

■ A2195 **Commodore MPS-803** matrix printer met pinfeed uitbreiding. Zeer geschikt voor grafisch werk. Voor C-128/64/16 en +4. T.e.a.b. J. v. Schaik, tel.: 03435-71828.

■ A2196 **HP plotter 9862A**, met veel spare parts en doc., ƒ 225,-. Tel.: 02260-15151.

■ A2197 **CBM-64** + 2 x datarec. + Power Cartr. + games contr. + 2 x joyst. + boeken + 850 progr. totaal ƒ 500,-. Tel.: 05120-10379.

■ A2198 **Laser XT-2**, 640 Kb RAM, 360 Kb drive, 21 Mb HD, snelh. 4,77 en 10 Mhz, CGA/Herc.-mode, dualfreq. mon., veel softw., (weinig gebr.) ƒ 1750,-. Tel.: 03480-18042.

■ A2199 **Game kaart** (2 poort), ƒ 45,-. Tel.: 03420-15965, na 18.00 uur.

■ A2200 **Diverse P2000's**: T/102 met diskinterf. en CP/M, -M, _T/54; alle weinig of nooit gebruikt. V/a. ƒ 250,-. Vele accessoires en doc. Tel.: 040-426303.

■ A2201 **Apple 2+** compat. CHE 1 + 2 orig. Apple drives + geh.uitbr. 128 Kb + CP/M + 80 kol. + dig. A-scope + interf. AP-1 + AP-4 + mon. samen ƒ 1875,-. Tel.: 053-350544.

■ A2202 **ZX-Spectrum** + Opus diskdr. + toetsenb. Saga 2001 + printer fastext 80 + TV z/w + modem VTX-5000 + joyst. + originele progr. + boekwerk. + tijdschr. ƒ 850,-. Tel.: 08380-10816.

■ A2203 **MSX-computer** + data.rec. + softw. + boeken prijs ƒ 500,-. Tel.: 01819-13286.

■ A2204 **P2000T**, 16 K, 80 kol.krt., mon. monacor amber, pr. Epson RX-80 + 2 K buff. ser. + par., 19 cass., T.e.a.b. J. Bonekamp, Vrieheidepark 87, 6414 JC Heerlen.

■ A2205 **QL** (js) 128 K, volle doos cartr. met div. softw. Aansluitkabels v. Apple scribe, prijs ƒ 275,-. Tel.: 01869-2029, na 18.00 uur.

■ A2206 **Atari 800 XL** (64 K) met datarecorder 1010, nauwelijks gebruikt, in orig. verpakking. Prijs ƒ 250,-. Tel.: 01621-13648, na 18.00 uur.

■ A2207 **Enterprise 64 K computer** + programma's, boeken, printerkabel, ƒ 300,-. Tel.: 085-234624, na 18.00 uur.

■ A2208 **Atari 800 XL** + diskdrive + cass.rec. + printer, 280 diskettes?? + handl. + boeken, ƒ 1100,-. Tel.:01883-18613.

Gevraagd

■ G426 **Draagbare IBM compatible PC**, liefst met harddisk. Tel.: 04936-4056.

■ G427 **Matrix printer**, IBM compatible, prijs max. ƒ 300,-. Tel.: 053-775181.

■ G428 **AMBI cursussen HS-1**, HS-2, HP-6 en/of HP-8. Prijs n.o.t.k. Tel.: 03456-801.

■ G429 Sony MSX computer HB-75 P met of zonder cass.rec. Tel.: 01713-14279.

■ G430 **CP/M computer Alphatronic P3** of P4 voor onderdelen. Tel.: 038-659041.

■ G431 Ik zoek informatie over de **Commodore MPS-1101** printer. Wie wil mij helpen?? Tel.: 03404-60415.

■ G432 **IBM interface voor Star NL-10 printer** + manual. Tel.: 01613-1411.

■ G433 v. **QL**: Geheugen uitbr., diskdr., softw. + parr. printer interf., of ser. printer event. ruilen voor par.centr. printer.R. Biesot, tel.: 072-612403.

■ G434 Wie heeft of heeft nog iets uit de tijd van de **IBM-PC met cassetterecorder**? Jan Brouns, Heirbaan 118, B-3761 Lanaken.

■ G435 Wie kan mij helpen aan: een tweedehands **CGA-kaart**, tegen betaling natuurlijk. B. Leentjes, Achterom 90, Sloten (fr.), tel.: 05143-1415.

■ G436 Wie weet iets van een **ECS elite 286 system AT** moederb. Ik krijg de speed Turbo en de led aansl. niet voor elkaar. Kost. voor kopieen worden verg. Tel.: 01718-28636, na 18.00 uur.

■ G437 **Quickdisk incl.** interface voor Sharp MZ-800 max. ƒ 150,-. Tel.: 080-551680, Nijmegen.

■ G438 Voor C-64 + tijdschr. (DOSS-COMM/Aktief/Comm-info 1985-1988. ƒ 180,-.: 02522-10933, Voorhout.

ADVERTEERDERS

Watchdog - PC beveiliging

Marc van Munnen

Watchdog bewaakt je PC met harde schijf tegen ongewenste indringers. Daarvoor hanteert Watchdog een systeem van passwords (wachtwoorden) en rechten. Zo voorkom je dat zoonlief zogenaamd spelletjes spelend de harde schijf formatteert of de overboeking van zijn zakgeld verandert. Bedrijven kunnen hun bedrijfsgegevens ermee beschermen. Overzichten zorgen voor achterafcontrole op het gebruik van de PC. De redactie heeft Watchdog momenteel in test. Hoe woest deze waakhond is kunt u lezen in HCC Nieuwsbrief 118.

Advanced Revelation - Database

Te vergelijken met dBase-III+, DataFlex en Paradox, maar daar ver boven uit stekend, zo omschrijft Advanced Revelation zichzelf. De redactie kreeg een *demoset* op liefst 10 diskettes. De eerste indrukken zijn heel goed. AREV (zoals het pakket zich in de wandelgang noemt) kent als bijzonderheid een variabele veldlengte, en heeft daarbij tekstopslagmogelijkheden. Minimale opslagruimte en maximale vrijheid is het gevolg. Uw testredacteur werkt echter al jaren met InfoStar, dat ook minimale opslagruimte biedt, maar veel minder vrijheid. Zie toe hoe een bijna gratis, oud pakket het zal afleggen tegen deze dure, nieuwe krachtpatser in HCC Nieuwsbrief 118.

Inhoudsopgave van de laatste 11 HCC-Nieuwsbrieven

40% KORTING betekent voor u de laagste prijs dus bel en bestel, want verder zoeken is overbodig!

TEKSTVERWERKING

Lotus Manuscrip (Ned.)	ƒ 895,00
Microsoft Word (Ned.)	1.095,00
Mouse Perfect	120,00
Volkswriter III (Ned.)	950,00
Volkwriter de Luxe (Ned.)	195,00
Word Perfect (Am.)*	650,00
Word Perfect Library (Am.)	149,00
Word Perfect Library (Ned.)	bel
Word Perfect Speller	bel
Word Perfect (Ned.)*	bel
Sprint	395,00

SPREADSHEET

Excel. (Am.)	795,00
Excel (Ned.)	1.195,00
Javelin Plus	595,00
Lotus 1-2-3	825,00
Lucid 3D*	395,00
Multiplan (Ned.)	495,00
PlanPerfect (Am.)	425,00
PlanPerfect (Ned.)	bel
Quattro	355,00
Supercalc (Am.)	895,00
Supercalc (Ned.)	995,00
Surpass	595,00
Twin (Ned.)	274,00
VP Planner*	135,00

CAD

Autocad	bel
Drafix (Ned.)	2.495,00
Generic Cedd 3.0	185,00
Generic Cadd accessoires	bel
Pro Design (Ned)	799,00

GRAPHICS

Autosketch	295,00
Boeing Graph	695,00
Chartmaster	595,00
Clip Art	195,00
Designer	995,00
Diagrammaster	595,00
Gem Draw Plus	485,00
Gem Graph	485,00
Graph Plus	695,00
Graphwriter	695,00
Graph-in-the-Box	195,00
Harvard Graphics	975,00
Interactive Easy Flow	345,00
Lotus Freelance plus	895,00
MS Chart	645,00
Paintshow	95,00
PC Paint Plus	165,00
Pixie	295,00
Pizazz	139,00
Show Partner F/X	695,00
SLide Write plus	995,00
VP Graphics	165,00
Windows Graph	525,00

PRODUCTIVITY TOOLS/ UTILITIES

Bar Code generator	495,00
Copy II-PC	64,00
Deskview	210,00
Deskview 386	295,00
Disk Manager	165,00
Disk Optimizer	92,00
Double DOS	103,00
Duet	149,00
Fastback Plus	259,00
GEM Desktop 3	125,00
hTest hFormat	195,00
Lightning	145,00
Mac Utilities	140,00
Magic Mirror	149,00
Microsoft Windows (Am.)	165,00
Microsoft Windows 386	375,00
Microsoft Windows (Ned.)	209,00
Norton Commander	109,00
Norton Editor	125,00
Norton Utilities	135,00
Norton Utilities adv. edition	205,00
PC Tools de Luxe	125,00
QDos II	195,00
Qemm	135,00
Sidekick Plus	355,00
Sideways	115,00
Superkey	139,00
Vopt	195,00
VP Expert	295,00
Xtree Pro	245,00

DATA BASE MANAGEMENT

Ask Sam (text retrieval dbase)	529,00
DataPerfect (Am.)	695,00
dBase IV Dev. Kit	2.775,00
dBase III Plus LAN	1.795,00
dBase III Plus (Am.)	995,00
dBase III Plus (Ned.)	1.295,00
dBase IV	bel
dBase IV (Ned.)	bel
DBXL (dBIII clone)	395,00
DBXL (Ned.)	795,00
Fox Base 386	1.195,00
Fox Base Multiuser	895,00
Fox Base Royalty Free Runtime	795,00
Fox Base +	549,00
Knowledge Man 2 LAN	2.349,00
Omnis Quartz	bel
Paradox	1.295,00
Paradox LAN	1.695,00
Power Base *	650,00
Q&A	525,00
Q&A (Ned.)	1.429,00
Rapidfile (Ned.)	675,00
Reflex	245,00
Reflex Workshop	139,00
R.Base 5000*	695,00
VP Info	145,00

ONDERWIJS/WETENSCHAP/ TECHNIEK

Chiwriter	295,00
Gause	895,00
Math Cad	800,00
Mathematica	bel
SPSS	bel
Statgraph	1.495,00
T3	bel

GEHEUGEN EN MULTI-FUNKTIE KAARTEN

AST Adventage 128Kb	795,00
AST Advantage Premium 512Kb	995,00
AST Advantage/2 512Kb	995,00
AST Rampage/2 512Kb	1.195,00
AST SixPak Plus	495,00
EMS kaart (max. 2MB),AT	395,00
Harddisk 20MB + controller	595,00
Harddisk 30MB + Controller	695,00
Harddisk 40MB + controller	995,00
Harddisk Card 30MB	995,00
Multifunktie kaart AT	249,00
Multifunktie kaart XT	175,00
Printer/Serieel voor PS/2	495,00

MODEMS

Discovery 2400E intern	595,00
Tornado 1200 intern	249,00
Tornado 2400 extern	449,00
Tornado 2400 intern	345,00
Fax kaart	895,00
Multi Async kaart AT	439,00
Multi Async kaart XT	239,00

COPPROCESSORS (Intel)

8087 8 Mhz	455,00
8087 10 Mhz	595,00
80287 10 Mhz	755,00
80387 16Mhz	1.195,00

VIDEO DISPLAY

ATI EGA Wonder	595,00
ATI VIP (800 x 600) VGA	695,00
Everex EVGA (1280 x 600)	795,00
Genos EGA HiRes (800 x 600)	795,00
NEC Multisynch II	1.595,00
Paradise EGA 480	445,00
Paradise VGA Plus	845,00
Paradise VGA Prof.	1.195,00
VEGA VGA	875,00

INPUT DEVICES

Logimouse series 2 (PS/2)	225,00
Logitach C7 Bus Mouse	255,00
Logitech C7 Mouse	225,00
Logitech HiRez Mouse	325,00
Microsoft Mouse	340,00
Mitsubishi (400 DPI) Mouse	395,00
ScanMan	695,00
Summasketch 1201	1.495,00

COMMUNICATIE

Brooklyn Bridge	225,00
Carbon Copy Plus	295,00
Crosstalk XVI	245,00
Mirror III	155,00
Procomm Plus*	145,00
Smartcomm	495,00

PROJECT MANAGEMENT

Harvard Project manager 3	995,00
Microsoft Project	765,00
Super Project Expert	995,00
TimeLine v3.0*	995,00

DESKTOP PUBLISHING

Byline	495,00
GEM Desktop Publisher	699,00
Laser Fonts	395,00
Newsroom Pro	165,00
Pagemaker (Am.)	1.255,00
Pagemaker (Ned.)	2.045,00
Ventura Publisher (Am.)	1.375,00
Ventura Publisher (Ned.)	bel

INTEGRATED

Ability	109,00
Ability Plus (Am.)	370,00
Ability Plus (Ned.)	495,00
Framework 3 (Am.)	1.150,00
Framework 3 (Ned.)	bel
MS Works (Ned.)	395,00
Open Acces II (Ned.)	2.195,00
Smart	bel
Symphony (Ned.)	1.250,00
WordPerfect Executive (Ned.)	475,00

PROGRAMMEERTALEN

Assembler 386	1.375,00
Assembler (Microsoft)	250,00
C Compiler (Microsoft)	705,00
C. tools plus	380,00
Clip tools	645,00
Clipper LAN	1.195,00
Cross Compilers	bel
Fortran Compiler (Microsoft)	695,00
Genifer	525,00
Module II v. 3.03 Dev. Kit	625,00
PC DOS 4.01	375,00
Quick Basic Compiler	185,00
Quick C. Compiler	159,00
T dBug	150,00
Turbo Asynch Plus	295,00
Turbo Basic	169,00
Turbo Basic Database Tool.box	169,00
Turbo Basic Editor Toolbox	169,00
Turbo C	240,00
Turbo C Prof.	469,00
Turbo Pascal	240,00
Turbo Pascal Database Toolbox	169,00
Turbo Pascal Develop Libraries	725,00
Turbo Pascal Editor Toolbox	169,00
Turbo Pascal Gameworks	169,00
Turbo Pascal Graphic	169,00
Turbo Pascal Num. Methods	169,00
Turbo Pascal Prof.	469,00
Turbo Pascal Tutor	169,00
Turbo Prolog	240,00
Turbo Prolog Toolbox	169,00

PRINTER/PLOTTERS

Fujitsu Plotter	2.750,00
Fujitsu Printers	bel
HP 7475A	4.500,00
HP Deskjet	2.195,00
HP Laserjet II	5.250,00
HP Paintjet	3.095,00
NEC P2200 Pinwriter	995,00

XENIX/UNIX PRODUKTEN

SCO Complete System 286	2.595,00
SCO Complete System 386	2.895,00
SCO Fox Base	1.495,00
Lyrix	1.195,00
Informix	bel
SCO Professional 286	1.495,00
SCO Professional 386	1.795,00
Microport DOSMerge 286	595,00
Microport DOSMerge 386	995,00
Microport System 286	1.595,00
Microport System 386	2.195,00
MS Basic	1.245,00
MS Cobol	1.895,00
MS Fortran	1.245,00
MS Pascal	1.245,00
DBX Library	1.950,00
C-tree	895,00
Edix	695,00
Panel Plus	1.495,00
/RDS	1.995,00
Directory Shell 386	1.195,00
WordPerfect	2.495,00

* editors choice PC Magazine

BEL VOOR OVERIGE IBM EN MACINTOSH PRODUKTEN

SOFTMAIL 01113-2203

Prijzen ex. BTW en onder voorbehoud. Orders boven 500,– franko huis

TELSTAR

goed en goedkoop communicatiepakket

Goede software hoeft niet duur te zijn, tenminste als u HCC-lid bent. Speciaal voor leden kan de HCC het communicatiepakket TELSTAR nu leveren voor de prijs van slechts ƒ 15,-. Bij deze prijs zijn de porto- en administratiekosten inbegrepen.
TELSTAR is geschikt voor Viditel-achtige databanken (Videotex), waarvan er steeds meer komen. U kunt bijvoorbeeld gebruik maken van Viditel, Girotel en andere databanken, niet alleen voor zakelijk gebruik, maar ook voor uw hobby.

Het werken met TELSTAR is simpel, het gebruiksgemak is groot. U hoeft er dan ook geen dikke boekwerken voor door te lezen. Even installeren, enkele gegevens inbrengen (bijvoorbeeld de nummers van databanken die u regelmatig wilt bellen) en u kunt starten! Er is een korte, duidelijke handleiding bijgevoegd.

TELSTAR is geschikt voor IBM-computers en kloons en is nu nog alleen op 5,25 inch diskettes verkrijgbaar.
Wat u verder nodig hebt is: een modem dat kan werken op 1200/75 Baud of op 1200 Baud full duplex, met interspeeder.
Bestellen is mogelijk via de HCC bestelservice onder de code 6310150.

